

Gere István

Zúg az éji bogár

- novellák -

A mű elektronikus változatára a Creative Commons - Attribution-NonCommercial-NoDerivs (Jelöld meg!-Ne add el!-Ne változtasd!) licenc feltételei érvényesek: a művet a felhasználó másolhatja, többszörözheti, amennyiben feltünteti a szerző nevét és a mű címét, de nem módosíthatja, nem dolgozhatja át és kereskedelmi célra sem használhatja fel. A műre vonatkozó felhasználási feltételek részletes szövege az alábbi címen tekinthető meg: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/deed.hu>

TARTALOM

Tükör és borotva
Zúg az éji bogár
A. - B. avagy A sarki fény
Évszakok a bikaszállón
Öregfiúk vendéjátéka
Gőz
Skorbut
A csaló
Az öreg Csipa temetése
Egy történet metamorfózisa
Karácsonyesti változat
Bárka
Rítus és rögtönzés
Com'era, dov'era...
Henry Miller Kisláboson
A Pasaréti Szemléltető Lövészárokból elkövetett
rettenetes gyilkosságok megbízható története 1915-ből
Szeretnék látni

Tükör és borotva

Ez volt a rajongás kora; amikor tüdőbeteg írók és öngyilkos költők kunkorodó fotói díszítették Rabovics szobájának falait; amikor az egész osztály órákban gondolkodott; gyógyíthatatlan trópusi betegségek után ácsingózott, és egyáltalán; amikor még minden kaland közelinek és hihetőnek rémlett, a hétköznapi baracklopástól kezdve egészen az idegenlégióig. Ültek az összefaragott, -firkált, szűk padokban; szemüket lesütötték a földrajzi atlaszra, amikor a Mefi szigorú tekintete végigszántott rajtuk, a Parizer óráján pedig radírral dobálták a kréta-poros tábla alján billegő szemléltetőtárgyakat, és türelmetlenkíváncsisággal várták, hogy két csengetés között torkon ragadja őket a reménytelen szerelem, amely tudvalevőleg sárba tipor, megaláz és meggyötör, mint a számum, vagy valami hasonlóan egzotikus természeti csapás, és mégis édes, mint a sósborszeszes cukorka, amelyet húsz fillérért árulnak a sarki trafikban.

Rabovics számára teljes képtelenségnek tűnt, hogy akkor kell először borotválkoznia, amikor szakállát már a partizáncsapáson kéne, hogy lengesse az erdei szél, vagy éppen egy párizsi irodalmi kávéházban söpörgethette róla a briós morzsáit. Mégis; hiába vizsgálta fizimiskáját reggelente a tükörben; el kellett ismernie, hogy Fruzsínának van igaza: serkenő, ritka szakállal igencsak hasonlított a tehén orrán meredező, szabálytalan szőrökhöz.

Azért az mégis túlzás volt, hogy összecsődüljön az egész ház; végül is ez nem egy május elseje, vagy világbajnoki meccs; de hát ezekben a földszintes, omladozó házakban az emberek önkéntelenül is azt szagolják, amit a másik főz, s egy hangos szó a vörös téglával kirakott udvar fölött akadálytalanul röppen a kaputól a közös klozetig.

A rendőr, akit Rabovics busás díjazásért az orosz nyelv rejtelseire oktatott, abbahagyta jelentéseinek monoton pötyögtetését az antikírógépen, és egy zsírosra barnult fenőszíjat hozott át (sőt, azt is megmutatta, hogyan kell ráfeszíteni a konyhai ajtó rézkilincsére); Gréti néni egy fakeretes borotválkozó tükörrel állított be (még boldogult uráé volt, aki megjárta vele az összes elképzelhető frontokat); Kovács úr egy kupica köménypálinkára rángatta be a tessék-lássék ellenkező Rabovicsot, amíg Kovácsné vásárolni ment a piacra; Gyurkóéktól pedig pandaszőr pamacsot kapott ajándékba, valódi kínait, Bécsből.

Rabovics még nem nagyon értett a meghatódáshoz, az efféle törődés inkább zavarba hozta, de a jó szándékú segítséget nem háríthatta el. Ült hát a konyhai sezlonon, felállította maga elé a „Hazáért és a királyért” feliratú, faragott keretes tükröt; közelebb rángatta az asztalhoz a hokedlire helyezett lavórt (a víz rögtön kilötyt), és elszántan belenyomta a pöttyös cserépbögrébe a pamacsot.

- Hagyd egy kicsit ázni - szólta be az ajtóból Gyurkó, és följebb rángatta magán a klottgatyát. Éjjel jött meg a kamionjával; már rég aludnia kellett volna.

Rabovics levágott egy vigyort a konyhaajtóban tömörülő szomszédokra; az ecsetet rányomta a szaloncukorszerű szappanra, és ügyesen körbe forgatta rajta, majd az így keletkezett szappanhabot hirtelen mozdulattal rákente az asztal sarkán könyöklő hűgá pisze orrára. Ó, volt nagy álmélkodás és kacagás! Még Rabovics is megkönnyebbült kicsit.

Most már a saját képére hordta fel a habot, s a tükröt lesve gondosan ügyelt rá, hogy bőre fedetlen sehol ne maradjon. Aztán bátran felkapta a borotvát, bár fogalma se volt róla, hogyan fogja kikerülni a szappanhab alatt rejtőző pattanásait. Az asztal sarkán ott virított ugyan a lila timsó, de a fiút ez nem nyugtatta meg különösebben, épp csak eszébe jutott róla az a nagy többkilós tehénsó, amelyet a nagyapja szokott berakni időnként a marhák jászlába, s amelyet azok kedvtelve nyalogattak a hatalmas, recés nyelvükkel.

Amikor először húzta végig a pengét a füle mellett, akkor szerencsére történt valami az utcán, ami elvonta a közfigyelmet ügyetlen mozdulatairól. Szeme sarkából megkönnyebbülten figyelte, hogy mindenki a kapu felé lódul, s az udvar fölött furcsa, fekete füst száll át.

Már a lavórban mosta a pamacsot (fél kézzel a timsót nyomogatva az egyetlen lekaszabolt pattanás helyére), amikor a húga visszajött, s közölte, hogy a Vas néni fölakasztotta magát, és felgyújtotta a házat.

Erre már Rabovicsnak is ki kellett szaladni az utcára. Szerencsére egy fejjel kimagaslott az ott összeverődött tömegeből, és miközben a megnedvesített timsóval simogatta az állát, szemügyre vehette, hogy mit ügködnek a tűzoltók és rendőrök, közvetlen szomszédjaitól pedig értesülhetett a részletekről is.

- Végül csak sikerült szegény asszonynak - suttogta Gréti néni. - Fél évig benntartották a szerencsétlent a szanatóriumban, miután a Vörösvári úton lefeküdt a villamossínekre, de később mégis kiengedték, azzal, hogy meggyógyult.

- Jól kitervelte az egészet - foglalta össze a történeteket jelentésszerűen a rendőr. - A férje összes ruháját kirámolta a rekamiéra, és alágyújtott, aztán derekára kötötte a kötelet, és felakasztotta magát az ajtófélfára, arra a kampóra, amelyet a gyerekek hintájához csavartak be. Tulajdonképpen a füsttől fulladt meg; az egyszer biztos.

Rabovics visszasomfordált a konyhába; felvette az asztról a tükröt, és belenézett. A képe vörös volt, mint a cékla, s a pattanás úgy rikított az állán, mint egy érett csipkebogyó. Elszontyolodva vitte ki a lavórt a szennyes vízzel a kanálshoz, ott körbelögybölte benne, hogy levigye a szappanhabkarimát is, és belecsurgatta a lyukba, amelyen négy darabra tört az öntöttvas fedőlemez.

Állt az üres lavórral az udvar közepén, érezte, hogy bizseregve ég borotvált arca, de elhanyagolva a szállongó, keserű füstöt és a kintről még mindig hallatszó zsvajt, arra az idézetre gondolt, amelyet tegnap keresett ki Fruzsínához írt levele végére: „Ne bántsa ezt a szerelmet, Lizaveta. Jó ez és termékeny. Vágyódás van benne, mélabús irigység, kis megvetés és tiszta, szeplőtlen boldogság.”

Zúg az éji bogár

Nem tudom, min mulat a suttyó; nem tudom, mi olyan nevetséges; éppen csak hogy a combját nem csapkodja. Nyilván részeg. Fizetésnap ezekkel van tele az utca, ilyenkor élnek pár órát. Hogy bámul! Csak menne már! Visszabámulok - két bolond egy pár -, arra végre elfordul, s botladozva továbbhalad a felüljáró felé. A fejét menet közben is hitetlenkedve rázza tovább.

Kérem én: most magyarázzam el minden utamba kerülő együgyűnek, hogy ha az eső nem is esik, azért az ernyőt még nyitva kell tartanom, merthogy benne volt a szatyorban, amikor a szatyrot lerántotta a székről az üveg muskotály, és teljesen átította a kiömlő bor, amelynek édes illata most is érződik az éjszakában. Egyértelmű, hogy az ernyőt botorság nedvesen összecsucni. Reggel indultam el otthonról, s akkor még esőre állt; szürke felhők borították az eget, az ember érezhette lecsapódnai a pofáján a párát. Aki nem hülye, ilyenkor leakasztja az ernyőt a fogasról, és viszi. Ennyit az apológiáról. (A meteorológia egyik ága.)

Hányadik HÉV rohan el előttem, mint valamely mozgó kirakat, nem tudom. Esti mulatságból térnek haza a jó szagú, ondolált népek; jönnek a moziból, diszkóból, smacizós esti lófrálásból, fáradtan-elégedetten; még elcsípik otthon a kapuzárást. Ha az ő szemükkel nézem - ezt megengedem -, helyzetem valóban furcsa, kacagnivaló és ostoba. Höhö-hehe. Egy kövér pacák toporog a sínek mellett a földút megfagyott sártarójain (apró brontosaurusokat tapos laposra), s gondolatai körkörös rendben rakódnak egymásra, mint a vattacukor. Azt figyeli a szemközti panelház ablakain, hol gyullad fel a fény, hol unták meg végre a Híradó valamelyik kései kiadását, amelyben Pénélopé kérőinek mintájára sündörög a sok jampi, hogy koituszra bírja a pislákoló demokráciát; melyik ablakban tűnik fel a szeretett nő, aki csak egy jó pisálásra szakította meg a kalandfilm nézését, és eszébe se jut, hogy az utcára kinézzen.

Így áll a helyzet. Legalább azt tudnám, hogy melyik ablakot skubizzam. Melyiket? Kire vall az a rusztikus lámpaernyő a negyediken? Vagy a tarka mázas tányérok a harmadik emeleti konyhában? Az ízlésben bízom - hogyne! -, de hát a férje lehet akármilyen bunkó. Na, az mégsem lehet - ha egyszer bízom az ízlésében. Ilyesmit ajándékba is kap az ember. Sőt. Ha egyszer udvariasságból azt mondja, hogy tetszik neki az ilyen holmi, akkor minden karácsonyra megörvendeztetik egy újabb és újabb álnépi tállal, ami aztán a falra kívánczik, mert máshol útban van. Ilyen egyszerű - egyszer csak ott van körülöttem egy konyha, mindenféle tarka tányérral a falon.

Újra egy HÉV, pedig ilyenkor ritkábban jár. Az én kedves ibolyám - kihez eredendően indulék - most készíti be a kávé, egy színes törőronggyal letakarja a papagájt, leoltja a konyhában a villanyt. Lemarházza a sötétben rikácsolni kezdő madarat (akit rólam nevezett el), utánozza a hangját - hegyegyegy! -, és bemegy a fürdőszobába. Még délelőtt kiakasztotta a frissen mosott, nagy zöld törülközőmet az ajtófogásra, azzal semmi gond. Körülnéz, megfordul a tükör előtt, nemrég fürdött, füle mögött egy csepp parfüm - a melle mint a fogas, úgy tartja a kombinét. Bemegy a szobába, bekapcsolja a tévét, rágyújt egy cigarettára. Kétsége sincs: előbb-utóbb előkerülök, s hogy milyen állapotban, az majd kiderül.

Na, adtam is, kaptam is. Vérezni nem vérzik, azt megnéztem, de a seb mély. Kérem alázattal; hol van egy lakótelepen olyan, selymes fű, drága virág vagy bazsalikombokor, amit kifeszített dróttal kéne védeni? Hol van? Sehol. Az egész csapda csak arra jó, hogy ártatlan, boldogtalan részegek pofára essenek az új lakótelep sötétjében, hacsak ki nem kapják a kezüket a zsebükből, hogy egy hirtelen fekvőtámasszal megmentse a helyzetet! Alattomos kertészek, házmesterek, közös képviselők, ti vagytok a szabadság és a tiszta érzelmek

ellenségei, mind! Egytől egyig. A nadrágom vastag, de ez bűnötök nem menti; a zokni fölött, az érzékeny bal lábszáramon évek múlva is ott lesz a heg, tudom.

Kérem, az ember úgy néz ki, ahogy kinéz. Világos. Szép is lenne, ha csak az lehetne boldog, akinek videóhős pofája van. Más kérdés, hogy a nagy fekete Negger nem dideregne itt a dróthálóba kapaszkodva, és dikházna húsz ablakot egyszerre, romantikusan. Tokostól rúgná be az ajtót, és nyugodt, mély hangján azt mondaná: „Öltözz, Zsófi, velem jössz!” Kicsavarná a rátámadó zsarnok férj kezéből a meleg vasalót, és színpadias mozdulattal tenné vissza a helyére. „Csigavér! - mondaná hűvösen. - Ez a kettőnk dolga, és nem most dőlt el, tudhatná barátom.” Körülnéz, a tapéta giccses, a parketta hiányos. Hosszú, vékony szivarra gyújt, kezével sürgető mozdulatot tesz. „Csak semmi lelkezés. Szorít az idő, indul a kusét Traminibe. Magának későn jutott eszébe, hogy kivegye a részét a házimunkából, minket meg vár a szpálnűj vagon meg a délszaki éj a tengerparton.”

Jó. Belátom: nem így történe az egész, de az tuti, hogy megesne a szívük rajtam, ha eltörne a lábam, amikor az ajtót rugdosom. Olyan érzéketlen ember nincs, akit én ne tudnék meghatni a nyüzítéssel. Egy sincs olyan. Minimum egy whisky kijár, amíg megjön a mentő a zacskó stukatúrgipsszel; s hah! a lányka megkérdezné bizton: „Bácsi, fáj ez nagyon? Eltévesztette az ajtót, hogy be sem csöngetett?” Csak az atya hallgatna komoran, mint a kripta mélye.

Törődést, fáradtságot nem sajnálok én, ha az ügy nemes - ez köztudott. Ha kell, a lábam lejáró, ülök néma őrt, egy zokszót nem hall tőlem senki. Vegyük például a reggeli vártát. Ülök a HÉV végállomásán, kezemben egy száraz körözöttes zsemle meg halászlé műanyag pohárban. Jönnek ott ezren, ha nem többen, mikor befut a szerelvény: csipás, bamba nép, ágyból riadt arccal, vízzel lenyalt hajjal, fáradtan-frissen, spray-sen vagy olcsó szappan szagát árasztva. Sorba állnak a reggeli lapért, szürcsölik a híg kávé, és fuldokolva nyelik az automata-szendvicset.

Ő nincs közöttük. Lehet, rég betelefonált az irodába, hogy beteg a gyerek; jönnek a szerelők; szabadnap kell, szabadság, egy-két nap, egy hét - a kolléganők bólogatnak, hja, igen, a gyerekek, bizony. Az is lehet, hogy hajnal óta benn görnyed a számítógép fölött, mert állandó lemaradásban, határidőcsúszásban szenved a drága, elkésik gyakran, a sunyi főnöke pedig visszaél becsületességével, és vele végezteti az összes alja munkát, míg a rámenősebb kollégák munkaidőben gémkáznak, péjéteznak, vagy csak leöntögetik magukat a sokadik kávéval.

A cipőmért vissza kell mennem, különben a lábam lefagy. Csak a balt veszítettem el, de az is elég kínos. Az ember nem véletlenül hord cipőt, ez az észak-európai kultúra része; tarló, befagyott tócsák és rozsdás szögek ellen igen hasznos. Vehetnék egy doboz gyufát a kocsmában, de oda nem mehetek vissza az ütésváltás miatt. Talán még meg is rugdosnának; az a gigoló, az az ellen-Delon valamiféle törzsvendég lehetett, annyira sajnálta mindenki. Pedig siratni engem kellett volna, neki csak az orra vérzett, az meg eláll. Attól a nagy busa fejtől.

Fény villan mögöttem. Földszintes ház, mellette sötét disznóólak, onnan jön a szarszag, meg az elégedett röffentések. A teraszon gyullad ki a kovácsoltvas csillárcsicsa, az ajtóban meg ott áll a Willendorfi Vénusz életnagyságban. Frankón. Barna-zöld csíkos frottír fürdőköpeny van rajta, az öve - lehet vagy három méter hosszú, ebből könnyen kiszámítható a rádiusz - a fenekén fut körbe, s elől, a hasa alatt kötötte meg lazán. A kezében hatalmas elemlámpa. Kijön a betoncsíkon, egészen a dughagymakert vaskapujáig.

- Keres valakit? - kérdezi borízú hangon. Vastag lábai körül egy kis zsebkutya sündörög, és alattomosan kaffog.

- Jó estét kívánok! - mondom nyomatékkal. - Valahol itt, sajnálatos módon, leesett a lábamról a cipellőm. A nevem Hamupipó, és kissé bajban vagyok.

- Azt látom - mondja, és gyanakodva a lábamra irányítja a fényt (kicsit megemelem, hogy lássa a zoknim), aztán egy kört ír le vele körülöttem. - Erre nincs.

Azt én nagyon jól tudom. Becsukom az ernyőt, megigazítom a gallérom, és közelebb lépek. Nem annyira közel, hogy ráfűjjam a rizlinget, csak épp a kerítésig. - Asszonyom, ha egy pillanatra ideadná, biztosan rálelnék magam.

Nyúlok a lámpáért, ő egyet visszalép - arca zsírosan csillog az alulról rávillanó fényben, s nekem azonnal a gyerekkori tóklámpások jutnak eszembe a temető mellett lakó szombatisták tanyáján -, de aztán rászánja magát, és kinyújtja az elemlámpát a kerítésen. A kutyának több esze van, ráveti magát a dróthálóra, és most már látom, hogy a színe mint a sárga cipőpasztái, a szeme meg gyűlölettel teli, eszelős, piros gombfocigomb.

- Hülye - mondom neki, és elindulok a fasor felé. - Pá, picim, majd visszahozom - intek hátra. Az arckifejezését szerencsére nem látom; mindig van, aki nem olvas újságot, aki nem is sejti, hogy zseblámpa-szélhámosokkal van teli a város, de hallom, amit kiabál: - Gyere vissza, te strici, hová mész a lámpámmal?!

Kattog a zár a vasajtón, a sodrony megremeg. Szaporázom a lépteim, a zokni a bal lábamon kezd széjjelmenni; óvatlanul egy tócsába taposok, a jég megvágja a lábam.

- Fogd meg, Szultán, a kurva anyját!

Nem ér a nevem. Elengedte a kutyát, az meg már ott liheg mögöttem, lábai szökkenésében készülés a nagy marásra. Megfordulok, az egyik kezemben a borbúzos szatyor meg az ernyő, a másikban a lámpa. A kutya széles lépésekkel rohan nekem. Előrenyújtom az esernyőt, és amikor belekap, a cipős lábammal nagyot rúgok az oldalába. Egy pillanatig azt sem tudom, hová lett, várom, hogy egyszer csak hátulról beleharap a seggembe, de aztán megtalálom a lámpa körívével. A HÉV kerítése mellett sántít visszafelé vinnnyogva szegény jószág. Így járunk mind.

Menekülök, a nő szerencsére megáll a kutyánál, felveszi. Pár lépés és végre befordulhatok a sarkon. Az utca sötét. Nem hallok semmit. Az ablakokban a tévék lidércfénye.

Sajnos, hogy át tudjak menni az aluljárón, ahhoz el kell osonnom a kocsmá mellett. Belátni a nagy üvegablakon, de nyilván kifelé is. Tulajdonképpen nem is én szoltam hozzá először, csak válaszoltam a kérdésére. Az igaz, hogy jól megnéztem magamnak, amikor elnyomta a csikket siket-néma barátnője combján, s ő, meg a két tapló barátja jót röhögtek a nő ijedt habogásán. Egyszer csak abbahagyta a mulatást, és rám nézett: „Mit bámulsz haver?” „Téged, te büdös tuskó” - mondtam én akaratlanul, és kiittam a maradék fröccsöm. Az biztos nem volt sportszerű, hogy tükön rúgtam, de le akart szúrni a biliárddáköval, amit aztán eltörtem a fején. Teljesen ártatlan voltam az egész ügyben. De a cipő nem itt veszett el, hanem a panel túloldalán, az építési területen. Itt csak az ingem egyik ujját tépte ki az anorákom alól az a majom meg a másik két seggfej. Hogy csinálták, meg nem mondom. Ezek egész életükben csak ezt gyakorolják, meg a biliárdot; marha nehéz velük egy amatőrnek.

A kocsmából szerencsére nem böknek ki, baj nélkül lejutok az aluljáróba. Az egyik műanyag személtáda leégett, és most szakasztott úgy néz ki, mint egy eredeti Dali.

Végigmegyek a gesztenyesoron, de a lábam egyre jobban fázik. A kemping előtt kis kupac avar; ráteszek egy száraz ágat, alágyújtok az öngyújtóval. Lógatom a lábam fölött, de a nedves levelek csak füstölnek, mint a gyárkémény. A füstölés módját érteni köll. „Füstölni leginkább olyan kövér ökröt szoktak, mely nem igen vén, tsülke ruganyos, jól veszi ki magát a kampón. Ha alkalmas drótkerítésre bukkansz, melyben megkapaszzkodhatol, kényelmesen neki dőlj, lábad lóbáld füst fölött serényen. Lássad.”

Biztosan van, aki ezerszer is megússza, ha szabálytalanul viselkedik, csakhogy az valaki más, nem én.

Mercedes kanyarodik a kempingből az útra, előttem lelassít, a bodorított hajú, ápolt szőke dáma leteker az ablakot, és megkérdi: „Will you tell me, is it the proper way to U.?” „Sure, you may trust your original intention bravely” - felelem én, és közben szökkenek egyet, mert zsibbad a lábam. Bólint, mosolyog, elhajtanak.

Múltkor ugyanígy jártam, amikor egy őszi délután nagy lelki nyugalommal turkáltam az antikvárium kukájában. Naná, hogy az Európai Parlamentáris Unió diplomatái csörtettek be a kapu alá tupírozott tolmácsnőjükkal, aztán amikor megláttak, a fal mellett oldalaztak el a liftig. Pedig csak azt a gót betűs Goethe-kötetet kerestem. Nem vették meg az előttem álló csapzott hajú öregasszonytól, és én azt hittem, hogy kifelé menet bedobta a kukába. Végül csupán egy Szibériáról szóló vastag propaganda kiadványt találtam (ki az a tájékozatlan hülye, aki ilyet akar eladni?), de elhoztam azt is. Ismerd meg jövődet.

A lakótelepnek ez az oldala is gyönyörű. Mindenhol meleg, hívogató fények az ablakokban. Hétfévi családi körben pihen a polgár. Most pofozzák le a kölyköket a hétköznapi bolondságokért, de helyre teszik egymást a szülők úgyszintén - végül is huzamosabb ideig senki nem nézheti a másikat hülyének. Csak átmenetileg. Még ehhez is akkora egyensúlyérzék, fantázia és szemtelenség kell, amekkora a legtöbbünkben nincs meg. Kisszerű és megalázó, ahogyan elbukik a hitves. A kulcs mindig belülről törik bele a zárba, de úgy, hogy még a feleségével hazatérő kéglitulajdonos jó barát se tudja kinyitni. Szállítjuk a portékát a javításból aznap kikerült Trabanton, tüzes pillantásokat, apró tapenolásokat váltunk; és hol döglik le az istenverte csotrogány? Hol? Na, hol? Az anyós barátnőjének a háza előtt. A jóasszony meg álló nap az ablakban báméskodik; egy egér nem szaladhat át az úton a tudta nélkül.

Húzom a lábam, mint Rigoletto; Illés barátom csinálja ezt tökéletesen: lá-lá, lá-lá, lá-lá, lá-lá. Valahol itt estem pofára a kifeszített dróton, mert hülyemód mindkét kezem a zsebemben tartottam, elő se tudtam rántani. Volt ott egy nagy halom szétfolyt homok, arra estem - igazán malacom volt -, azt kell megtalálnom. Jó fekvés volt rajta, tán még látszik is a fejem nyoma, mint a párnán. Ott hevertem hanyatt, és néztem a rezgő csillagokat az égen. Me miserable! (Úgy sajnáltam magam, hogy arra egyet lehetett volna alapítani.)

Csak a példa kedvéért, vegyük a tegnapi konyhafestést - az olyan állandó valami a családban. Hát ki magyarázza meg, hogy mit keresek én a létrán, amikor pedig tér- és festékiszonyom van, a hígító szagával meg ki lehet kergetni a világból? Mi készíthet valakit arra, hogy újra meg újra olyasmibe kezdjen, amihez nem ért? Nekem hiába is jönnek az anyagiakkal; itt sötét, rejtett motivációk lappanganak a háttérben, csak nem értek rá felmenni a könyvtárba, hogy kiderítsem. Egy egészséges, teljesen normálisan boldogtalan pacák helyett, hogy csendes magányában üldöge a hamu közepette és egy cseréppel vakargatná ótvaros testét, kéjesen képzelegve közben reménytelen szerelméről - meszelésre adja a fejét. A sörnyítő kezdi feltörni a tenyerét. Tetszik látni, teljesen kritikusan, kívülről figyelem magam, ha kell. Még azt is látom, hogy a sörnyítő mennyire finta, maga a tárgyiasult rabság, az oktan kötődés. El is ásom a kolostorba menet, moszatos köveket hordok rá az erdei patakából, csípős szagú, bús avart a fák alól, aztán megtaposom majd és ujjongok: „Mit Freuden sagt ich Welt, zu dir: Ich habe genug.” És kész. Mert mi manifesztálódik ebben a nagy sietségben, ahogy ez a hőscincér hadonászik a korongcsettelle a létrán? Az a fatális tévedése, hogy ha a konyhában már minden vakítóan fehér lesz, virgo és minden foltot (cigaretta füstjét, a városi gáz olajos pókhálóját, a kávéfőző bombarepeszeit, és rozsdafürcseit) újra befogadni kész, akkor isteni megnyugvás következik, ő már bátran kiléphet az üzletből, minden sínen lesz nélküle is. Magához illő kolostort kereshet valamelyik havas ormú nyolcezres oldalában. Ablaktalan, terméskő cellájában egy pohár friss forrásvíz jelenti majd a teljes lakályosságot, bútort, berendezést. Élvezet

semmi! Egy pohár kristálytiszt víz, amit beosztással, napi három adagban fogyaszt el, s amit minden alkalommal újra és újra megcsodál, mint gyönyörűsége egyetlen forrását. Ő maga is vízcseppként gurul el az üvegsima lejtőn.

Az emberi test - sajnos - nem alkalmas ilyen impresszionista trükkökre; esendősége még a többi fogyóeszközhöz képest is kirívó. Egy edényről legfeljebb a zománc verődik le. Itt meg ez a hideg homlok, erőtlen, szétterpesztett lábak, elmerevedett kéz és hírhedt agytekervények cipőpertlicsomóba gémberevedve. Bravó! Üdvöz légy, te fiatal, büszke erő! (Dél-Amerikában élnek olyan felföldi indiánok, akik a mínusz tízfokos éjszakában is a sziklákon szunyálnak, mert van bennük valami atavisztikus alkalmazkodóképesség. Életritmusuk lelassul, testük lehül a környezet hőmérsékletére, és „vamos” az álmok világa!).

Az ujjaim vége fázik a legjobban, s mintha valamilyen megdermedt pörköltzsaft ragasztaná őket egybe. Némi kínnal felemelem a kezem az ostorlámpa fényébe. Körmeim körül a fehér olajfesték lemoshatatlan holdvilága. Mire végeztem, elfogyott a hígító, mert a festék olyan sűrű volt, mint az alvadt vér.

Naná. A dolgos élet nyomai. Még a festőlétra lábán is kijöttek a visszerek, rozoga ereszté-keink eggyé válva recsegték a rabszolgák munkadalát. A pemzivel az istennek se érem el a vinklit, bárhogy ágaskodom, kikacagnak a pókok. Csuklómon, könyökömön szivárog, csurog alá a túlhígított festék, felsőkari viszketést okoz, bünteti a pancsert, az meg túri, mint a birka, szenvedőgyakorlatot végez - ha már így adódott, élvezd ki fenéig - ki tudja, mi jön még, dixi. Mondjuk - csak a példa kedvéért - az égnek igen tetsző, komplex fogadalmat teszek arra, hogy nem mosakszom és nem vakarózom. A hatást mindjárt ki lehet szagolni, betartását ellenőrizni könnyű. És igenis meggyódom, ha egyszer-egyszer suttyomban megmosom a golyóim. Nem csalok, nem lopok, a bűnben eredendően benne a büntetés. Ha nem is mindenkinek.

Miután a régi marokecset szétporladt a kezemben (s amikor megpróbáltam kifésülni belőle egy valamikori zöld festék csimbókjait, ősz haját is hullatni kezdte, eldugítva a lefolyót), lementem venni egy újat. Közben egy percre beugrottam az antikváriumba. Ahogy onnét fordulok ki, megy előttem három újféle jampi bőrdzsekiben, s az egyik már turkál is hátulról egy nő válltáskájában. - Ne csináld! - üvöltök rá olyan hangosan, hogy magam is meglepődöm. A nő észre se veszi az egészet, sétál tovább gyanútlan. A három mozdonyzóke jampi meg fordul nekem. Az este már beborította az utcát, ránk se hederít senki, történhet bármi, mi már csak együtt sírunk. „Mert mit csinálsz, te görény? - kérdezi az, amelyiknek a legtenyérbe-mászóbb képe van. - Megfogunk, beviszünk egy kapu alá, és olyan laposra verünk, hogy korcsolyázni lehet rajtad!”

Egészen közel lép, odadugja az olajos pofáját az orrom alá. Belenézek a vérekes szemébe. „Ne ágaskodj, picim, mert leszarod a sarkad - mondom flegmán; kiveszem a számból a cigit, és elnyomom a bőrdzsekije vállán. - Nemcsak ügyetlen vagy, de ostoba is. Tűnjetek el, ha nem hiányzik a balhé!”

Az egyik fickó, aki már korábban félreállt biztosítani a könyvesbolt kirakatához, most int nekik: „Nem tudom, mért kell így beszélni - szól rá a lehangosabbra -, hiszen úriemberek vagyunk, egymás közt. A kolléga jót akart” - mondja erőltetett mosollyal. Végre megfordulnak, és sietség nélkül elindulnak visszafelé. Nézek utánuk, a marokecsetet végighúzom a homlokomon.

(Egészen az „orrom alá”-ig igaz, onnan kezdve a „bőrdzsekije vállán”-ig csupán később szerkesztett változat a barátaim számára a kocsmában, ahol egy nagyfröccs mellett ijedten hallgattam szünni nem akaró, heves szívdobogáson. Akkor még nem tudhattam, hogy az egészet ma verem le a nagy biliárdbajnokon.)

Késő este az ember már nem fest - hogy néz az ki, a marokecsetet különben is a telefonfülkében felejtettem, ahonnan barátnőm próbáltam felhívni. Az élet durván beleavatkozik a művészetbe, az emléktábla-bizottság meg törhetné a fejét, hogy a Landleré alá vagy fölé. Bizony. Wasserständer, a nagy erekzív festő évekig itt lakott. Kora reggel, zúgó fejjel is mássza a létrát, inog; sajnálatos balesete után spatulyáját, korongecsetjét lábtól vele temetik, s a Mahler-IV. széles dallama száll. Na ja. Könnyeink egy patakba sodródnak a homlokunkról csorduló festékekkel, s lóarcunkat csípi, mint bögöly. Az ablak előtt valaki áll, és téged néz, galambocskám, Rubljov. Integet, nevet. Szőke hajkoronáján átcsillan a bágyadt novemberi napfény. Szív, te tudatlan, pavlovi eb, ész, te nyútt póráz. Illetlen nagyot recsen a létra. Három napja ellógott a melóból, vasi pecsenyét faltunk a Kerékben, söröztünk, szakszerűen összevesztünk, csak mert nem szeret, nem tud, nem is akar, nem is fog soha, csak mert minden igenre nem; ha Szürinx néha játszi kedvvel meg is simogatja Pánnak azt a ronda pófáját.

Két, sohase tapasztalt, mesteri mozdulattal - csuklóból, lágyan - befestem az ablakot az orra előtt. Ebben mi a mulatságos? Csönget.

Én nem vagyok itt! Keringek a keringőn, vagy ülök a sötét, hűvös ebédelőben Emigráf meg Geográf barát között a feketére pácolódott deszkapadon, és eszem a hajdinakását melegített pörccel vagy anélkül. Énhozzám nem lehet becsöngetni; ez az ájtatosság és olvasóbuzerálás ideje. Világi hívság teljesen kizárt. Beengedem.

- Szevasz, te mindig festesz? - kérdi.

Jellemző, mondhatom. Nyilvánvaló, hogy most festek először, láthatja, aki nem vak. „Igen - mondom mégis -, nagy hatással van rám az a Maulbertsch nevű orosz. A leveletem megkaptad?”

Lerecegek két fokot a létrán. Még aznap este egy kótyagos levelet írtam neki a munkahelyére, amelyben összevissza hazudoztam.

- Meg, s mind közül ez tetszett a legjobban - feleli. - Két éve nálad van a hátizsákom. Most... ne haragudj, de kellene, mert vasárnap Zakopanéba megyünk síelni.

Érzem, hogyan dermed meg a festék a szemem alatt, hogyan szárad az arcomra. Előkotrom a hátizsákot a szekrény alól, a térdemen kiverem belőle a port. Átadom, és elfordulok. „Hát...” - mondja. „Jó utazást” - bólogatok én, és visszafordulva nekitámaszkodom az ajtó frissen mázolt félfájának. Komolyan rám néz, aztán hirtelen elfordul, nyitná az ajtót, de kulcsra zártam. Letépelem magam az ajtófélfáról, és megpörgetem a kulcsot a zárban. „Ilyen egyszerű” - mondom. „Igen, ilyen egyszerű” - ismétli meg, kilép a körfolyosóra, és megy a lift felé.

Utánanézek, aztán visszamászom a létrára. Előbb a munka, aztán a szórakozás. Bemártom a vödörbe az ecsetet, föl is emelem, egyet húzok vele a mennyezeten, de aztán le is engedem; lassan, sűrű cseppekben hull belőle a festék a konyhakőre. Allok a gólyalábakon. Innen soha többet le nem megyek, titkos kerülőkön visznek majd hegyi menedékembe egy bútorszállító kamionban, s abba is csak rézsút férek majd be ereklyegyanús létrámon. Hallotok ti még a létrás szentről, annyit ígérhetek. Ha nem, engem az se izgat. Végül is nem a népszerűségért teszem, amit teszek. Rá.

Kutya jön, körülszaglász. Kis porbafingó, barokk lábakkal. Szomorú, barna szemével egészen közelről néz rám. „Frici, gyere vissza!” - szól utána egy férfihang, és ettől bennem meghül a vér. A vállalati főnököm hangja. Az egész buggyant város ezen a nyomorult lakótelepen lakik? Kívül-belül dermedten fekszem, szinte nem is lélegzem: dr. Jekyll, a köztisztletben álló osztályvezető részegen hentereg közterületen, főnöke bukkan rá kutyasétáltatás közben, és még idejében kihívja a mentőket, mielőtt szerencsétlen kollégája fagyhalált szenvedne. Jaj, szárnyra kapna a hír a titkárságon, röppenne a számlázáson át a főosztályra.

A kutya nem akar elmenni, érdeklik a félhullák. „Bocsáss meg, de nincs más választásom” - lihegem neki és jó erősen megpöckölöm az orrát, mire vonyít egyet és elsöpör a gyalogútra, ahol várja a két hosszú árnyék. A lábuknál megáll, ugat visszafelé. „Biztos valami patkányt látott” - jegyzi meg egy női hang. „Édesem, ez nem a vállalatom, ez egy park” - hallom a főnököm távolodó hangját. Amikor már biztonságosnak érzem, akkor feltápászkodom - feláll a baba; ugye, hogy megy ez! -, és rohanok az ellenkező irányba, a lábam rogyadozik alattam, elhagyom a cipőt, és lihegve állok meg az aluljáróban a Mino-reklám alatt.

Most újra itt vagyok. Átlépek a drótcspadát, és körbejáratom az elemlámpa fényét. Megvan a homokdomb, de a cipő sehol. Kétségtelen, hogy elvitte a kutya. Bosszút állt a dög - de jogos a két pont, egyenlő eséllyel küzdöttünk, és ő volt a jobb. Felnézek az ablakokra is; már mindenhol sötét van - egy konyhaablakban van világosság, de ott se látni senkit. Minden becsomagolva, útra készen áll az előszobában; a sílécek és a gyerek szánkója a többi pakk tetején.

Kerülget a hányinger, már az se vigasztal, hogy visszafelé, egy téglarakás mellett belerúgok a cipőmbe. Hideg és kemény, amikor a lábamra húzom. Már nincs bennem se öröm, se bánat, csak a leszakadt köröm sajog. Mire visszaérek a HÉV-hez, csapkod a havas eső. Az elemlámpát bedugom a kövér Vénusz postaládájába (elfürészelt eternitcső); a kocsma ablakai már sötétek.

Barátnőm a felkapott pongyolában áll a fürdőszoba ajtajának támaszkodva, és az előszobán keresztül közvetíti a felriadt papagájnak a siralmas látványt.

- Semmi baj, Janika; Apuci ugyan aknára lépett, de makacsul és ügyesen kapaszkodik a mosdókagylóba, nem is gondol vele, hogy ha leszakítja, neki kell majd visszaszerelni. A borostás képit nézegeti a tükörben, de valószínűleg nem látja jól, mert most nekinyomja az orrát az üvegnek, kinyújtja a nyelvét; egyensúlyi gyakorlatokat végez - ha látnád! -, most egyszerre teljesen egyenesen áll, glória in excelsis; némi gondja van a pulóverével; homokot ráz belőle a padlóra, egész kis kupac; büszkén vigyorog, aztán elkomorodik szegény; a gatyába beleakad a lába, és ijedten leül a kád szélére, combjai közt petyhüdten lóg a slag. Mint valami könnyűbúvár, úgy fordul bele a vízbe, és rögtön kortyol is egyet a fenyőhából. Nem ízlik neki, kiköpi. Azt még várjuk meg - jó, Janika -, hogy belefulladás-e! Nem, nem, Csapzott fejét hátraveti, a szeme vérekes, vonásai nem is emlékeztetnek a múlt hetire. Ha belépőt kéne neki felmutatni, lehet, hogy be se engedték volna, igaz?

Azt hiszem, Apucinak ma a vendégszobában ágyazunk, te pedig bejöhetsz a fikusz alá, hogy meg ne fázz. Úgy látszik, megint kikapott a csapat.

A. - B.
avagy
A sarki fény

B.

Már ez bizony farkalni való kislány, ha copfos is, de combos is; szemével követ, hogy nem dugom-e a szatyorba a Jókai-összest vagy az Új Magyar Lexikon tíz kötetét, azt a nyolcat. Bal lábán lógó szandál csatjával vakarja jobb lába szárát, és ez olyan megható, főleg, ahogy a bimbói a plafonra ágaskodnak a kék köpeny alól. Mindenáron segíteni akar; lehetetlen hát, hogy ne osszam meg vele a gondom. Kutyákról? Kutyákról csak a „Kutyakozmetika”. Ó, cseszd meg, szívi, engem a szánhúzókat érdekelnek, nem az ölebek, de még nincs veszve minden; találkozhatnánk holnap délután a „Grinzingi”-ben. „Ötkor” - mondja, és a szeme se rebben. Tiszta hülye vagyok; ide se tehetem be többé a lábam.

A.

Majd kiírom a kredencre filccel, hogy minden tojás öt forint, a zsír kilója uncigvancig, a mosogatók órábéra hetven, a baby sitter megfizethetetlen, s hogy aki éjjel vetődik haza, az is letörölheti a lábát a gyékényen, és mindenkinek szappannal illik kezét mosni, hogy a friss törülközőn ne jelenjenek meg azonnal sötét mancsnyomok, és hogy csoda lenne, ha egyszer az apukát érné el munkahelyén a tanító néni, amikor Dini a kezére csapja a zongora fedelét, és nem *rám* hoznák a szívbajt azzal, hogy: jaj, anyuka, sajnos baleset érte a gyereket, jöjjön azonnal - és sutty, már le is csapják a visszahívhatatlan telefont, anélkül, hogy mit-miért-hogyan-nagyon? Vagy csak kicsit? A rohadt életbe! És nincs egy vöröskeresztes ládájuk, a konyhán kötözték be a kezét a saját koszos zsebkendőjével. Ki volt készítve a tiszta, de nem dugtam a zsebébe.

B.

Röhej lenne - nem? -, ha kínai rézlakatot szerelnénk a frigóra, biztonsági zárat, hogy egy óvatlan pillanatban bele ne nyúljon a bohóc. Jó: számozd meg a tojásokat, húzz árvízvonalat az üvegre: idáig ért a konyak az ezermegannyi évben, Boldogasszony havában, mikor is menekült, ki merre látott; csak a nyomor volt jegy nélkül, de azért is sorba kellett állni, és ráadásul mindig nagyobb számot kínáltak, mint ami még jól állt volna.

O. K. *Én* veszek az iskolának egy kilométer gézt meg pár bödön ultraszeptil port és mindenkit *én* iratok be elsősegélyre, mert ez biztosan az *én* dolgom, nem azé a hájfejű igazgatóé. Egyébként a tíz év alatt legelőször tegnap léptem le korábban az irodából, ha ez egyáltalán érdekes. Kopogj be, mielőtt elmegy.

A.

Istenem, ha valaki látná, ahogy itt rodeózom ezen az ósdi centrifugán, görcsöt kapna a röhögéstől. Egyszerűen nem lehet lefogni, ne-ne-nem. Egyszer ú-ügyis kiugrik alólam és kiszalad a körfolyosóra. Na. Ha ezt elunom, veszek magamnak egy légkalapácsot.

Nagyon lakályos ez a berendezkedés, hogy a mesternek külön szobája van, ahol alkothat - és szundikálhat - ha kedve tartja, én meg nézhetem a „Tapsi Hapsi”-t a Traviata helyett, mert itt bukfenceznek a gyerekek, az anyós meg a szomszéd; és a tévé nem fér be máshová. A konyhában olvasom el az újságot... vagy éjjel, ha fölbredek és a megmaradt langyos kortyot

a muskátlisüvegből benyelem. A szájjemen nem javít semmit, de legalább ég tőle a gyomrom és olyanokat lehelek, mint egy boglári pincelejázat. Kénköveset. Csak égő gyertyával gyertek közembe. Na, mindegy. Kuss, szivi. Csöndben várunk, hogy perceg-e a szű, s hogy telik-e még apuci potenciájából valamire, ha honába megtérne vártan-váratlanul...

B.

Zárt levél per három. Szóval már a táskámban turkálsz. Vedd tudomásul, hogy ez mindkettőnk számára megalázó. Neked, mert suttyomban csinálod, és nekem, mert nem ismerem a vámszabályokat, hogy hány melltartó meg zenélő bugyi hozható-vihető vámmentesen, és hogy elhajigáljam-e az üres pezsgősüvegeket az utcán, vagy másnap visszaválthatom?! Roppant furcsa, hogy éppen most lett halaszthatatlan szükséged a kalapácsra, amikor nekem is kell. És nem akarok kutyát venni. Ébressz fel, ha még. Csók.

A.

Csók? Ezt csak hanyagságból írtad, szívem - vagy kicsit kapatosan. Erre utal a zsíros kés a fiókban, na meg a hagyma haja a szemetes körül. Nem etet a nő, szegénykém? Gyalázat. Pedig ha iszol, akkor enni is kell, különben megárt. A Ramblas - ha eszedbe jut még egyáltalán, a kis kocsmák Mallorcán, a paprikás tintahal, meg azok az óriási kagylók Párizsban. Párizs? - hová lett: már csak bűdös, nyári kanális, szétgurult kaláris -, de két kagyló még most is megvan az akváriumban; szeretik a guppik. Etessétek a halaitokat, emberek, a szárított bolha elfogyott, és ha Tomi kunyerálta ki a kutyát, válaszom: nem. Idehordotok mindenféle szerencsétlen jószágot, aztán tojtok rá, hogy mi van velük. Már a pintyeknek is akkora a körme, mint egy dizőznek, de még nem akadt egy bátor férfi, hogy levágja.

B.

„Ha két pásztorórád közben tudsz tíz percet szakítani a családotra...” Miféle pásztoróra? Legfeljebb villanypásztoróra, szívem. Marhakarám. És ma kivételesen nem tudok bemenni a kölcsönzőbe, mert tízkor nyit, nekem pedig össze kell eskábálnom az íróasztalomat, mielőtt a kollégák bejönnek az irodába, mert a magyar ipar remeke csak két üres dossziét meg egy tolltartót bír el, két átlagos súlyú felnőtt ember alatt összedől, mint a nyugágy.

A.

Mér' olvas kutyákról, ha... mindegy; tudom, hogy csak azért titkolózik, hogy dühítsen. Nem is kell, hogy megmagyarázza - én nem követelem, én nem csinállok belőle ügyet, hogy ki mit olvas és miért; én se azért olvasom a „Colossus of Maroussi”-t, hogy hófehér yachtot megszökjék Konstantin exkirállyal és ouzomámorban fetrengjek egy ión sziget homokos partján, miután leszoptam magam és a fél legénységet, hanem mert útikönyvet ilyen szerelemmel nem írt senki már, mint Miller, és azért olvasom angolul, mert nem fordították le magyarra, holott már a gimiben ronggyá kellett volna gyűrnünk a könyveit, és mert szeretem benne, hogy becsületes: megírja minden vonzódását a görög emberekhez, de megírja azt is, ha befosott a helyi víztől, s hogy viszolygással hallgatta, amikor Krétán, az emberiség legszebb kultúrája mellett élő parasztok mély irigységgel emlegették az amerikai farmereket. Mégis türelemmel kell lennem és hallgatni, hogy az én édes férjcském meccsnézés közben hanyagul elhinti a fiúknak, az anyjuk titokban rászokott a perverz irodalomra, és hogy ez attól, amit az utcai könyves standokon láthatnak kiterítve, sokkal hihetőbben hangzik a fiúknak, mint amit én az ógörög kultúráról hablatyolok.

B.

Nem látom be, hogy miért ne járhatnék én azokra a helyekre, ahol régebben sűrűn megfordultunk, és ahol jól éreztük magunkat. Miért kéne ezt kizárnom? Így sincs sehol egy hely, ahová oda lehetne szokni. Talán csak a bútorok megbízhatóak - vagy még azok se: lóca helyett egyszer csak csővázason ülsz, és mintákat rajzol a seggedre a csiricsáré műanyagfonat. Nem akarok én újrájátszatni semmit, nem is lehet; ahová lejártunk közösen, oda most Annával úgy megyek, mint aki a szerelmét elviszi valahová, hogy megmutasson neki egy jó helyet, egy szép dolgot, szóval mindent, amiről az ember úgy érzi, meg kell osztania a másikkal, hogy az is örüljön neki. Hát nem mindegy, hogy az a Közlekedési Múzeum vagy a „Muskétás”?

A.

Halló?! Halló, ott vagy még? Na, tudod, azért azt nem hittem volna, hogy ehhez is lesz pofája... illetve, hogy ennyire túl lehet lépni a jó ízlés határát. Mit? Hogy mit vártam? Mi a fenét vártam volna? Ugyan, ne fárassz. Ez egy rohadt közhely. Banális, de annyira, hogy... Dini, zárt már el vagy halkítsd le vagy csinálj már valamit... Édesem, te is ott tartasz még, ahol az anyám, aki szerint az asszony dolga a tűrés. Na ne... Nem fogadom el, aki nálam többet megért, az már az Akadémia tagja. Na, folytatom: az egyik szatyor menten leszakadt a konzervek alatt, ahogy kiléptem a diszkontból; úgyhogy magamhoz öleltem az üvegeket, tisztára, mint amikor a Tomit hordtam... Ja, a zöldbab, a cékla meg a leértékelt sztavidák... Igen, olajos hal, biztos van rendes neve is, talán szovjet ponty... na, és amikor már érzem, hogy teljesen elferdült a gerincem, kiújult a lúdtalpam és a térdem alatt a visszer kitüremlik, mint a béka szeme, akkor a „Muskétás” kihajtott ablakán át meglátom, hogy ott ül egy nővel - egy olyan kis szende picca -, tördelik a peracet és üdvözült pofával dédelgetik a korsót. El tudod képzelni? He? ...Naná! Azt hittem, kihúzom a diétás szörpöt a szatyorból és bevágom az ablakon, mint a partizánok a gránátot, de a parkból éppen arra masírozott egy csapat óvodás spárgán, és akkor már valahogy nem is látszott illendőnek az egész akció... mi? ...persze, menj csak, én itt pofázom, és meg se kérdezem... jó, jó, majd este még hívlak.

B.

A boldogság olyan, mint a rágógumi. Van, aki egész életében ugyanazt kérődzi - régi áron - és mindig új ízekezt csalogat ki belőle, van, aki egész csomaggal erőltet a pofájába és örli fulladásig, hogy már az orrán jön ki a leve, és van, akinek csak annyi jut, hogy az utcán ráragad a bakancsára egy kiköpött, fakóra rágott gumi, és ha kettő, akkor már tudhatja, hogy itt marha nagy élet folyik.

Tudtam, hogy meglátott, persze; furcsamód el is ment a kedvem mindentől hirtelen. Pedig semmiféle lelkiismeret-furdalásom nem kellett legyen, hiszen beszélünk róla elégszer. Leskelődik utánam? Ha meg nem, mert hát nem, akkor mi a fenét keres errefelé ilyenkor? Ilyen nyomorult véletlen nincs is.

A.

Belopakodik a szobába, szevasz, kezében a műanyag pohár, hogy ne lássam, mit iszik, szevasz. Lehet vagy tizenegy; a bögre muskátli után éppen, hogy elszenderednék, de már megfordultam párszor, a lepedő alá gyűrődött rendesen, ahogy szokott.

„Nézhetem” - kérdezi kijelentő módban. - „Felőlem” - mondom, és összecsucok a mellemen fekvő könyvet. Leteszem a lámpa mellé, úgyis csak ugyanazt a pár sort olvastam el vagy négyszer - valami folyóparti sztori -, és ugyanazzal a mozdulattal ki is oltom a fényt. A

tévében izgalmas vitafórumot nyomatnak a fokhagymatermesztésről. Tavaly nem lehetett kapni, idén meg Dunát lehet vele rekeszteni.

Leül az ágy szélére és lerúgja a cipőjét.

„Azért csak ne nagyon ágyazz meg magadnak” - mondom én fojtottan. „Jó, jó, most mi van, ki akarod kaparni a szemem” - hergeli fel magát betűről betűre: egész halkán kezdi, a végén meg már kiabál.

„Akarja a fene, majd kisül az magától, kicsim” - mondom én higgadtan, és ez jó lenne végszónak is, ha hagyná, de hiába ért a szerkesztéshez annyira - mármint, hogy ő mindig máshol legyen és mással, mint ahol mi vagyunk -, nem hagyja. Egészen más oldalról támad, stílustalanul.

„Hát már ezt a kurva tévét se nézhetem nyugodtan tíz percig?!” - csinálja a műfelháborodást, és egy kortyot kilötytyent poharából a lepedőre. Borókaillat. Szóval kinyitotta a díszüveget.

„Dehogynem, édesem, éppen neked való műsor, de eddig azt hittem, hogy a fokhagymát rühelled, csak azok a kis fokhagymaseggű csajok érdekelnek, akiket a dejektórium előtt szedsz össze” - mondom én epésen, kirántom a feneke alól a takaróm csücskét és elfordulok.

Persze lehet, hogy nem mondtam, hanem kiáltottam, netán - megengedem - üvöltöttem, picit. A gyerekek szobájából benyit Tomi - újra levette magáról a pizsama felsőt, hiába beszélek neki -, és néz bennünket, két elnémult, lila tévéfény világította alakot az ágyon. „Mi a fene bajotok van most meg a fokhagymával? - kérdezi a legnyafogósabb hangján, amit csak produkálni tud. - Sose eszünk fokhagymát!” Édes kis hülyém: sose ért meg semmit. Szerencsére.

B.

Nem szól senki - a heti egyszeri, közös - reggelinél. Szombat van, hoztam egy rúd szalámit. Marha jó: hoztam! - mintha vendégségbe jönnék; na, ezt nem fogom megengedni. Az egyetlen ciki, hogy amikor behozatom Dinivel az autóstáskám és belenyúlok a szivarkáért, kiugrik belőle egy eszméletlenül lila plüssmajom vagy patkány vagy kuszkus. Mindenki elképedve nézi. Egy ideig én is. Anna dughatta a táskámba, amíg a klotyón voltam. Szereti ezeket a kis gyerekes, puha marhaságokat, már meglepett egy zöld szivacselefánttal is.

„Ez meg mi a szar?” - kérdezi az én választékos kis nejem. Erre Tomi is kinyújtja a nyelvét, mintha hányna: „Áááá, de pocsek.” Dini csak a fejéhez kap, mint amikor a Barbie-reklámot látja a tévében, aztán beleprüszköl a teába. „Ott undorkodott a postaláda tetején, és gondoltam, szegény jószág jobb helyen lesz nálunk” - próbálom javítani a helyzetem. „Majd nekiadjuk a Dórinak - segít ki Tomi. - imádja az ilyen színes szart.”

A.

Otthon feledtem a dossziét, mert tegnap éjjel még dolgoztam - illetve elaludtam - rajta. Mondom magamban: még jó is, ha már vissza kell mennem, akkor ténfergek egyet a csarnokban, legalább nem kell itt tolonganom délután. Veszek hekket - nincs benne szálka - és karfiolt - abba sincs - lecsópaprikát meg lóveronait.

Lóverona - az valahol az Alföldön lehet, ott Kötegyán körül. Kopott nejlonzacskóim kibontom, mint a zászlót. Sose tudnék kevesebb személyre főzni, mint ahogyan megszoktam, ha egyszer egyedül maradnék, biztos, hogy ugyanazt enném hat napig.

B.

„Hagyjátok a tudományt a bölcsekre - írja Taine -, a tisztességet a nemesekre, a fényűzést a gazdagokra; legyetek részvéttel az alázatos nyomorultak iránt: a legcsekélyebb és legmegvetettebb lény annyit érhet, mint a hatalmas és büszke lények ezrei. Óvakodjatok megsérteni a gyöngéd lelkeket, melyek minden állapotban, minden köntös alatt, minden korban virágzanak.

Higgyétek, hogy az emberiség, a szájalom, a bocsánat a legszebb az emberben, higgyétek, hogy a bensőség, az ömlengés... - effűzsön, persze, túláradást is jelent - a gyöngédség, a könny a legédesebb ezen a világon. Élni semmi; hatalmasnak, bölcsnek, híresnek lenni kevés; hasznosnak lenni nem elég. Csak az élt és csak az az ember igazán, aki sírt a jótett emlékére, melyet adott vagy melyet kapott.” Éppen ezt olvasom, percenként újra kezdve, mert odafigyelni nem tudok, amikor csönget. Már hanyagul széthánytam egy-két számomra fontos könyvet, kiöntöttem a ropit az angol feliratú fél bögrébe, lezuhanyoztam és bekaptam egy darab csokit a Dini titkos készletéből; hiszen ma látja majd először a kuckóm, „cellám”, ahogy bemutatom neki, és tényleg, olyan zavartan ülünk le a konyhába, mint amikor a Tabán - lánynevén Diadal - moziban először megfogtam a kezét.

A.

Legalább a zöldségen látszik, ha lejárt a szavatossága, hiába sprickolják. Itt aztán résen kell lenni! Figyelni a kezeket és szorozni, mint a komputer, aztán lenyelni hangtalan a hentes lapos viceit a kolbász hosszáról. „Ne nézd már olyan mereven a mérleget, tündérekém, ez bizalmatlanság - röhög az ismerős zöldséges. - Tudod, hogy én szolid fiú vagyok, én csak nyesegetem a vevőket; nézd meg azt a nagy marhát ott szemben a selyemmelegítőben, aki a tökök fűrészeli, na, az elvágja őket derékba.”

Mind a ketten olyan bengák, mint egy nehézsúlyú birkózó, mégis itt locsolgatják a petrezselymet aranylánccal a nyakukban, ahelyett, hogy egy bányában tolnák a csillét. Az ismerős azért ismerős, mert tőle vettük az első Trabantot. Elég olcsón adta, de csak később derültek ki a disznóságok. Már amikor elvittük tőle, akkor is csak egy kupica benzint hagyott benne, úgyhogy a Bogrács utca sarkáról haza kellett szaladnom a sebbenzinért, azzal értünk el a kapunkig. Aztán Tomitól kellett kölcsönkérnem, hogy kibírjuk a fizetésig hátralévő két napot, plusz megint vehettem neki egy új malacperselyt.

B.

Mindig is attól féltem, hogy a mi szemünkből kifakul az a bizalommal teli derű, ami most az Annáéból sugárzik, mindig is attól féltem, hogy az önkéntelenség és feltétlenség mosolyát felváltja az analizáló, vizsla tekintet. Talán már az esküvőnk másnapján ettől féltem. Kamu volt az egész, kisfiam? A rossz gyerek térdelt ugyan egy ideig a sarokban, de nem, mégse bánta meg a hazugságot, nem a jó kisfiú állt fel sajgó térddel a kukoricáról, hanem egy megdühödött kamasz?, aki nem fogadja el a rendet?, aki tovább hazudik önvédelemből, daczból, trillázva?, aki nem tudja, hogy rossz lelkiismerettel nem lehet szabadnak lenni?

Félmeztelen térdepelünk a padlón, a felhők mögül kibújó nap az aranyszínű sötétítőfüggönyön is átsüt, bőrünkön csillog. Számomra mindig ez a legszebb pillanat, amikor még nem vetköztünk le mindent, de már nincs visszaút: részeg vagy józan elhatározás volt, már mindegy. Éppen a lábam próbálom kibogozni a hangszóró zsinórjából, amikor, mint valami öntapsolós angol bohózatban - megszólal a csengő. Kaparászás az ajtónál - benne hagytam a kulcsot -, aztán megint a csengő, de jó hosszán. Valamelyik gyerek - vagy az asszony. Derminden térdelünk egymással szemben. Ez nem a postás. „Tamás! Tamás! Alszol?! - hallatszik kintről Éva hangja. - Engedj be, mert leszakad a kezem. Már megint benne hagytad a kulcsot!”

Aztán ismét hosszú csengetés. Már dolgoznia kéne.

A.

Állok az ajtó előtt, mint a málhás számár, és a nagy nehezen előkotort kulcsommal nem megyek semmire... Halló! Ezt a rohadt telefont!... Na végre, mint a géppuska... Szóval... nem, anya... csak azért mondom el, hogy tudjad... hogy rajtakaptam az én kis férjcskémet egy

sápatag libával... Igen, a mi lakásunkban, miért, mit gondoltál, hová vittem a krumplit? Nem szép? Gyalázat!, azt akartad mondani, ugye?... Semmit, Elmenekült. Úgy elhúzta a csikot... Be volt tojva, vagy kitepem a haját. Nem, nem tudsz csinálni semmit, csak üdülj nyugodtan, fél óránál tovább ne maradj a vízben és ne felejtse el megnézni a kastélyt. ...Ott van, csak fel kell szállni a buszra... nincs ezen semmi megbeszélnivaló, a te kedves vejed... Na, jó, látom megértettél mindent: nem én ültem a Marlon Brando farkán, amikor ő benyitott az ajtón. Na jó. Persze, rajtam nem múlik. Kellemes pihenést. Persze, kimegyek eléd. Köszí, anyu. Puszi.

B.

Semmiféle büntudatom nem kéne, hogy legyen, ez világos, régen tisztáztam magamban. Egyszerűen nincs alapja rá, hogy számon kérjen. Nincs. Húdenincs. Az a sok zsaroló mosoly-szünet meg a pikírt megjegyzések a mutternek, aki pedig hajlandó volt elköltözni egy vizes sufniába, csak hogy mi kinyújtóztathassuk a lábunkat - bármit csinál, neki semmi se jó. Abba-hagyta a dörömbölést az ajtón és elment, de ahogy ismerem, vissza fog jönni. Egy pajszerrel. Anna ijedten begombolja a blúzát, a cigi remeg a kezében. „Ez olyan kínos” - mondja szelíden. Most a telefon csöng. Várok. Tíz. Fölveszem. A hangom megfelelően álmos, de ásítás helyett csak köhögök. Támadás! „Mi a franc van? Megint itthon hagytál valamit? Na persze. Hol vagy most? Vigyem oda? A postán? O. K. Gyere, már nyitom is. Miért nem csöngettél hangosabban.” Hülye vagyok, hogy lehetne hangosabban csöngetni? Nyitom az ajtót, a posta jó ötszáz méter, van idő. A kilépő Anna nyakába csókolok. Remeg, és én minden riadalom ellenére jobban kívánom, mint valaha. A fenti lépcsőfordulóból ordítás hallatszik, velőtrázó sikoly. Az orrom előtt nekivágódik az ajtófélfának egy krumpli.

A.

Halló?! Azért annyira nem vagyok lüke, picinyem. Frászt mentem én a postáig. Nagyon is kíváncsi voltam annak a kurvának a képire. Felmentem a negyedikre, és onnan telefonáltam. Mi az hogy!... Ugyan már, ez nem egy lányregény, miféle romantikus szenvedély, eredj már... Úgy rohantam le a lépcsőn, hogy azt hittem, kitöröm a nyakam és közben süvítettem, mint a számum. A nő meg... sipirc, lelépett volna rögtön, de amilyen tápos csirke, kétszer is visszalökte a csapóajtó, úgyhogy utol is érhettem volna, de csak utána küldtem néhány keresetlen jelzőt. Aztán még ordítottam egy keveset a Tamás képébe, de olyan fapofával állt ott, mintha álarc lenne a szakálla, illetve megpróbált behúzni az előszobába, mire én ledobtam a szatyrokat a lába elé, és a szétguruló almák meg krumplik közé odacsaptam az üveg citromszörpöt, szét is folyt rögtön és teljes lett a performance - a te Ákos barátod, akinek csak annyi ötlete van, hogy a léggömbbe töltött festékeivel nekirohanjon a vászonnak, csak lesett volna, hogy itt mi van -; a lépcsőházi hűgyszag és dob a limonádéval vegyesen kavargott a hadaróáriánk körül... A bérbeszedő azt mondta, majd később visszajön, a házmester letette a kutyaszaros lapátot és elmenekült, Rózsa néni meg egy támlás széket tolt a kilincs alá a szemközti lakásban. Végül berohantam, magamra csaptam a konyhaajtót, és kihalásztam a fazekak mögül a muskotályos üveget. Langyos volt, mint a pisi, és az üvegből kellett innom, mert nem találtam volna bele a pohárba. Hangosra állítottam a rádiót és rászorítottam a tenyerem a konyhaasztalra, mert annyira remegett. És bögttem.

B.

Ha most meg tudja valaki mondani, hogy ez az egész mire volt jó, azon kívül, hogy egy kicsit szórakoztattuk a házat, akkor övé a lelógó lovagrend. Mintha nem tudta volna eddig is. Annát is, Ágit is meg... na, mindegy. Képmutatás, de marha magas fokon. Jellemző. Először hónapokig nem hajlandó tudomást szerezni semmiről, aztán megrendezi a cirkuszt, amiben mindig

ő a szomorú fehér bohóc, akivel kitolnak, én meg a gonosz istálló-mester bácsi. Nagy ügy. Bevittem a két szatyrot és ledobtam a becsukott konyhaajtó előtt... és passz. Még a szörpös üveg se ment szét, amellyel el akarta törni a lábam, csak begurult a kukák közé. Bravó! Nagy találat. In flagranti. Hajjaj, hohó! Ő veti az én szememre, hogy nem vagyok hajlandó szembenézni a tényekkel. Hát ki az?, ki az, aki menekül a valóságtól. Hát, ki az? Azt hiszi, hogy majd bekopogok hozzá magyarázkodni. Egy nagy nudlit.

A.

Micsoda energiát követel a hazugságok fenntartása, micsoda ráfordítást. Több takarmányt zabálnak föl, mint egy egész baromfiudvar. És milyen előnyben van az, aki ezt megtakaríthatja magának, aki nem kényszerül erre. Itt meg mindenki ebbe döglik bele. A hazugság szervezésébe. Kivéve akiben megvan rá a természetes hajlam, és séróból fújja az egész indulót... Bár... az igazság mindig felületesebb, mint egy jó, részletekben gazdag hazugság. Egy szépen kigondolt hazugságban már egyfajta mélység van. És az én párom az egy nagy mélyépítő, nyugodtan rábízhatnánk az új metrót. Csakhogy ez... ez iszonyú fárasztó... és abba kell hagyni.

B.

Mindennek megvan a maga párja, kicsi szívem. Emlékezz csak arra a börsönyi éjszakára, amikor hiába dörömböltem a faház ajtaján. Esett az eső, mintha dézsából öntötték volna, és én ott keringtem a faház körül az esőerdőben és már a hátamon csorgott le a savas eső, bele a gatyámba, mire beengedté, és akkor kiderült, hogy a gyerekek a szomszédban alszanak, te meg egyedül a hosszú nyakú üvegeddel. Egy korsó sört meg egy fél hubit légy szíves. Csak persze egy órán belül ismét jönnek, kopogtatnak, egy baráti körből alig ismerős pacák, aki - mit ad isten - csak úgy, hót véletlen arra csellengett a zuhogó esőben, éjjel százkor, és menedéket kért a jó vándor. Nagyon örültünk neki, megetettük, megittattuk, politizáltunk kicsit, aztán lefektettük a gyerekszobában, de nem tudtam aludni, és hajnalban vettem a lombfűrész, rátettem a nyakára, és amikor kinyitotta a szemét, azt mondtam neki, hogy hapsi, én marhára nem csíplek, úgyhogy legjobb lenne, ha elhúznád a csíkot, mielőtt az asszony felébred. Így is lett. Rögtön megértette a helyzetet, mert büntudata volt, meg egy kicsit ráleheltem beszéd közben az ágyaspálinkából, amiből az ihletet merítettem. A szagról ítélve be is szart egy csöppet.

A.

Ha még egyszer azzal jön valaki nagy bazsalyogva, hogy mi voltunk a mintapár, hogy a miénk látszott a legideálisabb házasságnak, akkor... hirtelen felindulásból... talán enyhén le is köpöm. Danka barátnőmmel elvittük a franciát a pesti éjszakába, egy valódi magyarba, orizsinál sztrapacska, ősi ongroáz éték - egyél apa -, így mulat a magyar, ha nem kap jegyet a „Macskák”-ra vagy a „Passió”-ra; de ott aztán váratlanul meg is lett neki minden, a színház is meg a happening is, ami emlékezetessé tehet egy utazást, mert bejött az a nő a férjével meg két másik pacákkal - összevillant a szemünk, tudtam, hogy megismert -, kisvártatva becaplatott a férjecském is, na semmi, átnéz rajtunk, mint a pusztán légen, és leül hozzájuk nyugodtan, a gyomrom menten görcsbe rándul, hiába eregetem lefelé a bikavért, hogy megnyugodjon, közben fordítom a Danka blőd szövegét a vendégünknek, összevissza, mert olyanokat talál ki, mint a bocskorszój franciául -, közben mindig őket figyelem, majd kiesem a bokszból, és amikor a nő el akar osonni mellettünk a rötyire, akkor föl pattanok, elkapom a grabancát és belesziszegem a képébe: Hát ide figyelj, bocskorszój! Kérdezd meg azt a jóképű szeretődöt, hogy hétfőn kinek a reszortja a gyerekekkel foglalkozni?! Kérdezd meg tőle, bocskorszój, hogy ilyenkor ki vigyáz a gyerekekre?!

Kérdezd meg tőle, jó?!

Valami baj van? - kérdezi figyelmesen a mi francia vendégünk a kis balkáni jelenet után, miközben én visszahuppanva magamra locsolom a bikavért, a nő meg elrohan a budira. „Ó, semmi, csak a férjem szeretője” - legyintek bámulatos önuralommal. Na, éppen olyan lehet az arcom, mint egy busó maszk, de ez a mentális kényelemben felnőtt, jó modorú, nyugati úriember megérti, hogy ez egy magánügy, ha láthatólag majrészik is, hogy beleállhat a hátába a bugylibicska. Bon appetit!

B.

Megettük sorban mind a szép nevű kutyákat, felfaltuk mind, mint ahogy Komomura is megette a szánhúzó kutyákat, amikor egyedül akarta bevenni az Északi-sarkot és elfogyott a töltött csoki, a kondenz tej meg a lazackonzerv. Megettük „Türelmet” már az út elején, mert elkujtorgott folyton, elrágtuk „Bizalmat”, mert kilógott a sorból, s pont akkor nem húzott soha, amikor kellett volna, beraktuk a grillbe „Jóságot”, mert csak árukapcsolással került hozzánk, csak úgy adták a többit, ha visszük őt is, de folyton lerágta magáról a hámot, mindig éhes volt; megzabálta az ostort, szétcincálta a fókabőr kesztyűt; „Szerelmet” és „Vágyat” nem ettük meg - egyszer csak eltűntek valahol az út közepén egy hóviharban, egy ideig észre sem vettük, hogy ledobták a hámot. Csak „Összetartozás” bírta ki velünk végig, mert titokban mindketten etettük, ezzel-azzal, a többi kutya húásával főleg. Ott múlt ki a lábunknál, amikor elértük a sarkot. Az áhított helyet, ahonnan csak egy irányba lehet nézni. Dél felé. Ahonnan egyformán látunk mindent. Életünk csúcсарól. Ja. Egyformán sivárnak. Nade. Beteljesítettük a törvényt, elvonszoltuk a szánkót, kitűztük a zászlót. Hurrá! Vagy halleluja?! És már csak egymást tudjuk megenni. „A volt feleségem” - magyarázom meg kurtán, és aztán mindig kikísérem Évát, ha ki akar menni.

„Dehogy megyünk mi el, menjenek ők” - hallom a feleségem francia tudását harsogni. „Az élő fába is beleköt, ha iszik” - próbálom megnyugtani a társaságot. Semmi sem igaz abból, amit mondok, és ez furcsamód zavar is, de aztán megismétli magyarul is, jó hangosan. Bravó. Kicsinyes bosszú és irigység, sekélyes diadalmaskodás. Bravó. Bravó. Bravó.

És sajnos tényleg nekünk kell elmenni. Az öreg - Éva férje - elunja a kocsedót, és kivonulunk. Ők elöl, én hátul. Torkomban az utolsó, fagyott kutyaláb.

A.

Megállt a levegő a klubban, ahogy beléptem. Ah, ez az a gonosz nő, aki a mi barátunknak oly keserű bánatot szerzett, ki a lelkét sanyargatja, vérét szipolyozza, tudjuk jól. Élére állt minden sőralátét, válogatva lett a szó, és én menten Kőműves Kelemennének éreztem magam. Bevakolva. Azért is elszívtam egy cigit meg egy pohár barnát, aztán azt mondtam, szevasztok. Szevasztok, ha csak annyit jelentett a barátság, hogy éjfélig kentem nektek a zsíros kenyeret és szeleteltem sírva a hagymát, hogy kipucoltam utánatok a klotyót, szevasztok, ha csak annyit ért minden, hogy kölcsönadjak egy esernyőt, ha zuhogott. Pá, édeseim, szófosológusok, pá, erkölcs és szépség lovagjai, pá, becsület szószólói, pá, érdemesek és érdemtelenek; hamarosan szűkebb lakásba költözünk, rizlinges-ringlis estélyt rendezni kedvünk se, módunk se lesz, becsületünk az úri társaságban hanyatlani fog, de önbecsülésünk tán emelkedik egy grádicsfokot.

B.

Kik ezek az emberek, hogy én kötelezően kiöntsem nekik a lelkem?! Ki ez a haza bölcse a kockás ingben meg csíkos nyakkendőben, akivel el kell hitetnem, hogy gyalázatos gazember létemre is szerethetem a gyerekeimet?! Ki ez a bikkfanyelven kérdezőgató ájtatos manó, akin olyan jól állna a margarétás, ujjatlan otthonka, s aki talán egész életében egy egészségeset

nem kefélt, hogy eldöntse, impotens vagyok-e vagy buzi - nyilván csak ez a két változat létezik. Kik ezek a tévedhetetlenek, akik a fiaim arcába világíthatnak a vattalólámpával, hogy szerette-e az apu az anyut; láttak-e a szemetesben kidobott kotont, s hogy hangosabban ordítunk-e egymással, mint a szomszéd cellában a többi életfogytos. A holtomiglanok.

Édesem, ma este be akartam menni a szobádba, leülni melléd az ágy szélére, megmondani, hogy nem akarok semmit, nem is gyűlöllek egyáltalán, csak - hát ez kicsit skizofrén - egy kicsit a közeledben szerettem volna lenni, miután hivatalos lett az egész, melletted lenni, ha gyűrűzik a baj, de én szégyelltem volna magam, te meg elfordultál volna rögtön, hogy égő arcodat ne lássam. Elvesztettük a pert, és én mégse mentem be hozzád, mert gyáva voltam és fáradt, illetve azt hittem, hogy majd félreérted és azt hiszed, hogy elgyávultam ebben a felmérhetetlen, kilátástalan szabadságban.

A.

Úgy tűnhetett, hogy én hívtam ünnepelni őket, pedig véletlen volt, csak nem tiltakoztam elég erélyesen, amikor telefonáltak: régi pajtások, bennem van öt nyugtató, nem kell a konyakotok - hoztak bőven -, sötét szobában leülni vágyom, elszunnyadni a fotelben, elrendeződni és lecsitulni, mint a hullám a beköszöntő szélcsendben. Hol van már az a hajnal, amikor egymás mellett ébredtünk az erdei pajta szénaágyán, körbeadtuk az egyetlen megmaradt cigit és egymáshoz bújtunk álmatag, lassú izzású vágyban, míg a fák lombjára zuhogott a langyos eső?

Töltenek és beszélnek, vidámak és felszabadultak, és locsognak és fecsegnek: szépségről, jóról, Görögországról, kábító déli napsütésről árnyéktalan lapidáriumok kertjében, rántott padlizsánról és ánizspálinkáról - jóval elmúlt már éjfél -, és én rebbenve csitítom őket és lopva a gyerekek ajtajára tekintetek, mint amikor Dini eltörte a lábát a Tátrában, vagy amikor Tomi a szökése után először aludt újra itthon a három nap sátorozás után - töltenek és fecserésznek, színesen, okosan -, máskor biztosan élvezném nagyon, de most kísértetiesen hajznak a riporterre meg a pszichológusnőre: „Aha, szóval értelmiségi szülők gyerekei, na ez jó, szóval veri a mama a papát? He? Mi? Velem nem kell titkolózni, hát végül is ki itt a zsarnok, ki az, aki nem tartja be a játékszabályokat, kiazaki, kiazaki...”

Mint a kíváncsi óvodás: kikaparjuk a baba szemét, hogy van-e mögötte valami, kicibáljuk a hasából az afrikot, s ha nem leltünk semmi érdekesre, akkor kidobjuk a szemétre az üres kadávert.

Pityókások rendszeren, mire elfogyott minden, még az ajtóban is kacarásznak kicsit búcsúképp, miközben én jól tudom, hogy Tamás a másik ajtó mögött fekszik álmatlanul és hallgatja idétlenkedésünket, de nem tudom elhajtani őket, mert mindig újra eszükbe jut valami, de aztán csak elmennek végre.

„Ne búsuljatok, inkább örvendjete, lelkecskéim - hallatszík még fel visszhangosan a lépcsőházból. - Most akkor szabadok vagytok, mint a madár!”

Igen, most már szabadok vagyunk, mint a madár. Kiszámíthatatlanul és kilátástalanul szabadok. Hurrá.

Évszakok a bikaszállón

1. Madárlátta kenyér

Csapódik az ajtó. Isten az atyám, akkor voltam a legnagyobb ökör, amikor ezt az ágyat foglaltam el és nem a sarokban lévő. Bárki jön, akaratlanul is fölébreszt. A szemem nem nyitom ki, csak lesek a pillák alól, ahogy Bronson szokta, amikor a feje mellett beleáll a kés az ajtófélfába.

A sötétítőfüggönyök közt besurranó fénycsíkon ezüstösen reszketve csillámlik a por. Kundera tata megkönnyebbülten rakja le két hatalmas szatyrárt, és sietve bújik ki kopott ballonkabátjából. Egy pillanatra leül, beletúr ritka hajába - a homlokra fehér, mint minden parasztnak, akinek állandóan fején a kalap -, aztán hátrafordulva cigit kotor elő a széktámlára akasztott kabát zsebéből. A félvilágításban is látni, hogy barázdált arca olyan fáradt, mint a sokat hajtogatott alumíniumlemez. Két hete van vissza a nyugdíjig, a búcsúztatóra már meg is vettük neki a rózsás porcelánkészletet, ami a dobozzal együtt nyom vagy húsz kilót; - eszünkbe se jutott, hogy majd neki kell hazacipelnie. Rágyújt; nyakig gombolt fehér nejloningét még most sem engedi ki. Komótosan szívja a cigarettát, kétszer felém is tekint, de nem tudja, hogy ébren vagyok. A többiek dolgoznak, egyedül én voltam éjszakás. Kicsit még üldögél, aztán a körömnői rigót belenyomja a szardíniásdobozba, kinyitja a szürke vasszekrényt és kezdi berámolni a szatyrok tartalmát. A papírdobozt ismerem, tojásokat szokott hozni benne - belefér vagy húsz darab - egyenként és óvatosan mind belegöngyölve a Szabad Föld megsárgult lapjaiba. Tuti, hogy az öregasszony indulás előtt mindig gondosan lelkére köti: oda ne verje valamihez, mert kárba vész a jószág. Most lassacskán kibontogatja őket; ha valamelyiket gyanúsra véli, megrázza a füle mellett, s hallgatja, mint valami zsebórát, vagy a fény felé tartja és hunyorogva nézegeti. Egy másik cipős dobozban szőlőt hozott, a harmadikban almáspitét, érzem az illatát. Az igazság az, hogy reggelire csak egy szál melegkolbászt ettem a hentesnél; az se ízlett, - már annyi ideje állhatott a vízben, hogy nem lett volna csoda, ha kopolyúja nő. Nekem nincs kedvem főzőcskézni, mint az öregnek, ahhoz lábost kéne venni, kicsit meg nagyot, tányérokat meg az ég tudja még mi mindent; a mosogatáshoz pedig végképp nincs kanalam. Bár, éppen tegnap gondolkodtam rajta, hogy én mindig állva eszem, mint a ló, csak az nem olvassa közben a Sportot vagy az Esti Hírlapot. A hentes, a „Halló” vagy egy stikkes hamburger a mozi előtt, aztán a film közben szétfújom magam körül a hagyma szagát. Az öreg még a hagymát is otthonról hozza, meg a zöldséget, gyökeret, tésztát is; - a keze majd leszakad a vonattól jövet. Néha egy fél napot is elszöszmötöl a konyhában ahelyett, hogy csavarogni menne a városba, beülne valahová egy sörre vagy csak lötyögne egyet a ligetben. A körúton túl talán még nem is járt. A legtöbb, hogy kísétál a piacra - az itt van a közelben - esernyőt venni a lengyelektől. Ez az ő bomba nagy üzlete. Állítom, hogy az egész falunak ő vette az esernyőt, és mindenki boldog is vele, pedig nem használják. Esernyő alatt nem lehet kapálni.

Megfordulok, kinyitom a szemem, és most jövök rá, hogy egészen eddig az a hülye krimi (a vámpír belopódzik a manökenképzőbe) nyomta az oldalam, amit Apukától kaptam kölcsön. Az életben még ilyen baromságot nem olvastam, de annyira dicsérte, hogy el kellett kérjem, különben megsértődött volna. Reggel kiesett a kezemből, úgy aludtam el, s kicsit meg is nyomorítottam a puha gerincét forgolódás közben; nem kétséges, Apuka ríkoltozni fog, ha így adom vissza.

- Csak nem ébresztettem fel? - kérdi az öreg halkán, miközben kisimogatja és rendben egymásra rakja a megsárgult újságlapokat - Igyekeztem zajt nem csapni.

- Á, dehogy - legyintek én, elnyomva egy ásítást. A felső ágy sodronya megakadályozza, hogy egy jót nyújtózzam, a matracból meg állandóan a pofámba hullik a por. - Éppen ideje felkelnem, kezd korogni a gyomrom - nyögöm ki némi célzatossággal, s a tekintetem megpihen a kockás vászonszalvétába csomagolt valamin. Már csak az van az asztalon.

- Hát, ha nem sértem meg veled, megmaradt ez a kis útravalóm - követi a szememet az öreg. - Fogyassza!

- Engem baltával se tudna megsérteni, tata - jópofáskodom én, és átveszem kezéből a kis csomagot. Széthajtogatom a szalvétát. Tudom, hogy nem számíthatok valami különleges csemegére, némileg szégyellem is magam - na csak enyhén, nem túlzottan -, mégis jól esik elfogadni. Két hatalmas szelet zsíros kenyér, közékvágva szeletelt paprika.

- Keservesen kirázta a vonat a gyomrom - magyarázza az öreg, hogy megkönnyebbítse a dolgom. - Ez a törődés már az étvágyam is elveszi, épp ideje, hogy vége legyen - mondja, már inkább befelé, csak magának. Új cigarettára gyújt, és hosszan nézi a hamut a szardíniásdobozban.

A kenyér kissé megnyomódott a csomagban, a paprikaszeletek rendetlenül lógnak ki belőle, de a megolvadt zsír és a só íze, a dohányzókupé füstje és a falusi konyha fiókjából kikerült asztalkendő illata átjárta, és nekem szinte olvad a számban. Lehunyom a szemem, és egy erdők között futó sínpárt látok: távolban összetartó száraik fölött vibrál a forró nyári lég és a vasutat szegélyező mély árok partjáról lekaszált fű friss illata száll. Először egy tehervonat jön - az ebéd utáni első -, aztán majd egy másik, a gyorsított személy. Az öcsémmel rozsdás szöveget rakunk a sínekre; kitűnő nyílhegyek válnak belőlük, ha kilapítják a csattogó kerekek, - a vesszőkre felmadzagolva tán még egy fácánt is elejthetünk velük. Lehet, hogy aztán megint jön a sínautó. Sajnálhatja, aki még olyat nem látott: lakkosan csillogó és fekete, akár egy óriás kőrisbogár. Merev nyakú, pirosposztás vasúti tiszték ülnek benne, gyerekeknek nem tisztelegnek vissza, büszkék, mint egy tábornok. Az őrház különben is rég szolgálaton kívül van; ami a két falut elválasztja, az ma már nem távolság, a tekerős telefon is tönkrement, a lovas kocsi meg nem kell sorompó, itt úgyis mindenki megáll vizet inni. Nagyapa is máshová jár szolgálatból kifejelt egyenruhájában. Városi állomásra. Hajnalban fogja a kis táskát, felül a kézihajtányra (az meg olyan, mint egy pók), és percek alatt eltűnik az erdő alján. Esküszöm, évekig azt hittem, hogy szolgálatban enni se szabad, mert amikor másnap visszatért, táskájában mindig ott volt a „madárlátta kenyér”. Ültünk az öcsémmel a padláslépcsőn vagy a nyári konyha küszöbén és faltuk két pofára. Csak később jöttem rá, hogy szolgálatban is kell enni. Hát persze. Sőt. Nagyanya mindig külön csomagolt nekünk is, csakhogy annak a zsíros kenyérnek meg kellett járnia az utat a városi vasútállomásig, meg vissza. Ilyen kenyeret másképp nem lehet csinálni. Lehet ugyan, hogy egyszer még kitalálja valaki ezt is, és kis üvegcsékben csillog majd az éjjel-nappali fűszerpolcain a „vonatfüstízű só” az „ingázó keverék” meg a Vegeta között.

- Aztán, mi újság? - kérdi az öreg csöndesen.

- Nyomor - mondom én, leküzdve az utolsó falatot. - Olyan melót hoztak, hogy belegebedünk. Kétszáz furat egy munkadarabon, s van belőle vagy tízezer.

Vagy a paprika volt erős, vagy én voltam túl mohó, de hirtelen csuklani kezdek, szemem előnti a könny, érzem, hogy a képem görcsbe rándul és vörösödni kezd.

Az öreg lassan felállt, a csaphoz megy, egy pohár vizet enged, leteszi elém az asztalra, aztán jó erősen hátba vág.

- Meg kell rágni rendesen - mondja.

2. Téli reggel a „Köpködő”-ben

A Benga állandó helye a kocsmában a budi előtt van, ami teljesen felfoghatatlan és ésszerűtlen, hiszen aki kijön, az mind hátba veri a kilinccsel. A neje fel is figyelt a lemoshatatlan kék foltra a férje hátán, és egy délután elcipelte a körzeti orvoshoz. Most az egyszer Benga sem ellenkezett, mert kínoztta a lábfájás az egyre jobban göbösödő visszerei miatt, hamar fáradtak a virgácsai és sajogtak, mint a rejtett bánat, s a híres új kenőcs sem ért fityinget se, hiába kente magára szorgalmasan. Hosszú várakozás és rövid, ránézéses vizsgálat után megtudták, hogy a családfőnek bizony lúdtalpa van. Az alumínium betétet kiváltották, és azóta a tükrös szekrény aljában hever egy elrongyolódott fényképalbum, két szakadt retikül és a Fruzsina nénitől karácsonyra kapott két tucát kínai férfiszexkendő társaságában.

Kora reggel a spí csöndes, csak a rádió zenés műsora szól, s a levegőben presszókávét, a friss bécsi szeletes zsömlék és a kövér pénztárosnő orosz kölnijének illata kavargat minden ajtónyitáskor. Kinn hordja a havat a szél.

Benga egyelőre magányosan álldogál, óvatosan kortyolgatja a fröccsét, mert több pénze nincs. Szerencsére cigije az még maradt fél dobozzal. Műszak után át se ment a szállóra, első útja ide vezetett. Még nem tudta megszokni a vassodronyos ágyakat, a fülledt levegőt meg a lelakolt hűtőszekrényt; ehhez két nap kevés. Valójában esze ágában se volt megszokni; semmi kétsége nem volt afelől, hogy még a héten kibékül az asszonnyal. Ma még nem, de majd holnap.

Lassan kezdenek beszivárogni a kollégák is a törzshelyre, legelsőnek Szöszi, a hollófekete cigány. Haján és olcsó, műszörmés kabátja vállain áll a hó, hóna alatt két szakszervezeti Mikulás-csomagot szorongat. Ezeket rövid, de szenvedélyes, arab horkantásokkal teljes alkudozás után elcseréli a pénztárosnőnél két deci vermetre meg egy nagyfröccsre.

- Helló - mondja Bengának, amikor odaadja neki az egyik poharat -, csak ennyi jött ki belőle; marha nagy az infláció, ezek meg csak két szaloncukrot meg egy Sportszeletet dugnak a zacskóba.

Benga erre csak bólogat, nem szól, aztán se beszélgetnek, csak cigarettáznak csendben, és nézegetik a bejövőket, akik fázósan döngölik össze dermedt kezüket a meleg helyiségbe lépve, csikokat rugdálnak a padlóra szórt faforgácsba, aztán nagy élvezettel, pirosodó arccal nyelik be a féldecijüket. Mindenki állva iszik, mert itt nincsenek asztalok.

(Valahol, egy eldugott szabolcsi faluban két göndör, fekete hajú kisgyerek kergeti a rémülten káráló tyúkokat a hófödte udvaron, s időről időre a drótkerítéshez futnak, hogy toporogva bámuljanak a faluvégi buszmegálló felé. Messzire látni a vakolatlan ház ablakaiból is, és a kis fekete asszonyka, miközben egy rozoga sámlin ágaskodva leakasztja a függönyt, egy pillanatra tűnődve megáll, és összeszűkül szemmel fürkészi az országút üres csíkját.)

Füst kígyózik a cigarettákból, melegen sűrűsödik a tömeg, és egyre gyakrabban csapódik az ajtó. A hősugárzó alatt barnán, és időnként jól hallható reccsenésekkel kunkorodik a puncimintás tapéta, a rádiót már egy zenés, németül hablatyoló adóra tekerték át. A csaposnő és a pénztáros egy bordó selyemmelegítőben virító részeggel veszekszenek, akinek az a nagy hangerővel kifejtett véleménye, hogy ebben a csehóban szisztematikusan átvernek mindenkit, istentelen nagy rablás folyik, és még a vizet is vizezik. A pénztárosnő nem szívja mellre vagy legalábbis nem látszik rajta, hogy különösebben felajzaná a dolog; meleg pokrócba burkolt, vastag combjain dobol aranygyűrűs kezeivel, és igyekszik másfelé nézni, mintha semmi köze nem lenne az egészhez.

- Biztos, hogy a komának van igaza - gondolja magában Szöszi, és beáll a bronzolda előtti sorba. A klór és a füst csípi a szemét, de minden alkalommal újra elolvassa a kis versikét a piszoár fölötti falon:

„Nem kunszt a falra firkálni,
Nem kunszt onnan letörölni.
Kunsztot akarsz minden áron
Baszál állva - kerékpáron!”

Valaki buzgón kijavította világosabb tollal a helyesírási hibát, jelezve, hogy azért ide se csupa faragatlan bunkó jár. Szöszi igyekszik nem tudóre szívni az ammónia kellemetlen szagát, majd a kilinccsel hátba vágja Bengát, és visszaveszi tőle a poharát.

- Nem ittál bele? - kérdezi.

- Ül át egy másik asztalhoz - mondja erre Benga megvetően, és fintorog, mint aki szelén-szagot érez.

A kis helyiségben lassan mozdulni se lehet, az emberek éppen úgy szoronganak egymás mellett, mint a metrón, csak itt nem lógnak bőrfogantyúk a mennyezetről.

Apuka jön be, integet nekik a többiek feje fölött, és rögtön a pénztárhoz megy.

- Ki szereti apukát? - teszi fel a költői kérdést nevetve, amikor végre átverekszik magát hozzájuk a tömegben. Bengáék elveszik tőle a poharat és isznak.

- Melyik a maga fia? - kérdezi a csaposnő, mert ő is benne szokott lenni a szereposztásban, mint kontrás.

- Há' ezek a marhák itten; - mind a kettő - lötytyint a poharából Bengáék felé Apuka. - Ezt a hosszút még a frontról küldtem haza kulacsban, a bokszosat meg itt csináltam a Lövölde téren a klozet mögött, csak sietni kellett vele, aztán fényt kapott.

- Igazán büszke lehet rájuk - vihog a csaposnő, és óvatosan kortyolgatja a személyzeti kávéját, amelyet szintén Apuka fizetett. - Bár az biztos, hogy inkább ruháznám őket, mint itatnám.

- Ezzel a nagy Bengával van a legtöbb bajom - legyint rá Apuka -, mert nincs meg az alapműveltsége, hogy az ember bemehessen vele egy jobb helyre. Tegnap is úgy beseggelt a rendőrkocsmában, hogy egy őrmestert meg akart tanítani a székely himnuszra, lehülyézte, hogy nincs hallása, aztán meg a téren aludt a telefonfülkében.

Benga a fejéhez kap, jelezve, hogy ekkora pofátlanság nincs is a világon, mindez aljas rágalom, minden alapot nélkülöző hazugság és gyalázatos árulás is egyben.

- Hát azt hiszed, hogy én is te vagyok - köp egyet színlelt haraggal -, hiszen a hátamon vittelek haza! Be is loptam magamat a Piri szívébe megint.

A mondat végét elharapja, mert Apuka némán, hüvelykujjal integet neki, hogy forduljon az ajtó felé. Kapszalics jött be egy nővel, de körül se nézett, csak beállt a pénztár előtt toporgó sorba. A nő behúzódik az egyik megürülő sarokba, és a hősugárzó alatt igazgatja csapzott, vizes haját. Az arca kicsit puffadt, a kabátja széle sáros és a melle fölötti két gomb hiányzik róla, helyükön tarka cérnaszálak lógnak laza függetlenségben.

- Kissé szakadt, nem gondoljátok? - kérdezi Apuka suttogva.

Elképedten, de azért némi féltékeny irigységgel bámulják a Kapszalics furcsa kis nőjét. Kapszalics közben eljön a pénztártól - láthatóan spicces, a blokkokat tartó keze a szokásosnál is jobban remeg -, s amíg a sörökre vár, odasúgja a három kollégának:

- Ilyet nem éltetek, vesszek meg; bugyi helyett egy kettévágott mackó alsó van rajta.

A csaposnő lehúzza a korsókról a habot, Kapszalics pedig rendezzi a képét, és elvonul a sarokba a nőjéhez, aki azóta előkelően cigarettázik.

Ők hárman ezek után csendesen iszogatnak, elgondolkodva a világ furcsaságain és egyes emberek igénytelenségén. Egyszer csak Szöszi oldalba löki Bengát.

- Ellenőrzés készül, picinyem!

Benga megfordul. A pult fölött, a cigarettafüsttől megbarnult függönyök között az ablakon át az utcára látni. Az olvadó jégvirágok mögött magas, szikár nő áll kopott, orosz kucsmában, és rezzenéstelen szemekkel néz befelé. Benga sóhajtva begombolja a kabátját, fölhajtja maradék fröccsét, és egy fáradt grimasz kíséretében kezét ráz a másik kettővel. Azok megértően bólogatnak, hja, ilyen az élet, előbb a kocsmá, aztán a család. Még látják, ahogy Benga és a felesége komoly arccal állnak egymással szemben, s a nő megigazítja férje nyakában a sálát, aztán a két alak eltűnik az ablak elől, csak a hó hull tovább odakint, egyre kisebb pelyhekben.

- Azt hiszem, megint egyedül leszek a szobában - koccintja poharát az Apukáéhoz Szöszi.

3. A tréfa

Péntek délután kellemesen fölmelegedett az idő és mi ki is használtuk, - ez volt az első alkalom, hogy a szálló betonozott udvarára ültünk ki zsugázni.

Az öreg vaddisznó végig nyelésben volt, élvezte a helyzetet nagyon, be nem állt a szája, összehordott hetet-havat, fecsegett, mint a vízesés. A kiscsávót elszalasztotta borért, mert ami otthon volt, azt megitták már reggel, de nem volt elég, szomjasak szüntelen. Hogy egy időre megakasszam a kedvezőtlen lapjárást, bementem a szobába, és kivettem az éjjeliszekrényből egy új doboz cigit, aztán óvatosan visszakattintottam a lakatot. Kapszalicsot ugyan az ágyúdörgés sem ébresztette volna föl, mégis. Utcai ruhában horkolt az alsó ágyon, és csak félig húzta le a nadrágját az ostoba, úgy látszik, vetkőzés közben ájult el. Csak az a francos ital ne volna, az rontja meg ezt a keserves életet. Savanyú szag terjengett, mint valami vasúti váróteremben hajnali háromkor; hát kitértam az udvarra nyíló ablakot, s a párkányon könyökölve lehántottam a celofánt a cigis dobozról. Jó ideje figyelgetem, hogy a szemközti tűzfalban a téglák közt gyökeret eresztett kis ecetfa milyen csodálatos életerővel, milyen reménytelen elszántsággal kapaszkodik az égnek, pedig semmi esélye, hogy nagyra nőjön.

- Isten bizony, úgy rám jött, hogy azt hittem, nem érek el a klotyóig - hallatszík kintről az öreg Totyi hangja. Az ablak tükrében látom, ahogy keveri a lapokat. - Ijedtemben leültem a rámpa lépcsőjére, mondom, kész, szégyen ide, gyalázat oda, ennek a gatyának már annyi. Na, ahogy ott görcsölök, épp' arra jön a marósok művezetője, az a cipőfejű lakli. - Mi baj van, Totyi bácsi, csak nincs rosszul? - kérdezi udvariasan. - Á, semmi - nyugtatom meg én -, csak begörccsölt a lábam. - Na, majd én segítek - azt mondja és elkapja a bakancsomat, mintha le akarná húzni -, egy kicsit fölfelé feszítjük a talpát és elmúlik rögtön. Így csinálják a focistáknak is. - Isten ments! - tiltakoztam rémülten -, már nem is érzem, rendbe jött magától. Menten be is szartam volna, ha elkezd emelgetni a lábam.

Gabi és Apuka harsányan röhögnek, aztán meg nekem kurjongatnak, hogy kész a leosztás, menjek már, mi van már. Semmi kedvem játszani. Nem azért a koszos húszasért, amit vesztettem, de pihennék szívesebben, és még a reggeli lapba se néztem bele. Mégis kimegyek, mégis játszom, az ördög tudja miért. Valamit véletlen nyerek is, de a játék untat, ráadásul az

öregék kezdenek újra berúgni, a nyelvük már alig forog, pedig rendszeren ilyenkor akarnak mindent elmondani.

Szöszi meg egy cigányasszony jönnek be a kapun; a nő érdeklődve tekintget körül rózsamintás fejkendője alól. Szép is egy efféle bikaszálló, látványos és bizalomgerjesztő, csak úgy sugárazik belőle az otthon melege. Ezeket a csicsás függönyöket tegnap hozta a gondnok - ez volt a tavaszi nagytakarítás -, és minden nap locsoljuk a betont.

Elnémulunk, Szöszi köszön, a nő is motyog valamit, miközben jól megnéz mindönket, az öreg Totyi meg ránk kacsint.

- Nem lesz ez így jó, te Gyula - kezdi azon az ábrándozó hangján, amin a hülyeségeit szokta elővezetni -, minden áldott nap más csaj; - erre rámehet az egészséged!

Apukáék röhögnek, a nő egy ideig zavarodottan, tétovázva álldogál, aztán köszönés nélkül otthagya bennünket, kimegy a kapu elé. Szöszi bosszankodva ránk legyint, hegyeset kiköp - phí, de jó emberek vagytok -, és pár perc múlva csomagokkal megrakodva jön ki a szobájukból. Az egyik kezében a Centrum, a másikban a Skála. Az asztal előtt megáll.

- Ez nem volt valami jó vicc, öreg - mondja Totyinak feddő hangon. - A feleségem nincs olyan hangulatban. Egy hete így is mosolyszünetet tartunk.

- Na és, legfeljebb a hétvégén nem nősülsz meg - nevet rajta Gabi.

Apuka is mellényeli a bort, krárog, még a szeme is könnybe lábad. Szöszi méltatlankodva rázza meg a fejét, aztán indul a csomagjaival kifelé. A nő nem várja meg közeledő férjét, hanem elindul előtte az utcán, s a nyitott kapun keresztül egészen a sarokig látni, ahogyan egymás mögött haladnak a bágyadt tavaszi napsütésben. Nem ez szokott lenni a sorrend.

- Maga nem javul semmit, vén hülye - mondja Apuka vigyorogva és összeszedi a kártyalapokat. - A múlt héten már elsütötte ezt a viccet a Benga feleségének. Képzeltetitek: ott vedelünk a lépcsősben - fordul hozzám, mintha én tudnám, hol van az az istenverte lépcsős -, egyszer csak bejön a spiné. Én - szerencsére -, éppen a pultnál álltam a blokkokkal, úgyhogy rögtön az öreget találta meg, aki az ablaknál roskadozott a vályúnál. - Szóval maga az az iszákos gazember, aki a hét minden napján leitatja a Ferkót?! - kezdi neki. (Mintha kéne azt a nagy Bengát itatni.) Mire lehordta mindennek, az öreg is felébredt a kómából, és rázni kezdte a redvás mutatóujját az asszony orra előtt. - Álljon meg a menet - azt mondja halál komolyan -, kicsoda maga tulajdonképpen?! - Egyelőre még én vagyok a Bengáné - feleli a nő lehiggadva, és kiveszi a korsót a Ferkó kezéből. - Az nem lehet - mondja erre az öreg - azt ismerem. Minden áldott nap velünk iszik, most is csak azért ment el, hogy egy hamburgert hozzon ennek a maflának. Képzeltetitek, oda sem mertem menni, szegény Benga meg másnap úgy nézett ki, mintha összekarmolta volna a macska.

Nevetnek, én is nevetek kényszeredetten, ha-ha, mégis, hirtelen elmegy a kedvem az egésztől, leteszem a kártyát, és bemegyek a hűvös szobába. Kapszalics abbahagyta a horkolást, most álmában csámcsog. Bekapcsolom a rádiót, lehalkítom, az újságot pár perc olvasás után ráterítem az arcomra, és megpróbálok elaludni, de nem megy, csak fekszem ébren, és a saját elbaltázott házasságom jár az eszemben.

Pár napig fel se tűnt, hogy Szöszi nem láttam. Több műhely, három műszak, eszembe sem jutott semmi. Aztán a hét közepén Apuka odaállít hozzám egy újsággal, szó nélkül a kezembe nyomja, és egy rövid hírre mutat a hátoldalon: „Ölt a féltékenység és az ital. Lakatos Jenőné, büntetett előéletű háztartásbeli szerelemfáltésból agyonszúrta élettársát, Fazekas Gyulát. Az asszony a hatóságoknak elmondta, hogy élettársával egész nap együtt italoztak, és hazatértük-kor támadt köztük a szóváltás, amelynek a halálos végű késszúrás vetett véget. A rendőrség a vizsgálatot folytatja.

Visszaadom az újságot Apukának, aki úgy néz rám, mintha tőlem várná a magyarázatot. Elfordulok, a kóccal letörölöm a kezemről az olajat. Nem jön le, beette magát a pórusokba, s az egész rohadt műhelyben pokoli a zaj.

Az öreg Totyi az ebédnél kifejti, hogy „ezek” bizony mind ilyenek, és megérdemlik a nyavalyás sorsukat. Magam is meglepődöm, hogy milyen durva hangon küldöm el a jó francba, de látom a megrökönyödést a többiek szemében is, így aztán én hagyom ott őket, kimegyek az olajos-piszkos, vigasztalan kinézetű gyárudvarra, és akkorát rúgok egy utamba kerülő festékesdobozba, hogy nyolcat pördül.

4. A nagy sakk

Ezt az egyet nem tagadom meg magamtól. Egy doboz cigi naponta, óránként egy szál és passz. Így se nagy az egész költségvetésem, na nincs is miből nagy legyen. Ha kedvem támad, összeütök magamnak egy jó, rántás nélküli gombalevest vegyes zöldséggel - épp' ott vagyok, mintha lábszárat vennék - de ezt jobban szeretem. Mindent egyszerre szórok bele a hideg vízbe, és főzöm szépen, lassan, ez a lényeg, csak nem tudja mindenki.

Ilyenkor, nyáron a legnyugalmasabb a szállón, mindenki szabadságon van, a szoba hűvös, jól el lehet lenni. A fene vergődjön a zsúfolt strandon. Egy csésze koszos víz jut mindenkire, és még fizettetnek is érte, a büfében meg kész vagyont számolnak föl egy langyos korsóért.

Apuka néha átjön sakkozni, mint most is, ha a fiatalok már leléptek a Dagályra. Ül velem szemben; babonából végigtapogatja a bábukat, s bár fingja sincs az elméletről - ezzel a csikóval most beadok a parasztnak - mondja éppen -, mégse tudok túljárni az eszén. Akkor se, ha iszik, pedig szivornyázik rendesen, nyeli a fröccsöket, mint a szivacs. Vénségére hülyült meg ő is - ahogy az lenni szokott -, otthagya az asszonyt a kétszobás lakásban, és bejött a szállóra. Nem beszél róla, én meg nem kérdezem, hiszen én sem terhelem a gondjaimmal; csak sakkozunk szó nélkül.

Pedig, Isten a tanúm, lehetne mit mondani. Naná, hogy az asszony, hiszen ez az örök téma a szállón; ha nem társalgásban, akkor gondolatban. Nem vittem sehová! Ezt vágni a fejemhez! Jó - nem vittem, de én se mentem sehová, a tűz égesse meg azt a menést! Reggel munkaruhában melózni, utána pár sör a falubeliekkel a fapadlósban, nehogy azt higgyék, hogy a pesti csavargó fönn hordja az orrát. (Meg is lett ugyan a szép eredménye, rögtön elhíresztelték, hogy iszom, mint a homok, volt aki még arra is meg mert volna esküdni, hogy négykézláb mászkáltam a kerthelyiségben, látta saját szemével, bizony.) Délután és este meg: keverd a maltert, cipeld a téglát egyik helyről a másikra, mert rossz helyre górták le, drótozd a vasalást, amíg az ujjad bele nem zsibbad, s ha marad kis idő - nyáron hál' istennek későn sötétedik - apránként ásd fel a kertet is! Gyümölcsfák, hát persze, madárfütty, hű de jó, egy utolsó kisüsti az apóssal, holtfáradtan, az ágyba a lányával, a maradék maltert a hónod alól majd kiszedegeti ő. Édes tervek. (Gyerekszoba a napos oldalra.) És szép minden, mint a marcipán, amíg a pénz tart, amíg a kedvünk tart, amíg ki nem lúgoz ez az állandó, keserves és szüntelen, szorongató versenyfutás az idővel, esővel, hóval és áremelkedéssel, nyereszkes gazemberekkel, az egész szemben álló rohadt világgal. Öngyilkosság ez, de szabályos ám, és a fáradt düh aztán nem kímél semmit, persze, hogy nem. Ingerült, elhúzódó viták, egy kis szolid tettegesség, szakszerű elhidegülés, aztán per az apóssal, a ravasz vén csibésszel. Kis szerencséivel meg nagy utánjárással kaptam százezret az életművemért, és még örülhettem, hogy ilyen jól kijöttem belőle. (Az ügyvédem szerint.) Ha egyszer olyan kedvem lesz, hát elmegyek és megkoszorúom azt a házat, mint a hülyeségem emlékművét; vigyázzba állok előtte és eléneklek a Himnuszt a capella, bűgöcsiga legyenek, ha meg nem teszem.

Mégse tanul a bohóc semmiből. Kezdődik a tyúklevessel. A munkásőrnő rámenős, csak az egy félóra telt, amíg meg tudunk egyezni telefonon, hogy tegyen-e bele kelkáposztalevelet, szeretem-e a kurkumát vagy ragaszkodom a sáfrányhoz, kell-e bele zeller meg egyéb lófajok, pedig végül is ráhagytam mindent, hisz' bánom is én, meleg legyen, adjon hozzá kanalat és passz. Körülöttem már mindenki röhögött a művezetői irodában, a gondnok görcsöt kapott, mert illedelmesen vissza akarta tartani, láttam a tükörben, hogy összevissza mutogatnak mögöttem, mint a hülyék, de igazából nem zavart, hogy ilyen idétlenek, hiszen fingjuk sincs az egészről. Ez a dolog jobbkor nem is jöhetett volna: nekem is be kellett bizonyítanom - főleg saját magamnak -, nem igaz, hogy zsugori vagyok, az se, hogy részeges, az se, hogy impotens, az se, hogy hülye. Az utóbbi azért még kiderülhet; - azok az átkozott színházjegyek egyre drágábbak, plusz büfé, ráadásul mindjárt első alkalommal elég furcsán sikeredett az egész. Valamilyen szörnyű fontos hadgyakorlatról érkezett, a taxiban öltözött át az estélyibe, a valószínűtlenül nagy bakancsot meg az egyenruhát én gyömöszöltem egy reklámzacskóba. A sofőr szeme villogott a visszapillantó tükörben, persze volt is mire; szépen ívelt comb, a harisnyanadrágon átvillanó csipkebugyi, életem legjobb nője.

- Figyeld az urat, haver - tanácsoltam neki.

Nem sértődött meg, csak vigyorgott, mint a paradicsom, s hogy magában mit gondolt, az sejthető.

Apuka élvezettel tarolja a gyalogjaimat, nyugdíjba küldte egy bástyámat és szorongat mindenfelől kegyetlenül. A végjátékra jobban oda kell néznom, mert az öreg tisztára csúfot űz belőlem, holnap meg majd szétkürtöli, hogy elvert, mint a nyári zápor a libaszart.

WC-kulcs, az utolsó férj rövid fürdőköpenye, holdfényes udvar, udvar végén perváta. Lopakodom kifelé, s közben azon imádkozom, hogy bele ne ütközzem valamelyik álmatlan szomszédba, de csönd van és ez felbátorít, visszafelé egy nagy halom tűzifa és brikett előtt megállok - tavaly mintha a brikett is feketébb lett volna -, sőt a hasábfákon ülve elszívok egy cigit. Az éjszaka langyos; hallgatom a kert végében nyüszítő kutyákat, s azon tűnődöm, mitévő legyek. Már az is kis, lopott boldogsággal tölt el - s ezt magamban érthetetlenül szégyellem is -, hogy egyáltalán én választhatok.

Apuka sakkot kiált, s nincs is mese, az öreg nem kegyelmez; részvétlen és célratörő, éppen megfelelő gonosz. Ledűtöm a királyom, Apuka pedig kacsint egyet és azonnal újrarendezi a táblát. Na megállj, vén csibész, most én nyitok világossal, és elkapom a frakkod. Hiszen az ember azért játszik, hogy nyerjen.

Öregfiúk vendégjátéka

1. Badi (bal egyes)

Méltóságteljesen gurult be a székház előtti parkolóba az acélszürke BMW. Gumijai alatt alázatosan ropogott a sárga murva. Tóth lekapcsolta a magnót, és a letekert ablakon keresztül kipöckölte a félig szívott Marlborót. Kiszállt; bőrvét kicsatolva megigazította magán a nadrágot, meglazította az izmos vállaira tapadt rövid ujjú inget; mellrészét egy gombnál fogva előrehúzta és levegőt fújt boltozatos, szőrös mellére az aranyláncon fityegő ékszerfoci alá. Bezárta a kocsit. „A szürke BMW a világ legférfiasabb csotrogánya” - gondolta, s közben a slusszkulcson himbálózó fehér nyúlfarkat végighúzta a homlokán. - Baszott meleg van - mondta hangosan, és felsandított a székház ablakaira. Senkit se látott; lehúzott redőnyök mindenütt. Megnyalazott zsebkendőjével még letörölt a szélvédőről egy szétkenődött szitakötőt, a csomagtartóból kivett egy nejlonzacskót, megvizsgálta a tartalmát, aztán a bejárat felé indult.

A földszinti folyosókon már kellemesebb hőmérséklet uralkodott. A fürdőből kilopakodó gáz, a mentolos és ánizsos testkenőcsöknek az öltözőkből kiszivárgó illata, a női-férfi verejték szagának zavarba ejtő keveredése egy szívfájdító, nosztalgikus pillanatra megtorpantotta Tóthot, de aztán továbbment, és dörömbölni kezdett a szertár ajtaján.

- Mi a holdkóros istennyilának vered az ajtót? - hallatszott bentről a dörmögés, majd a felső, nagy faablak kinyílt, és megjelent benne a félmeztelen szertáros dühös képe. Színpadias mozdulattal kapott a fejéhez, amikor Tóthot meglátta: - Badi!... Mi az isten!... Mindig jobbat vár az ember... Vége a világnak, ha már téged is kiengedtek! Gyere, mesélj; köcsög voltál vagy csicska?

Tóth türelmesen végigvárta, amíg a szertáros befejezi a magánszámát, aztán benyúlt az ablakon, elfordította a riglit és betolta az ajtót. A hátráló sovány vénember kezébe nyomta a nejlonszatyrot.

- Egy hosszúnyakú. És ne énekelj már annyit, öreg; tudod, hogy nincs semmi hangod.

Az öreg belepillantott a zacskóba, rávigyorgott a szürkebarátra, Tóth pedig körülnézett a szertárban. Új melegítő, labdák, névvel ellátott polcok. Nem változott semmi. A focistákat mindig is kényeztették, a kézilabdások meg csórók maradtak, nyerhettek akárhány bajnokságot.

Leemelt egy labdát a polcra és fél kézben tartva leengedte a combja mellé. Az ujjai biztosan tartották, nem csúszott ki közülük. Női labda. Finom csuklómozdulattal, a háta mögül passzolta oda az öreg mellére, aki ijedten kapott utána. A visszapattanó labdát Tóth az állványok alá rúgta.

- Valami jó szerkót szedj össze nekem a vendégjátékra, fater. De ne olyat, mint a múltkor, mert abban az edzőcipőben, amivel kiszúrtad a szemem, félkilós laskagombák nőttek. Fel se mertem húzni; ott kellett vennem egyet nehéz márkákért.

- Nyugodt lehetsz, gyerekem; van ott hátul a hulladék közt egy száraz túrabakancs, majd azt csomagolom be. Lejtős pályán hasznos lehet.

- Vén hülye - engedett meg egy félvigyort Tóth. - Kapd össze, aztán majd lefelé jövet beugrom érte.

Végigment a folyosón. A falon porosodó tablók egyikén-másikán felfedezte saját csóró kinézetű, fiatalkori portréját, de nem lassított le; a lépcsőn felfelé már szinte szaladt. Az első fordulóban a Kutyatej jött vele szembe hátán labdazsákkal. Vigyorgott, mint a paradicsom és ölelésre tárta karjait. - Szevasz, Badikám. Marha jó erőben vagy!

Tóth kezét rázott vele (nem kerülhette el, bármennyire rühellte is a pacákat a nyálás szája miatt); végignézett rajta és megállapította, hogy gebébb, mint valaha volt. Egy időben megpróbálták hízókére fogni; az edzések után csak söröket fizettek neki, de a Kutya tej ragaszkodott a fröccshöz. Mindenki számára rejtély volt, hogy miből élt. Évekig keringett a pálya körül, amíg felvették alkalmi segítségnek: a gyepet nyírni meg a pályákat vonalazni. Kolbász szerint a Búdós-patak mögötti kuglis kocsmában szokta állítgatni esténként a bábukat, s a nyertesek kötelezően gurítanak neki egy-egy mallért, és fizetik, amit piál.

A Bolond a büfé előtt ült, és két öregemberrel zsupázott. - Így aztán könnyű - mondta neki köszönés helyett Tóth. A Bolond felnézett, összeborította a lapjait, húzott egyet a sörös-üvegből, aztán megtörölte a száját. - Látod: melóznak, mint az állat! Ráadásul ezek a vén trottyok folyton levesznek. Frankón. Csak tettetik a szenilitást. Még egy percig hadd jótékonykodjak velük, aztán jövök.

Tóth az ablak elé állt és lenézett az utcára: egy árva fa sincs a környéken, az építkezés alatt mindet kiirtották. Izzani fog a levegő a kocsiban, mire elindul.

- Szevasz - rázta meg a kezét a Bolond. Akkora marka volt, mint másnak bundakesztyűben. Valódi kapuskéz. - Felvetted a szerelést?

Tóth bólintott.

- Jó erőben vagy - mustrálta a Bolond. - Bár mindenki így tartaná magát. Nehezen értelek el azon a telefonszámon, amit megadtál. Még jó, hogy el nem küldtek a francba.

- Majd adok egy másikat - forgatta a slusszkulcsát Tóth. - Már nem ott lakom.

A Bolond a spaletta rései közt lenézett a BMW-re, és megveregette Tóth vállát. - Jó szekér. Nehéz lehetett megszórolni. Egy vagytonba kerülhetett.

- Nehéz is volt - bólogatott komolyan Tóth.

- Összeállítottam a teljes menetrendet. Ha vársz pár pillanatig, akkor hozok egyet az irodából - mondta Tóth tekintetét kerülve a Bolond, és már indult a lépcsőház felé. A másik újra lenézett a kocsira.

Naná, hogy nehéz volt összeguberálni - gondolta magában. - De megvan, és én guriztem meg érte. Én nyüglődöm a sok fingeszüvel oda-vissza. Nincs még egy olyan elfuserált utazási iroda, amelyik annyi marhát utaztatna, mint én. A múlt heti volt a csúc: a Kovalik házaspár. Először meg kellett újítatnom a személyijüket, mert mind a kettő olyan volt, mint a fonnyadt saláta; aztán beadni az útlevelekérelmüket (egy rohadt igazolványképük nem volt), a postáról mentünk a kocsmába, onnan a fotóshoz, onnan a rendőrségre, onnan az OTP-be, onnan a kocsmába, s közben végig lesnem kellett, hogy le ne pattanjanak és ne sokat pofázzanak az ügyletről. A nőn igazán csodálkoztam. Egy ilyen jó testű csaj, ezzel a nagy melákkal, akinek olyan a pofája, mint a lónak az arca... Naná, hogy nem voltak ott hajnal négykor a híd lábánál. Értük kellett mennem abba a lerobbant üzletlakásba. A konyhaajtó nyitva; a kecskelábú asztal fölött a mosatlanról felröppenő muslincák köröznek, a levegő nehéz szagokkal teli. Hót mákon durmoltak a szobában az ágyon; Kovalikné izmos, kerek fenéke csábítóan meztelen, álmában felgyűrte a derekára a hálóinget. Lefeküdtem mögé, s bár a majré a trikótól meg a viszolygás a gyanús színű lepedőtől ott motoszkált az agyamban, befedtettem neki, és fél kézzel belekapaszzkodtam a lágy csöcsébe. Álmos bociszemekkel rám pislogott a válla fölött - még csak meg se lepődött -, aztán lassan, óvatosan mozgásba hozta a muffját. Ha más meséli, nem hiszem el. Ilyen egy rafinált dög. Jól elcsesztük az időt, amíg Kovalik kialudta magát, úgyhogy majdnem kilenc óra volt, mire a határra értünk, s engem a guta ütögetett az araszolástól a kocsisorban.

Bécsben leültettem őket egy üveg cserkóval a Belvedere kertjében. Lelkükre kötöttem, hogy el ne mászkáljanak, amíg a kötőgépet intézem, mert rögtön indulunk vissza. Faszt. Naná, hogy rögtön lefalcoltak, miután leerőltették a pálinkát, én meg ott álltam megfürödve. Ment az idő, rég útban kellett volna lennünk visszafelé; ők meg sehol. Hiába jártam körül kétszer a parkot. Azt hittem, a pofám leszakad. Egy hétig itatom őket, zsebpénzt kapnak, világot látnak, mégis áthintáznak. Körbekutattam a környékbeli kocsmákat, a pályaudvart; semmi. Jártam már így; a Csokival. Ki se néztem volna a bamba kis parasztgyerekből, hogy eltalál a lágerig. Egyetlen szerencsém volt, hogy nem kaserolták a bőre színét és épp akkor rúgták ki páros lábbal, amikor utolértem. Most egyszerűen nem volt lelkeröm oda kihajtani. Kezdett sötétedni. Ültem a medence partján, és beleköpködtem a vízbe.

Egyszer csak megjelennek - mintha mi sem volna természetesebb -, ugrabugrálnak egymás mellett, mint a kamaszok valami dobogókői pikniken.

- Barátom - karolta át a vállamat Kovalik (csak ez mentette meg tőle, hogy leverjem) -, örökké hálás leszek magának. Egyszerűen muszáj volt megnéznünk az Oberes Belvedere aranytermét; ott csatolták vissza a Felvidéket, meg Erdélyt.

Fogadok, azt hitte, hogy ettől a közléstől majd én is tapsikolni kezdek.

- Ez nagyon szép, basszátok meg, de már régen a határon kellene lennünk -, és igazán tűrtőttem magam, mert szerettem volna őket minél előbb a kocsiban tudni, hogy tűzhessünk haza. Végül csak addig hepciáskodtak - valami ismeretlen rövidital szaga áradt belőlük -, hogy kajakra kellett berámolnom őket az ülésre, és aztán repesztettem, mint a veszett fene, de az időt nem tudtam behozni. Mire a határra értünk, már nem a Nikolics volt szolgálatban. Ráadásul ezek ketten végig az úton a „Boldogasszony anyánk”-at, és a „Nehagydeluram”-at gajdolták végtelenítve. Azt mondták, ha be merem kapcsolni a magnót, kinyitják a hátsó ajtókat előzés közben. Tisztára bohócot csináltak belőlem, de hajtanom kellett.

A Bolond visszajött, kezében stencilezett lap. - Nem valami szuper, de remélem legalább a vonatindulásokat el tudod olvasni rajta.

Tóth átveszi tőle a papírt, belegyűri a farmerja zsebébe, aztán elbúcsúzik. A földszinten megkapja a szerelést, aláírja az elismervényt, s a sportszatyrot kinn bedugja a hátsó ülésre. Beül a felforrósodott kocsiába, leengedi az ablakokat, és a teli hamutartót kiüríti a sárga murvára a kerekek mellé. Szabályos Y marad utána a székház előtt, amikor kifarol a betonútra és csikorgó gumival elstartol. Sajnos a közeli sarkon máris lassítania kell.

2. Kolbász (bal kettes)

„Nincs pénz. Persze nincs, ha nekem kell. Minden másra van” - gondolta Kertész Józsi. Egy szál alsógatyában üldögélt öltözőszekrénye előtt a padon, és fürdés utáni cigarettáját szívta. Időnként lenyúlt a szürkére festett acélszekrény aljába az üveg sörért; kortyolt belőle, aztán visszahelyezte. Valahányszor nyílt az öltöző ajtaja, ő ügyesen behajtott a lábával a szekrényajtót.

A gyárudivarról tompa, kedvetlen pufogás hallatszott, majd a kiengedett gőz sípolása.

Miután a maradékot is lehúzta (langyos, mint a pisi), az üres üveget felrakta az öltözőór szekrényének tetejére, ahogy szokás. Egy kis nyugdíj-kiegészítés az öregnek. Rendes öreg szivar, tegnap is kisegítette egy cipőfűzővel. Szállón lakó kicsi öreg. Elég öreg. Szállón.

Öltözni kezdett, és az utazási láz csak most kapta el igazán, az éjszakai műszak alatt nem volt ideje gondolkodni rajta. Tisztára becsületsértés, ahogy a Bolond is beszél vele a telefonon. (A műhelyirodába különben is utál bemenni.) Kolbász, most aztán át ne bassz, tudod, hogy nem leszünk ki nélküled. Bravó.

„Én már az ifiben is állandó kezdőjátékos voltam, ellentétben másokkal. Már akkor is, amikor még csak lyukas tornacipőket tudott osztogatni a szakosztály - a serdülő focistáknak jobb szerkőjük volt, mint nekünk - és az ifi csapat a nők elhasznált, cicivarrásos mezében futott ki a salakra. Bizony apukám; és az első meccsen, amikor 24:1-re kikaptunk, azt az egyetlen gólt a kis Kertész dobta. Naná, hogy nem lesztek ki nélkülem. Sohasem is voltatok.

- Nincs pénz, te meg utazgatsz a lüke haverjaiddal! - vetette oda tegnap reggel az asszony spejgliben, miközben ráütötte a tojást a hagymára. A konyha a mi épületes társalgásaink színtere. Persze nincs pénz, ha egész délelőtt képesek vagytok sorba állni az ADIDAS melegítőért a gyerekek. A régi cseh mackója meg ott rohad a szekrény aljában. De lehet ezért szólni? A szívtelen, részeges apa, aki elissza a gyermeke BMX biciklijét, görögországi táborozását, egész rózsaszínű jövőjét leengedi a torkán ez a szemét.

Most áldotta csak igazán az eszét, hogy az utolsó GMK-pénzt lenyelte egy az egyben; ahhoz jön még a lóvé a konyhafestésért, meg az a kevés, amit a kollégáktól össze tudott tarhálni. Az asszonymak muszáj ajándékot hozni; ott nincs mese - a mosolyszünet ártalmas az egészségre. Negyvenévesen az ember nem rázhatja ki a farkát. A gyerekek elég valami apróság: egy istenverte BMX térdvédő, vagy valami más biz-basz. Anyósnéninek meg fityiszt. Majd vesz neki egy plédet az asszony az NDK-Kultúrában, ha akar, mint tavaly. (Mindegy, csak sváb felirat legyen rajta.) Vasárnap is mit adott elő? Összesepri a markába az abroszról a morzsát, aztán - óne zsanér - bedobja az asztal alá. Egyből fogtam a seprűt és nyomtam a kezébe: - Itt nem döngölt föld a padló, mama, és nincsen macska, aki felnyalja, úgyhogy takarítsa csak szépen össze!

Még szép. Más kérdés, hogy aztán addig sutyorgott a lányának, hogy az három napig összeszorított seggel feküdt mellettem az ágyban.

Biztos, hogy volt idő, amikor szemét voltam én is, de annak már vége. Az utolsó nagy pofozkodás óta teljesen szolidra vettem a figurát. Igaza volt neki is - hogyne - tény, hogy harmadszor pityizáltam el a fodrászpénzt. (Mindig marha sokan voltak, és nem volt türelmem kivárni a sort.) Így aztán, amikor se kép, se hang' hazaértem és beleájultam az ágyba, fogta a nagymuttertől örökölt szabóollót és szerkesztett a fejemre egy popperfrizurát. Csak a fejem búbján maradt toll. Két hétig kizárólag rajtam röhögtek a műhelyben. Mi tagadás, jól megalapáltam érte, még a szemét is kifestettem. Annyi haszon volt belőle, hogy bevallotta; ő csavargatja az orrom, amikor makszosan kerülök haza, és a konyhai vaságyon horkantok. (Én meg előtte egy fél évig filóztam rajta, hogy mitől fáj az ormányom).

Levette a polcra a négy összehajtogatott ezrest és bedugta bal bokája mellett a zokniba. Így látni a filmekben. Csakhogy az ő zoknijában rég elernyed a gumírozás, és mint valami petyhüdt tölcsergomba, úgy vette körül lila visszerekkel tarkított bokáját. „Mi történhet?” - gondolta, és belegyűrte farzsebébe a pénzt.

Becsukta a szekrényt, vállára vetette a sportszatyrot, és a sűrű szekrények enyhe nyári munkaruhabűzt árasztó sorfala közt kiballagott az öltözőből.

A busz éppen beállt a megállóba a túloldalon, de mire a szembe jövő forgalom megengedte, hogy Kertész átfusson az úttesten, már becsukta az ajtóit, előrehaladt vagy tíz métert és megállt a piros lámpa előtt. Kertész utánament a járdán és integetett a sofőrnek, hogy nyisson ajtót. Az tüntetőleg elfordította a fejét, a buszban szorongó szerencsések pedig részvétlen

arccal figyelték a járdán ugráló mukit. - Szopjál le - legyintett végül Kertész. - Méghozzá bő nyállal.

Megfordult, hogy átcaplasson a troli megállójába, és akkor vette észre, hogy mögötte egy fiatal kismama áll gyerekkocsit hintáztatva. - Pardon - vörösödött el Kertész. - Így készítjük ki egymást idegeit - tette hozzá, mintegy magyarázatképpen, de a nőt nem érdekelte a dolog.

A pályaudvaron nehezen találta meg a vonatot. Szerencsére a sínek közt felfedezte az öreg Csipát, az intézőt, és a lökdösődő tömegben feléje vette az irányt. A szatyor majd leszakította a kezét, mert arra még kerített időt, hogy a Csemegében pár üveg sört vegyen (szám szerint nyolcat), hiszen a vonaton kurva drága. „Régebben csak a hegyi rablóktól meg az útonállóktól kellett cidrizni az utazónak, most meg az Utasellátótól.”

- Jó napot, Csipa úr! - köszönt az öreg intézőnek. Az szóltanul megölelte, s mikor a Kertész üvegei nekiütődtek a sípcsontjának, ízesen káromkodott. Megmutatta a vagon, ahová a helyjegyük szól. Az egyik ablakban már ott lógott a Kopasz meg a Bolond, és ordibáltak kifelé: - Gyere már, Kolbász, a bőr hüljön rád, már azt hittük, megint beleragadtál a liftbe!

- Szevasztok, hülyék! - kiabálta Kertész, miközben a tömött táskával végigoldalazott a folyosón. - Van valakinél egy sörnyitó?

3. Kopasz (bal átlövő)

Amikor elindult, mindenki megnyugodott és enni kezdett. Inni már ittak; az édes pálinka illata beszorult a meleg fülkébe. Az ablakot nem lehetett kinyitni, mert a huzat szétszórta volna a kártyalapokat a bőröndről.

Antos az ablaknál ült és egy útikönyvet lapozgatott. Azt nem lehet mondani, hogy olvasta, mert a gondolatai egészen máshol jártak. A kártyához nem értett, és így természetszerűleg maradt ki a partiból, amelyben Csipa úr, Kolbász, a Bolond és Badi vettek részt alkalmanként felizzó heveséggel. (Ilyenkor minden gátlás nélkül szidták egymás anyját.) Antosnak úgy tűnt, hogy a vele szemben ülő szürke öltönyös, szemüveges úrnak már ez sem tetszett, de azért meg láthatóan végképp megorrolt (szó szerint), amikor Kolbász levetette gacsos cipőjét, és zoknis lábát feltette melléje az ülésre. Cigarettaaszt színlelve felkelt és kiment a folyosóra, majd kisvártatva visszajött, elvitte a kézitáskáját is. Kolbász Antosra kacsintott, Badi pedig rögtön elhúzta az ajtófüggönyt, úgyhogy azon az oldalon már nem is lehetett kilátni.

Antos az arca elé húzta a ballonkabát szárnyát és aludni próbált. Éjjel háromig álmatlanul forgolódott az ágyban, pedig előtte végignézte az Art Channelen a Don Giovanni norvég előadását (pislákoló, aztán lassan kihunyó reménységgel, hogy újraélvezheti a Losey-film barokk izgalmát), kicsit még olvasott is (a Nicolo Sacrofontane magnóra-csevegett hitvallásaiból), aztán csak hallgatta az óra ketyegését. Az éjszaka meleg volt, porccal műtött térdei pedig sajogtak, mint valami kellemetlen emlék.

- Onkel, du stinkst nach Bier - mondta a kicsi taval, amikor beállított hozzájuk. Angela nővére is egyedül élt a saját gyerekével, de most már a húga kislányát is ő neveli. Talpraesett nő (éppen az előszobában szerelte a villanyt egy hatalmas csavarhúzóval), de nem különösen emocionális. Felteszem: olyan különös balkáni rejtély számára, hogy mi közünk lehetett egymáshoz a húgával, mint a trónörökös elleni merénylet Szarajevóban. Az is lehet, hogy tévedek, és sokkal többet tud rólam, mint gondolnám, idézte fel magában a történeteket Antos.

Ragaszkodott hozzá, hogy kikísérjen a temetőbe (valószínűleg csak azért, mert nem bízott benne, hogy a kissé eldugott helyen lévő sírra egymagamban is rátalálok), így hát ott sétáltunk

egymás mellett szótlanul a nagy és nyomasztó Nibelung díszletek között, végig a hatalmas jegenyesoron. Máig se tudom, hogy mennyi volt benne a környező esős, expresszív őszi táj, s az ember építette komor műtárgyak befolyásoló hatása, s mennyi az, ami a sejtjeimben rohangszó savak számlájára írható, de tény, hogy az út végén a kizárólagosság olyan vad dühe fogott el, hogy a rózsacsokrot szitkozódva vágtam a kék műmárvány oblongra. Szirmok-levelek repültek szanaszéjjel, s riadt madarak köröztek felettünk.

Álltam ott én, az allgemeiner Onkel, statikus közép-európai magánripacs (szemerkélt az eső, s a fákról spirálisan, köröket írva ereszkedtek alá a száraz levelek, s mögöttem egy asszony, aki szólni se, megérinteni se mert ennek a különös, barbár kegyeleti aktusnak láttán.

Aznap éjjel bejött a szobába, és nem is sejtve, hogy lehunyt szemekkel, de ébren fekszem („Ich renne nur zu den Doktoren. Ist das nicht ein herrliches Leben?! / So eine Scheisse. / Entschuldige, aber es ist wahr. Heute war ich beim Röntgen - morgen gehe ich wieder zum Arzt und übermorgen auch, usw. Ist das nicht zum Kotzen?“), tünődve végigsimította az arcom, s a hozzám bújó kisgyerek borzas haját.

Antos ennél a pontnál végre álomba merült, s már az sem zavarta, hogy a lába körül a vonat ringásának megfelelően oda-vissza gurigáznak a kártyapartnerek által kiürített sörösüvegek.

4. Rozoga (beállós)

A kapusokra szokták mondani, hogy egytől egyig kicsit bolondok. A Bolond az biztos bolond; ez nem kétséges (ha elvértve megfog egy labdát, akkor mindig olyan önelégült, megvető pofával néz körül, mint Mussolini az erkélyről), de a legnagyobb hülyék mégiscsak a beállósok. Mert minek lehet azt minősíteni, ha nem esztelenségnek, hogy egy értelmes ember önként menjen a húsdarálóba; befurakodjon a hattagú sorfalba az ellenfél kapuja előtt, megpróbáljon helyet csinálni az átlövőknek, legalább egy védőt lezárni, a hatméteres vonalon egyensúlyozni, miközben csípi, harapják, rugdalják és legszívesebben kinyomná a szemét. Nagy ravaszság kell itt a túléléshez.

Kopasz ott lengeti a labdát a sorfal előtt, de ezek a nagy darab német parasztok nemigen mozdulnak el a cseleire; tovább is teszi. Járatják körben reménytelenül, aztán mikor kikerül szélre, Badi a szokásos nagy himbi-limbije közben kiejti a kezéből, és a szemtelen kis szőke kettes egyből rámar, mint tyúk a takonyra. Mi meg rohanunk vissza a kapunk elé. Azt se tudom, hogy az én tudóm sípol-e, vagy Apukáé, aki mellettem védekezik. A nagy sörhasa csak úgy reng az öreg partizánnak. Osztoztatja a pofonokat, de ezek föl se veszik. Különben is olyan csontosak, hogy csak csavarni lehet őket, ütni nem érdemes. Jön a labda keresztbe, felteszik a bibircsókost átlövőjüknek; jól látható, mi készül. Amikor ugrana fel, teljes erőből rálépek a lába fejére. Nagyot üvölt, a cipője ott marad a talpam alatt, ő meg kiesik belőle. Sajnos túlságosan egyértelmű a dolog. Felemelem a kezem. Igen, elviszem a balhét; pardon, tanár úr. (Talán megússzuk egy szabaddobással.) De nem. - Két perc büntetés - mutatja a bíró. Jogos, de azért még megpróbálom felsegíteni a bibircsókost, aki a salakon fetreng és a bokáját simogatja. Mosolyogva belemarkolok a felsőkarjába és megszorítom úgy, hogy maradjon rajta egypár kék folt. Dühösen leráz; amit mond, abból csak a „Scheiss”-et értem, s ez már jót jelent. Leülök a kispadra és kívülről nézem az össznemzeti szenvedést. Sajnos jobbak, biztosan van köztük egy-két aktív játékos is. Hátrasandítok a vállam fölött. A kissé ingerült szurkolók biztonságos távolban vannak egy korlát mögött. Egyszer Csömörön csúnyán fejbe vágta esernyővel, amíg a kiállításom jogosságán méltáztam.

Otthon kéne hajlítgatnom a betonvasat, én meg itt játszom az eszemet. Tata ugyan megígérte, hogy átveszi a sódert, ha meghozzák egyáltalán. Mindenhol ott kell lennem, különben kíméletlenül leveszik rólam a lóvét vagy bepaliznak. A telepvezető, aki dugdossa a csempét, a targoncásokat irányító cigánylány a téglagyárban, a portás, a sofőrök, a svarcoló darus egyaránt. A kőműves szerint a mérnök a hülye, az ácsok szerint a kőműves, de szerintem a leghülyébb a beállós, mert ő osztogatta a pénzt.

Kihasználják a svábok kíméletlenül, hogy rövidebb a csapat; hintenek két gólt. Az egyik - ezt meg kell hagyni - eléggé önbizalom-romboló; a szőke kettes beejti a kapu elé és a bibircsókos bevetődve vágja a hálónkba. Irigylem őket, hogy ennyire komolyan tudják venni a dolgot. Mindent. Ezek valahogy mindent komolyan vesznek. Csak nyeresre játszanak. Egyedül a kapusukon lehet némi súlyfelesleg.

A bíró int, hogy mehetek vissza. Éppen támadásban vagyunk. Ahogy beérek a hatosra, a bibircsókos menten törleszteni próbál egy mesés-veséssel, de megelőzőm. Előírásos kecsketurnót adok neki, attól megroggyan, én meg gyorsan odébbállok, s amikor kiérek a szélső mögé, Ideges a kezembe pattintja a labdát a védő lába között. Lefordulok, és még mielőtt idejük lenne kitekerni a kezem, bevetődöm, és a kiinduló kapus fölött finoman átvelem a labdát - hallom, hogyan hördülnek fel a nézők - s az lazán hullik a hálóba. Remélem figyeltetek, picinyeim!

Nem sokáig tart az öröm. Sportbarátaink rögtön kettővel válaszolnak, és a következő belépőmnél meglepetten legörnyedek a salakra és közvetlen közletről szétfújom az orrom előtt a gipszvonalazást. Hamar túl vagyok rajta, de a látszat kedvéért még vonaglom egyet-kettőt, aztán méltatlankodva feltápászkodom. Ezért persze nem ad büntetést az idióta. Vetek egy sötét pillantást a komára, akitől a csomagot kaptam; nehogy azt higgye, hogy ezzel a dolog le van zárva.

Kivárok két támadást (szórják a gólokat kegyetlenül; éghetünk már nagyon), aztán amikor megpróbál betörni köztem és Kopasz közt, megküldöm egy lengő szvinggel. Túl nagyot csattan a képén, el is hever tőle. A tömeg zúg; lebuktam megint. Kezdek helyi favorittá válni. Apró kínai cukorkákkal dobálnak meg, amikor úja kiülök a kispadra. Egyet felveszek a földről, kibontom - nehezen jön le róla a papír; lehetne akár magyar is - és szopogatom. Jó.

- Nekem ad ötszázat kápé, és csinálók igazolást hatezerről - mondja a téglagyári ellenőr szemrebbenés nélkül. A törött téglákat meg se nézte. Blazírt pofával vágja zsebre a pénzt, szemernyi lelkiismeret-furdalás nem látszik rajta. A furcsa az, hogy nekem ég a képem helyettük is.

- Vegyünk ajtót! - Jó, vegyünk ajtót! - hozom a pénzt. Az nincsen, uram, az sajnos nincs. - De hiszen láttam az udvaron! - turkálók a zsebemben. - El van adva, uram, sajnos épp tegnap kelt el. - Nem sajnálnék egy kis... - Ugyan már, mire gondol, uram... Jobban mondva, mennyire?... - Ennyire. - Jöjjen gyorsan, amíg elő nem kerül a főnök, nézzük meg, mit tehetünk.

Várom a számlát az udvari ablak előtt. Az irodából kihallatszik a vita. - Ki volt az a baromállat, aki hozzányúlt az ajtóimhoz?! Nagyon jól tudjátok, hogy mind a húsz a Feketének van félretéve? Pszt, Józsi, pszt, ne ordíts már, az ég áldjon meg! Ez jobb, mint a Fekete!

A bíró hármat fúj: vége. Tisztes kis zakó, de majd a visszavágón megmutatjuk, hogy ki a tökösebb gyerek. Már mindenki vigyorog, csak a bibircsókos néz rám valami különös értetlenséggel a szemében. Hintek neki egy csókot, de úgy látszik, nincs semmi humorérzéke, mert elfordul és kiköp.

5. Apuka (jobb kettes)

Koszta a cipőbolt kirakata előtt állt. Nagy orrát nekitámasztotta az ablaküvegnek és azon igyekezett, hogy eligazodjon az elnevezéseken és árakon. A négy hatalmas teknősbéka- és ökörszályleves-konzerv a reklámszatyorban lehúzta a kezét, a feje meg zsibbadt a sörtől és a gabonapálínkáktól. A bűdösisten tudja, melyik az a Salamander - gondolta magában. Zsuzsának nem mondhatja, hogy nem lehet kapni, úgyse hiszi el. Leengedte a lába közé a zacskót. A Zerkoff vodka menten ki is bukott belőle. Koszta szuszogva hajolt le és állította talpra az üveget. A meccsen megrándult a dereka és a jobb keze is, mert elhanyagolta a bemelegítést. A veszett fene gondolta volna, hogy ezek így fognak harapni egy barátságos meccsen.

Sült kolbászt és krumplit evett egy sarki büfében. A zsebében összegyűlt nagy halom aprópénzt kiborította az eladónő elé, s az kiválogatta belőle a megfelelő értéket. Így is szép kis kupac maradt. Beváltotta egy tábla csokoládéra, aztán kereste tovább a Salamandert. Magában szidta a Kopaszt, hogy nem jött vele segíteni a vásárlásban; ő legalább tud németül. - A kunszthistóriai múzeumba kell mennem - mondta -, ott találkozom valakivel.

Hát az aztán marha fontos - gondolta Koszta. A Kopasz úgy mondta azt a „kell”-t, mintha valami fizikai szükségletéről lenne szó. (És találkozol te az anyád kínjával.) Nyilvánvalóan le akarta rázni, csak nem merte nyíltan megmondani. Mindenkinek megvan itt a maga kis ügylete.

Az embereken bukik meg minden. Az önzésen - gondolta, miközben farzsebéből előkotorta az asszony cetlijét, hogy megvizsgálja; mi van még rajta. „Halb und halb.” Ezt végképp nem tudta, micsoda. El kellett volna hozni a gyereket, az biztos le tudná fordítani. Még neki is meg kell venni a hajómodellt, pedig már kezd sötétedni. Találomra bement egy boltba, de ott is csak egy olcsó és mégis jópofa kinézetű konzervet vett. (Otthon az derült ki róla, hogy kutyaeledel. Szerencsére el tudta használni csalinak; a márnák jól haraptak rá.)

Még egy sört megengedett magának, de aztán végképp elment a kedve a további császkálástól. Orájára nézve megállapította, hogy hamarosan indulnia kell vissza a bankettre. Egy téren ennek ellenére leült egy padra, hogy pár percre kinyújtóztassa lábait. Lehúzta a cipőjét, s lehangoltan vette tudomásul, hogy a parafa betét alattomosan morzszálódni kezdett. Óvatosan körülpillantva előhúzta a tárcáját, megszámolta a pénzt. Hát igen.

Zsuzsa mellett nem lehet spórolni. Nem is egyszer gondolkodott rajta, hogy ha olyan rámenős felesége volna, mind Badinak, talán ő is többre viszi. Már mint anyagilag. Feltétlen. Más oldalról nézve viszont elveszítené az apró, hiábavaló törekvések édes (és közös) örömét, azt a fajta keleties elégedettséget, ami akkor tölti el, ha vállán az evezővel meg a botokkal kislattyog a horgászáshoz bérelt alumíniumcsónakhoz Velencén, vagy amikor a Fradi-meccs után szemrontó, de izgalmas szamizdatokat vásárol a színházban. Zsuzsa ilyesmiért sose tenne szemrehányást.

Ezért is nem szívesen hagyná ott a vállalatot. Nem keresett sokat ennyi év után se, de mindig is pontosan annyit költöttek el, amennyi a jövedelmük volt, s ez egyfajta biztonságot jelentett.

- Jöjjön, kedves Tinódi - fogadta a kerületi mufti, és Koszta a váróterem nagyságú irodába lépve megállt a szőnyeg szélén, ahogy illik.

- Tudja, hogy ez a mondás járja mostanában a vállalatuknál: Tinódi levelét megírta? Hogy tele van könnyekkel, az egyszer biztos. - A titkár szélesen mosolygott, helytel kínálta, és kávéhozott remek seggű titkárnőjével. A nyakát szoríthatta a nyakkendő, mert kétszer is kilazította. Koszta csak sejtette, hogy az idézet körül valami nem klappol, de nem szólt, ez az atyáskodó stílus még majdnem meg is nyugtatta. Várakozóan tekintett a férfira.

- Tudja - kezdte el a mondókát -, az instruktornőjük szerint magát valaki rábeszélte erre a dologra; úgy értem, ő valamilyen tudatos provokációt sejt a maga levele mögött, kívülről sugallt gondolatokat és stílust. Félre ne értsen, én nem azonosulok ezzel a véleménnyel, sőt! De lássa be, néhol olyan kifejezéseket meg idegen szavakat használ, amelyek nem igazán vallanak magára, egy megbecsülésnek örvendő, - ugye mondhatom így? - melósra.

Kosztá bambán nézett rá. - Miből következett arra, hogy nem vallanak rám? Az instruktornőt, hál' istennek, sose láttam, magát is csak abban az elfuserált kerületi újságban, fényképről! - fakadt ki. - A fontosabb lapokra nincs papír, ezt meg ingyen osztogatják, de így se kell a kutyának se. Még a spárgát se bontják le a kötegről, úgy hever ott a műhelyablakban, amíg a takarítónő el nem viszi a fiának.

- Milyen fontosabb lapokra gondol? - kérdezte érdeklődve a titkár, ignorálva Koszta mondatának második részét.

Kosztá körülnézett az irodában. Szép nagy jukka állt az ablak előtt. A titkár a nyakkendője aljából húzigált ki egy selyemszálat, aztán összepöndörítette és elpöckölte az ablak felé. Rosszkedvűnek látszott.

- A Vue Touristique-ra - mondta Koszta. (Zsuzsa évekig cikizte, mire megtanulta a cím helyes kiejtését.)

Ez aztán így folyt tovább, passzolgatós alapon, az őszintétlenség csillagjegyében. Koszta még élvezte is volna, ha nem a főnöke jóindulatú figyelmeztetése jár az eszében, hogy itt már nem a levele valóságtartalmáról van szó, hanem arról, hogy kedvezőtlen beállítás esetén megkérdőjelezhetővé válik kis közösségük (addig folyamatosan dicsért) gazdasági és az alapszervezet (addig magasztalt) politikai munkája. Végül is másokon verik el a port miatta.

A leszálló este és a mindenki számára kényelmetlen megoldatlanság felhője beárnyékolta a szép irodát, amikor búcsút vettek egymástól. Koszta elhalasztotta döntését az esedékes kongresszusig, a titkár pedig - indulatát legyűrve - kifejezte reményét, hogy máskor és más körülmények között majd biztosan közös nevezőre jutnak. Koszta örült, hogy szabadult, s a búcsúszavak hangsúlyán már csak az autóbuszban, hazafelé tartva gondolkodott el.

Teljesen beesteledett. Felhúzta a cipőket, összemarkolta a reklámszatyrot és beállt a gyorsvasútra várakozók idegesítően türelmes sorába. Halvérű népek.

6. Ideges (jobb egyes)

Nagy Jenő tökéletesen nyugodt volt. Becsukta a szótárat és ledobta az éjjeliszekrényre. Apuka még nem ért haza. Remélhetőleg nem tévedt el a városban. Elképesztő rendetlenséget hagyott az ágyán: a bőröndje kinyitva, gyűrött holmik szanaszét. Még a nedves törölközőjét se terítette ki. Érthetetlen, hogy egy felnőtt ember hogy lehet ilyen iszonyúan rendetlen. Tiszta nonszensz.

Kivonult a fürdőszobába és borotválkozni kezdett. Ma estére babaarcot csinálunk, legjobb arcvizünket dobjuk be; elegánsak leszünk, mint egy dandy. A maradék kis habocskát a törölközővel távolítjuk el, a szakállat az erre a célra magunkkal hozott kicsi ollóval kiigazítjuk, bajuszunkat kackiásra pödörjük, zenei hatásokra törekedve gurgulázunk a szájvízzel, és habfehér ingünk fölé pöttyös nyakkendőt kötünk. Kötünk. Kötögetünk.

Gyengéje volt a nyakkendő megkötése. Miután negyedszerre se jött ki a kívánt trapéz alak, csak holmi félresikerült hasábok és hengerek, úgy meghúzta a nyakán a boldogtalan nyakravalót, hogy vörösödni kezdett belé a feje. Aztán lehiggadva kioldotta és beledobta a pedálos szeméttartályba.

Apuka még nem ért haza, de már nem is várja meg. A második meccsen úgyis összevesztek; - ott egye meg a fene a kéz a kézben járást. Igenis le kellett volna vonulni a pályáról, még egy barátságos meccsen is. A barátsággal nem lehet visszaélni. O. K. Fújjon a hazai bíró ellenünk, amennyire illik, de ne lépje túl a határt. Hogy a törvényt megszegik - na bumm! De hogy a hallgatólagos megállapodást rúgja fel valaki, az már - expressis verbis - geciség. Kicsiben, vagy nagyban - édes mindegy. Ha egy politikust felakasztanak - lieber Gott - az szakmai ártalom. Kárpótlásul bekerül a történelembe. Sokkal vadítóbb annak a senkinek a sorsa, aki alól naponta rántják ki a szőnyeget, rúgnak a meztelen seggébe, és akinek a gyereke kezéből kilopják a kiflit meg a pohár tejet.

Nagy Jenő teljesen nyugodt volt. Tánclépésben ment végig a folyosón, az étterembe érve mindenkivel kezet rázott (a vendéglátók feleségekkel jelentek meg), mindenkire mosolygott, és csak a furcsa színű üdítőket itta. Rezzenéstelen arccal fordította a pohárköszöntők frázisait, titokban abban reménykedve, hogy átható baritonja javít valamit a közhelyek szűrkeségén. Valójában inkább abban kellett volna bíznia, hogy úgyse figyel oda senki.

Mire csörömpölni kezdtek a tányérok, kanalak, villák, addigra Apuka is megérkezett, még hozzá láthatóan jó hangulatban. Aperitifnek is sört ivott, és így Nagy Jenő egészen könnyedén - uti figura docet - meg tudta magyarázni a német elnök feleségének, hogy miféle jelentésváltozatokkal bírhat a magyar nyelvben egy olyan németből átvett szó, mint az „illuminiert”. A nő bájosan derült rajta, ő pedig tányérján babrálva azon gondolkodott, vajon miért nem terjedt el a tükörfordítás. Kizárólag az lehet az oka, hogy a magyar iszákosoknál a „belső kivilágítás” könnyű mámorea nagyon rövid ideig tart, a következetes, megsemmisítő hatásra törekvő görcsös igyekezet nem tűri a lazítást. A rejtett cél ugyanis az okádás.

Az etimologizálást megzavarta, hogy a Bolondnak és a klubelnöknek sürgős tárgyalnivalója támadt a viszontlátogatásról. A szakosztály gazdasági nehézségei láthatólag nem különösen izgatták fel a partnereket. Szerencsére mielőtt a Bolond pítizni kezdett volna, új, vacsora utáni köszöntők indultak be, s a termet kezdték átalakítani a tánchoz és hangulatosra csökkentették a világítást...

Nagy Jenő tapasztalatból tudta, hogy a nehézségek majd csak ezután következnek. Nem is csalódott. Miközben (sikertelenül) próbálta meg lefordítani a bibircsókos Günthernek, hogy a szakvezetőt mért hívják „Főcsipá”-nak, a csapat tagjai mind a klubelnök csöcsös feleségét kívánták megtáncoltatni. Kolbász kemény csürdöngölőst ropott vele a boogie-woogie-ra. Badi koituszt imitált vele a slow fox alatt, és még Apuka is szenvedélyes tangót lejtett a fáradni látszó hölgyel.

Ennek is vége lett baj nélkül, amit Nagy Jenő megkönnyebbülten vett tudomásul. Már az ellen sem tiltakozott, hogy (Kopasz biztatására) Apuka pálinkát töltsön az üdítőjébe. Ha bokszt lesz, ott már úgyse kell semmit lefordítani. A családtagok lassan elszállingóztak; az elnök is elmenekítette csinos feleségét. Akik maradtak, azok viszont elszántan vidámnak látszottak. Nagy Jenő tehát egyáltalán nem volt ideges. Vegyes műfajú éneklés-nótázás kezdődött, nagy koccintások és bizalmas beszélgetések. Apuka ragaszkodott hozzá, hogy lefordítsa a szóke Maxnak az „Annyi ingerem van, hogy azt se tudom... hányingerem van” - szellemességet. Ez csak körülírással ment, s a mondat közepén már nem is érdekelt senkit. Kolbász kezdett padlót fogni, de mivel a nótaéneklésben éppen rákerült a sor, hősies kitartással és mély átérzéssel intonálni kezdte:

„Szomorú disznószar, de megkeseredtél!
Szomorú disznószar, de megrepedeztél!
Majd jön egy bús német és
Simára nyal téged,
Szomorú disznószar.”

7. A Bolond (kapus, főszervező)

Ez a hála! Rég abba kellett volna hagynom a francba - gondolta Kovács, és rámeredt a csomagokban üldögélő, vitázó csoportra. Intett Idegesnek, hogy kövesse, és nagy elhatározottsággal bevonult az irodába. Már ott lengette a csoportos jegyet a pénztáros orra előtt (és hadart neki magyarul), amikor Ideges utolérte. - Na, végre hogy méltóztatsz - nézett fel rá. - Mondd meg neki, hogy az apja faszát! - utasította kategorikusan.

- Nyugi - mondta Ideges, és megkérdezte a pénztárost, hogy mi a gond. - Csak az esti vonatra van helyjegy - közölte az. - És mennyi a büntetés nyolc emberre, ha mégis felszállunk? - kérdezte gyakorlatiasan Ideges. A pénztáros automatikusan kiütögte a számítógépén az összeget, majd meglepetve felnézett: - Csak nem tesznek ilyet?

- Mit mond? - kérdezte Kovács, miközben a jegyeket visszagyúrta a brifkójába. - Ajánlj neki pénzt.

- Ez itt nem szokás - nézett félre Ideges. - Azt mondta: szálljunk fel nyugodtan, legfeljebb megbüntetnek valami csekély összegre.

- Csókollak - intett Kovács a pénztárosnak, majd egyenes léptekkel, Idegest ismét maga mögött hagyva, visszaindult a peronra.

Ezért is ő lesz a hibás. Ki gondolta volna, hogy ezen a kivételesen rohadt napon váltanak át a nyári menetrendről az őszi? Nem kétséges, hogy a saját zsebéből fizetheti a büntetést, ha nem akar égni, mint a Reichstag. Mindig ez van. A tavalyi (otthoni) bankett után is ő volt benn a legtovább a rendőrségen, mert a tisztelt sporttársak a szivornyázás közben lezabálták a kósert a húsos szendvicsekről, a száraz zsúrkenyérrel pedig megdobálták a Kis Flórián zongoristáját. Semmit sem ért a védekezésük; a rendőrök se muzikálisak annyira, hogy eldöntsék: ki játszik hamisan, ki nem. Csak a szonda dönt.

Jó vicc. Persze, hogy kényelmetlen ennyi csomaggal utazni. A tolldunyhától a háromkerekű gyerekbicikliig minden ganét összevásároltak, s most úgy eldugítják a folyosót, hogy azon lélek se ki, se be. Egy igazi úr egyetlen poggyásza a sportújság. Igaz, hogy ő maga is vásárolt egy grillsütőt, de az belefér. Akkor is csak azért ment az áruházba, hogy a Kolbász bajba ne keveredjen. Tavalyelőtt is csak a klubelnök rendőrfőnök ismerőse mentette ki a harapófogóból, de azért se a Kolbásznak égett a pofája, hanem neki.

Láncban szívta a cigarettákat a folyosói ablaknál állva, és figyelte a napfényes, elrohanó tájat. Vajon melyik vagonban járhat most a kalauz? Badiék most is zszugáznak; velük legalább addig nincs gond. Már felhívta rá a figyelmüket, hogy a sörösüvegeket eszükbe ne jusson kidobni az ablakon. Még majdnem meg is sértődtek. Az Ideges mindenestre jó, ha a közelben marad. Néha hasznos a nyelvtudása (mint tegnap a Kolbász labancgyalázó protesztzsongja után), néha kifejezetten idegesítő. Szemmel látható, hogy nagy vitába keveredett a fülketársai-val. A kihallatszó nevekből az is világos, hogy miről van szó. (Tiszta pech, hogy egyedül ő tudott leülni.) Kovács végül úgy döntött, hogy kihívja.

- Jenő, az ég szerelmére, minek szekálok őket? Mindenkinek megvan a maga baja. Gondolod kíváncsiak rá, hogy nekünk annyira kinyílt a csipánk? Szerinted ez fair játék?

- Lehet, hogy nem sportszerű, de ez az én internacionalista kötelességem - vágott le egy grimaszt Ideges.

- Bravó. Egyáltalán tudod te, kik ezek?

- Hogyne. Az a kalapos a Secu-tól jött, a fiatal pár a KGB-től, az öregasszony meg a MOSZAD-nak dolgozik. Ettől eltekintve egyformán ártatlanok vagyunk mindenben.

Vigyorgva megy vissza és élénken folytatják a társalgást. Kovács még látja, amikor Ideges papírt és tollat vesz elő, hogy sematikus térképet rajzoljon, de aztán inkább elfordul a fülkétől és újra a tájat bámulja, a pepita teheneket, meg a csermelyt a vasúti töltés mellett.

Nem lesz még egy olyan boldog ember, mint ő, ha végre leszállnak a Keletiben. Jövőre nem is vállalja. Ott egye meg a fene az egészet, ahol van. Utazzon velük a szakosztályelnök vagy az ifi csapat simlis edzője; bánja a kórság. Ezek a kétbalkezesek úgy szórják el a labdát a mezőnyben, ahogy kedvük tartja; csak a kapus nem hibázhat, mert rögtön leharapják a fejét.

Hosszú ideig szemezett a vészfékkel, aztán amikor Kolbász kidőlt a partiból, beszállt helyette, és verte a blattot egészen a határig.

Gőz

1. Badi

„...senki nem dicsekedhetik több joggal szerelmese szép tulajdonságaival, mint egy szerencsés véletlennel” - olvasott bele Badi a kopott kis kötetbe, amelyet Éva felejtett a kocsiban előző este. Reggel rohannia kellett, s így csak a szerelónél túrt bele a kesztyűtartóba, ahol egymás mellett lapult Mari videokazettája meg a könyv. Bosszankodva vette magához mindkettőt, s most, a taxiban ülve, izzadó kezében szorongatta őket. Nem hagyhatta a kocsiban, mert előző alkalommal még a parkoló pénzt is kilopták belőle a műhely szemfüles alkalmazottai, arról már nem is beszélve, hogy bóvlira cserélték a belülről állítható tükröt, és dukkózás előtt elfelejtették letakarni az üléseket, úgyhogy enyhe bugyi rózsaszínt kapott a zöld huzat. - Édesapám, a szerencse tenyeréhez neked kell odatámasztani a létrát, különben hiába kapaszkodsz, legfeljebb leszarhatsz a sarkadat - gondolta magában -, miközben a taxi koszos ablaküvegén át kitekintett a ködbe burkolódzó Vár felé. A híd lábánál, a szennyvízcsatorna gőzölgő kifolyónyílása fölött rikoltozó sirályok röpködtek az áttetsző párában, és időnként lecsaptak a márványszürke vízben úszkáló kulára. Ha a Halászbástyát és a Mátyás-templomot egy számítógépes, könnyed mozdulattal lebontanák, talán Éva is megérezné tekintetét a Hilton fogadó-pultja mögött, miközben egy dagadt, másnapos turista kezébe nyomja a szobakulcsot, és jó képet vág egy részeg vicchez. Még hátra volt a kanyar, amivel a taxi lefordul a rakpartra; még nem kotorta elő zsebéből a pénzt, csak nézte a kilométerórát, s hosszú ballonkabátja szára fölött a kezében tartott könyvet és kazettát. - Két ennyire különböző bula! - gondolta. A könyvet a gőz után sem vihetem haza, hiszen az feltűnő lenne - egy ilyen régi könyv! Mari reggel így is kibökte már, hogy az ülést elfelejtettem visszaállítani; és csakis ez ragadta meg a figyelmét; az, hogy az IFA, ami nekem jött, úgy begyűrte a két ajtót, mint a konzervdoboz fedelét az elektromos nyitó, az nem is érdekelte annyira. Hogy akár én is ott maradhattam volna leszakadt tagokkal meg viaszpofával, s hogy a javítás belekerül majd vagy százötven misibe. Jó, ha a biztosítóból ki lehet hajtani a felét. Mindez nem izgatta fel annyira, mint az, hogy mért volt hátrahajtván az ülés. Csak addig vagyok biztonságban tőle, amíg nálam van az üzlet fekete könyvelése, amíg teljesítek az ágyban, s időnként leverem a szállítókat, ha nagyon kekeckednek. Esküszöm, csak erre tart.

Kiszállt a taxiból és fölcaplatott a fürdő bejáratához. A szálló konyhájából vajás sütemények, tojásfénnyel barnuló túrósbatyu meg kakaós csiga édes illata szivárgott ki a rácsos ablakokon át, és Badi üres gyomrában ettől táncolni kezdtek az idegek. Ha ő nem kel fel előbb, akkor nincs se reggeli, se kávé, üres a szifon, és a rádióban még mindig a kipurcant elemek eresztik magukból a savat.

Az előcsarnokban nem látott senkit az öregfiúk közül. Jegyet váltott, aztán a büféhez ment; kávé és sonkás szendvicset kért, s miközben nagy falatokban lenyelte a sonkát, a bejáratú ajtón keresztül a Duna fölött felkavargó ködöt nézte. Az ajtó pillanatonként nyílt, rengetegen jöttek, sietve, hogy munkakezdés előtt egyet mártózhassanak, de a fiúk közül senki. A gyéren vajazott, üresen maradt kenyeret az uborkával együtt beledobta a szemetes külibe, aztán felhúzta a ballon ujját, hogy a Rolex Oyster számlapját megnézze. Vállat vont, felhörpintette az utolsó korty kávé, fölkapta a pultról a holmijait - a kazetta celofánja már bele is ragadt a tegnapi sörhabba és recsegve vált le róla -, aztán leszaladt a lépcsőkön a bejáratot takaró nemezfűgöngyhöz.

Már meztelenül állt a dróthálós tetejű kabinban és a vászonkötény összebogozódott madzagját bontogatta, amikor újra eszébe jutott a könyvben olvasott sor. Belelapozott a kötetbe, de már nem találta meg, amire kíváncsi volt.

- „Szerelem, szerelem, átkozott gyötrelmem” - énekelte helyette szerfölött hamisan, amikor becsapta maga mögött az ajtót. - De jó kedved van - jegyezte meg a kabinos, aki mintegy vég-szóra fordult be a szomszéd sorból. Kicsit keresztbe állt a szeme, de első próbálkozásra beletalált a kulcslyukba, amikor bezárta Badi kabinját. - Megmondanád, hogy mire búsuljak?! - tolt le Badi, és felnézett az ajtó számára.

- Ezt talán nem felejtsem el - nevetett az ösrégi, porcelán kabinszámra mutatva, miközben saját nagy vaskulcsát feldobta a kabin tetejére. - Egy ötös meg egy hatos. A születési évem mostanában baszott népszerű.

2. Kolbász és Ideges

- Kétségtelen, hogy eléggé sajtáságos észjárású nő - mondta Nagy Jenő mérnök úr (sporttársainak csak „Ideges”) a pénztártól hátrálva, miközben Kolbász megváltotta a jegyeket. - Úgy érted, hogy rafinált kurva? - fordította le magának Kolbász a büfé felé menet, s ebben a kérdésben nemcsak az a meggyőződése volt benne, hogy a Kopasz nője egy buta, de annál firnyákosabb ribanc, hanem nehezen leplezett dühe is, hogy egy hónapon belül harmadszor váltja meg vagyonokat kereső cimborájának a drága belépőt, anélkül, hogy azt különösebben érdekelné a dolog. - Meghívhatsz egy üveg sörre, hogy legyen mit kiizzadni - kopogtatta meg a társa vállát.

- Ó, nem, én csak egy pohár paradicsomlét kérek - engedte a pulthoz Nagy Jenő. Félreállt, és gondosan megigazította nyakában a selyemsálat. Jó vonalú raglánja elegánsan simult kisportolt alakjához, s a kezében tartott aktatáska és valódi bőr cipőjének mély bordó fénye kitűnően illett kabátja pasztellszínéhez.

Kolbász beletürt dzsekije zsebébe, de a kulcsok alatt csak a telefonra félretett bélásokat tapintotta ki. Elő kellett kotornia kopott farmerja zsebéből a dugi százast. Az utolsót.

- Egy lóbányait meg egy paradicsomlét kérek - fordult a pult felé. Olcsóbban kijönnék, ha nem a mérnök úr hozna el a gyártól a dögös Toyotáján, hanem megvárnám a buszt - gondolta.

- Szerintem ez a kapcsolat kifejezetten jót tesz a Kopasznak - mondta Nagy Jenő, miután beleivott a paradicsomlébe, és fintorogva letette a poharat. (A kávégép mellett pontosan a megrozsdásodott sűrítmény konzervekre látott.)

- Már kezdte teljesen elhagyni magát, most pedig megcsináltatta a fogait, fodrászhoz jár, és általában egyre többet ad magára. Teljesen megfiatalodott. Az a lány nagyon csinos, ha nem is egy északombájn.

Nagy Jenő nekidőlt az üvegfalú hűtőpultnak, amelyben már előző éjjel kezdett föl-kunkorodni a fasírtos szendvicsek száradt széle, és a műanyag tálakban már úgy repedezett a kocsonya, mint a balatoni jég rianás idején -, aztán ijedten ellépett tőle és megvizsgálta a kabátja vállát. Őszintén remélte, hogy csak vízfolt az, amit rajta lát.

- Több esze van annak, mint kettőnknek együtt - tépte el a szájától Kolbász a sörösüveget. A bajuszáról peregtek az utólag kért körözöttes kifli morzsái, s nem tudott visszatartani egy jóleső böffentést, aztán barátja szelíd megrökönyödésére hangos szippantással kiszívta odvas fogából a benne rekedt hagymát.

- Úgy véled? - kérdezte óvatosan Nagy Jenő.

- Úgy vélem - parodizálta hanghordozását Kolbász.

- Úgy vélem, hogy a Kopasz tisztára bohócot csinál magából, ti meg nem mertek neki szólni, aztán egyszer csak leereszt majd, mint a luftballon. Egy ilyen luvnyába bele kell ám feccölni a pénzt: ez nem éri be egy szalontüdővel az önkiszolgálóban. Ki fogja készíteni, de valahogy mégis irigylem - tette hozzá kis szünet után.

- Ez azért kényes, részleteiben roppant összetett ügy; csak felelősséggel lehet beleszólni - rázta a fejét Ideges.

- Az. Kibaszott kényes - grimaszolt Kolbász. Leeröltette az utolsó kortyot a meghatározhatatlan ízű sörből, aztán a bejárat felé intett: - Be kéne mennünk, mert már biztos benn marhulnak. Úgy látom, nem jön itt már senki.

- Adj egy tízest a kabinosnak, és kérjünk egy családit. Nincs lelkierőm kivárni, amíg eljutnak a sorszámunkig.

- Hát persze - bólintott Kolbász. - *Én* adok egy mallért. *Úgyis én* következem.

3. Kopasz

- Senkinek sem tűnt fel, hogy az öreg napok óta ki se lépett a lakásból, és azért ez döbbenetes - nézett fel Antos (közönségesen a „Kopasz”) a medence fölötti kupolára. - Három napja halott volt a szerencsétlen, amikor rátörték az ajtót.

Egyre fogytak a külső fényt átteresztő színes üveg ablakocskák a kupolában, főleg kedvence, a kék. Már csak két ilyen mélykék színű üveglap szűrte át a nap tétova téli sugarait, a többi ablakba egyszerű síküveg került, s az a rejtelmes derengés, amely eddig olyan hangulatossá tette a terméskő kupola alatti oszlopos csarnokot, lassan a semmibe tűnt. Túl világos lett minden. Megfakultak a díszletek.

- Azt hittem, együtt élt az öreg valakivel - csapott bele Badi a vízbe, aztán kiemelte a kezében tartott kötenyt, lecsurgatta és kicsavarta. Az arcán nem látszott se megdöbbenés, se valódi bánat.

Egymás mellett ültek a középső, meleg vizes medence lépcsőin, és figyelték az agg vizi-tornászt, aki először hangosan lihegve körbeúszott a reggel még szintiszta vízű medencében, aztán érdekes gimnasztikába kezdett: magasra felhúzott lábakkal próbált futni a vízben, s mindegyre keresztbe-kasul rángatta csontra aszott karjait a feje fölött.

- Két éve halt meg a felesége - mondta Antos, és hasra fordult a lépcsőkön; a feje így éppen csak a víz fölött maradt, s a hőlég-kamra ablakára meg a nedves gőz bejáratára látott. A sarokban lévő forró vizes medencében most is ott ültek a recskiek. Csak a dokumentumfilmből ismerte őket, de biztos volt benne, hogy ők azok. Most eszébe jutott, hogy amikor az öregfiúk németországi vendéjátéka előtt elvitte az öreg lakására az útlevelét (a vízum beszerzése végett), az öreg a klub ősrégi, szakadt melegítőjében fogadta, és a fogsora még egy vizes-pohárban virított a konyhaablakban. A szoba-konyhás lakásban mindent csendesen evett a kosz, s olyan áporodott szag terjengett, hogy legszívesebben visszafordult volna a küszöbről, mint Bovaryné, amikor meglátogatta gyermekét a gondozónőnél. A konyhaajtó üvegét fejmagasságban papundekli helyettesítette, s az öreg Csipa egy olyan összetapizott, koszos pohárba töltötte ki neki a kávé, hogy végül ott is hagyta érintetlenül az asztalon.

- Elképesztő, hogy az új házban alig találtam meg - mondta, miközben a heget nézte Badi homlokán, aki egészen hátrahajtott a oroslánfejét a legfelső márványlépcsőre. - Három lakót is megkérdeztem, de nem ismerte egyik sem; a postaládákról meg lekaparták a neveket a kölykök, vagy valami hétköznapi idióta.

- Légy erős, én is csak a szomszédot ismerem az egész házból, azt is csak azért, mert Mari vele cserélgeti a kazettákat. Van is nálam egy, ha el akarsz vinni: Rajta van a két Halálzóna meg a 101 kiskutya. Egy ronggyal beszálok az öreg Csipa koszorújába, de eljönni nem tudok, mert holnap van egy fuvarom Bécsbe, most jó a rubel, biztos lesznek nélkülem is elegen a szakosztályból.

- Hetes, és még egyszer a hetes! - kiabált a medence partjáról a római polgárnak öltözött masször, mire Badi felnyújtotta a bilétát: - Itt vagyok, picinyem, ne üvölsz! Nem látsz a szemedtől?!

A medence partján állva visszanezített Antosra. - Vagy egy rongy kevés? Adok kettőt, vagy amennyit megszavaztok, majd, szólj, ha megyünk, hogy el ne felejtsem kipengetni.

- Elég lesz - mondta Antos, és nedves kezével végigsimította kopasz fejét és a meleg víztől felhevült arcát. - Egy ezres elég lesz; és majd szólok, persze.

Elfordult, kezét beledugta a túlfolyó szörtyögő csatornájába, és megsimogatta a csak ebből a szögből látható, titkos szép kis kagylózárványt a márványidom belső felületén. A fürdőben mindenütt vörösre színezett betonnal javították ki a töredezett márványt, de a régi, teljes lapok még mindig szépek voltak, évmilliók csigákkal, megkövült falevelekkel díszesek. Kár, hogy itt nincsen női nap, pedig akkor láthatná Szilvi is, még mielőtt a szakemberek mindent bekennék ezzel a bazaltszínű lekvárral.

Kiült a partra, mert enyhe szédülést érzett; talán át kéne mennem egy kicsit a hideg vízbe, gondolta, de aztán csak felállt, a hőlégkamra ablakához lépett, és benézett rajta. Ott ült a Kolbász meg az Ideges. Kolbász elmélyülten olvasta a Sportot, de Ideges azonnal észrevette őt. - Gyertek már, mit tőkölödtök ott annyit! - integetett nekik a vastag üvegablakon át. Ideges, aki egy törött vonalzódarab élével dörzsölgette le magáról a kövér verítékcseppeket (a megbarnult fadarabot úgy hordozta magával szép akatáskájában, mint egy amulettet), meglökte Kolbász kezét és feléje intett: - Ott a Kopasz - olvasta le ajkáról a mondatot. Kolbász leengedte az újságot, és kinyitott tenyérrel mutatta Antosnak: - Öt perc, és jövünk.

- Na jó - legyintett Antos, és egyszerre bágyasztó fáradtságot érzett. Biztosan a meleg víztől van, gondolta. Elcsoszogott a bejárat melletti márványpadig, tenyere élével lesöpörte, aztán elhevert rajta; a kő megnyugtatóan hűvös volt, s csak a tarkójának kemény. Akár egy szarkofág, gondolta. Néhány mély lélegzetet vett, és kinyújtóztatta zsibbadó tagjait, majd gyors és nyugtalan álomba merült.

4. Rozoga

- Vajon min mosolyoghat? - tűnődött el Kiss Győző, amikor átcaplatott a lábfertőtlenítőn, és meglepetve megállt a márványpadon szundító Kopasz előtt. Álmában árulja el magát legkönnyebben az ember, gondolta. Egy pillanatig habozott, hogy felébred-e, de miután körülpillantva senki mást nem fedezett fel az öregfiúk közül, hagyta aludni; majd fölkelte, ha jönnek a többiek. A vízköpő mellett beleereszkedett a középső medencébe, és odatartotta hátát a meleg vízszög alá. Kéjesen tekergette nyakát a tarkóján elömlő, simogató, pezsgős árban, aztán hosszan verette sérült vállát, végül aládugta a fejét is. Szerintem nézett ki már sokkal anyátlanabban is, sandított vissza a márványpadon horkantó Kopasz felé. Kicsit nyúzott, de annyi kell is.

Az előző két hetet kihagyta, mert a vidéki melókat kellett ellenőriznie, s így csak a Kolbász elbeszéléséből értesült az eseményekről (vele a Hajógyárban futott össze), s ennek nyomán fel volt rá készülve, hogy a Kopasz már csont és bőr, hálni jár belé a lélek, kicsinálta a vérszipoly.

A gerincének és térdének jót tesz a meleg víz, azt érezte rögtön a beleereszkedésnél, viszont tudta, hogy a visszereknek nem használ, az aranyérének pedig kifejezetten árt az a jéghideg víz, amelybe a kamillás gőz után szoktak beleugrálni; mégis mindig eljött, ha tehetete, hiszen csak itt került össze újra a régi csapat, a legendás ifi, az NB II-be feljutó gárda, hogy itt a saját maguk kialakította rituálé szerint járják körül egymást, s a fürdő szebb napokat is látott, lepusztulóban lévő helyiségeit.

Bejövetel előtt lemérte magát a hőlégek mellett rozsdásodó mérlegen, aztán gondolatban újra lemondott a füstölt disznósajtról, parenycáról és a fehér kenyérré vastagon kent házi májasról, tétova esküt tett, hogy másnaptól csak krocketton és párolt zöldségeken él majd, kel-bimbón és vegetás brokkolin, s meccsközvetítés közben is paradicsomos üveget szorongat majd a kezében.

A hőlégekbe se ment, pedig látta, hogy Kolbász meg az Ideges benn szenvednek. Lehet, hogy még nem is tudnak az öreg Csipa haláláról. Antos neki is csak tegnap mondta el a telefonban, hozzátéve, hogy a klub hallani se akar még egy saját halotról (ennek különben is szigorú szabályai vannak, nem megy csak úgy ukmukfukk), s hogy az öregnek se kutyája, se macskája, még a szomszédjai se ismerik (vagy nem akarják ismerni), rühellik vagy mi, s hogy a nyomorúságos látványától megszabadultak, boldogok.

Irgalmatlanul visszaéltek ezeknek a magányos embereknek a kiszolgáltatottságával, azzal, hogy a csipák soha nem kértek cserébe semmit, mert imádták a sportot, gondolta Kiss. Minden vasárnap két-három órán keresztül zötykölődtek a rozoga villamosokon, hogy elgazosodott, külvárosi sporttelepekre kísérik a kölyök- vagy ificsapatot, egész életüket a salakpálya szélén guggolva töltötték el, de még csak be se kiabáltak soha, legfeljebb a levegőbe bokszoltak néha egy nagyot, csendesen osztogatták az öltözőben a jó tanácsokat, amelyekről tudták, hogy nem fogadja majd meg senki, soha, és saját zsebüktől guberálták ki a pohár sörök árát az ificsapatnak, ha sikerült megfordítani a vezetésre álló meccset.

- Fiacskám, úgy látom, magától csak örökölni lehet ezt a zubogót, de nekem reumás a vállam - úszott oda eléje egy csontsovány, okos arcú, Ottlik-frizurás öregúr, s a révedezésből felijedt Kiss mentegetőzve odébb siklott a vízben, hogy az öreg betelepdedessen a forrás alá.

A vén Csipa helyzete nem volt számára ismeretlen, hiszen a történet túlságosan is rímelt a Jani bácsi esetére, aki Kiss brigádjában hegesztett, s jó pár évvel nyugdíján túl is a munkásszállón lakott, s dolgozott tovább (jobban, mint akiknek még ott parázslott eldobott csikkje a munkaügy előtti rózsakertben), s aki ott is halt meg, boldog, felejtő részegségben, fulladás által, a vaságyról lelógó fejjel, míg ősz haja tollasan sepepte a csikkmintás linóleumot.

Meglepetve látta, hogy a masszírozó előtti zuhany alól Badi szalad ki, gyors trappban megkerüli a medencét, megpaskolja a Kopasz vállát (aki erre riadtan felül), bedörömböl az ablakon Idegeseknek, aztán a vízben ücsüklő öregek rosszálló morgása közepette beugrik melléje a vízbe. - Hello picinyem, te még élsz?! - rikoltotta. - Már azt hittem, rád omlott a kacsalábon forgó kastély, amit a salaktéglából építettél. Valamelyik nap ott tekertem el előttem. Gratulálok. Ha beveszel albérlőnek, otthagynom az asszonyt, és havonta egyszer felkapálom a kertet.

- Csak a fele az enyém - ereszkedett lejjebb a vízben Kiss. - És különben se tudnád megfizetni, mert az egy úri negyed. Minden kertben kutya van és minden kutyában nemesített giliszta. Nehéz lenne beilleszkedni.

5. Apuka

A gyerek nagyon halkán pityergett, de Koszta azért meghallotta, amikor zöld és barna csikos pizsamájában visszafelé ment a mellékhelyiségből a hálószobába. Csak egy pillanatig hallgatta a lánya szipogását, aztán még ezért a kevéske hallgatózásért is elszégyellte magát, és besietett a szobába. Mégis vissza kellett jönnie, mert az előszobaasztalon felejtette az újságot, amelynek olvasásába a vécén kezdett bele, de addigra már csak a víz zubogása hallatszott a fürdőszobából.

- Egyszer nemet is kell mondani - állt meg Koszta az ágyban fekvő felesége előtt; lerúgta a papucsait és bebújt a paplan alá. Zsuzsa nem engedte le a könyvet, csak fél kézzel kirángatta hálóinge szélét Koszta fenéke alá.

- Bocsánat - mondta a férfi, felgyújtotta az olvasólámpát, aztán kétségbeesett pillantást vetett a dohányzóasztalon heverő újságja felé. Nem volt lelkiereje újra kimászni az ágyból, így hát összecuska olvasószemüvegét, lerakta a hasára, s a paplan alól kikandikáló lábujjait figyelte. A könyvespolc alatt egyre szemtelenebbül kunkorodik a tapéta, ez jól látszott a hangulatvilágításban is.

- Jó? - kérdezte később, elunván a hallgatást. A felesége kezében remegő könyv címlapján acélsisakos dzsungelharcos üvöltött, mint az állat, és lángszóróval tüzelt a láthatatlan ellenségre.

- Jó - felelte kisvártatva Zsuzsa, és maga elé ejtette a könyvet. - De tudod, hogy Janikát is elengedtük az Adriára a tavaszi szünetben.

Koszta leoltotta a maga oldalán a villanyt, s a szemüveget óvatosan elhelyezte a lámpa és a csörgőóra közé. Több szó nem hangzott, de ennyi is elég volt ahhoz, hogy nehezen aludjon el, másnaposan és elgyötörtén ébredjen, s kihagyja a reggelit, azzal az indokkal, hogy elkésik a gőzből.

El is késett. A parkolóban nem volt hely, a Duna-parton is csak egészen lenn, a híd után, s a nap már szépen szembetűzött, mire a kocsiból kiszállt. Az előcsarnokban nem látott senkit; csupán egy látásból ismert idős törzsvendég majszolgatta hazulról hozott birsalmáját, arra várva, hogy megszáradjon mellén az átizzadt ing.

- Csak a Bolond nem jött még - közölte vele két ásítás között az öltözős. Koszta kapkodva vetkőzött, mert a nedves gőzt nem szívesen hagyta volna ki (már így is mindenki a pihenőben heverészve röhögcsél majd, mire befutja utánuk a kört), s a sietség eredménye az lett, hogy a magával hozott tegnapi esti, olvasatlan újságáért a mérlegtől kellett visszamennie.

A hőlégkamrában már nem volt akkora tolongás, mint amilyen hajnalban szokott lenni, a sűrű ajtónyitogatástól a hőfok is megcsappant kicsit. Az újságot a feje fölé dobta a fűtőtestre, és kilesett a gótikus ablakon. Az öregfiúk ott csoportosultak a középső medencében és a vizet csapkodva vitatkoztak valamin (legalábbis ilyen távolságból úgy tetszett), Badi a fejét kopogtatta a mutatóujjával, Idegés pofákat vágott és a fejét rázta, Kolbász pedig (mint valami elfuserált vízibalettben) hátradőlve magasra nyújtotta a vízből göcsörtös jobb lábát, hogy mindenki megszámolhassa rajta a visszerek centiméterszámát, aztán csobbantva visszaejtette és a kezét emelte magasba. Ujjainak V-jelét úgy is lehetett értelmezni, hogy győztünk, de úgy is, hogy ezt most szorozzátok meg kettővel.

Koszta visszafordult az ablaktól és tenyere élével letörölte homlokáról az előgyöngyöző verejtéket. A becsület mindennél többet ér, bohóc elvtársak, gondolta. (Jé, az nem bohóc, nézd, ott megy és nem bohóc, „nézd ott megy, mutogatnak, nevetnek az emberek”, nézd, az

mért nem bohóc és mért ott megy?!) Mi nem kérdezzük miért, ha a parancs az, hogy fessük ki az eget, akkor egyetlen kérdésünk lehet csupán: hogy milyen színűre? Számunkra ez, bohóc elvtársak, hivatás, nem szakma. A tét népünk java, saját becsületünk emelése, s hogy egymás szemébe nyugodt lelkiismerettel nézzünk, hisz Claudius udvarában ez úgyszólván kötelező.

Újra kinézve azt látta, hogy Antos lassan kimászik a vízből, lábával gumipapucsát keresi, az egyikbe bele is bújik, de aztán összegörnyed és a medence csuszamos partján oldalára és vállára esik, hiába ugrik ki utána a vízből Badi.

Kosztá kirántotta feneke alól az ágyékkötőt a rácsomózott kulccsal, és kiment a legelső hőlégkamrából (három egymásba nyíló, kopott kamarából áll az egész, ugyanis), s csak miután becsapta maga mögött a lengőajtót, jutott eszébe az elátkozott újság, de mire visszafordult, az addig mellette terpeszkedő, kövér, mérlegrongáló fürdővendég, akinek nyakában félkilós aranylánc himbálózott, már le is kapta a fütötestről, és hatalmas hasa fölött éppen kezdett ráizzadni a sportoldalra. Mintha eddig csak azt leste volna, hogy Koszta mikor tűnik végre el.

6. Bolond

Mindig a legjobbkor érkezem, a vidámságról lekésni nem tudok soha. A Kopaszt éppen kicibálták a vízből, és ott feküdt a csupas, nedves kövön, fehéren, mint a gomolyatúró, és rohamléptekkel menekült belőle a lélek. Futok vissza a bejárathoz, félrelököm a telefonba heherésző fodrászlányt, és azt mondom: pardon. Ő ijedten fenékre ül a lépcsőn (az átlátszó fehér köpeny alól nagyot villant a fekete bugyi), aztán nézhette a szőrös seggem, mert hátat fordítok neki, és belecsapok a telefonba.

- Melyik kabinban van a Kopasz holmija? - kérdem a kabinost, amíg a telefonban egy hűvös bariton folyamatosan türelmet kért a kapcsolásig. - Infarktust kapott, a mentőket hívom.

- Tudtam, hogy a Kolbász egyszer ráfázik - dörmögi kapatosan az öltözős. - Mindig piásan jön be, már korán reggel.

- Nem a Kolbász, te hülye, hanem a Kopasz. Kapd össze a holmiját, hogy mire ideérnek, mehessünk rögtön.

- Akkor szólni kell Jocónak.

- Bánja a faszom, hogy kinek szólsz, csak rámold bele a cuccát egy nejlonzsákba és hozd ide. Halló, halló ... Igen ..., az én nevem? Miért fontos az én nevem?!

- Szevasz Bolond - érkezik oda lihegve Badi. - A mentőkkel beszélsz?

- Mér', mit kéne hívni ilyen esetben - teszem le a kagylót -, a Nemzeti Galériát?! Mire ti föl-
ébredtek, lemegy a nap! Mindjárt itt lesznek. Mi van vele?

- Pizkosul kiakadt, nézni se jó. Zihál, mint a veszett fene. Kivitték a pihenőbe egy ágyra.

- Felöltözöm, de jó lenne, ha még valaki velem jönne a kórházba - mondom várakozó hangszóval, de Badi nem válaszol. Borostás képét nézegeti egy tükörben, és látom, boldog, hogy talált egy szót, amit kinyomhat. Tetőtől talpig szőrös, és a nyakánál olyan egyenes vonallal választódik el a borotvált meg a bundás rész, mint Afrikában az ország-határok. Az ilyesmiért állítólag bolondulnak a nők.

- Tízre vissza kell mennem a garázsba, mert egy idióta összetörte a szekerem - nyögi ki végül, de délután felhívhatnál a Hiltonban, hogy mi van. Megyek, megkérdezem a bohócokat, hogy ki ér rá. Lóvé van nálad?

Kapkodva húzom magamra a nadrágot. Belülről van felhajtva; a hajtókát most a nagylábujjammal ügyesen leszakítom. A kabinajtó befelé nyílik, folyton vissza kell rugdalnom, hogy elférjek tőle; a bokám még nedves a lábfertőtlenítő redves vizétől, s a foncsorát vesztett tükörben látom, hogy a fejem vörösödik bevett szokás szerint, és puffad rendesen, mint a varangyé, amelynek a pofájába dugták a szivart, és képtelen kiköpni. Majd befekszem Antos mellé a mentőbe, és duóban agonizálunk.

Végül is a szerencsétlen Kolbász hurcolja mellettem a barátunk holmijait egy nejlonzsákban (amibe régebben a gumipapucsokat gyűjtötték - újabban ezeket is megvonta a fürdőigazgatóság), s a guruló hordágy mögött átrontunk az előcsarnokon. A pénztáros kisasszonyok kidugják a fejüket az üvegkalitka teteje fölé; a büfé előtt toporgók kezében hűlni kezd a kávé, s a szájuhanyra felsorakozott öregasszonyok is dermedten állnak meg a lépcsőn, télikabátjuk nyitva, egérrágtá, szürke szőrmesapkájuk alól rémülten pislognak a falféher Antosra, akit a fekete posztóruhás mentősök eltolnak előttük a kijárat felé.

- Rozoga meg a Koszta munkaidőben vannak, az Idegest meg tízre várják az Államtitkárságon - közli Kolbász, amikor már benn kuporgunk a szirénázva nekilendülő mentőautóban, és nekem már a hátamon futkos a hideg, amikor elrobogunk a Dózsa-szobor előtt, és ráhajtunk a villamossínekre. Vidám, emeletes turistabuszok ereszkednek lefelé a Várból, oldalukon színes pálma virít, tengerparti halászbárkával és barna, bennszülött szüzekkel, napsugaras éggel.

- Az igazság az, hogy előre lehetett látni az egészet - mondja Kolbász -, csak nem hallgattatok rám.

A képe foltokban vöröslik a kamillás gőztől, mintha napszúrást kapott volna; a haja fésületlen, csapzott. Szorosan egymás mellett kucorgunk egy csővázás, kényelmetlen széken, s mindketten azon igyekszünk, hogy ne bámuljuk folyton a Kopasz verejtékes, elszürkült arcát, lehuny szemét, de nincs hová nézni, kilátni alig lehet, s előttünk a mentőorvos hústüskés tarkója mintha mákkal lenne beszórva.

- Csak... csak a kezem fáj - nyögi ki zihálva Antos. - Hát persze... csak nyugi, mindjárt odaérünk - motyogom én, és megigazítom a takarót a vállán. A steppelés mellett nagy lila pecsét virít rajta: „Budapesti Fürdőigazgatóság 1985/73”.

- Felidegesítették valamivel? - fordulok Kolbászhoz. - Badi megint belekötött?

- Egy frászt - legyint Kolbász. - Hozzá se szólt semmihez, csak mi jártattuk a pofánkat az öreg Csipárol, hogy most toltá-e a rendszer szekerét vagy visszafelé húzta? Az igazság az, hogy az a nő úgy behajszolta a Kopaszt...

- Hagyd már a búsba az igazságot - sziszegek rá dühösen, miközben a mentőautó átrobog a fogaskerekű betonhídja alatt és abbahagyja a szirénázást, mert megérkeztünk. Kolbász még a lépcsőn görnyedve meggyújtja a markában őrzött csikket, én pedig (a mentőorvos rosszalló tekintetét semmibe véve) leszórom a parkoló murvájára a tenyerembe mélyedt, fejetlen ampullákat, amelyek még a fürdő pihenőjében kerültek a kezembe, amíg a Kopaszt élesztették. - Tele van a farkam minden alkalmi igazsággal.

Skorbut

Az építkezés pora belepte az utcát, és a kocsmá felé igyekvő Rabovics számára még elviselhetetlenebbé tette a szomjúságot. A torka száraz volt, a gyomra az előző esti terméketlen vita és gyalázatos lerészegedés után émelygett és égett, s a fejfájásán hangyányit se javított az Algopyrin. - Egy barna sör most megmenthetné az életem - gondolta, amikor benyitott a helyiségbe.

A pulttól alig résnyire nyitható ajtó mellett, jobbról két munkaruhás fickó üldögélt üres sörösüvegek előtt, valószínűleg a munkaidő kezdetét vagy végét várva, a vécék előtt pedig a szokásos társaság támaszkodott a pultra. Róluk nem lehetett tudni, hogy miből élnek; Rabovics a nap minden szakában látta már őket itt kávézni vagy sörözni. Télikabátja mély zsebébe túrt, kimarkolta a telefonálásra félretett kettesek mellett lapuló papírpénzt, és a pulthoz lépett.

Az álmennyezet mögé rejtett hangszórókból fülsüketítően üvöltött a Rádió Calypso; az énekes torokhangja úgy úszott a dobszóló fölött, mint valami riadt kacska a krokodiloktól hemzsegő vízben.

Az öreg csapos mindig úgy nézett ki, mintha lenne benne valami, pedig a cukorbaja miatt sose ivott. Véletlenül se fordult volna Rabovics felé, hogy az rendelni tudjon; elmélyülten gesztikulált az egyik markáns arcú, göndör hajú törzsvendég felé: - Uram, magának göze sincs arról, hogy mik folytak itt! El se tudja képzelni.

A törzsvendég felhúzta a szabadidőruha gatyáját a nagy sörhasára, és flegmán leverte a hamut a cigijéről. - Hagyja má', fater - mondta -, mért ne tudnám elképzelni? Elvitték, passz. Nagy ügy; nem maga volt az egyetlen.

Az öreg idegesen berámolta az üres üvegeket egy göngyöleges rekeszbe, amíg a válaszon gondolkodott. Kifelé menet a pult mögötti raktárba beleverte a kezét az ajtófélfába, de föl se szisszent. Mire visszajött, kitalálta, hogy mit kell mondani.

- Uram, ha maga utazott volna egy marhavagonban, ötvenedmagával összezárva két napig, és bugylibicskával faragta volna ki a szarólyukat a padlóba, akkor lenne róla némi halvány fogalma, hogy mit jelent az emberi kiszolgáltatottság - közölte a társasággal bólogatva, majd ingerültséggel vegyes zavarában kétszer is arrébb rendezte az üres poharakat, a szalvétát meg a sömnyitót.

- Egy barna sört szeretnék - próbálkozott óvatosan Rabovics. - Köstritzert.

Erőtlen hangja elveszett a nagy zivajban. Az öreg rá se hederített, mereven a vitapartnerre szemébe nézett, és várta, hogy az mit lép a marhavagonra.

- Ugyan már, ne színezzé magát, fater - legyintett az. - Azt hiszi, én még nem éheztem soha? Volt már olyan, hogy maga egy hónapig nem evett? Mert velem már az is előfordult - mondta, és nyomatékosításul a mutatóujjával kocogtatta a kávéfőző gép tetejét.

- Magával? - kapott a fejéhez az öreg. - Pont úgy néz ki, mint aki kibírja egy hónapig étlen-szomjan. Na, jó, elég - legyintett, és Rabovics felé fordult. - Parancsol? Jó napot.

- Egy barnát. Köstritzert - nyögte Rabovics.

- Tudja maga, uram, hogy mi az a skorbut? - kérdezte hirtelen ötlettel az öreg, és visszafordult a göndörhöz. Kapkodó mozdulatokkal kigombolta az inge ujját, és felhúzta könyékig. - Tudja maga, mi az, amikor az egész teste vérzik és nedvedzik? Én nem szégyellem, megmutatom

magának! Látja ezeket a hegeket? Látja? Ehhez nem kell egyetem, ha akarja, megmutatom a hátamon is.

Rabovicsot elkapta a reménytelenség és emésztő bánat letaglózó hangulata, és előkotort a zsebéből egy gyűrött cigarettásdobozt. A kizsírósodott, hajókötelet utánzó pultszél és a kopott kávéfőző gép fölött a lejárt aknaptárból kinyirbált és falra gombostűzött lányokat figyelte: egy kerek seggűt, akin idegenlégiós zubbony feszült, s aki - derekán hatalmas stukkerrel - a válla fölött kihívóan nézett hátra egy kókadt jukka alól.

- Hogyne tudnám, mi az a skorbut - grimaszolt fölényesen a göndör törzsvendég. - Nansen is abba halt bele az Északi-sarkon, mert csak sózott halat evett.

- Hiánybetegség - közölte lakonikusan a pultra támaszkodó társa, aki előtt egy tányéron rántottamaradék virított, s a fején úgy hátracsúszott a kalap, hogy félő volt, leesik. Nagyot harapott az ecetes paprikából, és a csumát visszadobta a tálra. Csuklani kezdett.

- Amundsen - helyesbített a harmadik, a savószemű kolléga, aki a pulton tartotta az akta-táskáját, és amikor kinyitotta, hogy kihalássza belőle a cigijét, látszott, hogy két leértékelt halkonzerv van benne, meg a „Nagy indiánkönyv”. - Ez tuti. Amundsen. Nincs mese, az maradt ott.

- Mit kért? - fordult az öreg Rabovicshoz.

- Sört - ébredt fel a révedezésből az. - Hideget.

- Természetes - bólintott az öreg, és fölkapta a nyitót, de aztán újra csak a göndörhöz fordult. - Tudja mit, uram? Kívánom magának, hogy egy hófúttá mezőn szteppelve fosson, mert különben megfagy, s hogy az legyen az egyetlen boldogsága, ha visszajut a barakkba.

A göndör erre csak pofákat vágott - ezt már tényleg nehéz lesz überolni -, és beleivott a sörébe, egyidejűleg élénken emlékezetébe idéződtek az állampusztai emlékek. Szinte biztos volt benne, hogy annál szarabb az öregnek se lehetett Szibériában, de ezt már meg is kellett védenie a két haver meg a bárgyún pislogó idegen előtt, aki most támolgott be, és úgy bámul rájuk, mint a birka.

- Vendég van, fater - mondta, hogy időt nyerjen.

- Egy sört, igaz? - nézett Rabovicsra az öreg.

- Azt - legyintett Rabovics, és egy meggörbült cigarettát egyengetett az ujjai közt. Az öreg végre megmozdult, kezében a nyitóval szétlökte a fagurigás függönyt, és kiment a raktárban álló nagyobbik hűtőhöz.

- Tudod, mikor volt ő táborban?! - sziszegte a társaihoz fordulva a göndör, és egy lapos kacsintást vetett az egzaltált kinézetű idegen felé is. - Egész idő alatt itthon púposkodott valamelyik pincében, és két kockacukrot rejtegetett a többiek elől a viharkabátja zsebében. Hagyjuk má'!

A többiek bólogattak; a kalapos beletúrt villájával a megdermedt rántottába, leeröltetett egy falatot, és lenyomatta egy pohár sörrel. - Itt egy hős csapos - csuklotta ki aztán.

Az öreg kibukkant a függöny mögül, és azonnal látszott rajta, hogy minden szót hallott, mert zaklatott arccal, a pultra támaszkodva megállt - letette ugyan a sört a kiguvadt szemű Rabovics elé, de csak beleakasztotta a nyitót, nem nyitotta ki -, és méltatlankodva nézett a társaságra. - Uram, tudja maga, mi az, hogy „malenkij robot”: a kicsi munka? - kérdezte jelentőségteljesen.

Rabovics megpróbálta kivenni a kezéből a sört, hogy maga nyissa ki, de az öreg nem engedte. - Nyugi, majd én - sziszegte oda Rabovicsnak ugyanazzal a megvetéssel, mint amivel a göndör irányába fordult.

- Kicsi munka?! - röhögött a göndör törzsvendég színpadiasan. - Ne legyen nevetséges, fater. Nagy, nagy meló - abban volt nekem is részem, ne féljen, amikor kiküldtek a közepére. Azt hiszi, hogy egyedül maga próbálta ki a kaptárt?! Marhajó!

Az öreg kinyitotta a sört, de idegességében a sörnyitót is bedobta a szeméttárolóba a kupakkal együtt. Rabovics kikapta a kezéből a feldőlni készülő üveget, a markában szorongatott százast pedig lepottyantotta a ragadós pultra. Az öreg hosszú ideig turkált a szemetesben, és aztán elvörösödött fejével egyenesedett fel. Lemosta a nyeles sörnyitót a csapnál, megtörölte a kezét, és megfontoltan fölvette Rabovics százását a pultról.

- Uram, maga óriási aránytévesztésben van. Lehet, hogy magát abszolút jogosan bekasztlították libalopásért, de engem - engem teljesen ártatlanul vittek el; még puska se volt a kezemben soha - lobogtatta meg a pénzt az öreg. Rabovics először azt hitte, hogy hozzá beszél, és aggódva figyelte a százasa sorsát. Szeretett volna egy poharat kérni, de az öreg megint vívóállásba helyezkedett a göndörrel szemben, úgyhogy teljesen reménytelennek látszott, hogy felhívja magára a figyelmet. Csendben eloldalazott a snóblizó munkások mellé, és az egyiknek a hóna alatt sikerült kikapnia egy poharat a mosogatóból.

- Történetesen nem libalopás volt, de mindegy - sértődött meg a göndör vendég. - Különben is árulja már el, fater, hogy ki nem lop mostanában? Ilyen a leosztás, ez benne van a pakliban; legfeljebb az egyik lebukik veled, más meg, mint maga is, intézményesíteni tudja egy ilyen krimóban.

Az utolsó mondatot már szinte kiabálta, hogy túl tudja harsogni a rádió műsorvezetőjének mámoros üvöltését: - Norma Bimba ezzel a számmal a londoni listán előretört a nyolcadik helyről a hetedikre. Csábító ajánlata: „Szökjünk meg együtt!”

Rabovicsnak egy ijesztő pillanatig úgy tűnt, hogy az öreg szét akarja tépni a százast.

- Egy sör volt - kiáltotta oda neki rémulten.

A csapos úgy fordult feléje, mintha először látná. - Egy pillanat, jó, egy pillanat - mondta szemrehányóan. - Kocsmában nem illik sietni, ugye? Van idő.

Kisimította a százast, és berakta a fiókba a lemezrugó alá. Kivett egypár fémpénzt, és a kezében csörgette, miközben merőn a göndör szemébe nézett. Az állta a tekintetét, de a két társán látszott, hogy már kínos nekik a dolog, és unják is becsületesen, hiszen kiürültek a poharak.

Rabovics nem bírta tovább a várakozást, és áttelepedett a sörével egy sarokba, az árlista meg egy nagy seggű akt alá. A fotón a spinkó úgy csinált, mintha át akarna mászni a fotel karfáján, hogy megkeressen egy elgurult kettést; a pongyola felcsúszott az izmos hátára, és hatalmas tomporán egy jól elhelyezett rúzsolt vöröslött, alul pedig szemérmesen kilógott az ellenfényben csillogó afrik.

- Uram - hallotta maga mögött az öreg rekedt hangját, miközben végre leengedett egy hatalmas kortyot a sörből -, maga irigyelni valóan nagy képű, és egyáltalán nincs tudatában annak, hogy mennyire tudatlan.

- Most az jön, hogy „ezért tart itt ez az ország” - nézett hátra a snóblizásból az egyik melós. Az öklét az eldugott pénzzel úgy tartotta a háta mögött, mintha meg lenne bilincselve. - Kettő - tette hozzá, visszafordulva a partneréhez.

- Hát, ha éppen tudni akarja: ezért is, mert ez a nép nem ismeri a történelmét - jelentette ki keményen az öreg, és a pultra csapta a Rabovics húzásait.

- Jól van, fater, nyugodjon meg, nem tenger maga, hogy háborogjon - mondta joviálisan a göndör törzsvendég, és kinyitotta a zsebéből előhúzott hatalmas, rózsamintás női bukszát. - O. K. Maga személyesen kaparta ki nekünk a gesztenyét. Számolja össze, hogy mennyivel jövök, és mindjárt jobban érzi majd magát. A többi ügyis csak púder.

Rabovics a pulthoz lépett a pénzért. Azonnal látta, hogy kevesebb, mint amennyi visszajár, de nem volt lelke reklamálni az öregnél, akit nyilvánvalóan éppen most fosztottak ki legszentebb szenvedéseiből is. A zsebébe süllyesztette a húszasokat, és a falhoz húzódott, hogy a társaság ki tudjon vonulni. Az arca előtt, a falon két hatalmas emlő virult, nagy és kancsal bimbókkal, éppen harapótávolságban. Egy pillanatig filózott rajta, hogy melyik évben eshetett vasárnapra április hetedike, de aztán letett róla, hogy kitalálja.

A melósok is fizettek; kifelé menet még tettek valami idétlen megjegyzést az öregnek a vitamindús táplálkozásról, aztán berántották az ajtót, és Rabovics maradt az egyetlen vendég. Újra rágyújtott, az öreg pedig komoran rakosgatta az üres üvegeket, aztán fáradtan leült egy tábori székre, levette a szemüvegét, és egy ronggyal törölgetni kezdte. A szeme körül vörös karikák égtek, és az ornyergén jól látszott a szemüveg nyoma. Olyan elesettnek tűnt, hogy Rabovics zavartan elfordult, töltött magának a sörből, sanda pillantást vetett a rúzsos fenekű aktra (csak most fedezte fel, hogy a rúzs valódi), és mélyet szippantott a cigijéből. - Ha eddig nem pofáztam bele, akkor most hogy nézne ki, hogy lehülyézem a göndört, amikor már elment - nyugtatgatta fölhorgadó lelkiismeretét sikertelenül, s szelíd hányingert érzett, amikor eszébe jutott az előző esti vita struktúrákról, szisztémákról, trendekről.

- Ősszel direkt kimentem a tankpályára - hallotta a háta mögül az öreg réveteg hangját -, hogy csalánt gyűjtsek, mert ki akartam próbálni újra. Túl sokat is szedtem össze. Szép zöld volt. Az asszony föláldozott egy lábost, és én levest főztem benne a csalánból. Ő meg a lány meg se kóstolták, de én is csak egy kanállal gyűrtem le belőle, olyan kegyetlenül rossz volt, pedig csaltam is, mert szórtam bele egy kanál Vegetát. Nem tudtam megenni.

Rabovics beledugta az orrát a söröspohárba, és úgy tett, mint aki nem hallja. Az öreg nem is várt semmiféle választ, hiszen azt sem tudhatta, hogy a kapatos idegen hallja-e, amit mond, olyan hangosan szól ez az istenverte cirkuszi zene: verik a ritmust, püfölik a dobot, hogy reng belé az álmennezet, s az énekesnő vonyít, mint malac a kés alatt.

Egyébként se számít, hogy érti-e valaki vagy sem: mára érdektelen és semmit érő az egész, a lelkeket csendben megzabálja a skorbut.

A csaló

A kocsit egyet huppant, amikor az aszfaltozott útról lefordult az agyagos folyópartra, és hátsó kerekei alól fölcsapott a sár a fonnyadó őszi bokrokra. Zötykölődve haladt előre a szeszgyári kanális betonvályújáig, s ott nagyot rándulva megállt. Alacsony és sovány, még elfogadhatóan öltözött férfi szállt ki belőle, becsapta az ajtaját, és körültekintően, a nagyobb fücsomókon lépkedve elment a betonkanális széléig. Csoszogva törölte le a sarat a cipője talpáról; rágyújtott, és nézte a folyóba belecsorgó, émelyítő illatú, barna patakocskát. Amikor a cigaretta leégett, belepöckölte a csikket a szennyvízbe, lopva körülnézett a kihalt, eső utáni parton, aztán az út melletti törmelékhalmazból felemelt egy ormótlan működarabot - egy pillanatig elhülten figyelte a kő szabálytalan lenyomata alatti színtelen, megnyomorodott fűben rohangászó apró bogarakat és lustán tekergő gilisztákat -, aztán a kővel a kocsihoz lépett, ott a feje fölé emelte, és teljes erővel belevágta a szélvédőüveg közepébe.

Még korán reggel volt; a kollégák tereferélve kavargatták körülötte a kávéjukat, de Kiss Győző már belemerült a számfejtésbe, mert szeretett volna minél előbb túl lenni rajta. A társalgás csak foszlányokban jutott el a tudatáig, s így azt sem vette észre, hogy háta mögött igencsak megmosolyogják a buzgalmát. Nem mintha érdekelte volna; délután korábban szeretne lelépni, mert a kocsit be kell vinni a szervizbe.

A zöldséges átverte, semmi kétség. Nem adta drágán a kocsit, de az elhallgatott, apró disznóságok csak fokozatosan derültek ki, amikor már nem volt visszaút. Neki égető szüksége volt az autóra (az operált lábai nem bírták még a kis testsúlyát sem elhordani; újabban már óránként le kellett ülnie az otthoni munka közben is, hogy pihentesse őket), a zöldséges meg el akarta passzolni, hogy újat hozhasson Bécsből.

Állt a stand mellett, és várta, hogy a kövér, bikakinézetű férfi elszabaduljon a pultról, de az rendületlenül, cseppet sem zavartatva magát, csak mérte az almát és a krumplit, csak néha vetett rá egy biztató pillantást, hogy „mindjárt, mindjárt”; még ez az egy vevő. Kiss Győző figyelte a mérleget, és önfeledten álmélkodott azon az egykedvű szemtelenségen, amivel a zöldséges megtoldotta az árakat. Két-három forintot rátett mindenkinek, de nem szólt - vagy nem mert érte szólani - senki, csak kiguberálták a pénzt; a zöldséges meg egy alkalommal még selymán rá is kacsintott a türelmetlenül toporgó Kissre.

Végre elszabadult. Kiss leplezetlen rosszállását látva ideges kacajra fakadt: - Ugyan, ne játsszuk meg az agyunkat, főnök! Ki mit dolgozik, abból él. Egy-két golyóstollat meg gemkapcsot már biztosan te is hazavittél!

Kissnek ideje sem volt tiltakozni, a zöldséges már folytatta is: - Én még szolid gyerek vagyok, csak nyesegetem a vevőket, de nézd meg azt a nagy marhát ott, az elvágja őket derékba! (Egy sütőtököt fűrészelő atlétára mutatott a szomszéd standon.) Különben meg velem is ugyanezt csinálják, akárhány üzletbe megyek be hazafelé. Kihalt a jó modor teljesen! Mindenki egy perc alatt akar meggazdagodni.

A kocsinál kiderült, hogy a rádiót kiszerezték belőle - nem volt benne az előzetes megállapodásban, ugye -, s hogy a szélvédőt beverte egy felpattanó kavics, és a keletkezett lyukaeska körül sugarasan áradnak szét az apró repedések.

- Csak egy gond van - közölte a zöldséges. - Mégpedig az, hogy a lóvét már fölvettem a biztosítótól, és belemarták az üvegbe a jelet. Úgyhogy velük ne próbálkozz!

- Hát akkor adja ide a pénzt, aztán majd beletetem én az üveget - ragaszkodott a magázáshoz Kiss Győző.

A zöldséges a fejéhez kapott. - Azt hiszed, hogy van nekem egy árva buznyákom is?! Az asszonytól reggel kunyerálok egy húszast két lángosra, és azon élek egész nap. Minden zsozsót ezekbe a rohadó almákba feccöltem. Itt van, öreg, vigyél egy zsákkal. Na! Itt úgyis csak cefre lesz belőle, mert az biztos, hogy a nyakamon marad az egész. Na! Szívesen adom, jót tesz a gyerekek fogának.

Felpattintotta a csomagtartót, és Kiss minden tiltakozása ellenére beledobta a húszkilós almászsákokat.

Kiss a kulcsokat szorongatva állt a kinyitott kocsiajtó mellett, és beletörődve bólogatott, mint aki számtalan tapasztalatot szerzett már abban, hogy a dolgok sose mennek olyan simán, mint ahogy azt mi eltervezzük, de arcáról lesírt az egy életen át tartó csodálkozás, hogy a pofátlan-ságnak nincs garantált határa.

Sóhajtvá ült be a kocsiba, és elhajtott legalább két sarkot, mire észrevette, hogy az alkalmi vétel feletti izalmában megfélekedezett a benzintank ellenőrzéséről. Éppen annyi lehetett benne, hogy a piacról el tudjon jönni. Egy kupicával.

A pénztárcájában két lottószelvényen kívül nem volt semmi, így hát csak ült szitkozódva a volán mögött, és nagyokat fújtatva nézte a forgalmat. Visszamegy, és egy vastag póréhagymával lilára veri a zöldséges fejét - gondolta. - Csakhogy ezek mind olyan kisportolt palik, hogy inkább a bányacsillét kéne tologatniuk, nem petrezselymet locsolgatni. De hát ezeknek annál azért több gögyijuk van, mint hogy a munkába rokkanjanak bele.

Szerencsére eszébe jutott a sebbenzin. Reggel még ott volt a fürdőszobaszekrényben. Kiugrott a kocsiból, bezárta minden ajtaját, és futva tette meg az ötszáz métert a lakásig. Bravó! Az ember végül is nem hülye; megoldás mindenre van. Még egy kicsit büszke is volt magára, amikor leparkolt a házuk előtt, hiszen furfangosan megoldott egy problémát.

Pénz otthon se volt, csak a nagykabátja zsebében az a nyolcvan forint, amit ma be kellett hozzon a közös kávépénzbe, mielőtt komolyabban elkezdik cikizni. Több alkalommal is bejelentette, hogy leszokik a kávéról - számára untig elég lett volna, amit otthon bekapott a reggeli helyett -, de a kollégák újra meg újra rávéttek, hogy ezt mégse tegye, legyen teljes a csapat; ha már nem dohányzik, legalább kávézzon velük együtt.

Tollat rágyva felnézett a kimutatásból. Kovács az iratszekrénynek dőlve mesélt valamit a körülötte állóknak, amin azok jót derültek. Szabóné úgy nyerített, mint a ló (kanca). Az asztalok között - hol a hátaukat nézegetve, hol Kiss felé pislogva - ott állt Totyi bácsi, az udvaros. Az esőkabátja vizes volt (nahát, esik az eső! - tekintett ki Kiss meglepetve az ablakon), és a vén góbé eljátszotta a kalapgyűrögetést az intéző előtt, mint valami régi moziban.

- Mi a baj, Totyi bácsi? - nevetett rá Kiss.

- A szállító bizonylatok, instállom - folytatta a mókát az öreg.

Kiss kihajolt a székéből, és kihúzta a Kovács asztalának az alsó fiókját. Az irattartók tetejéről kiemelte a szállítójegyeket és átadta az öregnek. Az összecsapta a bokáját és teljes, tökéletes hátraarcot csinált, majd elüvöltötte magát: „Köszönjük néked, Sárvár!”

Kiss Győző visszahajtotta a fejét az iratok fölé, és oda sem nézett a vihogó kollégáira, s talán csak ő hallotta meg, amint az öreg az ablak előtt kommentálja a helyzetet a félkarú portásnak: - Tökikém, ebben az irodában már annyi a szék, mint a színházban, mégis egy fél órát kell várni, amíg méltóztatnak észrevenni az embert!

Vacsoránál elmesélte Rózsának a zöldséges szemétségét, s hogy a délutáni eső máris beáztatta a fülkét a lyukon keresztül. A nedves üvegről menten lecsúszott a ragtapasz, amivel Kiss, mint gyakorló technikai analfabéta, megpróbálta elhárítani a veszélyt.

Rózsa szerint annyi pénzük még csak lenne, hogy egyszer tankoljanak, de hogy az üveget kifizessék - ha egyáltalán lehet kapni -, arra biztos, hogy nincs. Talán két hét múlva. - Kérjünk anyustól - javasolta Kiss. - Amink most van, azt két napja kunyeráltam tőle - válaszolt csendesen Rózsa. - Kérjünk kölcsön a kislánytól - vetette fel a férje. - Ő legalább nem szed kamatot, és nem tesz megjegyzéseket. - Tegnap megvette a Walkmant - rázta a fejét Rózsa. - Még ki is kellett pótolnom neki egy húszassal.

Kiss végül a hazatérő nagyfiún töltötte ki a dühét, aki egy reklámzacskóban fél rúd szalámit tett le a konyhai kredencre. Hentestanuló a gyerek.

- Mi az isten ez?! - háborgott Kiss családapái hangszerelésben. - Megmondtam neked ezerszer, hogy ez lopás, és hogyha az én fiam vagy, akkor ilyen piti tolvajlással ne járasd le magad.

- De aztán mégiscsak megetted a császárszalonnát is - flegmáskodott a gyerek. - Különbem mindenki kapott belőle. Ha nem fogadom el, azt hiszik, hogy azért húzom ki magam a buliból, mert be akarom köpni őket.

- Mondd meg nekik, hogy egyszerűen nincs szükségünk a lopott holmira, mert az egész család vegetáriánus.

- Ez majdnem igaz is - sóhajtott fel Rózsa.

- Szóval, ha jól értem, hazudni azt szabad, csak lopni nem - gúnyolódott a gyerek.

Kiss egy pillanatig dühösen farkasszemet nézett vele, aztán rátaposott a szeméttároló pedáljára, és a felkapott szatyrot beledobta a feltároló vödörbe.

- Hé! - kiáltotta a fiú. - Benne van a cigim is!

Kiss kikapta a szatyrot a vödörből és a tartalmát kiborította a viaszosvászonnal fedett konyhaszitalra. Volt ott vagy öt doboz Marlboro.

- A szállítóktól kaptam - emelte fel a kezét mentegetőzve a gyerek. Most legalább elvörösödött végre.

- Hát ebből elég legyen! - jelentette ki nyomatékkal Kiss. - Én meg az anyád nem akarunk beszélőre járni hozzád Tökölre, vagy ahova az ilyen jómadarakat hordják. És megmondhatod a félcédulás főnököknek is, hogy jobban tenné, ha nem az üzlet előtt slagozná a Toyotáját, mert az ingerli a nyugdíjasokat, meg engem, aki a zöldülő parizereket vásárolok tőle. Te meg végy példát a nagybátyádról, aki harminc éve dolgozik az illatszergyárban, de egy szappant se lopott el soha!

- Hát szappant, azt én se lopnék - morogta a fiú.

Kiss Győző reggel, borotválkozás közben határozta el, hogy rossz útra tér, haramia lesz vagy briganti, amelyikre nagyobb szüksége van a kornak. Ki az „Isten látja fenn az égben szívemet, A lelkiismeret nehem vihitt rá engemet” - kormyikálta a zuhany alatt állva, hamisan és dallamtalanul.

Azt látta már a Seregély utca sarkán, hogy a robbanóüveg kismillió darabra hullik szét a szélvédőből, ha nagyobb ütés éri. Ott rendszeres a karambol, s a minap is arra járt, amikor egy Robur nekiszaladt a keresztbehaladó teherautónak. A Robur ajtaja leszakadt; az utasülésen ott ült egy munkaköpenyes, ijedtségbe dermedt kislány - még percekkal a baleset után sem mozgott, csak nézett mereven előre - s körülötte szanaszét heverték a füzetek, ceruzák, tűzőgépek meg egyéb vacakok. A pozdorjává zúzódott ablaküveg még három nap múlva is ott virított az úttesten és a járdán. Aki azokon az üvegcserepeken megtalálja a biztosító jelzését, az megérdemli a fizetést.

Ebéd után elkéredzkedett. Könnyen ment; a vezér és a helyettese szemmel láthatóan örültek, hogy szabadulnak tőle, mert az új gt. személyi érdekeltségi viszonyait tárgyalták nagy beleéléssel.

Kihajtott a folyópartra. Alkalmas helynek ez látszott; hétköznapi, és ilyen nyirkos, kellemetlen időben erre egy-két buggyant horgászson kívül a kutya se jár, gaz merényre hely itt van megfelelő, ilyen kietlen, iparsújtotta helyen búvik az modern betyár.

Kiszállt a szennyvízcsatornánál; rágyújtott; fel-alá sétált a keskeny betonsávon, s a gyerekkori fűzfabotos pecázások izgalmára gondolt. (A halak imádták a meleg szeszgyári hulladékot szállító bűdös patakocskát.) Eszébe jutott Fruzsina is, de elhessegette a gondolatot. Belepöckölte a csikket a vízbe, a sitthalmazhoz lépett és felkapta a legnagyobbnak látszó műkődarabot. Egy pillanatig döbbenetesen szemlélte (mintha saját, rémítően feltárló lelkét látná), hogy micsoda randa kis bogarak és giliszták nyüzsögnek a nyomorgó, fehér fűcsírák között, aztán a követ a feje fölött tartva a kocsihoz lépett, és teljes erőből belevágta a szélvédőüveg közepébe a tükör alatt lógó idétlen kabalababa alá.

Az üveg nem csak hogy nem robbant szét, de ügyesen fogva tartotta a kődarabot, mint a labdát egy szűk kosárlabdaháló. Kiss Győző úgy nézte, mint a szélütött. Az üvegbe rekedt kődarabon riadt bűdösbogarak szaladgáltak össze-vissza.

- Ilyen nincs - közölte a világgal artikulátlan hangon Kiss Győző, és a kocsinak támaszkodva lenézett a hömpölygő, zavaros folyóra. Tudnia kellett volna, hogy (mint azt a kollégái a füle hallatára ezerszer is megbeszélték) létezik ragasztott üveg is, nem csak robbanós, ezt egy magafajta mazsolának is illik fejből vágni, s hogy aki hülye, az maradjon a seggén, az ilyenre születni kell, de minimum adekvát nevelést szerezni; ez neki nem megy. Életében egyszer lopott; katonakorában, amikor Rikli honvéd dzsipjén gyakorlatról tartottak hazafelé az éjszakában, s egy közért előtt lefékeztek pár zacskó tejet faszolni. Mivel Rikli a kormány mellett ült, hát ő ugrott ki a kocsiból, belemarkolt a kék ládákban lapuló hideg, zacskós tejbe, és lépett is vele vissza, amikor a harmadik emeletről (mint az Úr hangja) megszólalt egy sztentori basszus: - Teszed le, te rohadt csibész!

Az a vén hülye még éjjel háromkor is ott könyökölt az ablakpárnán, és leste az éjszakát. Kiss ijedtében bedobta a tejet a hátsó ülésre, és bepattant Rikli mellé. - Hajts! - kiáltotta, mint valami menekülő szeszcsempész amerikai filmekben, s aztán az éjszakai hűvösségtől, meg a szégyentől remegve kuporgott Rikli mellett egészen a laktanyáig. A tej pedig csendesen csordogált a hátsó ülésen, mert Kiss tévedhetetlenül eltalálta vele a karbantartásnál otthelyezett hegyes sörtéjű drótkéfé.

Kiss Győző újabb követ kapott fél, és eszelősen ütlegelni kezdte a szélvédőt; leverte a körmét; szitkozódott, ütött és újra ütött, de az üveglapokat valami láthatatlan ragasztó, vagy damil kötötte össze, mint a Rubik játékainak minden darabját. Mire az egészet sikerült kivenni bűdösre izzadt, és a jégrétegszerű üveglapokat csak úgy tudta összehajtogatni és berakni a csomagtartóba (biztos kérni fogják!), hogy bevágta a cipője talpát, amivel rátaposott, és összekaszabolta a jobb kezét is. Autóstáskájával lesöpörte a vezetőülésről az üvegcserepeket és végre leült. A mancsa vérzett, a lába fájt, a hónalja izzadt, szinte érezte a saját szagát. Szerecsére talált egy zsebkendőt az ajtózsebben és kezdetleges bandázst kötött vele a tenyerére. Aztán csak ült lihegve, nézte a fodrozó folyót a kivert ablakon keresztül, és szagolta a bűdöspatak meleg kigőzölgését.

Akkor esni kezdett a havas eső.

Mire kihajtott az útra, már bőrig ázott, s az üléseket takaró műszőrme is kezdett olyanná válni, mint valami kivert birka háta - de tudta, hogy ha most nem csinálja végig a dolgot, soha többet rá nem szánja magát.

Az első alkalmas helyen megállt, felnyitotta a csomagtartót, mert emlékezett rá, hogy a zöldséges benne felejtett egy pár nejlonzsákot. Egyet kivett, kettéhasította a zsebkésével, egy cukorspárgával maga elé kötötte, mint a böllérek a bőrkötényt, és visszaült a kocsiba. Talán alábbhagy ez a rohadt eső, gondolta.

Nem ez történt. Felváltva esett az eső és a hó, őt pedig vigyorogva mustrálgatták a villamosból meg a buszból, amikor megállt a piros lámpa előtt. „És képzeld: a pacák tisztára nejlomba volt burkolva, mint valami vizihulla, csak a fekete haján, meg a bajuszán állt két centis hó; a képe vörös volt, mint a pipacs és torkaszakadtából énekelt” - mesélhették később otthon a szerencsések, amikor a városbeli bolondokra terelődött a szó, és már túljutottak a füttyösön, aki újságpapírral csapkodja a kirakatokat, a parkoló autók tetejét és az asszonyok fenekét, meg a hangosbeszélő leányzón, aki a villamoson is fennhangon karattyol magában.

A torkában dobogott a szíve, amikor a kárfeltevő ablakához lépett a szervizben, de aggodalomra nem volt semmi oka. A nő unottan vette fel az adatait, miután egy lusta pillantással végigmérte a csapzott, didergő férfit; épp csak abba kötött bele, hogy minek vette ki az ablaküveget. - Attól féltem - dadogta Kiss Győző -, hogy menetközben egyszer csak az ölembe hullik az egész, és nekimegyek valakinek. Tudja, egy kocsmá mellett lakunk, s a zárás után a gyökerek mindig csinálnak valami balhét - kezdte volna magyarázni, de a nőt nem érdekelték a részletek. Csak a fényképész gúnyos pofáján látszott, hogy sejt valamit, hiába is próbálta Kiss zsebre dugni előle az árulkodó jobb kezét az átvért kötéssel. - Tudom, amit tudok - vigyorgott az ürge bólogatva, amíg megcsinálta a kocsiról a képeket, aztán megkérte Kisst, hogy engedje meg: róla is készíthessen pár felvételt, mert ilyen egzotikus öltözetet utoljára a Nansen-expedícióról készült fotókon látott. Kiss megpróbált jó pofát vágni a dologhoz, de nem nagyon sikerült.

A szervizben nem volt megfelelő üveg, de az árát kifizették, és elárulták neki, hogy hol kaphat. A város másik végén.

Kiss Győző már ezt sem bánta, már édes mindegy volt neki. Énekelve hajtott át a városon, s nem is annak örült, hogy a biztosító kifizette az üveget, hanem hogy megúsza a gyalázatos lebukást, a szégyenletes leégést egy idegen előtt. „A lelkiismeret nehem vihisz rá engemet” - énekelte, s a fel-felerősödő havas eső jótékonyan lemosta az arcáról azt az egy-két előtüremlő könnycseppet. A keze lilára dermedt a nedves kormányon, cipője alatt tocsogott a víz.

Század eleji novellákban ilyenkor a főhős tüdőgyulladást kap, és mit sem értő családtagjai zokogó körében hamarosan elpatkol. Korunk hőseit azonban keményebb fából faragták, nem úszhatja meg egyszeri tragédiával. Ő csupán párnapos takonykört szed össze sajátos expedícióján, s folytatja az életet naptár szerint.

Az öreg Csipa temetése

1. Badi

Mintha szándékosan csinálnák - gondolta Badi, miközben beszállt a kocsiba.

- Mintha csak velem akarnának kibaltázni. A Mari nagyapja is télvíz idején murdalt ki, ráadásul az ország másik végében, egy olyan isten háta mögötti helyen, amely már nincs is a térképen; most meg a Csipa bácsi is. Pedig az öreg szívós volt, mint a tarack, az övékén kívül felnevelt és pátyolgatott még vagy hat ificsapatot. Színtiszta kiszúrás tőle, elhúzhatta volna még akármeddig.

Végighajtott a Haller utcán, és amikor elérte a Dunát, már látta, hogy alaposan benne van a csőben. Az Adóhivatal előtt összetorlódott a kocsisor, s jó időbe telt, mire egyáltalán ki tudott fordulni a Soroksári útra. Nyúlt a rádió felé, hogy bekapcsolja, de aztán visszahúzta a kezét. A rádiót meg egypár nélkülözhető kütyüt már tegnapelőtt kiszerezték belőle, s lerakták Rágóék-nál a spájzban. A kocsit megbeszélés szerint már tegnap le kellett volna vinnie a tanyára, mert Rágó ma jelenti be az eltűnését a rendőrségen, de hát úgyse dolgoznak azok olyan gyorsan.

Húsz percbe telt, amíg araszolgatva, nagy nehezen eljutott a Vágóhídig. Valahol a Ráckevei HÉV végállomása körül lehetett a csőtörés vagy baleset. Beletörődve vette tudomásul, hogy esélye sincs kibújni az előtte vánszorgó török kamion mögül. Ez egy ilyen dolog; délre így is Szegeden lesz; az idegességéből bőven elég volt tegnap.

Egy hétig nem is tudott róla, hogy Éva karambolozott. Hétfőtől szerdáig három kanyart csinált konyakkal - éppen Szegedről -, aztán Mari szüleihez mentek le a fél disznóért, és ott is ragadtak két napig, mert a sógorék is vágtak. Még a csapból is kisüsti folyt, úgyhogy Mari nem engedte kocsiba ülni. Csak szombaton tudta meg, mi történt, amikor telefonált a szállodába. A recepción Évának kellett volna felvenni a kagylót, de helyette selypítő férfihang közölte: Éva kiszasszonyt szúlyos baleset érte ész nem dolgozik. Ha találkozik vele, buzilon.

- Anyád - gondolta dühösen Badi, és rohant ki a lakótelepre. Lelki szemei előtt megjelent Éva talpig gipszben, förtelmes égési sebekkel arcán, centisre pörkölődött hajjal, kopaszon.

Nyomta a csengőt, dörömbölt az ajtón.

Kisvártatva meghallotta Éva hangját, aztán csusszant a retesz. Az asszony ott állt féllábon, a villanyórára támaszkodott, s a másik lábán combtőig ért a gipsz. Spenóztöld, egybeszabott ruha volt rajta, felsliccelve, hogy a lába mozogni tudjon. Vörös hajkoronája a homlokába hullt, éppen csak eltakarva egy lila foltot a szemöldöke fölött. Arca ugyanolyan aranybarna volt, mint a ruha kivágásából kivillanó combja, és Badit azonnal elfogta az ismerős vágy, hogy felkapja és bevigye a szobába, s azzal az ormótlan gipsztuskóval a lábán rögtön magáévá tegye.

- Mi a faszért nem hívtál fel?! - tört ki belőle az indulat. Bevágta maga mögött az ajtót. Éva egy pillanatig fürkésző szemekkel meredt rá, mintha azt vizsgálná, hogy ittas-e, aztán megfordult, és egy lábon beugrándozott a szobába.

- Megadtam nekik a főnöknőm telefonszámát, s ő nagyon rendes volt, elintézett mindent - közölte Badival, miután elhelyezkedett a kanapén. - Eljött meglocsolni a virágokat is.

- Bravó - bólogatott Badi. - Én meg azt hittem, már beraktak a tepsibe. Hogy a бүдös istenbe csináltad ezt?

Éva félig kész pulóvert húzott elő az egyik párna alól, és nyugodtan kötni kezdett. - Délután hozták ki a kocsit, és este már viszkedett a tenyerem, hogy kipróbáljam. Ment is, mint a

kisangyal, és csak a Duna parton vettem észre, hogy elfelejtettem becsatolni magam. Akkor egy pillanatra félrenéztem, aztán már csak a kórházban ébredtem fel. Az a marha nagy pózna azóta is ott fekszik kidöntve a HÉV-sínek mellett.

- Bravó - ismételte meg Badi, és föl-alá járkált a szobában. De hát miért nem vigyázol, édesem? - akarta mondani, mégis ezt hallotta a saját szájából: - Ilyen hülye is csak te lehetsz! Ilyen hót hülye! Tudod mi lenne velem nélküled? Tudod?

Letérdelt a kanapé mellé és megpróbálta megcsókolni Éva arcát, de az asszony a mellének szegezte a hegyes kötőtűket: - Semmi, szívem. Semmi.

Badi értetlenül nézett a szemébe, de Éva rezzentelen szempillákkal, mereven tekintett vissza rá, s nem volt az arcán se mosoly, se bánat, s a szemében is csak a közöny.

- Fogadok, hogy összeszedett magának a kórházban valami nyeszlett műtőssegédet - gondolta Badi, amikor a másik kocsival kihajtott a délutáni csöndben süppedt, roskadozó tanyáról az országútra. Jobbra-balra csak a mezőn szüzi fehérben megmaradt hó csillogott, az úton nem látszott teremtett lélek se. Ez már a dolog veszélyesebbik része. Ezt a kocsit két hónapja hozták le, s most jött el az ideje, hogy előkerüljön. Csak a városközpontig kell vinnie, ott a komálás rátalál, de az is elég rizikós. A városszéli lakótelep körül mindig dekkol egy URH-s kocsit. Ha minden rendben megy, akkor este megvárja, amíg Zsóka végez a presszóban, nála alszik, s reggel az első vonattal indul vissza Pestre, hogy ott lehessen az öreg Csipa temetésén. Nem ment ki a fejéből, hogy nézett rá a Kopasz az öregfiúk heti gőzfürdős napján, amikor bejelentette neki, hogy a koszorúba beszáll pár ronggyal, de nincs ideje temetésekre járni. Az a fingszú valami érzéketlen bunkónak tart engem - gondolta magában. - Valami szívtelen, sötét gyökérnek. Sose komált. Pedig én szeretem őket. Ha jól meggondolom, nincs is más barátom, csak ez a hat lökött: ez a szakadt álomcsapat.

2. Kopasz (Antos)

Antos (alias Kopasz) bebújt a színesebb paplan alá, a nagyobbik párnához, az ágy szélére. A film már elkezdődött, s valakit éppen belefojtottak a barokk kastély előtti kerek tavacskába. Már a menekülő tettet is szitává lötték ismeretlen jóemberek, mire Szilvi bejött a fürdőszobából. - Történt valami érdekes? - kérdezte az asszony, és elnyomta a cigarettát a dohányzóasztalon álló hamutartóban. - A hullák száma egyelőre kettő - közölte Antos.

Szilvi behúzta a sötétítő függönyt - bár a szemközti tizemeletesnek már egyetlen ablaka sem világított, kivéve a tévék itt-ott villogó lidércfényeit -, aztán át akart mászni Antos fölé, de a férfi nem engedte tovább menni, magára húzta, feljebb csúszott a párnán, s alulról próbálkozott. Szilvi segített. - De ez nem komoly, ez ugye csak játék? - kérdezte kuncogva, és lassan ringatózva ráereszkedett Antos ölére. A férfi lerúgta a paplant és fölfelé húzta a hálóingét. Szilvi karcsú mozdulattal, ágaskodva bújt ki belőle, s Antos kezei megszelídítették táncoló melleit. Óvatosan tolt el magától, hogy egyenesen üljön, s az asszony hóna alatt elnézve azt látta, hogy a tévébeli utcán nagyorrú detektív üldöz valakit, fellöki a sarki újságárust a bódéjával együtt, aztán tévovázva megáll. Megint lelépett a gané.

Szilvi hátradólt a fotelben, és cigarettára gyújtott. Antos kezében a poharával lekuporodott előtte a padlószőnyegre, és hátrafúrta fejét az asszony combjai közé. Szilvi erre kicsit lejjebb csúszott és combjainak belső felével meglapogatta Antos elálló füleit. Cigarettát tartó kezével köröket rajzolt a férfi kopasz fején árválkodó hajszálak közé. Egy pillanatra az is eszébe jutott, hogy ráhelyezi a hamutartót, de aztán elvetette az ötletet. Antos összehúzta visszeres lábszárain a könnyű, női fürdőköpenyt, s így már csak a bokája fázott kissé, de ahhoz lusta

volt, hogy zoknit húzzon. Lanyha érdeklődéssel nézték az izlandi színházból közvetített Molière-darabot: Antos halkán fordítgatta az angol feliratot, amíg Szilvi rá nem szólt, hogy hagyja el. - Látom én, miről van szó - mondta. - A férj öreg, a felesége fiatal és csinos: valamelyik felvonásban félre fog baszni. Pedig egész jóvágású a pacák is.

A szemközti tüzemeletesben elhallgatott a diszkó. Valószínűleg megjött a rendőrség. Valahol távolabb, a hegy lábánál csicseregtek az autóriasztók.

- Mónika szerdán majdnem kicsinálta magát - töltött a borból Antos poharába az asszony.

- Megint? - nyögött fel Antos.

- Mi az, hogy megint? Az nem ő volt tavaly, az a Joli lánya volt. Mindent összekeversz. Na, azt képzeld el, hogy fölszaladok hozzá reggel a zselatinért - erről jut eszembe, te kutyafülű, hogy meg se dicsérted a nyelvkocsonyát -...

- Dehogynem, többször is...

- ...na és látom ám egyből, hogy valami nem frankó, mert a cukrászda zárva, a hátsó ajtó meg nyitva, Mónika kombinéban délelőtt tízkor, az asztalon meg egy félüveg vodka, a csikkek kicsordulnak a hamutartóból... akarsz egy cigit?

- Gyűjts meg egyet - csókolta meg az asszony combjának belső, forró lapját Antos.

- Szóval, mindjárt láttam, hogy kampó a csaj, az Attila meg sehol; én is legjobbkor tudok mindig benyitni. Kijön utánam a konyhába, mert nem találtam a zselatin, ahol mondta, de alig áll a lábán; kirángatja a mélyhűtőt és a kezembe nyom egy marha nagy darab fagyott combot. - Vidd el - azt mondja. - Vidd el, ne vesszen kárba! - Na, most képzeld el. És ilyenkor nem lehet ám beszélni vele. A szeme zavaros, a haja mint a kóc. Figyelj - mondom neki, - most mi van, elutaztok az Attilával, vagy mi a bánat? - Le van szarva az Attila, az van.

Egy szemét állat az Attila, te meg vidd a fenébe a húst, azt hittem, te a barátnőm vagy. - Jól van - mondom -, feküdj le, aludd ki magad. Gondoltam, majd visszaadom, ha józan lesz, aztán jöttem, mert fölraktam a babot, és égett alatta a gáz. Persze nem hagyott nyugodni a dolog; mondom ez még valami hülyeséget csinál a végén, és igazam volt, mert amikor visszamentem, már be volt zárva minden; a szomszéd butikból a Kerepes, az verte be az ablakot, még szerencse, hogy nem szarozott, aztán úgy hozta ki a Mónikát az ölében. Dőlt a gáz. Fölemelt volna két emeletet, ha berobban. Ilyen egy hülye pina. Hát létezik az az aranyfarkú pacák, akiért érdemes ekkora baromságot elkövetni? Pláne azért a lökött paliért. Ugyan már. Tegnap benn voltam nála a kórházban, de egyből elfordította a fejét, ahogy meglátott. Oké. Leraktam a narancsot, aztán eljöttem. A tetejébe még ő haragszik énrám.

- Hagyj neki egy kis időt - nyújtotta fel üres poharát Antos. - Nagyon okosan viselkedtél. Még meg fogja köszönni.

- Hát nem? Tiszta dili. Hogy lehet két ember ennyire tökéletlen? - rakta le a poharat az asztalra Szilvi.

Előre csúszott a fotel szélére, s kezeit összefonta a visszaforduló, szőnyegen térdeplő Antos tarkóján. - Mi ennél sokkal okosabbak vagyunk, ugye, édesem?

Mi sokkal okosabbak vagyunk - visszhangzott Antos fülében másnap reggel, amikor nekiindult a hegyen átvezető, behavazott útnak, hogy még időben odaérjen az öreg Csipa temetésére. Az én ruhám ugyan sose kerül be a szekrénybe, mindig is az előszoba fogasán vagy a fürdőszobaajtón fog lógni - de legalább elmondhatjuk, hogy mi sokkal, de sokkal okosabbak vagyunk, mint a többi agyalágyult - gondolta, s beleköpött a hóba. A nyelve sajgott, kicsit fölsértette alsó fogainak fémkoronája. A nap felbukkant a hegy mögül, és sugarai szikrát vetettek a havon. Eszébe jutott, hogy elfelejtette bevenni a reggeli gyógyszert.

3. Kolbász

Kertész Józsi az „Elfelejtett Sírásó” pultján könyökölt és csapolt sört ivott, savanykását, előző napi csapolást. A friss az majd a dél körül érkező gyászoló tömegnek jut, s addigra talán elfogy az a hamisított Hubertusz is, amelynek üvegén még a márkát védő szarvas pofája is úgy elfancsalodott, mintha vidravasba lépett volna. - Rohadjatok meg - legyintett a férfi, miután bepuszilta a keserves ízű likórt. Úgy gondolta, hogy majd csak az utolsó percekben csatlakozik a gyászmenethez, mert mackófelsővel téliesített ballonkabátja és a vékony talpú fekete cipő, amelyet a szállón kapott kölcsön, nem túl hatásosan tartotta távol a kinn bőségesen repkedő mínuszokat, már idefelé, a buszon is majd megvette az isten hidege. Baszd meg, Csipa bácsi, ha kifogunk egy bőbeszédű plébánost, akkor ma én alakítom majd a megfagyott gyereket - gondolta, vagy talán mondta is. Újabban többször rajtakapta magát, hogy magában beszél.

- A Bolond, az tuti, hogy itt lesz - ő szervezi az egészet -, a Kopasz az nem biztos, attól függ, hogy kiengedték-e a kórházból - a mentőautóban, amivel a gőzből a kórházba vittük, még olyan volt az arca, mint a márványsajt -, de talán, Apuka meg a Rozoga biztosan jönnek: szerették az öreget - számolgatta magában. - Aztán a Kutytej a pályáról, meg talán valamelyik főmufti is a klubtól. Most főhet az a nagy tökfejük, hogy ki foglalkozzon a serdülővel. Lehet, hogy fel is oszlatják, ahogy az mostanában megy. Ingyen ma már nem találni olyan jó hülyét, aki a pálya mellett guggolva tölti az életét.

A temető bejárata egyelőre néptelenül ásított - a krimó ablakából jó kilátás nyílt rá -, csupán a kapu oldalában álló virágáros bódé alkalmazottai rendezgették a fenyőágas koszorúkat látványos sorokba.

Kertész Józsi újabb dögletes Hubertuszt kért, és hozzá sört. Ez azért egyfajta alkalom, amelyet nem lehet kiadás nélkül megúszni, hiába is próbálná az ember.

Kiment az ammóniaszagú klozettba, és kifelé jövet a foncsorát vesztett tükör előtt lehúzta fejről a kötött sísapkát. A haja kicsit lenyomódott, de aztán beletúrt, a ráfröcskölt vízzel hátrasimította, s máris volt valami formája.

Miután az asszonnyal végleg összerúgta a patkót, és beköltözött a szállóra, az élete megváltozott. Először még szorgalmasan főzött magának a savanyú szagokat árasztó konyhán, a kollégák között osztogatva el a túlméretezett bódén bablevest és kolbászos paprikás krumplit, de egy idő után elunta az ezzel járó szöszmötölést, a pénze is gyorsabban fogyott a kelleténél, úgyhogy mostanában már legfeljebb egy szalonnás rántottát ütött össze, ha hangulata engedte, de azt is egyre ritkábban. Nem volt kedve egyedül enni.

Felesége biztosan nem hitte volna el, ha valaki elmeséli neki, hogy a Kolbász hetente fodrászhoz jár. Pedig így volt. Kertész Józsi minden pénteken pontosan megjelent a figarónál, s mindig akkor, amikor a Jolika volt műszakban. Leült a jó illatú helyiségben, s ha az asszony éppen foglalkozott valakivel, csendesen kivárta: kiolvasta a Sportot vagy hallgatta a Fricifodrász politizálását. Először véletlenül tévedt be, kissé mólésan, s amikor Jolika a nyakába akasztotta a partedit, még el is vörösödött. A nagy tükör egy ismeretlen, szénaboglyahajú, borostás, topis alakot mutatott. Az ember nem mindig veszi komolyan, ha mondjuk a Keravill kirakatának üvegén azt látja, hogy a képe lila és puffadt, a hasa kilóg a kiving alól: továbbmegy és passz, ám a figarónál nem lehet megszökni a tükörkép elől. Szembe kell nézni vele. Szerencsére Jolika kedves volt és megértő: hajmosás közben szelíd ujjakkal dörzsölte be a sampont Kolbász bozótos hajába, lány mellei a férfi vállait érintették, s kezei balzsamos ügyességgel masszírozták Kertész Józsi fejbőrét. Amikor annál a legelső alkalomnál a férfi a kezébe adott kendővel letörölte arcáról a szappanhabot, alig tudta leplezni elzárkózottságát.

A temető kapujánál a Kopasz tűnt fel. Átballagott az úttesten az elfüstölő busz mögött, és megállt a virágos előtt. Magas, répaszínűre festett hajú nő jött ki az üzletből, s a Kopasz utasításai szerint egy csokrot állított össze. Ezek szerint kamu volt az egész infarktus - gondolta Kertész Józsi -, csak valamiféle rosszullet, és már haza is engedték. Azt a felfuvalkodott spinét mindenesetre jobb lenne, ha elkerülné. A Kopasz magabiztosnak látszott, kicsit gyűröttnek, de egészségesnek. Azér' mégis van isten.

4. Ideges és Rozoga

Nagy Jenő és a Rozoga már nem fértek be a ravatalozóba, úgyhogy kinn ácsorogtak a hókupacok között álló, hatalmas kandeláberek mellett. Mind a ketten cigiztek, s a csikkeket minden egyes szippantás után kötelelességszerűen eldugták a markukba, a hátuk mögé.

- Úristen! - hallatszott ki a hideg, betonfalú helyiségből -, kinek tulajdona az irgalmasság és megbocsátás, bízván kegyelmességében, alázatosan könyörgök a te szolgálóért, Sákó Péterért, ki e gyarló test tömlőcéből akaratod szerint kihívatott: engedd el emberi gyarlóságból esett vétkeiért érdemlett büntetéseit, hogy minden kínoktól megszabadulván, a te szenteiddel egyetemben az örök boldogságban dicsérjen téged!

- Na hiszen - legyintett Ideges. - Azt várhatod. Az öreg Csipa meg a dicséret! Te tudod egyáltalán, milyen vallású volt a vén csibész?

- Hát, ha nem tévedek, ez a pap katolikus - nézett rá értetlenül a Rozoga. - Azt hittem, az új pártodban már rég beíratk hittanra.

- Ugyan már, tündérem, ne törd magad - engedett meg egy halvány, némi lesajnálást rejtő mosolyt Nagy Jenő. - A szellemiség a fontos, a többi csak púder.

- Igen, de két éve még hosszú cikket írtál a papok mély zsebéről, Jenő - pöckölte bele a csikket a hóba Rozoga.

- Na és? - kerülte el a másik vizslató tekintetét Ideges. - Az egyház meg a hit nem ugyanaz. Nem a lekvár keveri a nagymamát.

A hó újra szállingózni kezdett, a temető északi kerítésén túl pedig elkanyarodott egy tehervonat. A lombtalan fák közt látni lehetett, ahogy bekanyarodik a dombok mögé.

Új pártja valóban nem hittanra íratta be Idegest, hanem egy többhetes személyiségfejlesztő és menedzserképző tanfolyamra, amelynek gyermekleg létköre kezdettől fogva feszélyezte és folyamatosan zavarba hozta a férfit, s amikor a legutóbbi foglalkozáson az általános iskola harmadik osztályának tudásszintjét súroló kérdésre adott frappáns válaszáért egy reklám töltőtollat kapott ajándékba a tanfolyamvezetőtől, akinek harsány biztatására társai ráadásul hosszan meg is tapsolták, végképp elege lett.

- Öreg vagyok én már bohócnak - mondta az államtitkárnak, akivel még a plakátragasztós mozgalmi időkben került tegező viszonyba, - ezek kiráztatják velem a farkamat és aztán megdumálnak, hogy marha jót kefélttem.

- Ne add fel olyan könnyen - nyugtatta az államtitkár vigyorogva. - Tudod te, mennyi pénzbe van ez nekünk?! Ha csak annyi tapasztalatot szerzel, hogy mi módon képzik a leendő tárgyalópartnereidet, már megérte.

Nagy Jenő sosem adta fel egykönnyen, de mostanában időnként úgy érezte magát, mint a kisgyerek, aki a leszálló sötétségben eltévedt a kukoricaföldön és önmaga bátorítására hangosan füttyörészik. A feléje áradó kétségbeesett bizalom és indulatos bizalmatlanság, önzés és türel-

metlenség hullámai közt vergődve egyre jobban ráébredt saját tudatlanságára és tehetetlenségére.

„...és könyörületességnek sokasága szerint - töröld el bűneimet” - hallatszott bentről a kórus - „Moss meg engem teljesen bűnömtől és vétkeimtől tisztíts meg engem. Mert hamisságomat megismerem és vétkem előttem van szüntelen.”

Újra a pap mormogása következett, majd az emberek lassan kiszivárogtak a teremből, és belegázoltak a ravatalozó körül összelapátolt hókupacokba, hogy utat engedjenek a koporsónak s a koszorúknak. Az öreg Csipa nem nagyon izzasztotta meg a temetőszolgákat, sem lepkesúlyú porhüvelyével, sem a koszorúk számával. A lassan kiinduló menet végigporoszkált a behavazott, keskeny temetői úton az újonnan megnyitott parcellák felé. Az emberek gallérjaik mögé rejtették dermedt arcukat és türelmetlenül tekintettek előre, ha valami miatt megtorpant az elnyújtott sor.

Kiss Győző (Rozoga) elszakadt a menettől, és befordult a temetőt a közúttól elválasztó drótkerítés melletti sorba. Rövid szárú csizmájával szétrugdosta maga előtt a jeges tetejű havat, amíg az ismerős sírkőhöz nem ért: kiszórta a bádog virágtartóból a benne száradó kórót - valaha krizantém lehetett -, s belerakta a kabátja alól előhúzott kis csokrot.

Az országúton két hatalmas kamion húzott el. Széles, legyezőszerű sávban hányták rá a sarat az árokpart hávára.

Az Öreg lefékezi kerékpárját a kapu előtt, leszáll és kiveszi a csipeszt a bokánál összetűzött munkásnadrágjából: ennyiből állt az a jelenet, amelyet Kiss napjában többször is maga előtt látott, s amely sohasem volt se rövidebb, se hosszabb, hiába is próbálta továbbpörgetni: apja soha nem nyitott be a kapun, mint ahogy azt sem lehetett tudni, hogy munkából érkezik-e valamelyik szomszédságban épülő házból vagy a Gombából egy-két ezermesternek dukáló fröccs után. A jelenet rövid volt, makacsul ismétlődő, de kiegészíthetetlen. Az Öreg lefékezi kerékpárját a kapu előtt, leszáll és kiveszi a csipeszt bokánál összetűzött munkásnadrágjából. Nem nyit be a kapun, nem is néz a ház felé. Egyetlen ismétlésben sem, hiába is próbálkozik vele Kiss naponta többször.

A ház még most sincs készen, de a terasz jól sikerült, talán az öreg is elégedett lenne vele.

- Szevasz, Rozoga - hallotta maga mögül a Badi hangját. Egy pillanatig még nézte a virágot, amelyet az imént helyezett el a vázába, aztán megfordult. Badi idáig futhatott a temető kapujától, mert zihált, s az usanka ferdén állt a fején.

- Csak azt ne mondd, hogy elkéstem - lihegte.

- Nem. Ők azok. Ott mennek - mutatott a menet után Kiss, és kigázolt a hóból az útra.

- Az öreged? - biccentett a sír felé Badi.

- Az - fogott vele kezét Kiss.

- Lógtam neki egy kilóval - törölte meg a homlokát a sapka alatt Badi. - Még a Gombából, egyszer amikor...

- Késő - szakította félbe Kiss. - Majd igyál rajta valamit - tette hozzá pár lépés után.

5. Apuka (Koszta)

Egyedül az ő felesége jött el, s Apuka erre titokban büszke is volt. Télen mindig fiatalabbnak látszik, mint nyáron - sandított az asszony hidegtől kipirult arcára. - Öregbíti a nyári barnaság.

Amikor a kiásott sírgödörhöz értek, újra feltámadt a szél, és a dombokról lezúduló légtömeg lecsapott a sírkövek közt botladozó, helyüket kereső emberekre.

- Hadd kapaszkodjam beléd - suttogta az asszony. Koszta karja után nyúlt, aztán szorosan hozzá is simult. Kapaszkodj édesem nyugodtan - gondolta Koszta -, hiszen azt csinálom én is évek óta, s talán te észre se veszed. Beléd kapaszkodom.

A gondolat meghatotta, s még a gödör körül csúszkáló sírásók ügyetlenkedése sem tudta kizökkenteni érzékenyült állapotából. Lehet, most még az sem zavarta volna, ha könnyezni kezd.

- Könyörögjünk - emelte fel szavát a pap. - Ó, Uram, ha te akartad volna, nem folynának ma szemeinkből égő könnyek isteni színed előtt, ha akartad volna még most is élne és közöttünk lenne a mi jó barátunk, akinek halála szívünket nyomja. De imádjuk akaratomat, melynek tervei kikutathatatlanok és mely még látszólagos szigorúságában is könyörületes és igazságos.

- Hát arról azért lehetne beszélni - ságta felesége fülébe szelíd megrökönyödéssel Apuka. Az asszony szeme egyetlen villanásával utasította rendre. Sajnálta és szerette az öreget, s ezt tudta Koszta is. Nem egyszer éppen az asszony vetette fel, hogy hívják meg az öreget vacsorára, s az ilyen alkalmak után mindig be is csomagolt neki a maradék sült húsból, és mellécsempészett egy-két konzervet is vagy üveg lekvárt a spájzból. Koszta később, amikor az egyik vendéjáték előtt elvitték az öreghez a kiváltott csoportos útlevelet, rájött, hogy ezeket a konzerveket az öreg Csipa sose fogyasztotta el, hanem besorolta a raktárába, mint valamilyen aranytartalékot. A konzervek nagy halomban álltak a konyhakredenc előtt, alatt, mögött; egész gyűjtemény. Egy gyalogezred heti kajája kitelt volna belőle. Az öreg háborúra készült, s éppen csak addig próbálta meg kihúzni a kézilabdapályán, a nemzedékről nemzedékre jobban elszemtelenedő, egyre elkényeztetettebb serdülők között, akiknek hiába is emlegette föl, hogy a legelső csapat (a Kosztáéké) még a felnőttektől levetett lyukas tornacipőben és a női csapat kifakult, cicivarrásos mezében kezdte el az edzéseket vagy húsz évvel ezelőtt.

Koszta maga rossz játékos volt, fantáziátlan és suta, de rakkolós és megbízható, mint a légkialapács. Ennek ellenére és épp ezért mindig is helye volt a csapatban, s ő cserébe összetartotta, űzte és hajtotta őket a legreménytelenebb helyzetekben is. Teljes egy fejjel volt magasabb a többieknél, s ez legtöbbször azt a téves képzetet keltette az ellenfélben, hogy itt van egy óriás, aki biztosan szörnyű nagy lövő. Így legalább azt az embert kivonta a forgalomból, akit ráállítottak. Az öreg mindig is bizalmat szavazott neki.

Dübörögtek a göröngyök, dongott a fagyott rög a deszkán, aztán már csak a sírásók szuszogása hallatszott.

- Menjünk - ságta Koszta a felesége fülébe, amikor az első koszorút rakták a fakereszt alá. Az asszony engedelmesen kibotorkált mögötte az útra. Kondoleálni nem volt kinél, a kocsmázáshoz pedig Kosztáéknak most nem volt alkalmas az időpont. Ma még - végre - alá kell íratniuk anyósmamával a befogadó nyilatkozatot, hogy felvehessék a házra a kölcsönt. A fiúkkal kedden úgyis találkozik majd a gőzben.

6. A Bolond

A Bolond kipengette a sírásók borraivalóját meg az alkalmi kórus járandóságát, s közben odaszólt a Kolbásznak, hogy terelje a társaságot a „Sírásó”-ba. A pénzt saját zsebéből kellett kiegészítenie két százassal, s tudta, hogy arra már keresztet is vethet, mert nem lesz képe újabb gyűjtést indítani.

Utolsónak jött el a sírtól, miután még megigazította az öregfiúk koszorújának szalagját, hogy látható legyen rajta a felirat, de az élénk szél azonnal vissza is fordította. - Hát szevasz, öreg - morogta magában. - Miattad bomlott fel a parti. Lehet, hogy ez is csak egy ócska trükk, hogy még akkor szállhass ki, amikor nyerőben vagy.

Felhúzta kesztyűit és a távolodó emberek után nézett. Végül is eljött mindenki, még a Kopasz is, pedig csak tegnapelőtt engedték ki a kórházból. Azt nem mondta, hogy eltiltották-e a göztől is. Legfeljebb kihagyja a hőlégkamrát és elcsücsükel a langyos vízben, amíg a többiek izzasztanak.

Illett volna valakinek közülünk is egypár szót mondani, valamilyen baráti búcsúztatófélét, de hát ezeknek csak a szájuk jár, nyugodt lélekkel rám löcsölnének mindent, vállalni nem akarnak semmit. Azt a hülyeséget, hogy az öreg példás férj volt és szerető atya, hát azt nem lehet tudni, hogy melyik ujjából szopta a pap, biztosan összetévesztette valakivel. Azt viszont én nem tudtam, hogy Erdélyben született. Bár mintha regélt volna valamit Kolozsvárról.

A Klubtól nem jött senki. Gratulálok. A gyárból Piri néni, a portás. Kösz' szépen.

Traka úr ott ült új bútorai között, amikor a Kutytej ügyében megkereste. Rózsaszín öltönyt viselt zöld selyem nyakkendővel, amelynek tujén a gyár tűzzománc emblémája virított.

- Nagyon jól tudod - oktatta ki a Bolondot -, hogy a húsz százalékos csökkentés minden részlegre vonatkozik. Nem hiszem, hogy pont azt a *buggyant palit* ne tudjátok nélkülözni. Hát te nem olvasol újságot? Fogadok, hogy még mindig nem fogtátok fel teljesen, hogy mi történik itt, hiába karattyolok. - Ezek után rögtönzött előadást tartott a Bolondnak a vállalat katasztrofális gazdasági helyzetéről, az ország Örökölt terheiről, és amikor már a Valutaalapról tartottak, bizonyossá vált, hogy a Kutytejnek mennie kell.

- Igazgató úr - tartotta fenn a csendőrpertut nagy önuralommal a Bolond - ennek a fotelnak az árából két évig fizethettük volna azt a szerencsétlent, akit ha mi lapátra teszünk, mehet is egyenesen a levesbe.

Traka egy pillanatig elhűlve nézett rá, aztán kiengedte a nyakkendőjét. - Hát azt nem hittem volna, hogy te is ilyen demagóg szöveggel jössz elő - mondta hangsúlyosan. - Tudom én, hogy az titeket szörnyen bánt, hogy itt az irodában senki sem emelgeti a tengelyeket és nem keni össze magát tetőtől talpig gépszírral, csak hogy a lázas munka látszatát keltse, de azt beláthatnád, hogy nem ülhetek egy fejszéken, amikor a partnereimmel tárgyalok?!

Ki a fene tárgyal veled, te hülye - gondolta magában a Bolond, miután bevágta maga mögött az ajtót, és lefelé haladt a lépcsőn. - Legfeljebb majd a bíróság...

A ravatalozónál már újabb gyászoló gyülekezet toporgott, szomorú, halk zene szólt, s a metszően hideg levegő pirosra csípte a kandeláberek körül futkározó gyerekek arcát. Néha rájuk pisszentett egy-egy felnőt, de a szertartás még nem kezdődött el. Már most jóval többen voltak, mint az öreg Csipa temetésén.

Amikor a Bolond kiért a kapu elé, még látta, hogy Badi taxiba száll, de a többiek éppen átértek az úttesten a söröző elé. Apuka és felesége a buszmegállóban várakoztak és egymást melengették, a szél pedig egykedvűen hordta rájuk a porhavat.

- Csak ennek a rohadt télnek lenne vége már - gondolta a Bolond. Február közepére mindig elege lett a télből.

Egy történet metamorfózisa

Gáspár felhúzta a közért frissen mázolt, de himlőfoltjait az új réteg alatt is megőrző rolóját, és a három férfi libasorban bebújta alatta.

- Csókolom, Mama! - mondta Menyhért mindannyiuk nevében.

- Nem lehet, kisfiam, rajta ülök - közölte a Mama szokás szerint, és hátra se fordulva tovább pecsételgette a szállítóleveleket. Az asztala sarkán álló kis műanyag karácsonyfa tetején szikrákat vetett a vásári ezüstpapír csillag.

A raktárhelyiségben egyébként halvány hajnali áporodottság terjengett-derengett, s az ajtó fölötti rácsos ablakon beszűrődő fény tétován ülepedett meg az ötliteres uborkásüvegeken, lisztcsákókon és a cukroszacskók halmain. Egy furnér gyümölcsösládjában szép, kékeszöld nemespenésszel rohadtak a citromok.

A három férfi figyelmesen megvizsgálta a csillagot, aztán az öreg Boldizsár fogta a rozoga íróasztal fölött lógó húzóvasat és az ajtó elöl bevonzolta vele az utcai járdára lerakott kenyeres műanyag kosarakat, meg a kopott kék ládákból egymásra lapuló zacskós tejet.

- Mártika! - kiáltotta a Mama. - Mártika! Megjöttek az éjszakás részegesek, hozd a kampót, nyitunk!

Felállt, lábát ráhelyezte egy kólás rekeszre, megkötötte kismamacipőjében az addig szabadon lógó fűzöt, és beült a kasszába. Picinyke kulcsával kinyitotta a fiókot, és szemlét tartott az aprópénz fölött.

- Szexi ez a világítás - jegyezte meg Gazsi, miközben a vaspolcra dőlve megpróbált egy fruttit kihámozni a papírból. A pénztárgép elöl csórta el; a Mama rendszeresen ezzel helyettesíti az aprót az engedékenyebb vevőknél.

- Neked aztán világíthatna reflektor is - legyintett Boldi bácsi. A kampót visszaakasztotta az asztal fölé, és a pénztárban ülő Mama mögé állt, hogy megmasszírozza a hátát. Az asszony alatt megreccsent a forgószelek, felsóhajtott, és vállalai fölött hálásan nézett hátra Boldira. Széles mellein és nagy hasán megfeszültek a köpeny gombjai.

- Tudja, hogy kezdem én, tata? - kérdezte Gazsi, miközben a frutti ragacsos papírját elpöckölte a sűrített paradicsomos konzervek közé. - Kettőt a levegőbe lövök, és közben a könnyűlovassági indulót dúdolom!

- Mártika! - kiáltott az öreg Boldi vaskos-nagy tenyere alatt feljajdulva a Mama. - Mártika, hol a kórságban vagy? Megjött a mesebeli hatlövetű herceg! Hozd már a kulcsot!

A pult mögötti kisebb raktárból a rádió reggeli zenés műsora hallatszott, aztán egy kattanás, és az ajtóban megjelent, a cingár Mártika, egy szelet parizer héját ráncigálva át a foga között. Álmatlan arcán saját tetszése szerint oszlott el a púder, szanaszét álló szalmaszín hajában zöld csík éktelenkedett, s a piszkosfehér, rosszul gombolt köpenyén átsötétlett a fekete bugyi. Egyik fapapucsát előre rúgta, és egy lábon billegve megvakarta a talpát a rövid, izzadságtól sárgult zoknin keresztül.

- Mi van? - kérdezte ásítva. Körülnézett a társaságon, aztán fél lábon a papucs után ugrált, beledugta a lábát, köpenye zsebébe túrt, és előcibálta a kulcsokat.

- Csókolom - nyögte ki Boldi bácsi mellett elhaladva. A többieket figyelmen kívül hagyta, mert nem tudta, hogyan köszönjön nekik.

Gazsi utánament, és a raktárat, az üzletteret, meg a lecsóval és szesszel rakott gondolákat előntötte a reggeli fény, amikor kint egymás után engedték fel a redőnyöket.

- Mit üssek? - kérdezte a Mama.

- Két üveg ser, egy nagy barack, meg egy hosszúnyakú a fiatalúrnak - sorolta Boldi bácsi, és a farzsebéből előkotort egy köteg gyűrött pénzt. A Mama válogatott belőle és kipötyögtette a visszajárót a „Marlboro” feliratú műanyag tányérra.

- Meg egy kétkilós brugó - tette hozzá Menyus, és a különben is tömött, kopott arany színű reklámzacskójába az öreg segítségével belecsúsztatott egy durcásra sült, még langyos kenyeret.

Mikor Gazsi is visszatért, fogták az üvegeket, elköszöntek, és átballagtak a közeli, 15-ös számú kapu alá. Az éjszaka hullott porhó már fekete csatakká változott a járdán is, úttesten is.

Három kuka állt komoran a félig betonozott, félig téglázott kapu alatt; az utca nevét és a házszámot fehér olajfestékekkel pingálták rájuk. A bejáratot ugyan nemrégén meszelték, de aztán vájatot kellett vénsni a falba egy elektromos vezetéknek, s az azt követő fehér gipszelést már nem mázolták át; maradt, ahogy volt.

Menyus felakasztotta a kenyeres szatyrot az egyik kuka fülére (a kapun, sajnálatos módon, hónapok óta nem volt kilincs), és megterítettek. Boldi bácsi elővarázsolta teleszkópos turistapoharát. Ő abból ivott, a többiek üvegből.

- Egészség! - emelte meg a sörösüveget Gazsi.

A falnak dőlve ittak: Menyus cigarettára gyújtott, és megkínálta az öreget is.

- Nem lehet - háritotta el az. - Eltiltott az orvos. Épp' elég ez a francos löre! Így is azt mondta a kis jópofa, hogy csak egy ujjnyi pálinkát ihatok naponta. Egyszerűen nem értem: most azt várja tőlem, hogy tepsiből igyam a konyakot?

Gazsi fölrohögött, de aztán csendben iddogáltak, cigarettáztak. Menyus egy falrepedésbe beszorított szardíniásdobozba nyomta el a csikkeket, Gazsi pedig kipöckölte az úttestre. Kezdett felengedni a reggeli fagy.

Először két lengyel házaspár jelent meg a lépcsőházban; elől az asszonyok vonszolták maguk után kerekeken guruló bevásárló zsákjaikat, aztán a férfiak jöttek nagy vászontáskákat cipelve.

- Polak-Wegier dwa bratanki. - közölte velük Menyus, ügyet se vetve a fintorgó Boldira, és feléjük nyújtotta a barackos üveget. A férfiak letették a csomagokat, kortyintottak az üvegből, s szemmel láthatólag nem izgatta őket, hogy az asszonyok mit kiabálnak visszafelé a járdáról. Egyikük teli üveg bolgár konyakot húzott elő a táskájából, erős kézzel letekerte róla a kupakot, és körbekínálta.

- A végén még elénekeljük a „Mennyből az angyal”-t - vigyorgott Gazsi, de hiába hintett csókot az asszonyoknak, azok idegesek voltak, türelmetlenek és ellenségesek; csak az órájukat mutogatták és Zacsek meg Bicsej - vagy hogy hívták őket - végül is kénytelenek voltak fejcsóválva búcsút venni, s hurcolták tovább kincset érő csomagjaikat a közeli pályaudvarra.

Néhány perc múlva feltűnt a házmesternő, aki kislányát kísérte az iskolába. Boldi bácsi megigazította az iskolatáskát a szöszi leányka hátán, és néhány hasznos gyakorlati tanáccsal látta el a mamáját, hogy hol is lehet a környéken még ilyenkor juhar- és akácfalevelet találni a környezetismeret házi feladathoz. Elégedetten ihattak tovább.

Nyolckor jött a hosszútávfutó kukás. Villámgyorsan Boldi kezébe adta a barackot, Gazsi kezébe a bort és Menyusnak a söröket meg az aranyszínű zacskót. Sose tévedett - igazi szak-

ember volt, ha kicsit alacsonyra nőtt is -, fölcapta a kukák tetejét, mindegyikbe beleszagolt; egyet otthagytott, kettőt kigurított az utcára, s mikor megüresedtek, egyszerre mind a kettőt visszavonszolta a kapu alá; kivette Boldi kezéből a barackot; visszarakta a Gazsitol elvett bort, felakasztotta a nylonzacskót a kukára, s csak akkor mondta takarékosan, hogy „helló!”. Az üres üvegeket kapta és vitte.

Kilenczor jött a házban lakó rendőr. Nem fogadta el a kínálást, inkább azt füllentette, hogy már túl van a reggeli felesen, és bizalmasan félrevonta az öreg Boldit. - A Lóhajú, aki már volt itt veletek - az a ripacsos képű, hosszúhajú -, tegnap lehugyozta a házbizalmi rododendronját.

- Csak nem?! - borzadt el az öreg, és megígérte, hogy este összemorzsolja a fickó tökeit.

- Ezt a szégyent! - mondta a többieknek, miután a rendőr beült a kapu előtt álló kék-fehér kocsiba és elhajtott. - Ezek a gyökerek kiutálhatnak bennünket a legjobb helyekről is! Este úgy seggbe rúgom a Lóhajút, hogy egy hétig egy irányba fut! Mindennek van határa...

Menetrend szerint a finnyás házaspár következett volna, akiknek Gazsi előre ki szokta nyitni a kaput, hogy minél előbb menekülhessenek; de ma nem jöttek.

Úgy látszik, a „Dianás”-t is sikerült elriasztani, hiszen már két napja nem jelentkezett. Muszáj volt rászólni, mert az apró üvegeit szanaszét dobálta a lépcsőn, és valaki még kitörhette volna a nyakát, ha rájuk lép.

A hét elején jött először, bekukucskált a kémlelőnyíláson, aztán bizalmasan köszönt be a kapun: - Helló, testvérek, van még egy állóhely?

- Hogyne - mondta neki Gazsi -, gyere csak testvér!

A koma bejött nehéz szagú, kopott szövetkabátjában, bólogatott a borostás képivel; zsebéből előhalászta a Dianát, és hangosan gurgulázott vele, mint valami szájvízzel.

- Ez a jó - mondta aztán krárogva, könnybe lábadt szemmel -, ez a lelket is kiöli. - Az üres sósorszeszes üveget ledobta a fal mellé.

- Vegye fel - mondta neki Boldi.

- Tessék?

- Azt mondtam, vegye fel az üveget, mert valaki rálép és valagra ül rajta.

- Le van szarva - mondta erre a Dianás.

Gazsi kinyitotta az ajtót. - Sipirc! - intett a fejével. A fickó körülnézett a komor arcokon, aztán kisomfordált a kapun. - Tele van hülyékkel ez a város - szólt vissza tisztos távolból. Gazsi fenyegetőleg utánaaszaladt öt métert a járdán, mire a Dianás is hanyatt-homlok futásnak eredt.

Az idő egyre melegedett, lábaikban pedig zsibbadásba kezdett a fáradtság. Pár hete a lom-talanításból szereztek egy fotelt az öreg Boldinak, valódi antik darabot, de két nap után valakinek megtetszett és ellopták.

Tizenegykor a miniszoknyás Csöcsike tűnt fel, az orrát felhúzza, dideregve belépett a kapu alá, és letette Boldi bácsi elé a kukára a postakönyvet, meg egypár indigóval gépelt névsort. - Boldizsár elvtárs az éjjel elfelejtette aláírni a javaslatot - mondta vádló hangon. - A főnök meg azt mondta, hogy még biztosan itt találom. Tizenötös szám. Egzotikus hely, mondhatom. Tiszta Davos!

Boldi megütközve nézett rá, de aztán felrakta a félszárú szemüvegét, és ki-kihagyó golyóstollával egyenként aláírta a papírokat. Csöcsike hátratett kézzel várakozott, még a vállait is hátrafeszítette kissé, hogy mellei a kék köpenyen keresztül jobban domborodjanak a Gazsi meg a Menyus orra alá. Magas sarkú, meggyszínű cipője hegyével az egyik kuka alját rugdalta.

Gazsi pár percig lóbálta a kapu szárnyát, amikor a lány az irattartót hóna alá csapva eltűnt. A parfüm erős illata nehezen vonult ki a kapuboltozat alól, pedig Menyus még az egyik káposztaszagú kukát is kinyitotta.

A ház felől aztán egészen más szagok érkeztek: sült hús, székelykáposzta és krumpolis pogácsa illata türemkedett be a kapu alá. Még a postaládáknál szöszmötölő nemezcsizmás levélkihordó is megjegyezte, hogy az direkt borzasztó, amit déltájban végig kell szagolni a dolgozónak. Menyus rászólt, hogy a Hudákék levelét a Kovácsékhoz dobta be, de a postás csak legyintett, nem szívta mellre: - Majd átadják; az egész házban egyedül ők ketten nincsenek haragban egymással...

Gazsit, mint legfiatalabbat, újabb sörökért szalasztották, Menyus meg a henteshez slattyogott át, s friss zsemlyékkal, egy zacskó töpörtyűvel, kenőmájással meg pár szelet ingerlően húsos disznósajttal tért meg. Az öreg még így is a szemére vetette, hogy csak cseresznyepaprikát hozott, a csípős csalamádéről megfélemedezett. Gazsi ecetes paprikát kívánt volna, de hát ezekhez már késő volt. Jó étvággal falatoztak a kuka tetején kiterített zsírpapírokról, és öblögettek rá a sört meg a bort.

- Jó étvágyat! - köszönt rájuk az ebédelni hazatérő rendőr. - Már rég átmehettetek volna a kricsmibe, a rendelet csak kilencig szól, itt meg megfagytok.

- Ne vergődj vele - mondta az öreg, egy lerágott paprikacsumát gondosan a zsírpapír szélére helyezve -, jó ez nekünk. Mi nem vizezünk semmit, nem kell jattot adnunk azért, hogy mások becsületesen elvégezzék a munkájukat, és ami fő, jó társaságban vagyunk.

A rendőr nevetett, elvett egy zöld cseresznyepaprikát és nagyot kacsintott, amikor beleharapott, aztán felszaladt a lépcsőn. Lehallatszott, ahogy nyitja az ajtót.

Ebéd után még egy üveg barackot és további söröket kellett venni, de összejött az is. Gazsit elküldték Esti Hírlapért, az öreg meg előkerített valahonnan egy istentelen bűdös Csongort (feltehetően ezt is orvosi tanácsra), és kiállt a kapu elé elszívni.

- Tata - szólt ki neki Menyus a sörösüveg nyakát szorongatva -, azt hiszem, most már le kell lépnem, mert az asszony megint goromba lesz. Tegnap este is betette a videóba a „Begerjedd a nővérem”-et, mégse jött össze semmi, hiába gyurmázta, annyira padlón voltam.

- Hát persze - pöfékelt az öreg -, eridj csak, már tényleg jól elment az idő, a frász belé. Te következniél ugyan egy körre, de felejsük el. Majd legközelebb. A Gazsinak majd én befogom a száját.

Menyus megdörzsölte a szemeit, fintorgott egyet, aztán letette a kapu sarkába a fél üveg sörét, és az öreg tekintetétől követve elindult a közért felé. Közben nadrágja zsebébe kotort, és az előguberált aprópénzből kiemelgette a húszasokat. - Húsz, negyven, hatvan, nyolcvan - számolta.

Kosarat se vett, csak kezében lóbálva vitte az üveget a pénztárhoz, elkerülve a sorálló házi-asszonyok szemrehányó pillantásait.

- Nem lesz elég még, picinyem? - kérdezte a pénztárosnő, miközben beütötte a pálinka árát. - Így sose juttok el Betlehembe!

Az asszonyok nevettek, de Menyust nem érdekelte, csak vitte a becsületbeli üveget a kapu alá.

Boldi bácsi a lépcsőn ülve éppen a házmesternő kislányát számoltatta el, hogy mit is végzett aznap a suliban.

- Csúnya dolog - mondta neki -, csúnya dolog így leszerepelni. Szedd össze magad, anyád lehessen büszke rád! Ne mondják, hogy mert egyedül nevel, nem is törődik veled. Nesze, töröld meg az orrod!

A kislány elutasította ugyan az öreg barna és kissé zsebpizskos zsebkendőjét, de a saját, kis virágokkal kivarrt szalvétájával megtörölte az orrát, aztán beszaladt a földszinti házmesterlakásba.

Gazsi is visszaért az aluljáróból a Hírlappal, kibontották az üveget és leeröltettek egy-egy slukkot.

- Havat ír? - kérdezte az öreg az újságra bökkve.

Gazsi megnézte a hátsó lap alját, aztán közölte, hogy csak felhősödés várható. Felolvasott egypár közúti balesetet meg egy postarablást, aztán az esti tévéműsort, majd a sporthíreket.

- Ez se éri meg a pénzt - legyintett rá Boldi bácsi.

Gazsi magában olvasta tovább a lapot; gyúrta, hajtogatta, s csak egyszer szisszent fel hangosan és rázta meg a fejét hitetlenkedve. Az elalvófélben lévő Menyus erre tágra nyitotta a szeméit, és összeráncolta a homlokát.

- Mia? - kérdezte az öreg, leengedve az üveget.

- „Újszülött fiú tetemére bukkantak tegnap köztisztasági alkalmazottak egy Rózsa utcai kukában” - olvasta Gazsi hangosan, aztán leengedte az újságot.

Menyhért és Boldizsár egymásra néztek; Menyhért hirtelen mozdulattal leakasztotta a kenyeres szatyrot a kukáról.

- „A tetem - folytatta Gáspár - ‚Gold Star’ feliratú reklámszatyorba és a ‚Nazareth’ együttes régi poszterjébe volt csomagolva. Az orvosszakértői vélemény szerint az életképesen, egészségesen született kisfiú holtteste kevéssel a szülés után, az elmúlt hét végén vagy a hét elején kerülhetett a helyszínre. A rendőrség kéri, hogy aki a bűncselekmény elkövetéséről, a tettes kilétéről információt tud adni, haladéktalanul értesítse a kapitányság bűnüldözési osztályát.”

- Jézusom! - nyögött fel Boldizsár.

- Baromi! - mondta Gáspár.

- Azt hiszem, akkor mi mehetünk is haza - mondta akadozó nyelvvel Menyhért. - Végül mégiscsak Heródi elvtársnak lesz igaza: azt kapják a népek, amit megérdemelnek.

Gáspár kinyitotta a kaput, előreengedte az imbolygó öreget, aztán maga is kiment, Menyhért meg utánuk. A felhők közül kibukó nap a szemébe sütött, s mintha ettől támadt volna a hirtelen ötlete, gyors mozdulattal visszalépett a kapu alá, felemelte az egyik kuka fedelét, s az aranyos nylonzacskót, a benne dagadó kétkilós kenyérral, mirhával és tömjénnel együtt belevágta a szemébe.

Karácsonyesti változat

A munkásszálló lakóinak zöme az ország legtávolabbi vidékeiről verbuválódott, ezért nem volt meglepő, hogy a hármaskor előtt a városszéki, hatalmas épület úgy kiürült, mint egy mozi a film végén. Az emberek behúzták az ablakból a nejlonszékelyt, degeszre tömték kopott műbőr táskáikat fagyos hússal és a gyerekeknek szánt déligyümölcsökkel, aztán ki-rajzottak a pályaudvarokra, hogy zsúfolásig töltsék a füst-, rántott csirke-, alma- és hűgyszagú vagonokat, s hogy hazáig szundikáljanak nyitott szájjal hortyogva, falnak verődő fejük furcsákat álmodva, a lábuk közt meg az iszamos padlón gurigázó üres sörösuvegek fölött, a kerekek kattogásának egyhangú, de reményeket hordozó ütemére.

A magas, őszülő bajszú gondnok végigjárta az emeletet, becsukott egypár nyitva felejtett ablakot, elzárta a csapokat az első és a másodikon, a harmadikon visszafogott káromkodások közepette lehúzta a vévét, aztán kezében négy betétdíjas likőrös üveggel leballagott a kongó lépcsői házba, miközben leoltotta maga után a villanyt mindenütt.

Szürkületi homály borította a túl nagyra tervezett földszinti társalgót; egyedül a tévé kékes-szürke fénye világította meg a töpörödött öregembert, aki a féloldalas karácsonyfa előtt állt és sorra nyomkodta össze az üresen libegő-fityegő szaloncukor papírokat. Éppen akkor érkezhetett, mert szőrmés télkabátja vállán (alkalmasint húsz éve lehetett divatos, intézeti gyerekek számára) még nem olvadt el a hó.

- Hagyd el, tata - szólt rá a gondnok a lépcsőfordulóból. - Már kizabálták mindet. Legfeljebb ezt a fonnyadt ranettet csórhatod le a legelső ágról.

- Milyen emberek vannak! - meredt rá az öreg a vigasztalan kinézetű karácsonyfára, amelyen úgy csüngtek az apró villanyégők, mint jól megtermett, színesre mázolt csipkebogyók. - Milyen emberek vannak... - ismételte meg az öreg tétován, aztán fölvette a lábánál heverő, kopott gönceihez egyáltalán nem illő, vadonatúj diplomata táskáját, és eloldalazott az egyik nyílt kagylófotel felé. Ráfektette a táskát a dohányzóasztalra, és két görcsös mozdulattal ki is nyitotta. Négy palack olcsó sör volt benne, kis üveg pálinka meg egy magazin, amelynek színes címlapján kerek fenekű, meztelen lányok próbálták elcsábítani a Mikulást.

- Hozzál poharat - szólt oda a gondnoknak, aki éppen berakta az üres üvegeket a portásfülszék alá a többihez, és bekapcsolta a világítást.

- Tudod ki ez? - bökött az öreg a képes újságra, miután kitöltötte a sört. - Fogadjunk, hogy nem találsz el.

A gondnok figyelmesen megvizsgálta a domborodó popókat, aztán fintorogva megrázta a fejét.

- Egyik se ismerős.

- Ez a Sebők.

- Miféle Sebők?

- Hát a tévés, aki azt az izét vezeti... - intett a képernyő felé türelmetlenül az öreg, aki örökös szállólakó volt, jóval túl a nyugdíjkorhatáron, és kegyelmi, öltözőéri beosztásban szerepelt a vállalatnál. Nemtelen egyszerűséggel mindenki csak „Gatya bácsi”-nak hívta.

- Én se mondtam volna meg - tette hozzá könyörületesen, felmérve a gondnok arcára kiülő kételkedést -, pedig valamelyik nap még találkoztam is vele. Elmentem vagy száz métert, mire leesett a tantusz. Isten az atyám. De hát akkora, mint a kutyám ülve, a tévében meg kitölti az egész képernyőt.

- Az atyaúristent se ismernéd meg, ha szembe jönne veled a közértben egy nagy, csíkos bevásárlószatyorral - törölte le bajszáról a sörhabot a gondnok. - A tévé meg pláne megtéveszt mindenkit. Egy év alatt biztosan rákennek vagy tíz tonna vakolatot a szereplők képére. Hidd el nekem, öreg: lehet, hogy jobb lenne, ha még mindig lóháton hoznák a híreket nyolc napig.

- Neked adom, ha akarod - toltá eléje a magazint az öreg. - Én már szétolvastam. Van benne egy amerikai pofa, aki bérelt egy szamarat és végigjárta az egész utat, amit a Szűzmária meg János, amikor elmenekültek Jeruzsálemből, mert ott beütött a kocsedó.

- József - mondta a gondnok, miközben a tévékészülék hátulján babrálva megpróbálta megállítani a futásnak eredt képet. - És Betlehemből menekültek Egyiptomba.

- Na mindegy - legyintett az öreg. - Mindenesetre marha nehezen kerített egy rozzant szamarat, pedig ezeknek mindenre van pénzük - emelte fel hangját, mert nagyon fölhangosodott a mosópor reklám.

Csendesen szivornyázták a lúgos ízű söröket, ropogtatták hozzá a gondnok sajtos tallérjait, és nagyokat derültek az angol tévékomikus idétlenkedésein. A kövér pofa ágyékára szorított strandszékek csetlett-botlott a meztelen szépségek között a nudista strandon; térdig lógott a nyelve és folyton belekacsintott a kamerába. A tata nyerített, mint a ló, a gondnok pedig a szemét törölgette a röhögéstől elősorjázó könnyei miatt, amikor az ipse lövészárkot ásott magának egy félelmetes tomporú démon mögött, akiről egy pillanattal később kiderült, hogy hímnemű body builder.

- Ó, hogy baszd farba - nyögött fel a tata; a gondnok csak a fejét rázta hitetlenkedve, - s önfeledt vihogásuk közben észre sem vették, hogy furcsa páros közelíti meg a szálló bejáratát. Egy ócska kerékpárt toló férfi és egy hólepte fejkendőbe burkolózó kövér nő, akik a szálló üvegajtájához érve bekopogtak a jégvirágos ablakon.

A gondnok hátrafordult a nyikorgó fotellal, és a kókadozó fikuszok között megpróbálta kivenni, hogy ki ez a két alak, aki ilyenkor zavarog. Kelletlenül föltápaszkodott, elnyomta cigarettáját, az ajtóhoz ment és kinyitotta.

A látvány nem lepte meg: a férfi és a nő csólakó kinézete és a férfinak a kerékpár kormányára lilult, fagyott, holdvirágos körmű keze, na meg az ülésre kötözött banános kartondoboz, mind-mind ismerős volt neki a tévé hajléktalanokról készített riportjaiból.

- Na, mi van?! - kérdezte nyeglén.

- Ács József vagyok - mondta az ember udvariasan, miközben levette kabátjáról a havat. - Bocsásson meg a zaklatásért, de mostan érkezünk, és a mondott helyen nem tudtuk megkapni az ismerőst, az asszony meg igen rosszul van.

- Ez nem szálloda - közölte kurtán a gondnok, mert már tudta, hogy itt határozottnak kell lenni; ha belemegy akármiféle alkudozásba, akkor annak nem lesz se vége, se hossza, a tévében meg közben megy a műsor. Az asszony ugyan valóban eléggé elesettnek tűnt; nagy hasára szorította remegő kezeit, s kerek, szelíd szemében még talán könny is csillogott, de a gondnok már látott egyet s mást, nem egykönnyen hatódott meg. - A következő sarkon van egy étterem - mondta.

- De mi már nem tudunk továbbmenni, testvér - fogta könyörgőre a férfi. - Az asszony viselős, nem tud gyalogolni.

A gondnok érezte, hogy fejébe fut a vér, mert nemrég az egyik szállólakónak jóindulatúan megengedte, hogy a szobájában fogadja a vendégeit, utána meg neki kellett slaggal leveretni az okádékot az épület sarkáról. - Na, jól van. Húzzatok innen odébb és felejtjük el egymást - mondta tagoltan, aztán visszalépett, becsukta maga után az ajtót és ráfordította a kulcsot is. - Ég veletek, tündérméim.

Visszaült a tata mellé - aki zsebkésével éppen a pálinkásüveg kupakját nyiszálta körbe -, aztán újra felpattant, és a portásfülke szekrényéből két kocsmai féldecis poharat vett ki. Jól látszott rajtuk az állami hitelesítés; valamelyik melós hozta haza tévedésből. Amikor a poharakat lerakta az asztalra, óvatosan az ajtó felé sandított, s azt látta, amitől előre félt. A férfi és a nő nem ment el: ott ácsorogtak az üvegajtó előtt.

Őszintén megdühödve lépdelt az ajtóhoz, kinyitotta, és a konok elszántsággal álldogáló párra üvöltött: - Nem értetek magyarul? Azt mondtam, menjetek a farokba!

A férfi és a nő nem válaszolt, csak csendben nézett rá, mély, megaláztatásokban megfáradt tekintettel, szelíd önuralommal, de agresszív kívánásával a jóságnak. Ez a gondnokot némileg zavarba hozta, de aztán erőt vett magán, s megfejthetetlen szitkokat szűrve át összezárt fogai közt, újra becsapta és kulcsra zárta az ajtót.

- Ez nem igaz, baszd meg - mondta, amikor lezökkent az öreg mellé. - Már mindenki abból él, hogy lehet lelejmolni a másikat. Tegnap megyek a postára; ott áll a bejáratnál egy muki, és azt mondja: uram, én ugyanolyan magyar ember vagyok, mint ön, de nincs mit ennem - adjon tíz forintot. Na, mondom neki: egy - maga nem ugyanolyan magyar ember, mint én, mert én nem kérek magától tíz forintot. Kettő - ha lenne, akkor se adnék, mert pénzt munkával kell keresni.

- Na ja - mondta Gatyá tata, és elaludt. Kezéből a padlóra hullott a pálinkásüveg és begurult a könyvtárszekrény alá. Az öreg rögtön horkolni is kezdett.

A gondnok dühösen lehajtotta sörét, aztán mereven nézte a képernyőn futó reklámfilmeket. Itt a bank, hol a bank: V. A. Bank az ön bankja - állította egy jól öltözött, őszes úr, majd fiatalok vidám csoportja csasztuskát adott elő a baromfi virsliről. Végre bekonferálták a játékfilmet, és a gondnok erre fölrázta a tatát.

- Elmentek? - nyögött felállva az öreg, és kinyújtóztatta gémberedett-zsibbadt tagjait.

- Kicsoda?

- Hát a biciklista meg az a nő - intett az ajtó felé az öreg.

A gondnok hátrafordult a székben, de a bejáratnál a lámpa fényében kavargó hópolyheken kívül nem látott semmit. - El, úgy látszik el - mondta, és egyfajta furcsa megkönnyebbülést érzett.

- Megyek, kicsavarom a zoknim - mondta Gatyá tata és elindult a vécé felé, de a terem közepén, a lépcsőfeljáró alatt megtorpant. - Te, Jenő, valami fény van a garázsban.

A gondnok felállt, és telve mindenféle, hányingert keltő rossz sejtelemmel, az üvegajtóhoz lépett.

- Az anyjuk szentségit - nyögte ki -, ezek beköltöztek a főnök garázsába!

Nyomában a tatával, kirontott az ajtón, fölkapta az ott heverő hólapátot, és válogatott káromkodások közepette átvádlizott a magas havon, aztán fölrántotta a garázs redőnyét. Elszántsága, hogy akár erőszakkal is rendet tesz, egy pillanat alatt fejfájdító megdöbbenéssé változott, amikor meglátta a nyomorult párt.

A nő egy leterített fakó és olajos szőnyegen feküdt, feje alatt egy régi Trabant-üléssel. Kékes-feketén csillogó haja rátapadt izzadó homlokára, egész teste görcsökben rángott, s a szerelőakna rácsán térdeplő férje hiábavaló igyekezettel próbálta enyhíteni felhevültségét a kezében

olvadozó hógolyóval. Kétszer-háromszor végighúzta hideg tenyerét az asszony homlokán, közben tanácstalanul és ijedten, mégis vádlón nézett fel a két férfira.

- Maradj itt, én meg hívom a mentőket - szólt rá érdes hangon a gondnok a tatára, eldobta a hólapátot, és visszaroht az épületbe.

A kapuban állva várta a mentőket, mert félt az asszony szenvedésének látványától (egész életre elege lett minden kínlódásból, amikor fél évig naponta járt be kórházban fekvő feleségéhez, hogy tehetetlenül üljön az ágya mellett, várva a látogatási idő végét), s mert nem akarta, hogy túlmenjenek a házon. Szél támadt, kellemetlenül az arcába fújta a havat.

A mentő éppen befordult a kapun, amikor a garázsból felhangzott a gyereksírás, aztán meg hogy a tata a Himnuszt énekl. Néha tisztára szenilis az öreg.

A mentők aztán már gyorsan intézkedtek. A fekete képű sofőr és a mentős hordágyon hozták ki az asszonyt, a mentőorvos a gondnok leltári számos takarójába és törülközőibe burkolt újszülöttet, utolsónak pedig az apa is beguggolt felesége mellé a mentőkocsi padlójára, aztán becsapták az ajtókat és kihajtottak a kapun.

- Itt felejtették a biciklit - mondta a tata, miközben a garázs hideg betonpadlóján toporogva a vijjogva távolodó mentő után néztek. - Itt felejtették a biciklit - ismételte meg tárgyilagosan az öreg, miközben csendben megfordulva mindketten a kopott, hiányos küllőjú drótszámárra meredtek. Aztán lehúzták a garázs redőnyét, és visszamentek tévét nézni.

Bárka

Saruwaka professzor már első pesti látogatásakor biztosított róla, hogy az üzlet fölötti bálterem nagyságú szobámban éppen elegendő hely van a hajó megépítéséhez. Az alsó szinten akkoriban madárkereskedéssel foglalkoztam, de az emeleti szoba majdnem üresen állt, csak egy heverő volt benne, meg a muzeális mosdóállvány a porcelánlavórral. Régebben műteremnek használták; az utcai fronton, az akácfák lombjának magasságában teljes szélességben üvegfal húzódott.

- Negyvennapos eső huszadik napján Doppel-Tóth fogja kalapács, kiveri ablak, s a görgőkön a hajó vízre kel - győzködött a professzor. - Dolgod nulla, csak hajigálni a pezsgő. Ahogy illik. Ne tojj be.

Bár régebben leveleztünk (amikor megismerkedtünk, Ito még Murakami polgármester-helyetese volt), azt mindig elfelejtettem megkérdezni tőle, hogy hol tanult meg magyarul. Nem állítanám, hogy kikötői kocsmákban, de az bizonyos, hogy nem egy akadémiakustól. Az Úr környezete, az angyali adminisztráció valamelyik szentimentális, filantróp tagja feltehetően a japán technikai biztonsgot és a professzor sokoldalú képzettségét tartotta szem előtt, amikor neki szívárogtatta ki az elvi döntés hírért. Bennünket már évek óta foglalkoztatott a téma, a szürrealista piktúra mellett tulajdonképpen csakis erről leveleztünk, s biztosra vettük, hogy eljött az idő, amikor híre kelt a „humánus” neutronbombának. Így aztán nem is lepődtem meg, amikor beállított a tervrajzokkal. Azt hiszem, ez volt az első magyar-japán közös vállalkozás, amelyben kilencven százalékkal ők voltak benne, tízzel meg én. Egy reggel egyszerűen besétált az üzletbe, és szakasztott úgy nézett ki, mint Hegedűs Gyula, amikor Tokerámót játszotta Lengyel Menyhért *Tájjfun* című darabjában, csak neki valódi volt a bajusza. Kiterítette a magos zsákokon az építési tervet, és büszkén rám tekintett. - A „Toyo-Kogyo” és a „Subaru Ice” az exkluzív hirdetési jog ellenében szíves örömet belejárul az expedíció költségeibe, és ez marha jó. Hidd el, pici, ez nagy dolog, halom pénz.

Hosszú, részletes magyarázatba kezdett az indigólila tervrajz fölött, amiből persze egy szót se értettem. Éppen készülődtem a madarak etetéséhez.

- A hajó vízszintesen, okosan tervezett vízvonalán úszkál, míg súlyerő és a felhajtóerő támadáspontja egy függőlegesben vagytok. Ha-ha hajó valami kurva oldalirányú hullám megdől, a felhajtóerő támadásvonala oldalra tolód, és a horizonti úszásnak megfelelő eredeti hatásvonalat a metacentrumnak nevezett pontban nyissz. Tiszta? Koszos?

- Hát hogyne - bólogattam én, miközben kivettem a kemény tojásokat a lábasból. - Egyértelmű.

Meghámoztam mind a tízet, egyet odanyújtottam Saruwakának, a többit pedig lereszeltem a sirálykáknak meg a korallcsőrű pintyeknek. A professzor visszaadta a tojást, de a sárgarépből elfogadott egyet. Félrehúzta a függőnyt - a karnis görgőinek hangjára az összes pinty veszett ordítózásba kezdett -, s gondolataiba merülten, a sárgarépat rágcsálva szemlélte az üzlet előtti járda forgalmát.

- Ito - jutott valami az eszembe -, egyet nem értek. (Többet nem értettem.)

Beleöntöttem egy üvegtálba az orizát meg a zabpelyhet, és megtöröltem a kezem a konyharuhával. - Ki az ördögnek akar hirdetni a „Subaru Ice” az özönvíz után?

- Parancsolsz, baszdmeg? - fordult vissza a professzor az ablakból. - Ja, igen..., hát ez az ő hosszú távú üzletpolitikájuk. Lényeg nem ez. Lényeg bárka. Bárkán jó ember, okos, szép, modern Noé, ha Úr haragja kinyitja magasnyomású slag. Ne aggódjál, Ito odafigyel.

Már bántam, hogy aznap nem fészülködtem, és zavaromban leakasztottam a nyakamból a madárszaros kötényt, aztán megfordítva visszavettem.

Ito nem is figyelt rám, de végül egy fáradt grimaszt megengedett magának, és bevallotta: - Ők se tudhat mindent; sok tudás csak megzavarja kicsi agyat.

Egy hétig maradt, faanyagot hozatott, és szerszámokat, lyukakat fúrt a mennyezetbe, és statikai méréseket végzett az üzletben is. Miután az eredményekkel elégedett volt, milliméter-szalagot ragasztott a kiürített műterem padlójára és falára, aztán amellettszabáltuk össze a hajó bordázatát. Kicsit félttem, hogy a madarak bediliznek a fűrész, a fúrók meg a csiszológép éktelen zajától, de jobban bírták, mint én. Csak a Gould-amandinát és a vörös amarantokat adtam ki bizományba a Rozinak pár hétre. Régen szerette volna elcsaklizni őket, így hát örömmel cipelte át magához a kalitkákat. Ért is hozzájuk, de én is átmentem naponta megnézni őket, meg hogy bezabáljam a Rozi palacsintáit. Férjfogó palacsintákat tud sütni (főleg a citromhajas-túróst érti nagyon), ezt még Ito is elismerte, bár először szabadkozott, hogy a Hiltonban ezt evett meg azt evett.

Haladtunk szépecskén, öröm volt látni. Így aztán egy kora téli reggelen, amikor már a külső-belső bordázat meg a borítás egy része is készen állt, az én professzorom kibújt a kezeslábásból, és újra felvette a szmokingját, amelyről előzőleg hosszan és eredménytelenül próbálta lekefélni a fűrészport. - Jó - mondta. - A többit már a hülye is meg tudja csinálni - toldotta meg kedvesen, rám mosolyogva; azzal vette kis kezításkáját, és leslattyogott a lépcsőn, én meg a kezeim törölgetve a nyomában. Megállt a narancsképű pinty ketrece előtt, és búcsút intett neki.

- Szevasz, madár - mondta nekem is. - Vagy találkozunk Ararát, vagy fütyi. Add át Rozinak.

Megveregette a vállam, és mielőtt elérzékenyülhettünk volna, kilépett az utcára. Vissza se nézett. Sajnáltam, hogy elmegy, mert már kezdtem megszokni, hogy jókedvűen gyalulgatja az illatos deszkákat az emeleten, és torokhangon munkadalokat üvölt.

Attól kezdve nyakamba szakadt minden. Egyelőre csak a kettős fenék héjázatát kellett volna felszögelgetnem, de sok kedvem ahhoz se volt. Úgy számítottam, hogy ha van logika az egész örültségben, akkor a vízözön Medárddal esik majd egybe, hiszen így minden külön költség megtakarítható. Tehát ráérek. A fenti szobában különben se fűtöttem, s kezdett foga lenni az időnek. (Télen mindig lenn aludtam a madaraknál, egy függönnyel elkerített sezlonyon.)

A könyvtárból sikerült némi özőnvi-szakirodalmat beszereznem (Rozitól meg egy zsíros fedelű Bibliát), és így a hideg téli esteiken, amikor kinn a kirakatom aljáig hordta a szél a porhavat, s végeztem a madarak kiganézásával, behúzódtam a sarokba, a lehúzható irodalampa alá, és olvastam. Legkevesebb, amit mondhatok, hogy a sztori eléggé hézagos, néhol túl sok benne a fantaziálás, néhol bizony kevés. Mégsem értek egyet a Taxil nevű kritikuskak azzal a felvetésével, hogy bővebben ki kellett volna fejteni, mitől is gurult be annyira az Öregúr a teremtésre. A történet leírása idején bizonyára mindenki számára teljesen világosak voltak az okok (ez az enthüméma csapdája minden jövendő evanglizátor számára is), kár lett volna az időt vesztegetni vele, az egész könyv úgyis eléggé terjedelmes, és tele van ismétlésekkel. Hiszen a mi korunkban is egyértelmű mindenki számára, hogy mért kell vége legyen a világnak, hiába is dugjuk a fejünket a homokba. Naponta tele van vele az újság, a tévé meg a rádió. Taxilnak inkább abban lehet igaza, hogy nem érti, mit véthettek a szerencsétlen állatok. Teszem azt, miről tehetnek az én zebra-pintyeim, hogy az ő történetüket is vissza kell csinálni? Mit vétett a pettyes asztrildom tojója, aki olyan szorgalmasan költ a tojásokon?

Valamicskét azért haladgattam a munkával is, meg a beszerzéssel is, úgyhogy februárban, amikor két év szünet után meglátogatott az én libatenyésztofiacska, már a szurkot olvastottam az emeleten egy szilvalekváros üstben, és a hajóba már csak hátulról lehetett bemenni,

mint valami tengeri kompba. Addig csöngetett, hogy csak be kellett engednem. Orosz kucsma volt rajta, magyar lóden és amerikai tehenésznadrág.

Legelőször is a konzerveket bökte ki. - Mi van, fater, csak nem háborúra készülsz? Hallottál valamit?

- Francokat. Nem háború lesz, hanem vízözön - töröltem bele a kezem a kötényembe, s elhúztam a függönyt a konzerv halom előtt. Volt ott már egy kisebb teherautóra való. - Leértékelve vettem őket. Nincs időm főzni.

- Haha, haha, hát ez jó! Özönvíz! Nem gondolod, hogy kéne építened egy tutajt is? - nevetett rajtam. Nem zavartatta magát, kikotort egy lencsefőzelékes dobozt a függöny mögül, felbontotta a zsebkésével, és melegíteni kezdte a spiritusz-égőn. Letelepedett melléje, és úgy leste, mint az oltáriszentséget. Az a nő biztos nem tud főzni.

- Milyen kicsik ezek a madarak - bökött a bicskával a röptetőm felé. - Ezek kicsik - mondtam erre én, és ez volt az egész társalgásunk.

Elláttam a pillantó pinyeket, és az egyik amarantnak lenyírtam a körmét, de a fiam még mindig nem árulta el, hogy mit akar. Megette a főzeléket is, elrakta a bicskát, bőfögött egy párat. Értelmes gyerek. Isten a tudója, hogy mért nem volt soha lelkiismeret-furdalásom, amiért nem foglalkoztam vele eleget. Mindig is megállt a maga lábán, és nem tűrte a gyámkodást. Találkoztunk mi sűrűbben is, amíg el nem vette azt a kótyagos nőt, aki szerint csak az a madár érdemli meg a magot, amelyiknek a combját ki lehet rántani, s akivel végül is leköltözött tanyára. A szabad levegő szemmel láthatóan jót tett az arcbőrének. Egy kicsit mólésnak látszott, és nagyokat pislogott.

- Szunyálhatok az éjjel nálad? - kérdezte.

- Attól félek, ez most nem megy - mondtam ijedten -, marha nagy rumli van fenn, s ilyenkor csak itt fűtök.

Mielőtt megakadályozhattam volna, már lépkedett is fölfelé a lépcsőn, hogy aztán elhűlve álljon meg a szobajtóban. - Ne baszd meg - mondta, amikor utolértem. Javában rotyogott a szurok; már régen meg kellett volna kevernem. - Először galériát akartam építeni, de nem engedélyezte a tanács - próbáltam menteni a helyzetet -, aztán ez lett belőle. - Hiszen ez egy hajó - jött rá rövid töprengés után. - Az - bólintottam -, de nem akármilyen. Mindennek lesz benne hely. Erre az oldalra kerülnek a kisebb kalitkák, az orrba a nagy röptető. Jobboldalt külön tér az albumjaimnak meg a lemezeknek, itt hátul meg kis főzőfülke. A legjobb vevőimet meghívhatom egy teára. Japán belsőépítész tervezte.

Láttam rajta, hogy nem győztem meg teljesen. Azt hiszem, nem tudta hova tenni az egészszet. Egy ideig bámult szóttanul, aztán csendben lement a lépcsőn. Gyorsan előszedtem neki egy üveg sört a szerszámládából, és a kezébe adtam, hogy legyen mihez támaszkodnia.

- Gratulálok - nyögte ki két hosszú korty után. - Piszok jól nézne ki, ha az ember elhátrálhatna tőle vagy száz métert. De hát ez hozzáér a falhoz.

- Ha akarod, megmutatom a rajzot - ajánlottam erre előzőkenyen.

Nem tartott rá igényt, inkább elmerült a saját gondolataiba. Talán azon filózott, hogy elmesélje-e az egészszet a tenyeres-talpas feleségének. („A fater tovább, teljesen, tökéletesen meghülyült.”) Nemsokára el is búcsúzott, és az ajtóban a Masked Waxbill (álarcos amarant) legnagyobb csodálkozására még meg is csókolt, sőt az utcasarokról is visszanezett. Integtem neki, amíg el nem tűnt a szállingózó hóban és esti szürkületben. Szevasz.

A tavasz is szorgos munkával telt, és odáig jutottam, hogy június első hetében már felhordhattam a rengeteg pintyet a bárkába, és különböző ürügyekkel a törzsvendégeket is kezdtem

elriasztani attól, hogy betérjenek az üzletbe. (Ez ment a legnehezebben, mert a környékről mindenki hozzám járt cseverészni.) Amikor végeztem a madarakkal, akkor nekiláttam a képzőművészeti albumok felcipeléséhez. Azt hittem, a kezem kiszakad; az ember csak olyankor méri fel, hogy mi mindent összehordott hörcsög módra a lakásába, ha egy költözésnél minden darabot külön meg kell mozgatni. Nem elég, hogy majdnem sérvet kaptam, de ráadásul nagyon lassan is ment, mert valamelyik folyton kinyílt, s akkor én már nem tudtam becsukni, hanem az újrafelfedezés ritka örömeivel ott ábrándoztam fölötte a lépcsőn ülve, amíg le nem szállt az este.

Tegyük fel, kinyílik a könyv a Bronzino asszonyos combú Vénuszánál - azt, ugye, ismeri mindenki -, s az ember szeme rátéved az elbaltázott kísérszövegre, hogy ilyen manír, meg olyan manír, akadémizmus, etcetera, meg hogy a szereplők mozgásának, nincs folytatása a nézők képzeletében. Ezt kapd el, ne a náthát! Naná, hogy nincs, ha a nézőnek nincs képzelete!

Először is, az Ámor szárnya nemzetiszínű, ez jól látható a nyilat tartó alkarja mögött - ezt csak mellesleg jegyzem meg. Másodszor: teljesen nyilvánvaló, hogy mi következik gondolatban is, mozgásban is. A szakértő szemét kiverik a rózsák, enyelegnek a puttók (közben lábbal tiporják a képmutatást jelképező maszkokat); Vénusz keze már elkapta a (nyíl)vesszőt, Ámor pedig sietősen hajigálja maga mögé az egyéb szerszámait. Itt - kedves feleim - nincs mese, hiába eszi a fene a háttérben a féltékenységet; Vénuszunk, ez a telivér kis nő kibillent egyensúlyából. Hamarosan elsodorja a virágvázát, hanyatt dől a puha pamlagon, s az ég felé emeli bájos talpait. Ha ez egy képregény első kockája lenne, hát... a harmadikon már tombolna a pornográfia. Nincs folytatás?! Na, mindegy.

Medárd jeles napján kezdtem el a konzervek rakodását. (Töltött káposzta, rakott káposzta, kelkáposzta, székelykáposzta, volt ott minden, nagy választékban.) Saruwaka professzor utolsó levelében kioktatott a helyes súlyelosztásra, ennek megfelelően rámolgattam be a nehéz konzerveket a szépen kialakított ellátmányrekeszekbe. Rá kellett jönnöm, hogy a vásárlásnál kicsit túllöttem a célon, mert kimaradt vagy száz darab, de még azokat is be tudtam dugdosni ide-oda, gondolván, hogy ennyi tűrés kell legyen egy ilyen hatalmas szerkezetben.

A rakodással szépen elment az idő. Minden reggel figyelmesen hallgattam a híreket, mert bár tíz nappal elmúlt Medárd, eső még nem esett. Egy csepp, nem sok, annyi se. Nem aggódtam, tekintve, hogy eredetileg is a huszadik napról volt szó, de igazság szerint szerettem volna már túllenni az egészen, mint valami költözésen. A tizennyolcadik napon aztán bement a rádió, hogy megbukott a japán kormány, és a panamaügyekbe keveredett Ito Saruwaka professzor, környezetvédelmi miniszterhelyettes harakirit követett el. Ez mélyen elszomorított, ám a déli hírek végén bejelentették azt is, hogy az ország nyugati részén ítéletidő tombol: rekordot döntött a csapadékmennyiség, a hirtelen felhőszakadás felduzzasztotta a legapróbb patakokat is, és az elszabadult, féktelen ár villanyoszlopokat, kétütemű autókat és egész disznókat sodor a víz alá került utakon. Este átmentem Rozihoz, hogy ezt megnézzem magamnak a tévében is. Csakugyan igaz volt, a könyörtelen áradás aprólékos gonddal rombolt le mindent, az emberek a háztetőkön ültek, és integettek a tévé helikopterének. - Igen, kétségtelen, ez már az - gondoltam magamban.

Az egész híradó alatt, meg utána, a sületlen krimi közben is azon vívódtam, eláruljam-e Rozinak, hogy mi is készül itt valójában. Nem tudtam rászánni magam, pedig ez a jóra való (igaz, kicsit iszákos) asszony aznap este is remek palacsintákat tett elém. Mákosat. Végül úgy döntöttem, hogy az utolsó napra hagyom a vallomást, s mint kiderült, ezt igen jól tettem.

Közeledett az ominózus huszadik nap, s csökkent a nyugat felőli vízkárjelentések távolsága is; a sose tapasztalt elemi csapás nyomán már a fél országban megbénult az élet. Minden jel arra utalt, hogy a menetrend klappol.

A huszadik nap borús, esős reggelén felmentem a padlásra a galambokért. A guanóként lerakódott galambürüléken taposva nagy nehezen begyűjtöttem egy egészséges párt a kalitkába, aztán leóvakodtam velük a lépcsőn. Úgy gondoltam, hogy berakom őket a kormánylapát mellé, aztán kiütöm a görgők alól a nagyobb ékeket, és ha emelkedni kezd a víz, akkor irány Horány! (Az ablaküvegek mellől már korábban kikapartam a gittet, kilazítottam a stiftet, s csak egy mozdulatomba került volna, hogy az egészet kerettestől rúgjam ki az utcára.)

Mentem lefelé a lépcsőn, s ahogy a szobámhoz érek, látom ám, hogy a feljáró alatt elbújva ott lapít egy ravasz kis májkonzerv. Nem hagyhattam szökni azt sem, így hát dorgáló szavakat, intéztem hozzá, lehajoltam érte, fölvettem, és a szoba ajtajából egy hanyag mozdulattal behajítottam a bárka aljába. Az a tíz deka már nem oszt, nem szoroz.

A madarak felsikoltottak, a ház megremegett, és hatalmas recsegéssel-ropogással megszólalt a végítélet hangja. Fél kézzel sikerült elkapnom az ajtófélfát. A galambok kiröppentek a kezemből kihulló kalitkából, és az egész emelet bárkástól, madarastól, minden japán tökélyével együtt, óriási puffanással-nyekkenéssel, iszonyatos porfelhőt kavarva lezuhant a földszintre. Egy pillanatig lógtam a fullasztó, sűrű porral kavargó levegőben az ajtófélfába kapaszkodva, s éreztem, hogy a lábam alól is kicsúsznak a téglák, az ajtó pedig valami elemi erejű huzat hatására visszalendül. Lezuhantam.

Nem tudom, mennyi idő telt el, mire magamhoz tértem. Egy összenyomorított, üres ketrecen feküdtem - talán az fogta fel szédült esésem -, és egy ideig azt se tudtam, hol vagyok. A bárka roncsai közt még sűrű por lebegett, de a kitörött kirakaton keresztül már látszott, hogy a szemközti járdán jókora tömeg gyűlt össze bámészkodni. Körülöttem szanaszét heverték a káposztakonzervek meg a szépművészeti albumok, hosszabb repüléshez nem szokott pintyeim pedig kiszabadulva, szanaszét röpködtek, sután nekicsapódtak a falaknak, és szárnyaszegetten hullottak alá. Szegény jószágok. Az orrom előtt, fonott kosarának szélén ott ült kedvenc arany mellű párom: kis kobakjukon felborzolódott a toll, és fejüket okosan félrefordítva néztek engem, aki kitekeredett tagokkal fetrengtem, és nagy igyekezettel köpködtem a sarat. Fogadok, hogy ilyet még nem láttak.

Mentő szirénája hallatszott, elállt az eső, és az elvonuló felhők mögül kisütött a nap. A hülyeségem megmentette ezt a gonosz emberiséget.

Rítus és rögtönzés

1. Thomas Poope

„A fényes teremben leírhatatlan pánik tört ki.” Mint a semmit, Claudius a billikomos kisasztalt úgy rúgta fel; feje mint hámozott főtt cékla gőzölt, tóklámpaként villogott, és menten vége lett a csámcsogásnak, elhallgatott az összes pusmogó hülye; lépésre lendült nekik is a lábuk, amikor a király a teremből kirent. Mint megannyi gyáva lizard, futott mindenki szerteszt; mi meg dermedten lestük nemes magiszterünk, princ Hamlet viaszos mosolyát. Ah, baszd meg, hát erre ment ki az egész?! Hogy ott álljak, mint jó bolond, kezemben a méregfiolával - mea maxima culpa, de belefeccöltem a jelenetbe nagyon - és tovább csengjen a fülemben ingerült sziszegése: - A fülébe, te hülye!!

Piramidális! Az ember szájon át mérgez; evidens - Wittenbergába' a királyi pulykát erre nem okítja senki - csalódnom kell -, de úgy látszik, azt se tanítják, hogy az ember két nap szekerezés után ezeken az esős és különben is ocsmány dán utakon nem gyors szavalásra vágyik, de gyorsbüfére. William is csak somolyog bölcsen, míg vele gúnyolódik a nyikhaj: „tündéri bozót nőtt a pofádon, Bill, de remélem, Dániába nemcsak szakállas vicceket hoztatok”, és eltűri Lisa is - ha hercegi száj gurgulázza, úgy látszik, bók az, hogy „szép szerelmesem, úgy látom, nemcsak egy magas cipősarokkal kerültél közelebb az éghez, de szarkalábakon lopakodsz”. Ó, mi seggfejek! Valakinek észre kellett volna vennie, hogy mi folyik itt, de mi mindig abban a tévedésben vagyunk, hogy ránk a napi hülyeségből semmi nem vonatkozik, fölöttünk minden úgy múlik el nyomtalanul, mint egy megíratlan első felvonás. A sziszegő lebarmolást most is csak én kasszíroztam be Lisától: „Irigylem a szép szívét, Thomas, hogy míg a kapunál az a barom örmester karomat kitepi, maga másfelé tekint, s a »lábakat szét, na mitől fél, tán kipottyan valami?« felszólításra, amivel seggemben a puszkaporos szarut kutatják - szeme se rebben, még tán magában röhög?!” Ezzel támad nekem, mintha nem is lenne ott a boldog, jó ura, csoda Bill, meg a nyalafinta ifjonc, ki kegyéből kivettetett. Az talán adekvát viselkedés, ha valaki az orrát túrja a jelzett pillanatban, más meg, Nathan, a kis bohóc, csiklandva kacarász (lady-szerepeiben megszokta úgy, hogy öregapa korában is nyafka kurva lesz), s mindönk sorsát kockáztatva feje fölött tartja a tört, amit az ör a hóna alatt keres? Hogy' lehetünk ilyen ostobák?! Érthetetlen. Főleg a februári hecc után, amit Essex rendezett velünk. Semmi - de tényleg. Na, akkor, de most meg egy dán királyné... tán rosszabb, mint a fennhatóság. Az ember korlátolt, más válasz nincs, pláne, ha az ember azért színész, mert ember lenni sose mert, csak színészember, s mindenféle félreértések folytán ráadásul sikeres. „Még a jegyeket is lordok szedik, s mi fizetjük a whiskyt is, hogy ne fázzon senki a havon. Közkívánatra a műsor: II. Richárd, s aztán tuti, hogy erről beszél majd az egész szakma meg a város.” Elaltatta a gyanakvást a hízelgés: „A legjobbak ti vagytok; nem véletlen, hogy míg titeket tízszer rendel az udvar, addig csak kétszer a többit”, s mi bele is mentünk balgamód; de észbontó siker volt tagadhatatlan; és erre kirajzott másnap a sok idealista „a királynőt kiszabadítani”, aztán végük lett semmi perc alatt, és az earl, akitől addig számlálatlan vettem át a fontot és sörös pohárt, azzal hozta rám a lelkiismeret-furdalást, hogy tömlöcbe költözött, ahol meg nem látogathattam semmi esetre sem. (Ragálytól féltem, nem mástól. A pestis ott honos, s a puritánoknak se nyújthattam új támadási pontot, hogy végleg elintézzenek.) Cseberből vederbe, mondhatom. Többet nem látjuk Albiont. Csak ülünk itt a hulla körül néma virrasztásban - a bácsit mintha pirosítóval kenték volna ki, s békésen szundikálna az ebéd utáni borocskától -; senki se szól - várjuk, hogy a „buldogképű” talpnyalói elszívják az ebéd utáni szivart, a kandalló előtt alátegyenek egy after-nuntat az asszonynak, aztán lassan, rutin szerint

vegyék az alabárdot, s begyűjtsenek a karámba a többi összeesküvő mellé. Nemes rendezőnk, a nagy eszű herceg tán majd azt is előjátssza nekünk, hogy 'tegyük hattyúnyakunk' a hurokba.

2. Lisa Kempe

„A halak nem hazudnak.” Legalább ők nem. Persze csak a pácoltak, s ebben nincs is semmi különös, mert a pácoltság stabil, elmélyült, kényelmes, hagymás-káposztás állapot, gerinc- és szákkalagytító, boldogságos beletörődés: ettől büzlik egész Dánia. A szavatosság egész más dolog, az ilyen gondolatot elhessegeti a józan polgár: bűdös, hát bűdös, de jó. A hal húsa fehér, bőre kék, szivárványosan. Óvatosan, farkánál fogva húzom ki az üvegből - egy csepp bűdös lé a szoknyámra mégis lecsöppen; sebj, úgyis le kell cserélnem, mert Fredensorgtól Helsingörig szépen rám rohadt -, és kéjesen leeregetem a torkomon. Tele szájjal körbepislantok közben, hogy mit szólnak hozzá a bánatos bikák, de nem figyel egy se. Nem tehetek róla, a félelemtől mindig megéhezem. Emlékszem: nyolc vastag szelet sonkát nyomtam le, mielőtt Bill-lel a nászéjszakára elvonultam, s egyedül ettem meg egy kosár mazsolás pudingot az alatt a hónap alatt, amíg az uram engedélyért járkált, hogy leköpje magát az Essex-eset miatt. Tudtam, hogy megoldja („bő nyál” - mondta -, „ennyi az egész”, de én igazi félelmet is észrevettem néha a szemén), mégis, a majré mindig beindítja a gyomoredveim, úgyhogy mire az ünnepi műsorra készültünk a White hallba - mert végül is mi adtuk, természetesen -, a sok sós töpörtyűtől meg barna sörötől kikerekedtem szépen, a mentőöv kezdte feszegetni a vászonketrecem. Engem hizlal a félelem.

Az öreg - aki kenyeret hozatni szépen elfelejtett - ott ül a kör közepén a karosszékekben, ahová a herceg borította, miután bevonszolta, mint egy zsák krumplit. Egy pillanatig el is hittük neki, hogy a vénség a likőröktől rogyant meg ennyire, s csak amikor sebesen kifarolt az én sápkóros szerelmem, beígérve, hogy zseniális játékunkhoz később gratulál, csak akkor vettük észre, hogy az öreg harcosból dől a vér - szabályosan vért izzad, hogy kijózanodjon. Pollénus a neve, ha jól emlékszem, bár e névből eléggé kiöregedett, hacsak a borvirágon is nincsen virágpor, mert akkor még talán... Ilyen becsapás a név. Kedves, ősz bácsi, aki itten talán legjobban tudta a jó modort meg udvarias tempót, úgyhogy még az én fülem is sértette, mikor Thomas vén patkánynak titulálta imént, de egy biztos: meg van halva teljesen. Ó, picinyeim, megint benne vagyunk a szarban: egy főnemesi hulla még minden bánat tetejébe, ez már kicsit sok. Ránk löcsölik az egész balhét, nyilvánvaló. Legalábbis nekem; könyékig a befőttesüvegben, mert egy csinos ezüsthallacska még ott rejtőzik valahol a hagymaréteg alatt. De az én bikáim csak ülnek savanyú pofával, még arra se figyelnek fel, amikor hangosan becuppantom a halat, és csuklani kezdek, azután a törrel csörömpölök az üvegben egy szép kerek szelet hagyma után. Csak Bill szól hátra komoran: Hagyd már abba, az ég szerelmére; hogy tudsz ilyenkor enni?! De hát én nem eszem, én ezen mód rettegek, s pillanatról pillanatra alattomosan terjed el bennem a félelem, mint ahogy a hideg lopakszik be a télikabát alá, hogy megdermesszen mindent. Szétrágom a borsot és a mustármagot, hogy ne kocogjon a fogam, de attól meg újra csuklani kezdek. Kár volt úgy feldicsérnem a herceget előzetest, de én csak arra emlékeztem, hogy szép fiú, okos, és nem akármilyen az, amit nemes érdeklődése számunkra biztosít: meleg étel, meleg ágy, pár nap, ami teljesen gondtalan, szóval pontosan az, amit az embereim - hiába minden röpködő géniusz - elintézni sose tudnak: csak a sáros kocsmaudvar mindig, meg a redves alom, hergye parasztok, bumfordi, részeg katonák, sok bamba jószág és örületes szagok.

Megin' az, hogy az ember nem akarja észrevenni, ami nem tetszik, hogy nem szűz a menyasszony, hogy csupa zsványból áll a család, negligál mindent, ami időben intené, ne tedd, mert pórul jársz, menekülj, amíg lehet. De hová? Meddig? Minek? És Nathan, az én kis

szerelemem, ő nem fél, vagy ha igen, nem mutatja ki. - Egyedül eljátszom a „Gonzagá”-t, ha kell - kiáltotta, és kipirult, mint a csecsemő szoptatás után, és én azt hittem, eszem veszem, hogy meg nem csókolhatom. Mert sejtettük mi azért, hogy mire megy ki a játék, még Thomas is, most hiába tagadja ártatlan, meglepett pofával, hiszen a fogadóknak másról se sutyorognak, és az az istentelen ripacs-stück is arra hajaz, ha nem mertünk is beszélni róla, s ha meglepett is mindönket, hogy Nathan olyan indulattal kitört: - Ha magukat megtörte is a szekerderék, s hogy a megaláztatásban nem tudnak kicsikarni egy szabadnapot - dörgölte az orrunk alá -, nálam e langyos kuplerájnál magasabb a szándék! Minek vagyok színész, ha ilyen el nem vállalhatok?! Csak éhen veszni jó? Konyhai maradékkal kifizethető, koldusnál alantasabb kéregető, a hájfejűek asztala körül sündörgő sakál, akinek a gyomra túlkoroghatja a társak szövegét?

Na, lett erre „engedd el a hajam!”. Duóban hurrogta le a két medve a lelkesedést, mert féltik a helyüket a színpadon és a menet élén, s versengve utálták a fiút, hogy van pofája lelkiismeretüket fölhorgasztani. - Figyeltél, William, azt hiszem, le vagyunk tegezve - nyegléskedett Thomas, s erre Bill - naná - úgy lekapta Nathant, hogy végül nekem kellett közbelépni s összehordani mindent: a puritánokat meg a pestist, az egész gyáva megfutamodást, hogy valakik újfajta színházat csinálnak, zajosat, durvát, magakelletőt, s a kihívás elől mi megpucolunk. Kár ezért a fiún elverni a port! - Itt tartunk megint - vigyorgott erre Thomas. - Az ifi-asszony farát rengetni vágyik a színpadon. Mondhatom, az egyensúly végleg akkor borulna fel!

S nekem bele köll menni ebbe a vitába megint, bizonygatni, hogy az egyensúly éppen akkor állna helyre, mint az életben is, mert az én arcomnak asszonyi pírja van, ez nem a fokhagymaszerű gyerkőcök pattanásos, rizsporos pofija, ezek a csöcsök nem gumilabdák, ezekért átlóvagal a szomszéd faluból a paraszt, és erre gondolva nyúlnak magukhoz éjjel a pajtában a fiúk.

Hiába. Már ott tartottam, hogy a végső érvként jól megkaparom a képit, de akkor jött Hamlet; füt-fát ígért, s megkoronázta azzal, hogy a szerepeket nem ő osztotta ki, hanem - bizony - a történelmi pillanat, s hogy bennünket hordoz tenyerén a nemzet, s ránk, mint a tükörbe, úgy tekint. Nahiszen.

3. William Kempe

Azt mondom, törje ki a nyakát az olyan építőmester, aki két egyforma házat épít egymás mellé, egyen meg a fene minden fazekast, aki tucatszám gyártja az ugyanolyan ibrikeket, és záptojással dobáljanak meg minden lusta, fantáziátlan színészt, aki a megújulásról lemond, és csak el akar lenni a színpadon, mint egy üveg poros befőtt a polcon. Perpatvar, ha szólok, jellemtelen gyanúsítgatás, hogy Lisa miatt abajgatom, hogy elirigylem a sikert a nagy társulati tenortól, akinek a neve a közönséget behozza, de kinél restebb, önimádó ripőköt még nem látott a világ, s akinek minden rögtönzés, váratlan helyzet azonnali halálát okozza, mert az összes darabból csak a saját java érdeklő, s fingja sincs róla, az egészbe mi illik bele, mi nem. Egyáltalán, hogy mit akarunk. Tegnap is: összevitatkoztunk a színpadon szerep szerint, ő magára lötytyinti a bort, de én hiába ajánlom fel a karom, nem, a kezét nem az én mentembe törli, hogy tovább bosszantson ezzel is, hanem egy pukedlivel rózsás zsebkendőt húz elő, sehová se illő pofákat vág, s a ritmusból kiesve szertartásosan tisztálkodik, ráadásul a kis magánszámának sikere van az alacsony igényű publikumnál - hibásak ők is -, és így soha nem fogja megérteni, hogy ez a társulat nem a görbe lábra szakosodott, hanem, igenis, a szó és értelem erejét hirdetni. Nagy balfogás volt Henslowe-tól éppen őt elcsábítani, de Burbage hibája, nem az enyém, az ő „politiká”-ja; én csak a levét iszom. Nincs kétségem felőle, hogy

menten elárul, ha kell, s utána egy percig sem zavarná a lelkiismeret. Míg ő a Gray's Innben markolászta a kriglit és a szajhák seggit, a megalázkodást én gyakoroltam mindenki helyett az előszobákban, s pirultam jó tehetséggel a felvont szemöldökű fingelmék előtt. Volt idő, amikor azt hittem, hogy benne már jobban nem csalódhatom - egyszer csak nem tudom jobban utálni -, de mégis mindig volt új stáció, szüntelen volt a megújulás. Vállam mögül követ hajigálni oly bátor, s más farkával a csalánt verni - finom botanika, mondhatom - oly ügyes, hogy az bámulatra méltó, már-már zseniálisan arcátlan produkció.

Ami inkább bánt, az Nathan támadása, amelyet igazán nem érdemeltem. Elárultam volna éppen, hogy nem véletlenül vagyunk itt - a herceg titokban üzent: „játéktok lesz a tükör, melyben a király igaz képe megjelenhetik” -, de még várni akartam, hogy az előadásig maguk jöjjenek rá, amit elvállaltam, helyes, hasznos, jó színházat akarok, nem a társulatot elveszejteni. Hogy az életből ki tudja vonni magát, olyan egy valódi színésznek úgyse létezik. Sose! Erre elkezd nekem itt a hőscincérkedést meg kukorékolást, mintha mi lennénk gyávák dönteni. S Thomas - naná, jó érzéssel - megpróbál bennünket összeugrasztani. - Itt, kedve-seim - tettem helyre őket - életre-halálra egyelőre még én alkuszom: én nyalog talpakat, ha kell, s ha arra lesz szükség, majd én lázadok. És sose magamért - tettem még hozzá, de akkor már éreztem, hogy gerjedek, és nincs megállás. - Hová jut a világ, kicsi fiam, ha már minden egysejtű elhiszi magáról, hogy gerince van?! Erőt mutass, Nathan, legalábbis egy körömhegynyi géniuszt, picike tudást, ha át akarod venni a színpadot, mert a merő ágaskodástól legfeljebb leszarod a sarkadat!! Bizony. Egyelőre még az ilyen vén hülyéké a szezon, amilyen én vagyok, neked meg, ha nem vigyázol, s egy-két hangszálad megreped (erre figyelmeztetett jóindulattal a herceg), agyó a sok szép lányszerep, s mi marad akkor? Na, mi?! Tolni a szekeret. Bizony.

Végül még hálás is voltam Lisának, hogy a fiú védelmére kelt, mert minden látszat ellenére is: szeretem Nathant, szeretem mindhármukat, vétsenek bármit ellenem, együtt vagy külön, nem számít igazán, mert együtt vagyunk mi teljesek ebben az istenverte mesterségben: egymás mellé vagyunk szöve az életbe, mint zászlóba a kereszt, s együtt lobogunk vele.

- Cudarul áll a szénánk - mondom rekedten -, de az öreg halálát ránk nem kenhetik. Mit néztek? Benne volt a pakliban ez is, hogy nem tetszik a darab. Ha ezért vérpadra lehet küldeni valakit, akkor eljártsszuk azt is, hogy még az is felkapja a fejét, aki előttünk ment fel a bakó elé. Ha sikerünk lesz, akkor turnéra megyünk vele, ha meg nem, akkor úgyse ér fabatkát se az egész.

4. Nathan Field

Egy nap csak, csak egy délután, amikor elkerülhetném a megalázást: az lenne az én privát vasárnapom. Amikor nem kéne lopni a perceket veled, két sor jó szöveget elorozni tőlük, mikor a fölkelés szenvedései, mint reggeli köd a rét fölül, úgy enyésznének el. Édes Lisám, csak téged tudtalak elvenni tőlük, és ez rengeteg, de mégis kevés: a lélek éhes, mint a kivert, vedlő kutya: lótoszra vágyik folyton, zabálná két pofára, mint akinek kilyukadt a gyomra - kapkodva ügyetlen, csuklás közben is habzsolva fulladásig, gyakorlatlan, ügyefogyottan, csalódva minden várakozásban, ízekben, szagokban, színben és tónusban egyaránt, de mégis bízva mindig, bárgyún, tudatlan, kajakra oldva meg mindent, vállra emelve azt is, amit csak megbillenteni kéne. Mégis! - az istenit neki! - bár a pálya az övék, én tartom a díszletet. A legkisebb léghuzatra is lobog rajta a vászon, mint a selyemkendő, de úgy kell látszani, mintha én dőlnék a várfalnak neki. - Spiritusz! - súgja William, s én be nem láthatom, mi tartja még mindig fönny a rajongást, amely körülveszi; csakis a rutin és megszokás. Retteg a komplikált szövegtől: fáradtság, ijedtség az arcán minden összetett mondat előtt; a próbákon hebeg-habog, s mire eligazodik... - a műsorról a darabot levettük végleg. Hát mért nem elég neki a

birtok meg a hozzá illő nagy ház, amit már begyűjtött, s ahol a kertben hozzávághatná a gereblyét a kendermagoshoz, ha jó levest kíván, s szavalhatna a borospincében hangosan és zavartalanul? Csak a félelem tartja köztünk, csak az, biztosan, hogy senki nem venné észre, ha eltűnne (mint ahogy egy nap alatt elmúlik a színházi siker; híre veszne nyomtalanul), csak az az atavisztikus varázslási vágy, amit lassan már kiröhögnek, mikor fogsora kiugrik.

És mégis. Csak neki volt mersze kimenni körülnézni, hogy mi az ábra a várban, s most már legalább annyit tudunk - sok is talán -, hogy a herceg télakolt; perceken belül felvonják a horgonyt, ami e szédült országhoz köti, s már bontják a vitorlát, hogy messze röptesse innen; úgyhogy gratulálni fenomenális játékunkhoz sose fog. A nagypolitikus angolosan Albionba távozik. Bill szerint hallhatóan sercegenek a tollak a buzgó listakészítésben, s vérebes őrcsapat kutatja az öreg piperkőcöt, aki olyan petyhüdtlen szunnyad itt a fotelben, s minden percben dörömbölhetnek az ajtón, hogy mindannyiunkat a menetbe tereljének. Ki gondolhatta, hogy az áldozat király (maga is becstelen gazember, ki egy sirályszáros, semmirevaló félszigetért saját népe s a sok esztelen lengyel meg norvég katona vérért ontani volt képes) áldozat fiacskája tétováságában is olyan ravasz: William mesélte, hogy igazi eszelőst játszatott véle egy tükör előtt, s utánozta legott; na nem nyáladzó eszementet, hanem fenségesen riasztó, magnetikus tekintetű örületet, olyat, hogy mikor az öreg Polonius a szcénába betoppant, az álla úgy leesett, hogy kapszából majd kiugrott. Jó, ez felhasználható jelenet lesz tán egyebütt, de ki gondolhatta, hogy ez a halovány ifjonc ilyen lendületbe jön?!

- Direktorom - szólok, és a hangomra alig ismerek -, roppant utálom a darabot, amit Fredensborgban meghirdetett, hogy majd visszaútban játsszuk el, de ha közbe nem jön valamilyen technikai akadály, akkor ez már holnap esedékes, s el nem hallgathatom, hogy hiányérzetem hatalmas: el kéne próbálnunk újra, hogy tudjuk, ki mit akar, hogy mozog, mert ha Thomasra marad az egész, és elhatalmasodik rajta a...

- Hát persze - vág közbe, s látom a szemén, hogy az ötletnek megörül -, az istenit neki! A tespedésnek vége! Nyitókórusra fel: mememe, mámamá, mimimi! Színészek vagyunk vagy csecsemők, akiket saját kedve szerint ültethet bilire bárki? Gyerünk, halljátok, gyerünk!

- Édes uram - így Lisa -, egy kis csuklózás a csuklás mellé tényleg nem árthat, de ez a darab egy tévedés: az angol nyelvben nem léteznek ilyen szavak, mondatok meg pláne nem, amiket az a jó hülye összehord.

- Asszonyom - feleli ő -, az összes Hindenhohenbrandenburgban sikerünk volt vele, uncigvancigszor hívtak vissza nagy ovációval. Ez egyszer ön is elfogadhatja a közönség ítéletét. És maga ügyis csak kórus.

- Tanár úr - lépek Lisa mellé -, az a lányszerep benne hangtalan fíng, csak a fenekem tudom benne domborítani, nem a szenvedélyes szerelmest! Nincs hozzá szöveg.

- Próbálni most? - csatlakozik hozzánk Thomas -, legföljebb a cíteraszámot. Egy zabszem nem találna a seggembe bejáratot! Hagyjatok engem békibe...

- Basta! - dörgi erre Bill, és újra a helyzet ura, ez látszik rajta, vagy öt centit magasodik hirtelen; dörömbölhet itt már akárki, az öreg farkas csak vigyorog rajta, nem tagadhatom, igazából erre a látványra térek magamhoz én is. Kipenderül középre az öreg elé, szemét szigorúan végigjártja rajtunk. - A kórust! - kiáltja.

És mi felállunk. Vállam Lisához ér, és előtt meleg. Kintről gyanús zajok: kutyaugatás, rohanó léptek dobogása, aztán dörömbölés az ajtón. De már eléje toltuk a komódot.

- Álarcot fel - szól az instrukció. (Még Velencében szereztük be mindet.) - Nóta indul! Egy, két, és...!

És énekelünk.

Com'era, dov'era...

1902. július 14-én, pontosan nyolc perccel tíz óra előtt, mikor a reggeli hűvösség éppen felszállni készült, a velencei Szent Márk téren álló világhírű Campanile vén téglafala két merőleges csíkban megrepedt, s a száz méter magas épület, messziről vitorlázó hajósok reménykeltő fárosza, minden helybéli polgár harangszóval vezénylő háziura, angyalbojtos hálósapkájával klasszikus vonalú fején térdre rogyott, és mély robajjal, hatalmas porfelhő képében adta vissza lelkét az Úrnak.

A tragédia csak a térről elhessegetett turisták körében keltett riadalmat, a helybéli lakosságot nem igazán lepte meg. Évek óta rebesgették, hogy légy van a levesben; jobb körökben azt is tudták, hogy a torony fog összedőlni - rosszabb körökben ez sose volt kétséges -; regélik, hogy valamely érzékeny lelkű csoportja az értelmiségieknek egy alkalommal tüntetőleg és néma csendben, melyben csak a szapora lihegés hallatszott, háromszor körülfutotta a húgyszagú torony alját - de ez a szimbolikus lötyögés visszhang nélkül merült feledésbe, a kutya se törődött vele, az előljárók meg csak vigyorogtak rajta: hadd csinálják a jó hülyék, hátha agyvérzést kap valamelyikük, hisz' nincsenek a futáshoz szokva úgyse; olcsó szalonán élnek, dotált vörösboron, a háj, mint a mentőöv rakódik a derekukra szépen.

Egyáltalán: innen távolinak tűnt minden bánat, a királyság környező régióihoz képest - hogy a távolabbiakról ne is beszéljünk - Velence szépen virágzott, s hogy a disszonáns hangok elmerüljenek a hétköznapi élet boldog zsvijában, arról gondoskodott a jól szervezett Sicurezza és Grimani polgármester maga, aki minden politikai bölcsesség birtokában és a hagyományok avatott őrzőjeként (utódja volt annak a Grimani dózsénak, aki az egész Campanilét átépíttette, és 1513-ban az ötméteres rézangyalt is a tetejébe emelte) higgadtan ítélkezhetett a köz hasonló dolgaiban, még ha fekete gondolóján hivatalba jövet-menet egyes helyeket - például a Campanilét - legnagyobb sajnálatára minden áldott nap nem is érinthetett. Jól berendezett igazgatási rendszerekben különben is mindenre van megfelelő szakember, aki különleges képesséssel szerzi meg tárgyában a tudást, és általában kielégítő, megbízható tájékoztatást nyújt a köz javáért őrlődő, egyéb gondoktól terhelt, álmából gyakorta felriadó fölöttesének. A hézag csak ott van, hogy ezek között a jóemberek között természetsszerűleg kerül olyan is, aki mániákusává, megrögzött szakbarbárjává válik hivatásának, s aki ráadásul erőszakos fráter, magas hivatalához egyáltalán nem illően iszákos krakéler, utálatosan munkabíró, egyénieskedő világfi, aki - ha érdekei úgy kívánják - simulékony is tud lenni, jól tálalt szövegével elbűvöli a tanács szenilis vénségeit, teret és városi pénzt nyer örült ötleteihez, és aztán a szeme közé röhög a komoly, éjjel-nappal gürcölő hivatalnokoknak a prokurácián. (Ezt az embert Velencében Luca Beltraminak hívták, építész-tanácsos volt, és le akarta bontani a Campanilét).

Giuseppe Sarto bíboros az összeomlás napján hasogató fejfájásra ébredt; arra a fokozatos felismerésre, hogy a gyomra ég, s teljes bal oldala - bevett szokásának megfelelően - zsibbad: egyszóval már hajnali kilenckor, már annak a szerencsétlen napnak a kezdetén sem volt jól, éppen ezért még egy fél óráig mozdulatlanul feküdt tovább baldachinja alatt, csak az összegyűrődött kispárnát rángatta ki a feje alól. A gondok még álmában is nyomasztották volna, ha tehetik. Ő jól tudta, hogy a nyughatatlan és pimasz Beltraminak igaza van: a harangtorony mára már építészeti nonszensz, toldozott-foldozott, enormis kalyiba, amely tönkreteszi a San Marco összképét: alacsony, csicsás jurtának tűnik mellette a világ legszebb temploma, úgy áll ki az együttesből, mint valami pökhendi antenna, egy illetlen nagy, rafináltan ki-erőszakolt erekció.

Mégsem volt lelkiismeret-furdalása. A torony évezrede hozzátartozik Velence egyetlen piazzájának képéhez, nélküle a tér elképzelhetetlen, olyan sajtó ür támadna a helyén, mint egy levágott végtagnak, ha valamilyen tragédia folytán megsemmisülne. Így tehát nincs is mit tenni, a hagyomány és kényelmet adó megszokás a feltétlen hit után és belőle eredően az emberi lelket uraló legnagyobb hatalmak, szembeszállni velük meddő, nevetséges és indokolhatatlan vállalkozás, sőt mentség sincs rá, ha jobban belegondolunk, hogy mit is ér ezzel megfontolatlan támadás. Az alapokat, az egész kipróbált berendezkedést, magát a Gondviselést.

Ezért a pátriárka a Campanile körüli, időről időre felparázsló vitákban tekintélye teljes súlyával a meghívott ferdetorony-szakértő, Frederico Pagano professzor véleményét támogatta, gyakran ismételve az előljáróság tagjainak szóhasználatába is gyorsan beépülő meghatározást, miszerint a harangtorony a tér építészeti együttesének „vertikális szervezőmotívuma”, amely köré úgy gyülekeznek a Libreria, a prokuráciák, a Ducale és a bazilika, mint a kandiscukor kristályai az oldatba lógatott zsinagregre.

Beltrami nem ostoba, óvatosan kezdett, nem rontott fejjel a falnak. A bíboros emlékezett a fogadásra, ahol először hozta szóba a dolgot, még hozzá egészen más megközelítésben. Szokásos nyegleségeit mellőzve (még torzonborz szakállában sem turkált), kristálytisztá logikával vezette fél kifogásait a rendszeres déli ágyúszóval (!) szemben, amelynek hanghullámai a San Giorgio felől sugarasan terjedve naponta megrezegtetik a város falait, s megcsörgetnek minden ablakot. A bíboros tudta, hogy ez így van, mert szeretett a Patriarcale ablakában állva olvasgatni, és a váratlan déli ágyúszónál ő maga is mindig ijedten rezzent össze, becsapta könyve lapjait, és egy utolsó pillantást vetve az alanti tér márványoroszlánjain lovagló kisgyerekekre, átballagott az ebédlőbe, hogy megigya az esedékes kávé.

Nos, az építész ötlete, hogy ezt a nagyvonalú ágyúzást egy időre el kéne felejteni, egyáltalán nem aratott sikert, sőt olyan felhördülés támadt, hogy még Oroszlánszagú Richárdnak is elvette volna a kedvét a további csatározástól, de Beltrami nem hátrált meg. Az *Altalenába* írt tagadhatatlanul szellemes vezércikkében nevetséges erőfitogtatásnak, a velencei kivagyiságot jelképező gyerekes zacskópufogtatásnak nevezte az ágyúzás aktusát, amelyre a modern korban semmi szükség, Velencének a szűnyogokon kívül egyéb ellensége már régen nincs, s különben is összelopkodta már a világ összes zsebóráját, hogy minden polgárnak jusson egy.

Több se kellett. Bár még nem jött el a társadalmi érdeklődésű, imagináriusan önérzetes fejjönök kora, elemi erővel tört fel a régi - folyton emlegetett - dicsőség kényelmes karosszékéből kiköszöntött polgárok haragja. Sejtették ők, hogy eljön ez a perc, érezték az egész röhejes abesszin háború alatt (hitvány paródiája volt ez a velencei flották régi grasszálásainak a Földközi térségben), de hogy egy ilyen „felkapaszkodott senki”, egy dologtalan „innen-onnan menekült” (nyilvánvaló tévedés), „egy zsidó” (népszerű, de alaptalan feltevés), egy „gátlástalan zabigyerek” (teljességgel igaz), egy „rendezetlen családi életű szoknyabolond” bolygassa meg előszörre az évtizedes, bár sekélyes konszenzuson tenyésző önelégültség algásodó lagúnáit, az teljességgel méltatlannak, alattomos hátba dőfésnek látszott, váratlan kecsketúrónak, amely méltó választ kíván. Hirtelen ijesztő fényben villant meg Velence narcizmusa: a kibontakozó vitában egyik pillanatról a másikra merő giccsnek tűnt, szélben megrebbenő színházi díszletnek a város minden addig kedvesnek vélt festői eleme, s vásári ripacs-stücknek a darab maga, amelyben pedig már mindenki oly jól ismerte szerepét és jelenése idejét, s amelynek otthonosságában mindenki gyönyörűségére igenis nagyon sokan vállalkoztak védőháló nélküli, fantasztikus improvizációkra, s még a hamis hangokat is megbocsátó mosoly követte, hiszen mindenki, ismétlem: mindenki tudta, hogy miről van szó, s ez a nagy egyetértés még a színház előtt kuporgó koldussal is megszerettette helyzetét, mert tudhatta a nyomorult, hogy nem akárhol koldus, s hogyha mankóin groteszk táncába kezd, mindjárt látni valóvá válik, hogy szakmájának érdemes mestere, s ez a nagy humorérzékkel

megáldott nép értékelni fogja igyekezetét, mert lelke zezugos mélyén magára ismer benne. Ennek voltak hagyományai. Most viszont az derült ki, hogy van itt egy ember, aki nem szereti sem önmagát, sem langymeleg környezetét, másként gondolkodik a dramaturgiáról, s szíve szerint kirúgná az elnéző vén ügyelőt, aki pedig az egész truppot évtizedeken át hosszú lejáratú kölcsönökkel látta el, egyik-másik szemtelen adósról megfélelkezve végleg.

„Kedves uram, ha magának igaza lenne, akkor itt mindenkinek szemlesütve kéne járnia az utcán, s mindannyiunk hátát úgy görbítené meg a büntudat, mint az isiász” - írta egy üvegfüvő az *Altalena* olvasói rovatában. De nem mindenki volt ennyire mérsékelt; névtelen levélben mindenki bátrabban fogalmaz, a jelzők itt színesebbek, a metaforák pedig könnyen megfejthetők. Beltramit felszólították, hogy menjen vissza oda, ahonnan jött (az anyjába), és szelíden megfenyegették, hogy családjával együtt a patkányok martalékaként végzi egy csatorna alján, mielőtt (vagy után) őt magát egy csendes calle kövezetén rugdalják okosberciből felismerhetetlen masszává.

Az építész még ezek a valóban túlzó megnyilvánulások sem riasztották el, annyira nem, hogy átfogó támadást indított a harangozás (!) ellen, amivel végképp kiborította a bilit, s ezt a túrhetetlen pimaszságot már maga a bíboros sem nézhette tétlenül, hiszen itt már véresen komoly dolgokról volt szó.

Nem szívesen emlékezett a Beltramival folytatott fárasztó beszélgetésre, mert az merőben eltért a gyakorlattól. Az építész unott arccal hallgatta fejtegetéseit az öt harang (az égnek hála, egyelőre még csak a Campaniléról esett szó) szerepéről a város történetében és hétköznapi életében, s kétkedő kék szemének tüzeben a bíboros meglepetéssel észlelte magán, hogy az oly sokszor és nagy hatással elmondott veretes, öröknek tűnő gondolatok meggyőződés és valódi hit nélkül csörgedeznek elő szájából, s legbonyolultabb, míves körmondatainak a hatása is csak annyi, mint amikor a gyerekek fakanállal püfölnék egy nagy bádoggal mosófazekat. Ráadásul szavainak retorikai érvényesülését is megzavarta egy szemtelen, zöldesfeketén csillogó, bögyös nagyságú légy, amely a hodály nagyságú meghallgató teremben is csalhatatlanul megtalálta a legalkalmatlanabb időpontot, hogy a bíboros feje körül keringjen - aztán pedig minden legyek ösztönös, cefre iránti vonzódása a széles szájú muránói likőrös üveg szélén részeg balettre készítette, hogy végül Beltrami és a bíboros figyelmét a tárgytól teljesen elvonva, a zöld mentalikörbe hulljon, s ott pár perc mámoros krallozás után kényszerűen lemondjon a földi létről.

- Légy jó mindhalálig - mondta nevetve az építész; s ezt a megjegyzést a bíboros nemcsak profánnak, de ízléstelennek is találta, komolytalan élcnak, de még ez sem tudta igazán lerombolni rokonszenvét Beltrami iránt, sőt valamiféle lassan ható irigység töltötte el, egyfajta izgalommal vegyes szorongás és bánat, amelyet kizárólag ezeknek az izgága fiataloknak a társaságában érzett, s amelyben keveredett a szabad tévelygés nosztalgikus vágya, egyben a csak kudarcokkal kecsegtető, éveinek számának növekedésével egyre türelmetlenebb készítés arra, hogy az általa verejtékes munkával elsajátított gondolkodásbeli rendet és egyensúlyérzetet átadja a rászorulóknak. Most viszont ennél is többről volt szó. Előző nap igen aggasztó hírek jutottak tudomására XIII. Leó állapotáról, amiben még nem lett volna semmi különös, hiszen a pápa, a megalkuvó döntéseknek és okos kompromisszumoknak ez az atyamestere, öreg volt, mint az országút (kilencvenhárom éves), de a bíboros számára az üzenetből egyértelműen az is kiviláglott, hogy ha az utódlás szóba kerül, akkor most neki is komoly esélye lenne a konklávé előtt. A lehető legkínosabb pillanatban jött tehát ez a botrány, s érezte, hogy amennyiben a tüzet nem sikerül időben eloltania, s az elharapódzik a kiszáradt lelkeken, valamint ha a torony tényleg úgy dönt, hogy elhagyja magát, csak az Úr a megmondhatója, mi következik. Tíz éve volt Velence pátriárkája, de ilyen kényelmetlen helyzetbe még sose került.

- Ott vannak az ablak mellett - mutatott egy kis barokk asztalkára, amelyen újságok heverték - , csak nézze meg, máris milyen híre támadt a maguk infantilis torzsalkodásának. Az a képes - igen, az - egy olyan ország lapja, ahol még mindenki vályogkunyhóban lakott, amikor mi már katedrálisokat építettünk; s most hosszú, fotográfiákkal tűzdelt riportot közöl Velencéből kiindulva, az itáliai ferde tornyokról. El kell ismerni, hogy felkészült, mert felsorol vagy harmincat; kiélvezi a dolgot a végletekig, s minden sorával azt sugallja, hogy „vagy a tányér görbe, vagy a leves nem egyenes”; és ez az, amit habzsolni fognak a jóakaróink. A többi jóval gyöngébb, de számban sok. Túl sok.

Beltrami unottan lapozgatott az újságokban, majd az egész köteget visszajejtette a ragyogó, intarziás asztallapra. Nagyon csattant.

- Ez semmi ahhoz képest, amit majd akkor írnak, ha a torony, hirtelen megunja az ácsorgást, seggre ül, és a királyi palota dór meg jön oszlopait mint a faszöveget, úgy döngöli bele a talajba összes sansovinói tökélyükkel együtt, s közben meszes faltörmelékét csinál a Tintoretto- és Veronese-freskókból.

- Persze számításaim szerint van azért más lehetőség is - folytatta, látva a bíboros hitetlenkedő arcát és felvont, tüskés szemöldökét -; mégpedig az, hogy az összeomló tornyot a hegyek felől érkező erőteljes légáram mint egy dárdát löki be a székesegyházba vagy a dózsepalotába, és nyit vele egy akkora kaput a Carta helyén, hogy az óriás Mars és Neptun nyugodtan kísétálhat rajta a Piazzára.

A pátriárka megrökönyödve bámult az építészre; a túlzó, mégis szemléletes hasonlatok egy pillanatra megfógták, de aztán rendezte a képét; elnéző mosolyt erőltetett rá, a jámbor kételkedés és fanyar megbocsátás kifejezését, s már tudta azt is, hogy ebbe az irányba ő nem mehet tovább, a vitát olyan területre kell terelnie, ahol otthonosabban mozog. Túl nagy a tét. Az Úr kegyelméről és a velencei polgárok szorgalmáról kezdett tehát hosszú tirádát.

Az építész elérte a beszélgetés illetlen fordulátát, s nem is nagyon erősködött tovább, hagyta a bíborost egy hosszadalmas hittörténeti példázatba bonyolódni, csak a búcsúzásnál (és Sarto szerint csupán azért, hogy az övé legyen az utolsó szó), - csak a küszöbön - a megoldatlanság nyomasztó hangulatából kissé fellelegezve - mondotta visszafordulva: - Akkor is össze fog dőlni. Hullanak a kémcserepek.

A bíboros természetesen megbeszélte az ügyet a polgármesterrel és a város mindhárom parlamenti képviselőjével, sőt a házi oltár előtt térdelve magával az Úrral is, de meggyőződése nem sokat változott. Szép általánosságban mindenki őrző is volt meg újító is, és mint egy jó drámában, tulajdonképpen igaza is volt mindenkinek, csak csinálni nem akart senki semmit, úgyhogy nem is jutottak sokra. Végül annyiban maradtak, hogy a mai napon a polgármester kőműveseket és ácsokat hozat Chioggiából, s a torony alját vastraverzekkel megerősítik, biztonságosan és esztétice.

A bíboros éppen az ágy alá nyúlt az égszínkéék porcelán éjjeliedényért, amikor szörnyű moraj támadt, a házat mintha földrengés rázta volna meg, egy idegtépően vészjósló csörrenés után az egyik nagy ablaküvegtábla Y alakban szétrepedt, és csörömpölve a kőpadlóra hullt. Az oroszlanos tér felől sötétszürke porfelhő kavargott elő, emelkedve terjedt, újabb és újabb fekete gomolyagok törtek belőle föl, és végül ez a komor, rémítő fátyol eltakarta az Orologio harangját a mórokkal együtt, kívülről függönyözte be a Patriarcale ablakait, s a törött üvegen át, mint a füst, beosont a bíboros szobájába is.

Giuseppe Melchiorre Sarto, reménybeli pápa még akkor is ott ült az ágya szélén, kezében a bourdalou-val, amikor vagy fél óra múltán berontott szobájába Tonio, a háziszolga. Az öregember sírt, és koszos arcán sáros csíkokban folytak le a könnyek. - Monsignore! - kiáltozta -, Monsignore, az angyal lejött a Campanile tetejéről a földszintre, és bekopogtatott a bazilika

kapuján! Monsignore, az Úr kegyelme határtalan; az angyalnak kutya baja; csoda történt, valóságos isteni csoda!

Tény, ami tény; a véletlen vagy a szent égi szándék megóvta a várost a nagyobb tragédiától: a torony hihetetlen módon, szinte egy helyben omlott össze, éppen csak lekaszabolt kicsit a régi Libreria épületéből, és a Papírcapu előtt lecsupaszított két oszlopot, aztán ráült a Loggettára, mint valami széken felejtett kalapra, és összenyomta. Az aranyozott angyal a kupola csúcsáról úgy jött le, mintha lépcsőn járna, aztán hason csúszott a főtemplom bejáratáig, és ott eltűnt a kavargó porban.

Nagyobb volt a riadalom, mint a baj, de hát ezt a döbbenetes esemény első perceiben még nem lehetett tudni. (Később népszerűvé vált legenda szerint az Orologio szárnyas oroszlánja ijedtében kettőt előrelapozott a mancsa alatt tartott evangéliumban, aztán még a por elülte előtt - röstelkedve - kettőt vissza a „Pax Tibi”-re. Emberéletben nem esett kár, mert a chioggiai ácsok már ott reggeliztek a Loggetta alatt, s amikor szaporábban kezdtek hullani a repedésekből a kémcserepek meg a téglák, ők hangos és rémült kiáltozással pillanatok alatt kiürítették a teret.

Minden olyan gyorsan történt, hogy De Paoli fényképésznek már futólépésben kellett felvonszolnia háromlábú állványát az óratorony tetejére. Legnagyobb csodálkozására a teraszon már ott ácsorgott Grimani gróf és társasága - mindannyian köcsögkalapban, ami nagyon jól illett hozzájuk. Pezsgőspoharak jártak körbe ezüsttálcán, s izgatott csevegés folyt a nagy mennyiségű építőanyag további sorsáról. A kilógó farkú mórok szobra alatt egy tábori asztalon előkészített szerződések várták az aláírást, s De Paoli a közeledtére elhalkuló duruzsolásból úgy vette ki, hogy az urak között egyetlen nézeteltérés van, mégpedig, hogy a tornyot hol építsék újjá. Ezt ugyan kissé furcsának találta, hiszen a torony még állt, ott kapaszkodott az égnek velük szemben, s önteltebbnek, makacsabbnak látszott, mint bármikor Velence győzelmi híradókkal teljes történetében, de nem ért rá ezen gondolkodni, mert haladéktalanul telepítenie kellett a modern technikát. Szerencsére a fényviszonyok megengedték, hogy ügyesen elkapja a pillanatot, amikor a torony háromfelé hasadt, s hogy ezzel a történelmi jelentőségű felvétellel később megalapozza saját szerencséjét is.

A katasztrófa régen várt híre csukódó-nyitódó ajtóról ajtóra, futótűzként terjedt el a városban: mindenki odahagyta munkáját; boltosok húzták le nagy hirtelen a rolót, borbélyok hagyták félbe érzéstelenítés közben a foghúzást, a gondolakészítők is eldobták a rókafüreszt, az üvegfűvők az inasokra bízta a pipát; az álarckészítők egy utolsó riadt vonást mázoltak a Pantalone-pofára, és lehajították a maszatos kötényt, hogy a Piazzára rohanjanak. Olyanok is szép számmal tolongtak a nézelődő tömegben, akik tíz éve a közelébe se mentek a térnek, mert ott a nap minden szakában rövid ujjú (!) ingben nyüzsögtek a turisták meg a városi lakosság kétes elemei, s ahol, ha csicsásabb külalakkal is, de kétszer annyiba került minden, mint egyebütt.

Senkinek nem esett baja; a Piazza körül és a Mercerián tolongó, s a San Moisè felől özönlő tömegnek mégsem adatott meg, hogy egyszerűen (és bátran) fellelegezhessen, mert bár a torony összeomlása véráldozat nélkül ment végbe - s ez a nemzetközi közvélemény szemében egy ideig érdemnek számított, a sűrű porfelhő nagyon hosszú ideig nem kívánt leülepedni, teljes és fullasztó valóságában ott lebegett a tér fölött - még a torcellói katedrális sírkövei közül is látni lehetett a vastag füstként felbodorodó légörvényt -; a levegő belélegezhetetlen volt, és suttogva terjedt a rémhír, hogy a nagy omlás megbolygatta a város alapjait, az édes biztonság most egyszerre vész oda, fellázadnak a mocsárba vert cölöpök (kiderült, hogy a város építésének igaz történetét csak kevesen ismerik), közeleg a kíméletlen istenítélet, amely kapzsiságáért bünteti majd Velencét; számon kér minden boldog percet, minden könnyelmű

elégedettséget, laza megnyugvást s minden adósságot, lelkit és materiálisat, mind az utolsó petáig. Nem így lett, de ez lógott a levegőben.

A por még el sem ült, amikor a város felelős tanácsa a polgármester ékesszóló szavala után, amelyben szokott szerénységét ez egyszer félretéve, méltatta a város vezetőségének higgadt, bölcs, pánikmegelőző magatartását (csak a chioggiai ácsok csóválták a fejüket hitetlenkedve, amikor ezt később elolvasták az *Altalenában*), már határozott is: a tornyot ugyanúgy és ugyanott, „com'era e dov'era” kell újjáépíteni. Az ország s mindenki előtt őfelsége III. V. E. mély megdöbbenéssel és azonnali segítőkészséggel válaszolt a tragédiára (a király százezer frankot küldött táviratilag), s a nyugtalanító várakozás után megkönnyebbülten fellélegző polgárok is előkotorták a zsebpiszok közül az utolsó soldót, és (legalábbis eleinte) önként hordták a közös kalapba, mert ha nem is élvezték mindazt a csodát, amit a bédekkerek felsoroltak, azért lelkük mélyén igenis nagyon büszkék voltak rá, hogy otthonuk a világ legszebb városa lehet.

- Hogy mi történt volna, ha... - ilyen kérdéssel felvetéssel menjetek a búsba - gondolta magában Sarto bíboros, miközben térdre ereszkedett a porlepte, hatalmas, hason fekvő angyal előtt a San Marco bejáratánál, és buzgó imába kezdett (A környülállók kalapjukért nyúltak.) - Látom a képeteken a kételkedést, a bamba álarc mögé rejtett együgyű félelmeteket a jövőtől, és a felbuzgó, kapzsi vágyat, hogy ellopjátok a téglát - gondolta, miközben felegyenesedett, és leporolta reverendáját. - Velence népe! Megáldalak, mert mélyen gyökerező méltóság az, amellyel a tragédiát fogadtad; konok-szép bölcsesség az, amellyel majd az újjáépítésbe kezdesz, s a fennen szárnyaló hit az, amely lelketeket az örökkévalóságba emeli, hogy ott hirdesse Isten dicsőségét - mondotta aztán hangosan, s eszébe se jutott, hogy ezzel mindenkit letegezett, mint egy körzeti orvos. - „Favete linguis!” - fenyegette meg mutatoujjával barátságosan az *Altalena* ott sündörgő tudósítóját, aztán - szigorúságát ellensúlyozandó - vállon is veregette: - Ez jelenleg mindannyiunk érdeke, beláthatja, akinek egy csöpp esze van.

Az új helyzetben olyan furcsa kérdések merültek fel, amelyekre eddig senki se gondolt; például, hogy jó helyen van-e egyáltalán az a torony (a legvakmerőbb elképzelések az oroslánocskák mögé helyezték volna át, a Márkus szegletébe, Daniele Manin, párizsi emigrációban elhunyt nyelvtanár síremlékét eltakarandó - akkoriban némi vita támadt a forradalmak általános hasznosságát illetően; na, ebből nem lett semmi, mert a leendő pápa az ötlettől is idegrohamot kapott: - a torony sötétségbe borította volna a Patriarcale ablakait), aztán meg, hogy mennyit lehet felhasználni a romhalmazból, ami majdnem az egész teret beborította (végül is az egyik harang, az aranyozott óriásangyal, a harangterem oszlopai és ezer meg ezer drágán égetett téglá épen maradt), és egyrészt útban volt, másrészt kár lett volna elherdálni, hiszen Velencébe eddig is borsos áron, nagy költséggel kellett minden építőanyagot hozatni, mint valami himalájai turistaházba. Ami megmaradt, csak arra lehetett építeni, hiszen III. V. E. adományának a hússzorosára lett volna szükség a munkálatok elvégzéséhez - csupán az alapoknak földszintig való megerősítése a királyi hozzájárulás háromszorosát igényelte -, a többség mégis idegenkedett a régi alkotóelemek felhasználásától, mint ahogy egy halott rokon ruhatárát is ellenérzésekkel fogadná el ajándékba bárki. Mert minden „com'era, dov'era” dacára vadonatúj tornyot szeretett volna mindenki, hosszú időre szólót, megbízhatót, szépet. A megtartott gyönyörű veronai és görög márvány és az épen maradt kőanyag viszont magában hordott egyfajta technikát (megmunkálás, építészeti artisztikum, pofás dekoratív elemek), és tagadhatatlan, hogy az újjáépítők nagy kényelmére szolgált, hogyha az általa sugallt régi, jól bevált módszerrel simán és gördülékenyen megoldhattak valamit, s nem kellett állandóan a „fas et nefas”-on rágódni.

Itt kezdődtek a bajok s az időhúzás; elfajuló - társadalminak nevezett - vita a *Museruola Nuova* hasábjain és a várost keserítő bánat, hogy miután a romokat viszonylag gyorsan

elhordták, mégis siralom lassan ment minden. A külföldről beígért segítség körülbelül annyit ért, mint a disznóvágásra elígérkezett böllér, aki akkor csönget be, mikor már találják az orjálevest; s a Piazza kávéházainak látogatói évekig egy elkerített vizesgödör szélén üldögéltek, és akarva-akaratlan a lagúna legposhadtabb vizét szagolták, miközben egyéni boldogulásuk lehetőségeit latolgatták akácvirágosan burjánzó fantáziával.

Nem kis lelki vívódás után a pátriárka mégiscsak elintézte, hogy a helyreállítást Beltrami építész kezdje meg (tudásában minden vitájuk ellenére is bízott), s így pár hónappal vatikáni beiktatása előtt már az alapkövetélnél mondhatott misét, miközben mellette Onorevole Nasi művelődési miniszter túrta az orrát.

Mindannak dacára, amit eddig elmondtunk róla, Luca Beltrami nagyon rövid ideig bírta az őt terhelő felelősséget (a megrendelések elosztása körüli hercehurcát, bizonyos számlák körüli gyanúsításokat - holmi építőanyaggal eltévedt bárkákról pletykáltak), s miután a rossz nyelvek még a feleségét is kapcsolatba hozták egy, a kínai bokszerlázadás leveréséből hazatért részeges katonatiszttal, beadta a felmondást, és visszavonult csendes mazzorbói gyümölcsösébe, ahol is artisztikusan szép madáretetőket faragott puhafából, és nagy szakértője lett a horgászszaliknak. Az utóbbi témáról később szakkönyvet is írt, melyet több nyelvre lefordítottak.

Ekkor egy elismert szakemberekből álló öttagú testület - csupa megbecsült építész és mérnök - vette át az irányítást; háromnak ápolat szakálla volt, kettő boldogan kopaszodott, s mindannyian soványak voltak, gyomorhajos kinézetűek, úgyhogy a csoportképeken meggyőzően hirdethették: Velence végre megtalálta a maga embereit. Két évbe se telt, s a tervek készen álltak: bízni lehetett benne, hogy a torony mielőbb állni fog, méghozzá „com'era, dov'era”.

A dolgok mentek a maguk útján - mondják a népek, amikor nem akarnak valamiről véleményt nyilvánítani. Hét-nyolc év nyüglődés után itt is bekövetkezett a lanyguló érdeklődés, a részvétlen közömbösség, majd - pedig már szemmel látható volt a haladás - a teljes csömör állapota, amikor jobb társaságban már csak viccekben illett emlegetni a Campanilét; 1912 januárjában a nevezetes épület készen állt, s minden porcikájában újra megfelelt kivívott világhírének.

X. Pius pápa arcképe felkerült az egyik újraöntött harangra, hogy ott hirdesse az Úr dicsőségét, és billogozza az egyház vagyonát (A vatikáni pénztár állta ugyanis a tíz tonna bronz árát s a vaskos öntődei számlákat.)

- Na, ezt nem kell minden erre tébláboló együgyűnek az orrára kötni - szögezte le Grimani polgármester, amikor a régmúlt időkről és az újjáépítés nehézségeiről beszélgetett a frissen beiktatott toronyőrrel -, csak megzavarná a műélvezetet; mesélje nekik a Napóleont - hogy lóval ment fel meg minden; az tetszeni fog.

- Nyugodt lehet, uram - mondta kacsintva az új toronyőr -, a turisták sokkal szelídebbek, mint a galambok: le se kummják az egésznet. Fölmennek meg lejönnek, azt' anyyi.

Henry Miller Kisláboson

Hiszik vagy sem: Henry Miller, a világhírű - nálunk többé-kevésbé ismeretlen - amerikai író kilencvenéves korában újra eljutott Magyarországra, dacára annak, hogy éppen Soros (japán) felesége igen ellenezte az utazást, s kissé ferde szemmel nézett rá hazatérte után is. Azért mondom, hogy újra, mert egyszer, még a háború előtt, már megfordult nálunk; akkor még mint abszolút senki, szabad ember, mezei irodalmár és világcsavargó, aki még csak tréningezett a botrányhős szerepére, főleg úgy, hogy naponta csak egyszer evett, rapszodikusán változó időpontokban. Kitűnő emlékezete azonban már Ferihegyen felidézte egy Duna-parti kiskocsmá békebeli hangulatát, s egy bizonyos Mitzi vörös hajának színét a Korzóról.

Az öregúr most kényelmes kocsit, s egy csinos - bár ízléséhez kissé molett - tolmácsnőt kapott, és kötelező látogatásokat tett az ország különböző végein élő két majdnem Nobel-díjas magyar író társánál.

Az elsőt ismerte, még Párizsból. - Mintha csak előttem lenne - idézte fel nevetve, - amikor kijöttem az American Express-től: te tüzet adtál és kértél két frankot kölcsön. Abban a hónapban akkor voltam ott harmincadszor, és ez volt az egyetlen alkalom, hogy Mona küldött is egy kis korpát. Máig nem fér a fejembe, hogy tudtad kiszagolni, ...s hogy azóta mért nem adtad meg?!

- Fityiszt se érnél vele Big Sur-ben - legyintett mosolyogva a kis híján Nobel-díjas magyar író. - Már biztosan nem kapnál érte egy kávét meg egy croissant. Különben se én voltam az, hanem az Ernő. Tény, hogy együtt költöttük el, de beláthatod, hogy ez engem nem kötelez semmire. Én még mondtam is neki, hogy ettől ne kérjünk, mert ezt rühellem a Tania miatt, de ő meggyőződött, hogy az üzletben nincs helye érzelmeknek.

- Ah, a Tania - mondta elérékenyülve Henry Miller, és kikéredzkedett a klozetra.

- Ki ez a kopasz pacák? - kérdezte a magyar író felesége, amikor behozta a tál sós mogyorót meg a cujkát.

- Valaki azt mondta róla, hogy egy Gandhi, akinek farka is van - vette le szemüvegét a férje.

- Hogy én mindenkit elszalasztottam - sóhajtott fel az asszony, és a széles műteremablakon át lenézett a csendes, őszi ködbe merült folyóra. A táj öntudatlan szomorúsága is azt sugallja, hogy már késő. - Vajon mit csinál ennyi ideig kinn? - kérdezte végül, és visszafordult.

- Fosik - mondta a tolmácsnő, és félrenyelte a mogyorót. A majdnem Nobel-díjas magyar író feltápászkodott a fotelből és barátságosan hátba veregette. - Kuc-kuc - mondta joviálisan.

Miközben a bánatosan szürke, egyhangú tájban visszafelé autóztak, Henry Miller nyugtalan álomba merült, s kezéből kicsúszott a magyar írótól ajándékba kapott, dedikált kötet, s merített sárga szárnyait széttárva lehullott a sáros gumiszőnyegre. Még akkor se akarták felébreszteni szenderegéséből, amikor a kocsi Kislábos határában defektet kapott, de fölriadt magától, és követelte, hogy azonnal keressenek egy „pub”-ot, mert igen szorongatja a szükség. Elindultak hát toronyiránt; az amerikai író és a tolmácsnő, aki nem volt már mai csirke, s tudta, hogy ahol templom van, ott kocsmának is köll lenni, s még időben el is érték a leszálló estében hívogató fényekkel teljes, a helybeliek által „Teflon”-nak becézett, hajópadlós krimót.

- Marha jó - vigyorgott az öreg Miller, amikor kitárult előtte az ajtó. Az idegenek beléptére csönd támadt a füstös teremben, csak a leguruló biliárdgolyók zaja hallatszott, meg hogy a csapos beleejti a korsót a mosogatóba.

- Good evening - mondta az amerikai író. - Where is the loo?

- Jó estét - fordította a tolmácsnő -, hol a budi?
- Jobbra, hátul, az udvaron - mutatta egy üres sörösüveggel az irányt a csapos. - Kérnek valamit?
- Egy deci barackot kólában, Mr. Millernek pedig sört és három cent kisüstit - közölte gyakorlottan a tolmácsnő, és rágyújtott. Az amerikai író eltűnt az udvarra nyíló ajtó mögött, és az ivóban újraindult a beszélgetés; a gumicsizmás emberek beledugták orrukat a korsókba és leverték a cigarettákról a hamut, az ügyeletes biliárbajnok is abbahagyta a dákó krétázását és ráfektette sörhasát a zöld posztóra.
- Mr. Miller amerikai író - közölte a tolmácsnő félvállról a csapossal, és táskája szíját a válltömés mögé igazítva áthurcolta a poharakat egy rozoga asztalhoz. A műanyag lap kissé ragadt - még őrizte a délutáni poharak nyomát; négy nagy, egy közepes és három kisebb egybehurkolódó kört -, és enyhén billegett. A tolmácsnő rendbe szedte válltömeseit - sok baj volt velük, mert kissé nagyra sikerültek, s otthon mindig leoltotta valamelyik az előszobavillanyt, amikor gazdájuk távozni készülve a tükör előtt forgolódott -, aztán eszébe jutott valami és visszalépett a pulthoz. A kocsmáros elgondolkodva nézett rá, mint aki mondani szeretne valamit. - Azt hiszem ismerem - nyögte ki. - Ő írta a „Meztelenek és hullák”-at. Állati jó könyv. Gratulálni fogok neki.
- Ha istent ismer, ne tegye. Az Mailer - mondta ijedten a nő. - Az öreg nagyon háklis, ha összetévesztik. Hanem, mondja, tudunk itt valamit enni? Lehet, hogy sokáig kell várunk. Valami könnyűre gondolok.
- Biztos, hogy ő írta - mondta a csapos. - Pont olyan veterán feje van. Csak pogácsát tudok adni.
- Nem ő írta - makacskodott a tolmácsnő és elrettenve nézte a megkövült, jégkorongra hajazó pogácsákat. - Mailer kócos, ő meg kopasz. Nincs itt valahol egy étterem?
- De van - kapcsolódott be a beszélgetésbe egy kezeslábasba öltözött, hentesképű ember, aki üvegből itta a sört. - A Janóé, keziccsókolom: éjjel-nappal hamburger és pacal.
- Köszönöm szépen - mondta a nő. Leült az asztalhoz, nagyot szippantott a barackos kólából és elnyomta a cigarettát. A gyomra korgásán túl most már az is kezdte aggasztani, hogy az öreg még nem jött vissza. Végül elhatározta magát, és utánament a sötét udvarra.
- Mr. Miller! - mondta hangosan a vályogtéglából rakott árnyékszék előtt. Csönd. - Mr. Miller! - szólította gyülekező kétségbeeséssel még egyszer. Semmi. Az udvaron sugaras betoncsíkok vezettek keresztül a budihoz, a roskadozó disznóólhoz meg az istállóhoz, amelynek ajtaja fölött vörös riadólámpa égett. Mintha onnan hallatszott volna valami furcsa zaj és nyögéskéféle, ami lehetett akár elfojtott káromkodás is. A tolmácsnő óvatosan, zakatoló szívvel odatipegett az istálló ajtajához és kinyitotta. Megcsapta a meleg tehéntrágya erős szaga, s a vörös lámpa fényében különös látvány tárult a szeme elé. Mr. Miller a szűk kis istálló bejáratában állt, egyik kezében a pepita tehén farkával, a másikban a sajátjával. Az ajtónyitásra a tehén is, meg ő is hátrafordultak.
- What's the matter? - kérdezte az író meglepetten, aztán, tudatára ébredve a helyzet furcsaságának, elnevette magát. - Ne gondoljon semmi huncutságra - mondta -, ez a marha kétszer is pofán vágott a pamaccsal. Azt hittem, ez a klotyó, mert csak itt égett a villany.
- Huncutság? - morfondírozott magában a tolmácsnő, miközben visszabotorkáltak a söntésbe.
- Miféle huncutság?

Az asztaluknál egy bekecses ember ült és éppen lehajtotta a Mr. Miller kisüstijét. Meglepetve nézett fel rájuk. - Bocsánatot kérek, roppant röstellem, de itt mindig a sógor szokott ülni, gondoltam megviccelem.

- Good evening - mondta Henry Miller mosolyogva, és kezét nyújtott az asztaltársnak, aztán megkönnyebbülten leereszkedett a székre.

- Engedje meg, hogy meghívjam egy valódi magyar kisüstire - kacsintott a bekecses a tolmácsnőre, s a választ meg sem várva már lépett is a pulthoz. - Végre, egy intelligens ember - horkantott Miller, és szájához liftezte a korsót.

Nem is lett volna semmi baj, mert az amerikai író és bekecses paraszt kitűnően eldiskuráltak a krumpliról és karfiolról, de valamelyik túlbuzgó sutyerák riasztotta az iskolaigazgatót, hogy deputáció érkezett a kocsmába, és angolul köll konverzálni.

Az igazgató ugyan nem tudott angolul, de szerencsére kéznél volt a tolmácsnő. - Mondja meg neki - szótagolta hangosan a nőnek -, hogy ez nagy megtiszteltetés a mi kis falunknak, bár hozzánk rendszeresen járnak le írók, hogy találkozzanak az olvasóközönséggel. Haladó hagyomány.

- Nem vagyok siket - szúrta közbe óvatosan a nő.

- Mi mind lelkes olvasói vagyunk önnek, sőt tavaly januárban felmentünk busszal, és megnéztük „Az ügynök halála”-t, én magam pedig ‘49-ben is meg most is láttam az „Édes fiaim”-at. Nem udvariasságból mondom.

- Azt mondja, hogy nagy élménye volt a „Tropic” trilógia - nyelt egyet a tolmácsnő. - Ez nem az, bassza meg, az az Arthur - sziszegte oda közben a tanárnak. - Az unokája olvasta és fordította neki, amikor az agyműtétből lábadozott - tette még hozzá leleményesen, az író felé fordulva.

- Aha - mondta az minden érdeklődés nélkül, és a légyszaros, ósdi plakátot nézegette a falon.
- Ez vers? - kérdezte.

A tolmácsnő ránézett a megbámult kartonra, és a kóla összes buborékja összefutott az orrában arra a gondolatra, hogy esetleg le kell fordítania a költeményt.

*„Ki szereti a szabad levegőt
És a napvilágot,
Ki tartózkodik pálinkától, bortól,
Ne féljen a tüdőgumókórtól”*

- Egészségügyi felvilágosítás - intézte el végül röviden.

- Aha - bólintott nagy megkönnyebbülésére Mr. Miller.

- Szóval nem ő volt a Marilyn Monroe férje? - kérdezte csalódottan a tanár, és összehúzta télikabátját a csíkos pizsama fölé. - Meg mertem volna esküdni rá.

- Another Miller’s wife - mondta az öreg Henry beletörődve, mert a nevet rögtön megértette, s mert nem először vádolták vele, hogy az a házasság ómiatta romlott meg, s hogy egyedül ő az oka az isteni díva halálának. - Much to my regret - toldotta meg réveteg félmosollyal.

A tanár megitta fröccsét, fojtott hangon letolta a kocsmárost, hogy mindenféle marhaságokkal zaklatják szombat este, amikor ő a helytörténeten dolgozik, aztán búcsúzás közben epés megjegyzést tett a magába süppedt amerikai írónak a videón és mozivásznon terjedő kulturális imperializmusról, ami még a falvak romlatlan ifjúságát is mély sötétségbe borítja és elhülyíti végleg.

- Doucement - legyintett ernyedten a tolmácsnő elkapkodott, ideges szavaira Miller, és a csapos felé nyújtogatta az üres féldecis poharat. - Tudtommal a magyarok kezdték az egészet Hollywoodban: átmentették az összes bájgúnárt Európából, és úgy rámentek a lóvéra, hogy nem is lehetett más az eredmény, mint ezek a mai onániafilmek. Persze, nem csak maguk tehetnek róla: hozzátette mindenki a magáét.

Mivel a tolmácsnő maga sem értette egészen, hogy az öreg mire gondol, fordításában az egész kissé általános, elkenő bölcsességként hatott és a csapos is csak azt hallotta belőle, hogy filmről van szó. Kedveskedni akarván a külföldi vendégnek, benyomta a videóba a Pestről frissen kapott horrort és kezében a törülközővel maga is kiállt a kármentő elé, hogy bámulja. (Más estéken belépődíjat szedett).

- Amerikai film, rohadt jó - kacsintott jóindulatúan az íróra. Az éppen készült elszenderedni.

- Bullshit - nyögte ki félálomban.

- Azt mondja, neki az ilyen nem tetszik - közölte mentegetőzve a tolmácsnő a körülötte csoportosulóknak.

- Én mondtam: baromság - erőltette ki magából minden magyartudását összeszedve Henry Miller.

Szerencsére ezen már nem kellett vitát nyitni, mert megérkezett a sofőr és jelezte, hogy mehetnek tovább. Kinn már leszállt a szurokfekete éjszaka.

- Van itt egy igazi étterem valahol - mondta alig leplezett reménykedéssel a tolmácsnő. - A Hamburger Janó.

- Ha tudják merre van... - motyogta álmosan az író -, akkor lehetőleg kerüljük el. Háború előtt ettem itt egy tyúklevest: sáfrány volt benne meg sokféle zöldség, arany karikagyűrűk úszkáltak a tetején, az ízét ma is érzem a számban. Hagyják meg nekem emlékül. Inkább ne együnk semmit. A hamburgert előbb-utóbb úgyis betiltatják a zöldek. Csodálom, hogy az egyik csajkarendszer után maguk milyen boldogok egy másikkal. Mindenki sorba áll és egyforma bűdöset eszik. Fura.

Éppen időben - éjfél körül - érték a másik majdnem Nobel-díjas magyar író vadászházába, hogy Henry Miller betotyoghasson a mellékhelyiségbe. - Mit adjunk neki enni? - kérdezte a háziasszony a tolmácsnőt. - Biztosan megéheztek.

- Folyton a tyúklevest emlegette - mondta ez.

- Tyúkleves?! Hallod szívem, tyúkleves. Ezek az amerikaiak! Honnan a fenéből kerítsek én most tyúklevest!

- Azt hiszem megvan még az a két doboz Campbell, amit Lajcsiék hoztak Bostonból - vetette fel a hosszú várakozásban kissé elázott magyar író. - Ha már egy kis hazai íz a szíve vágya, hát legyen kedve szerint. Biztosan örülni fog neki.

Henry Miller ezután - ki tudja mi okból - többé nem is jött Magyarországra. Talán mert meghalt.

A Pasaréti Szemléltető Lövészárokból elkövetett rettenetes gyilkosságok megbízható története 1915-ből

Nem sokkal a háború kitörése után, amikor teljes joggal gondolhattuk, hogy soha igazabb ügyért kardot ki nem vontak hüvelyéből, s hogy soha emberpusztításnak és vérontásnak ilyen elkerülhetetlen szüksége és jogosultsága, halaszthatatlan kényszere a történelemben nem volt, hiszen már „hajókötélnek való idegek is berzenkedtek volna a szerb szemérmertlenségek és hepciáskodások tömege ellen”, s mindennek tetejébe - a civilizált világ legnagyobb megdöbbenésére - egy mázlista merénylő Browning típusú revolverével nagy lyukakat lőtt a trónörökösbe és nejébe (egy feltűnősködő angolszász történész szerint az egész „hajcihő”-nek Ferdinánd szenvedélyes, ámde rangon alul lángoló szerelme volt az oka, mert az elbűvölő Chotek Zsófiával csupán a hadgyakorlatokon parádézhatott kedvére), amikor Őfelsége I. Ferenc József király és császár (rejtély, hogy miért számozta meg magát - talán arra gondolhatott, hogy kifut a család XIV.-ig) elrendelte önkéntes népfelkelési felhívására dalolva vonultak be a mozgósított legények, a kettős birodalom sokfajta népeinek lelkes fiai, mindenütt zsongott a harci mámor és örömujjongás, mintha lidércnyomás alól szabadultak volna országok, és népek, és legjobbjaink, erejük teljében lévő, nemes érzelmektől buzgó ágyútöltelékek, akik addig a hétköznapok fullasztó unalmában éltek szerény, szánivalóan hősiességmentes életüket, zeneszóval járták az utcákat, tánclépésben mentek a csataterre és dalolva rohantak az ágyútűzbe, szuronyerdőbe; amikor közhitté vált, hogy ha van Hadak Istene a magyar ég bárányfelhői fölött, akkor az igazságnak, a lelkesedésnek, a hazaszeretetnek és királyhűségnek győznie kell a megátalkodott gonoszság, a kapzsi nyereségvágy, a gaz királygyilkosok táborán, s hogy diadalról diadalra fog lengeni zászlónk, ahogy illik, s becsülettel fogjuk hüvelyébe tenni szabályánk, ha béke lesz; nos, akkor egy nagyeszű vállalkozónak az a parádés - és jövedelmezőnek bizonyuló - ötlete támadt, hogy Augustza főhercegnő alapítványának segítségével lövészárkokat ásasson a Pasaréten, ahol az érdeklődő közönség szalmakalamban és magas sarkú cipőben (páronként egy kroncsiért) beleélhette magát fronton küzdő, hős bakáink boldogságos helyzetébe.

A jó szagú, friss pallókon zord időben is kényelmesen bejárható, szabadalmazottan patkánymentes árokrendszert és fadikókkal és öntöttvas sparherddel otthonosan berendezett föld alatti bunkereit elárasztotta a fővárosi nép. Csillogó szemmel leste a tábori pékműhely pompás, ropogós, friss hadikenyeret sütő élelmezési katonáit, akik meleg sósperccel ajándékozták meg a körülöttük sündörgő gyermekeket, s a hölgyekre kacsingatva emelték meg a bazi nehéz liszteszsákokat. A férfiember addig a pisztolybemutatón tolongtak, s hetekre szóló élményt szerzett, aki éles lőszerrel is célba lőhetett a magát szénakazalnak álcázó muszka hatalmas, deszkalapra feszített, fényképminőségű rajzára. Az este leszálltával aztán az egész család együtt csodálta meg a fényszórógyakorlatot és a világítóbombák napfényt árasztó ragyogását, miközben a rokkantzenekar a „Ferenc József nem mehetett a bálba” vagy a „Rajnai őrszem” buzdító dallamait játszotta. Szép volt, na. Egész napos program.

A bejáratnál az első csere-rokkant szállítmánnyal hazatért, jópofa rigmusokat skandáló invalidus fogadta a látogatókat. Akkor még senki sem tudhatta, hogy mi lakik ennek az embernek a lelkében. Világos és szakszerű magyarázatot adott mindenről. Időnként vadonatúj, fényezett falábal mutatott a fényképkiállítás legszebb fotográfiára. Az egyik a főherceg és kebelbő, szép asszonya feszített sugárzó boldogságban, gyermekeik körében, akik az egész, oszthatatlan nemzet árvái maradtak, ha a papát (in Ungarn) utálta is mindenki, s gyakran rosszindulatú pletykákat terjesztettek elmebéli felfogóképességének vélt vagy valós hiányairól.

- Ebben a teremben látható a fényképiállítás! - rikoltotta a csererokkant. - A főherceg és becses családja, kiket Gavriilo, ez a gátlástalan, alkoholista fattya a királygyilkos szerb csöcseléknek, marha nagy szerencsével agyonlövöldözött Szerájevóban (azóta bebizonyosodott, hogy a pisztolyt bizonyos befolyásos katonai körökből kapta), s a legnagyobb gyalázat, hogy éppen házassági évfordulójuk napján, amikor inkább pezsgőt kellett volna nyitni, nem sortüzet. Aztán sorban itten látható a lelkesült pesti nép, amint a derék ifjak nemzeti lobogókkal és hazafias dalokat kántálva, a háborút éljenezve vonulnak az utcán. Ezen a kedves és megható képen pedig egy behívott tartalékos katonát látunk, amint éppen búcsúzik fiacskájától. Magasra emeli, hogy jól a szemébe nézhessen, keblére ölelhesse és összecsókolhassa. A kicsike még nem is sejti, hogy mért öltözött az apja katonaruhába. „Isten veled, fiacskám, megyek a csatába, te meg kiáltsd, hogy éljen a haza!” - mondja neki a hős atya.

Ebben a pillanatban a világítás, rendezői szándék szerint, mindig kialudt, s a rokkant honvéd felszólította a társaság egy fiatalabb férfitagját, hogy pattanjon fel az áramgerjesztő táborig kerékpárra, s taposson a pedálba, de olyan ádázul ám, mintha a tajga kellős közepén menekülne a vérszomjas, janicsárkontyos kozákok elől. Az ifjak erre kipirult arccal tekerni kezdtek, s fáradságuk jutalmaként hamarosan újra bizakodást keltő fény éledezett a legénységi sátor mennyezetére függesztett égőkben.

Nincs rá élő tanú, de nagy valószínűség szerint így érkezett a helyszínre és kapcsolódott be a lövészárkok-látogatásba az a kis társaság is, melynek tragikus sorsáról mostanában annyit zengedez a sajtó. Némileg megkésve, az összes csoportok után, estefelé, direkt a tűzijátékra, alkonyati harctéri borzongásra vágyva, köménylikőrös kis zsebüveggel kéz közelben. Nincs, aki elmondaná, hogy az idősebb férfi, bizonyos dr. Supala Áron, több ipartestület megbecsült tagja és tragikus automobil balesetben nemrégiben elhunyt barátjának felesége, özv. Lukics Bertalanné úrasszony s annak leánya, Katinka, valamint a kisasszony vőlegénye, egy Tóth Antal nevű fiatal atléta, akinek fényképét épp a minap közölte a Tolnai Világlapja a jelesen érettek között, miként kerültek pontosan abba a csoportba, amelyet zárás előtt kommandírozott végig az árkon a megbomlott elméjű csere-rokkant. Nem tudni. Miként azt sem, hogy mi okozta valójában ennek a - vízivárosi lakószomszédai és házmestere szerint - iszákosságától eltekintve derék atyafinak, becsületes nevén Kalapos Mihálynak elmeháborodását. Ennek eldöntéséhez talán még egy Freude (sic!) tudása is kevés lenne - vélte egy társasági lap. Okolhatnánk talán a srápnelt, mely a hadfi lábát térdben leszakította, orcáját pedig oly mértékben elcsúfította, hogy azzal már csak a Hugó-féle Quasimodo versenyezhetett volna. Hibáztathatnánk a fogságban, a kijewi várkazamatákban töltött sanyarú évet, ahol az amerikai megfigyelő bizottság jelentése szerint is semmibe veszik az idevágó nemzetközi konvenciókat; a foglyok szalmazsákon alszanak, két egymás fölötti deszkalapon, takarókat nem kapnak, egyáltalán nincsen változatosság az ételmezésben, s rendszeres flekktífuszjárvány garázdálkodik, válogatás nélkül szedve áldozatait a szerencsétlenek közül, akiket az örök gyakran bántalmaznak ököllel és puskatussal egyaránt. (Micsoda különbség! - kiálthatnánk fel kis kitérővel, a mi Fogolygyámolító Egyesületünk áldozatkész, felebaráti működésére gondolván. Dacára a lakosságot is sújtó nélkülözésnek - melyet nem kis részben a spekuláció és az uzsora okoz -, mi igenis gondoskodunk az immár 351694 orosz hadifogoly ellátásáról. Nem mondhatni, hogy különösen nagy segítséget jelentene ebben az orosz cárné mostan Budapestre érkezett adománya, az a tíz kicsinyke láda Biblia és imakönyv, melyeket elosztani tán csak lutrihúzással lehetne.)

Nos, a maradandó és csúf sérülések, a fogság lelki és testi nyomora valóban jóvátehetetlen károkat okozott ennek a szegény embernek a gondolkozásában, s nyilván nem járunk messze a valóságtól, ha feltételezzük, hogy valamely fatális véletlen is közrejátszhatott a dolgok ilyen szörnyű alakulásában. Mert, kérdelem én, kivel is téveszthette össze az első veszteséglistán már - méghozzá „elesett”-ként - név szerint megjelent rokkant katona a légynek sem

ártó ipartestületi tagot, aki árvaházi ülnök és partnerei által nagyra becsült bélyeggyűjtő is volt egy személyben? Mert az bizonyos, hogy iszonyatos tette ez ellen a boldogtalan férfiú ellen irányulhatott főleg. Csak találgathatunk. Harcias parlamenti képviselőnek nézte talán? Spekuláns hadiszállítóknak? Defetista újságírónak vagy éppen ellenkezőleg: rövid látókörű háborús uszítóknak, ahogy azt Liebknecht elvtársai mondanák? Mi nem tetszett neki rajta? Megannyi kérdés, amelyekre immár sose nyerünk választ. Van, akinek a háború legnemesebb tulajdonságait idézi elő, s van, akiben a mindannyiunkban megbúvó Lucifert. Van, aki erkölcsi létének sosem sejtett csúcsaira emelkedik, s van, aki bizony féreggé aljasul.

De haladjunk sorban. A társaság minden bizonnyal jó hangulatban érkezett dr. Supala modern és új automobilján (na, itt van ez is; újabban nagy divat a sárga irigység, mások gyarapodását gyanakodva figyelni, megette mindjárt büntényt sejtetni, nagyképpen Balzacot idézgetni a témáról - főleg bizonyos szociáldemokrata lapban), és nevetgélve közelítették meg a bejáratot, ahol a belépő illendő lefizetése után szemügyre vették a már említett fényképkiállítást (Katinka kisasszony itt valószínűleg ölbe vette Lojzika névre hallgató palotapincsijét. Ez az ártatlan kis jószág akkor még nem sejtette, hogy hamarosan kaparni fogja a kutyamennyország kertikapuját, hogy hűsége jutalmaként ugyanoda kerüljön, ahová nagyobb testű, a hadseregbe kordélyhúzásra besorozott, csatamezőn elhullott négy lábú társai), a társaság azután megtekintette a közönséges táborigényes sátor, amelyet csupán középen támaszt föl egy szál „dióverő”-nek becézett szuronyos puska. Ez alatt tölti csendes pihenőjét a magyar baka, kissé a puskatús köré tekeredve ugyan, de hát ez az alkalmatosság nem felhőtlen vízparti táborozásra készült, csak arra, hogy védelme alatt a közkatona fekvő átnézhesse a friss lapokat, míg ügyeletes bajtársai tűzharcban állnak az ellenséggel; váltásig szundítson kicsit, s aztán újult erővel vesse magát a küzdelembe. Menet közben a sátor - igen praktikusán - esőköpenynek is használható. Maga gróf Tisza is kipróbálta, amikor itt járt. „Kissé szűk - mondotta -, de hát manapság szűken vagyunk mindannyian, ennyi áldozatot meg köll a nemzetnek hozni”. Ez a konok kálvinista (akkor még csak lélekben, de később ténylegesen is) bizony éppen itt határozta el, hogy ötvenen is jóval túl - miközben fiatal emberek százezrei kutattak, futkároztak közbenjárók után, hogy a mozgósítás alól kibújhassanak - odahagyja hivatalát, ezredesi rangot kér és bevonul kedvelt debreceni huszárjai élére.

A lövészárkok ezután következő szakaszán játszódtak le azok a gyászos események, melyeket egyes szenzációhajhász lapok lázas igyekezete nyomán közönségünk már idegkimerítő részletességgel megismerhetett. Itten fenyőgerendákkal aládúcolt, puhafa dikókkal, tűzhellyel és egyéb kényelemmel lakályosan fölszerelt legénységi hálóterem, latrina és egy közönséges fáskamrához igen hasonlatos táborigényes kóter (dutyi) sorakozik, oly furfangos módon álcázva, hogy az árok egyéb részeitől az esetleges ellenséges felderítők meg ne különböztethessék. Ezen a szent helyen törhetett ki a mi rokkant katonánkon a fékezhetetlen téboly, az elméjét elhomályosító örület, mert a rendőrségi helyszínelők szerint - akik tartózkodtak mindenféle érzelmi és kombinatív magyarázattól - dr. Supalát itt két egyenkint (és önmagában is) halálos pisztolylövés érte (homlokán és herén), s feltételezés szerint hamar ki is szenvedett.

Mi ingerelhette így fel Kalapost? Valamely megjegyzés, amelyet a doktor úr tett? Vagy az úriember pepita csokornyakkendője a testre szabott bársonymellény fölött? Arcvizének átható illata? A jó Isten tudja. De van itt egy másik kérdés is. Vajon megelőzhető lett volna eme véres tragédia? Ez az a kérdés, amelyet Pesten és Budán ma minden józan ítélőképességű polgár kötelezően feltesz magának. Törvényszerűleg következik az ilyen elfajzás a háborús idők természetéből? Bátran kijelenthetjük, hogy nem! Milliók tűrik hősiessé, néma beletörődéssel, amit rájuk mért a sors. Beérik a vici segítségével a cseléd munkája helyett, nem zsörtölődnek, ha a kalauz aprópénzhiányra hivatkozva, nem ad vissza a villanyoson, nem tülekednek előre a sorban, nem követelnek többet a nekik járó - rendelet biztosította - porciónál cukorból, zsírból, kenyérből, tejből, mert belátják, hogy ennyi jár, és punkt. Tudják, hogy

nemes szövetségeseinknél még a miénknél is szorítóbb a helyzet. A minap kelt hír szerint egy Friedenthal nevű tanár Berlinben kikísérletezte, hogyan lehet a szalmából jóízű kenyeret sütni; a bőrhiány folytán százezrek ismerik fel, hogy a mezítláb járás roppant egészséges, hogy a villanyoskalauztól a konfliskocsisig számtalan munkakör van, amelyet emancipált hölgyek is bátran betölthetnek, s hogy létezik ravasz módszer, amellyel a tyúkokat kakas nélkül is lehet tojítani.

Mégis van, aki ezt nem képes megemészteni. Ismerünk jó nevű festőművészt, aki szabályosan megzavarodott még a gondolatára is, hogy rossz oldalra keveredett embertársaira töltött puskával támadjon, tehetséges író, aki a szolgálat alól kibújandó a következő fontos és gyógyíthatatlan betegségekben szenved periodikus váltakozásban: sérv, tüdőgyulladás, epe-görcs és májelégtelenség. Még a legenyhébb hivatkozása a homoszexualitás, de annak legalább van valami latens alapja. Ők persze szem előtt lévő példák, de hány ezren vannak a hétköznapi, bujkáló sumákok, csúsztatott pénzecskék jótékony hatására felmentett kávéházi konrádok s egyéb beszari alakok, akikre kár is a szót vesztegetni. Ilyenektől egy igazi hazafi mély undorral és szánakozó megvetéssel fordul el.

Más a helyzet azonban, ha egy sokat próbált, sok mindenben átesett hadfiról van szó. Őt szeretnénk megérteni. Mégis egy olyan emberről van szó, aki egészségét áldozta a haza oltárán, s ebbe a veszteségbe' eszt is odahagyá. Mert mi másra gondolhatunk? Igaz, akadnak kételkedők. Egy lapunk kideríté, hogy Kalapos Mihály az utóbbi időkben már nemigen fért össze házbéli szomszédjaival: részint gátlás nélküli italozása, részint illuminált állapotban előadott hangos tirádái mián, melyeket általában akkor ejtett meg, midőn - a lakótársak mély megrökönyödésére - az udvar közepén kimélyített esőlefolyó törött vasrácsára vizelt. Ilyenkor ezek a szegény, de tisztességes polgárok a konyhába rendelték az udvaron labdázó gyermekeiket, s válogatott szitokszókkal próbálták rávenni a cudar viselkedésű rokkantat, hogy vonuljon vissza a saját lakásába, ám ő ezeknek a felszólításoknak legritkábban tett eleget. Ilyenkor aztán nem állhatott meg előtte senki és semmi. Szidta a kormányt, gyalázta a hadsereg vezetését és lebirkázta az ország egész felnőtt lakosságát. Szép. Egy frontot megjárt, szakajtónyi kitüntetést szerzett, becsületes magyar ember. Csoda, ha szívünk megszakad ilyet tapasztalhatván?

Mert mit kezdhet egy becsületes honpolgár olyan kijelentéssel, hogy itt a legszentebb eszmék nevében vesznek palíra mindenkit?! Hogy' kell ezt érteni? Vagy azt, hogy a vér elfolyásával egy ütemben úgy ürül ki minden hazafias szólam, mint a klozett tartály?! Rémületes gondolatok, amelyeket még leírni is alig merészelünk. A hazaárulásnak olyan kimenthetetlen téveszméi, amelyeket a hatalomnak minden eszközzel irtani köll. De éjjel-nappal.

Nos, ebben az esetben már késő. Elkészt mindenki. El a szomszédok, a minisztérium, el a rendőrség. Furcsa, kétórás intervallum után - mely közben csak az ég tudja, mi történt - a rokkant szíven lőtte a fiatal atlétát (az MTK saját halottjának tekinti), és feltehetően fegyveres fenyegetéssel sorozatos fajtalankodásra kényszerítette a teljesen védtelenül maradt hölgyeket, majd tarkólövással velük is végzett. Tette mindezt azzal a két, mindenki által elragadónak ismert úrinővel, akik éjt nappallá téve kötötték honvédeinknek a hósapkát és kesztyűt gyakran értékes stólaikat bontva le erre a célra, s oly szemérmesek voltak, hogy pironkodva fordultak el, amikor egy kórházlátogatáson az őrmester legorombította a tüdőlövéses bakát: „Fogadja el a szivart, bassza meg, majd odaadja valamelyik bajtársnak, ha maga nem szív!”

Jó, lehet, mindezekről Kalapos Mihály semmit sem tudott. Agyát gonosz indulatok fertőzték meg, szemét vak düh homályosította el, s többé nem volt képes felmérni tetteinek mélységes förtelmét, nem volt képes meghallani az ártatlanok könyörgését. Olyannyira ellene fordult az Életnek magának, hogy a gyilkos fegyvert még a szintén veteránokból álló tábori csendőrség

és a rendőrség helyszínre érkezése előtt önmaga ellen fordította, ezzel ötre emelve a szanaszét heverő halottak számát.

Ennyi, amit erről a szomorú esetről hitelt érdemlően elmondhatunk, s nem tehetünk mást, mint hogy a benne szereplők megítélését a Mindenhatóra, a következtetések levonását a kegyes olvasóra bizzuk. Abban reménykedünk csupán, hogy ez a sajnálatos affér nem fordítja a tisztelt közvéleményt sem a frontról sebesülten hazatérő, bátor helytállásukért tiszteletre és szeretetre méltó, psychologice talán kissé érzékenyebb hőseinkkel, s ama létfontosságú harccal szembe, amelyet az egész civilizált világ érdekében vívunk a barbárság, a népek elbutítása ellen, s egy igazságosabb gazdasági világrend megteremtéséért.

Végezetül álljon itt az a pár megható szó, amelyet gróf Tisza István miniszterelnök írt a Szemléltető Lövészárok emlékkönyvébe itteni látogatása alkalmából; s amelyek eloszlatják azt a tévhitet, hogy az ország vezetése megfelel a távolban harcoló szeretteinkről, s magukra hagyják őket nehéz helyzetükben: „Mikor vacsora után jó meleg szobámban pihenni térek és jól megvetett ágyamba lefekszem, fölrajzanak előttem szegény katonáink ezrei, ott fön, a hóval-faggyal borított Kárpátokon, akiket a kegyetlen idő, az ellenség fegyvere pusztít, akik kimondhatatlan, szenvedéseket viselnek el a hazáért, mindünkért... és e látomások elveszik álmodat, elveszik nyugalmodat, békédet s én ott hánykolódom elviselhetetlen lelki gyötrelmekben. Hát kimegyek közéjük, osztolni velök, szenvedni, ha kell - meghalni velök.”

„Szívől gratulálok a rendezéshez, igazán piramidális, remek...” - Oppardon, ez már más bekezdés.

Szeretnélek látni

„Munka nélkül voltam; egy parkba vettem magam, ahol álmosan figyeltem a zöld szín játékát a gyepen és a fákon.” A folyó felől napon száradó uszadék fa és rothadó moszat durva és mégis kellemes szagát hajtotta felém egy jóindulatú, langyos szellő, azt az erős, aromás illatot, amelyet csak hömpölygő, széles vizek partján érezhet az ember. Nemhiába hajtogatom én, hogy nem is város az, amelyet nem szel ketté domború nagy folyó, s ahol, ha elkap a szorongás, nem menekülhetsz a kikötői tarka sokadalomba a testi-lelki jobbágyságot feledni, vagy nem heverhetsz el egy lepusztult parti lépcsőn, a tükröződő fény elől szemedet behunyva, hogy szerelmesedre gondolj. Itt megvolt mindez a kényelem, pedig az utcák csak pár lépésnyire aszalódtak a melegben: a templom és a kórház körül érzéki lobbanásra gyülekezett a hőség, amikor eljöttem előttük, és gyereklidércek vibráltak az aszfalt fölött.

„Ez megint egy délután volt, egy délután, a délutánoknak azzal a markáns ismétlődésével, ami már nem is emberi, istenem, egy délután! mit lehet várni tőle, nem igaz? ahogy mondaná valaki.” Volt tegnap, és lesz holnap is. Mégis, az sokat számít, hogy ilyenkor már közelebbinek tűnik az enyhítő este, éltetőbbnek a remény, hogy megint sikerült ügyesen ellavírozunk a gutaútés zátonya mellett.

Ebédig még csak elvagyok az újsággal meg a mosatlannal, s szinte sajnálom, hogy csupán kétnaponta jön össze egy vödör szemét, amit hanyag öltözetben levihetnék, de a szemétszínáláshoz pénz kell, anélkül nem megyen; tejeszacskóval és krumpli hajával lassan telik meg a bődön. Egy nap, lehet, még szemetet is kölcsönkérek majd, hogy lássák, van miből: aranyos csokipapírt, színes kávészüveget, banántokot, egy diszkrét likőrösflasskát (tartalmuk rég nem hiányzik nekem) meg jótállási papírokat, valami megfelelő, bedöglött kis műszaki cikket - összecsomózzom egy Macy's reklámszatyorba, és le-föl utazom vele a liften.

Ez nem az a park, ahová egyébként járok, ez túl van az aluljárón, túl a síneken, egyáltalán túl van, túl télen és tavaszon, most még az augusztuson is túl van egy nappal; de a rekkenő nyár nem múlik; közvetlenül ebéd után le se mernék jönni. „Fényes délben a napszúrás úgy reszket a levegőben, mint valami hegyes, gonosz aranytű”; átdőf a lehúzott spalettákon is, és arranzsál olyan fényjátékokat, amilyenekről Vermeer csak sok barna sör után álmodott: néha csak leteszem a teáscsésze mellé a könyvet, és eltűnődöm rajta, mi lenne, ha jól zárna a redőny, s ha megigazítanám a legfelső polcon azt a könyvet (egy spanyol regény: nagyon modernnek tartották akkoriban - valamikor -, mert a főhős felkereste benne az író, hogy emberi bánásmódot kérjen tőle), amely pár éve azzal ijesztget, hogy lehull, és estében összetöri a vázát, kosz lesz, szemét, cserepek a földön: - de ha helyére tolnám a könyvet (létra kéne hozzá, arról meg folyton eszembe jutna a kolumbárium), és megreparáltatnám a spalettát, azt hiszem, nem érne semmit az egész. Nem látnám, például, a szemközti tetőn kitartóan csöröző galambokat, ahogy letolt gatyával egymás körül keringenek bájosan, s néha, gyors megkönnyebbülésre, egymás hátára ugranak; s oda lenne ez a kis privát kapcsolatom Unamunóval.

Szóval, a déli hőségben nem szánom rá magam, hogy lemenjek; a szalmakalapot is csak kegyeletből őrzöm az előszobafogason, s hogy Annát, a húgomat bosszantsam vele. Néha feljön takarítani, s első pillantása mindig „azt a régi vacakot” keresi a fogason, ami télen-nyáron ott lóg, nem engedem bántani, tudom, hogy ez neki is nagyon jó fogódzkodó, még ha úgy tesz is, mintha ingerelné, amikor újra meg újra elmagyarázom neki, hogy ez természetes szalma; az újmódi műanyagban egyből lefő az ember feje: volt nekem olyan is, kidobtam egy hét után, mert szorította a koponyám, mint az abroncs. Kell a fenének.

Mellesleg: ilyen hőségben jobb helyeken az emberek nem rohangálnak az utcán, hanem sziesztáznak, pár narancs bő levét kifacsarják egy nagy jégcszilánkra, olyan véletlen alakúra, amit a jégcsákány letör (jégcsákányról ma már csak a krimikben olvashatni, meg „A száműzött Trockij”-ban, s a gyerekek előbb-utóbb ugyanúgy megbámulnak majd egy jégtömböt, mint a dzsungellakók Márqueznél; a jéggyárakból csak a reuma maradt meg a jegesemberek vállában), és aztán ezek a boldog emberek azt a jeges narancslét apránként belögyölik.

Egy és kettő között még mindig nem mehetek le, mert végig az utcán ilyenkor rajzanak ki az iskolások; nagy viháncolással, lökdösődve lefoglalják a járdát teljesen. Nagylányok, fiúk, nem elemisták; errefelé csak gimnáziumok vannak, érdekes, s ha néha kellenél mégis közélük keveredem, megmagyarázhatatlan félszeg leszek, még ha egyben elfog is egy kis „keusche Seligkeit” (ahogy Te mondanád, kedves Fruskám, mert szégyellné magyarul); azért ez nagyjából mégiscsak zavartság, nyugtalanító és haszontalan. Egészségesek és szépek mind, de csúnyán beszélnek nagyon.

Háromkor aztán, amikor a konyhaablakból látom, hogy a postás becsönget a házmesterhez - fogok egy könyvet, lehetőleg régit, cirmos laput, bordás gerincűt, hiszen úgyse olvasni lesz, csak tapogatni: nyilván komolyabb fizimiskával üldögelhet az ember egy parkban könyvvel a kezében, mint anélkül, hiszen henylő csavargónak nézhetné bárki! s hogy a szemüvegem készakarva vagy véletlenül felejttem otthon, az már nem tartozik senkire, teljes joggal ülök a folyóra néző padon, figyelem, hogy a kishajó ár ellen fordul, és lassan, riszálva odahízeli magát a stéghez (nem véletlen, hogy a nagy hajós nemzetek nyelvén a hajó nőnemű, nem bizony), s a matrózfiú gyakorlott kézzel veti ki a kötelet a bakra.

Egy éve, hogy kiraktak a jó helyemről, s hát hiába is emlegetném a dolgot, mint esetlegest, nem hirtelen ötlet ez már régen: először a templom kertjébe kezdtem lejárni, de pár hónapja átszoktam ide; bevett programom lett, és már ismeretségem is van a parton, egy leányanya vagy hogy' mondják ezt most, ha mondják egyáltalán, mindenesetre „nagy csacsi a kicsike”, de szereti a komoly témákat. Közös padunk lett - foglalom a helyet -, s ők öt felé jönnek, gurulva, használt babakocsival (akkora benne a féder, mint egy hintóban, s csak az ég a tudója, hányadik kis jószág gügyög meg büfizik benne boldogan), letelepszene; nem egyszerű! illendően panaszkodunk kicsit a melegre; egy legyintéssel elintézzük a politikát, aztán a metaforák különös természetéről beszélünk (haha): meghallgatva szomorú, de épp ezért vagy ezzel együtt banális történeteit a marakodásokról gyermeke apjával, mit is mondhattam volna? „Némely embert a szerencse tenyerén hord, míg a másik ember számára csak azért tart tenyeret, hogy megpofozza vele” - idézem valahonnan nagy bölcsen, s ő - jó érzéssel - nem is elégedett meg ezzel az elkenéssel, azt mondta, röhej, hogy mindig csak a sors „kezé”-ről hablatyol mindenki, holott lába is van, nagy túrabakanccsal, hogy jól seggbe rúgja az embert; nem, mondtam erre én kicsit szárazon és tudálékosan; lába az Istennek van, szája a világnak, nyaka az üvegnek, tokja az észnek. Hát persze. Akkor legyintve (előtte vagy utána?) áttértünk a magyar irodalomra, mert az ölemben tartott könyvre bökkve megkérdezte, nagy hülyeség-e, s hogy kit szeretek olvasni általában, meglepő kérdés, nemde, s én - rövid habozás után közöltem, hogy majd' mindenkit, akinek ...dy-ra végződik a neve, új megvilágítás merőben, megközelítésnek furfangos legalábbis, erre ő rávágja ...dyt; hát persze, őt is, mondom én engedékenyen, de van még más is (a „Géza és Dusan”-t tapenolom), mire ő: hát kéne végre egy olyan lexikon is, ami a végzésekkel kezdődik!

Világos.

Aztán nekik menni kell; én még maradok, kinyitom a könyvet és becsukom, elmegyek a partig, visszaülök a padra. A komp egy csapat gyereket hoz a szigetről, csupa kislány, piros arcúak, fáradtan vidámak, egyforma ruhában mind.

Csak szürkület után mondok le róla, hogy újra lássalak, csak akkor, amikor kigyullad az első lámpa, s a várakozás, mint a viasz, lassan megdermed az arcomon, de addig mindegyre remélem, hogy egyszer csak megjelenysz, s az a zöld, mohazöld egybeszabott ruha lesz rajtad, amire talán már nem is emlékszel (elől, a nyaka alatt fémcipzár, s a húzóka törött), használt babakocsiban tolod az unokádat - ha rád merik bízni, vagy ha van még türelmed a gyerekekhez -, és amikor élem érsz, én úgy teszek, mintha elmélyülten olvasnék, te úgy teszel, mintha meglepődnél, és azt mondd: helló! mi jót olvasunk?! És akkor nevetünk.

De ilyenkor már csak a kutyákat hozzák le, s mire az utolsó komp lámpája is átimbolyog a túlpartra a sötét vizen, fölkelek én is; a sarki spíben iszom egy pohár muskotályt (vagy amit annak hínak itten: lehet, lesz egész nemzedék, mely sose érezte az igazi muskotály ízét/illatát, azt fogják hinni, hát igen, ilyen a muskotály, mit is fecsegnek róla annyit: éppolyan pocsek, mint a többi), kiürítem a postaládát. Délután - elmenetkor - szemérmesen elfordulok, oda se nézek, világít-e valami a sötét dobozban: adok egy kis laufot magamnak a csalódáshoz, s neked, édes Fruskám, hogy végre rászánd magad, holott tudom, hogy a postás csak egyszer jár.

Csak a reklámújság, de nem dobom tovább egy másik postaládába, mint régen: újabban fölviszem.

A lift előtt egy létra várakozik. - Fáradjon előre, én úgyis előbb szállok ki - tessékelném; festenek az ötödiken, néha hallani, hogy surrog a pemzli, de úgy látszik, a létra nem mer velem együtt feljönni. Annyi mindent hall az ember. Érthető. Talán legközelebb, ha már megismer. Fásult.

Szöszmötölök a kulccsal, s tudom, ha az ajtó kinyílik, üres lesz a fogas, a foncsorát vesztett tükröt nem takarja kabát, csak a straw-hat: George Kennedy játszotta benne a detektívet, és csapnivaló volt az egész. Talán még a percc. Még haza is hoztam belőle. Egy nagyon magas, vékony, sovány arcú ember árulta, aki aztán átkerült a Puskin moziba, és hogy onnan hová?...

Lerúgom a cipőm - már hétfőn ki kellett volna kefélni, de úgy húzódik minden -, s a konyhában egy pohár szóda mellett elolvasom a horoszkópokat. Csacsiság, tudom! de telik rá, néha azt is mondhatja az ember: talán. Ha kedve ahhoz van. Talán a Mérleg, talán a Halak. „A hét második felében felbukkan egy régi ismerős.” Szeretnélek látni. Talán a „halak nem hazudnak”.

-&-